ترجمه وشرح قصيدهٔ بُرده

انقره واليسى عابدين پاشا حضرتلرينڭ اثرى

(هرحقى مؤلفنه عائددر)

معارف نظارت جليله سنڭ رخصتيله طبع اولنمشدر

درسعادت

(محمود) بك مطبعه سى — باب عالى جوارنده ابوالسعود
جاده سنده نومرو ۷۲

۱۳۰۷

Hacı Mahmud Efendi Beşiktaş Vakıf Kütüphanesi
T.C. Süleymaniye Kütüphanesi Müdürlüğü
Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı: Hacı Mahmud ef.
Yeni Kayıt No: 3370
Eski Kayıt No:

مقدمه

خالق جسم معنایه، ناظم عوالم لاتحصایه عرض عبودیت ومحمدته قلب کمینه‌م رغبت وبویله برنعمت سعادت آیته رغبتدن طولایی احوال معاصی مأله مطالع اولان عقام خجلت ایلر. سلطان دوسرا حبیب کبریا محمد مصطفی علیه افضل التحایا افندمزکه هستی معنوی عظیمیله جهان لاهوته بیله زینت فزادر. حسب الحکمه بو کرهٔ کهنهٔ ارضی فیض روح بخشاسیله معناً احیا وزوال وغروبدن معرا اولان انوار شریعت غرای نشر واعلا وشرف نزول حضرت قرآن عظیم الشان ایله الی آخرالزمان دین مبینی پایان وابقا ایتدکدن صکره برشرف دائم خاکدان اولمق اوزره جسم پاك عطرناکی یثربده مدفون وروح پرفتوح رسالتپناهیسی جهان ملکوته صعود وحکم ونعم ربانیه ایله مسعود ومشحون اولمشدر. ایشته اول سلطان انس وجان علیه الصلوة والسلام افندمز قصیدهٔ جلیلهٔ «برده» ایله وصف وثنا ومطالعه‌سیله حسیات قلوب عاشقین بشقه برجهانه آشنا اولنیور. بوعبد کمین جناب پیغمبری وعاشق صادق حضرت جلال الدین رومی قدس سره السامی هروقت کبی الطاف ربانیه‌یه التجا وبوقصیدهٔ جلیله‌نك شرحنه اجترا ایلدم. حسن

قبول ومقبول اولمسی مراحم جناب کبریایه منوط وبو امید ایله قلب حزینم متسلی وبلکه مسعود اولور. خلیفهٔ سلطان رسالت، مددرس عالم اسلامیت، استاد عظیم سیاست ولی نعمت بی منت پادشاه عالیمنقبت السلطان الغازی «عبدالحمید خان ثانی» که دولت ابدمدت علیه‌سنه باعث فخر ابدی وموفقیات جلیله وتدابیر جهان پسندانه‌لریله عالم مدنیت ایچنده جالب تحسین وشاباش جاودانی اولمشدر. اویله برپادشاه جهان آرانك زمان سعد اقتران شاهانه‌لرنده اشبو شرح عاجزانه‌مك جلوه‌کر ساحهٔ انتشار اولمسی غریق دریای انعام جهانداریلری اولان بوقوللرینه برشرف جدید وبرفخر بدیددر. ورد زبان عبودیت وصداقتم بولنان ازدیاد عمر جناب ظل اللهیلری دعوات فیض آیاتی بوصره‌ده دخی بعدالادا ناظم قصیدهٔ جلیلهٔ برده ابوصیری رضی عنه الباری حضرتلرینك ترجمهٔ حال معالی مآلنه ابتدار وابتداء ایلرم. ناظم فاهم حضرتلرینك ولادتی التی یوزسکز وارتحالی التی یوزطقسان التی سنهٔ هجریه‌سنه مصادفدر. اسم عالیلری شرف الدین محمد ووطنی مصر اولوب ابویندن بری «ابوصیر» نام قریه‌دن اولمق حسبیله «ابوصیری» دینمش وبولقبله شهرتی جهانی طوتمشدر. لسان عربده شعر وبلاغت وفصاحتی بی مثل ونظیر وبعض روایته کوره اوهنکامده کاتب وبعده مصرده حکمدار بولنمش ذاته وزیرایدی. اوائل زمانی شعر

وخدمت دولت ایله مرور ایلدیکی متواتر اولدقدن بشقه کندولری
دخی قصیدهٔ جلیلهٔ بردهنك یوز قرقنجی بیت شریفنده صراحةً
بیان واتیان ایلرلر . قرین سلاطین ایکن اشعار فصاحت نثاریله
سلطانی مدح وثنا واعدایی هجو ورسوا ایلدیکی غیرخفی وپك چوق
قصائد انشاد بیوردیغی امرجلیدر . برکون خانه‌سنه عودت ایدر
ایکن سوقاقده مصادف اولدیغی برپیر حکمت سمیر کندوسنه
دیمش که: یاابوصیری ، بوکیجه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
افندمزی رؤیاکده کوردکمی ؟ اوکیجه اونعمت جهان قیمت
رؤیته نائل اولمامش اولمسندن طولایی خیر ، دیمش وبونك اوزرینه
اوپیر روشن ضمیر بشقه برکلام دیمیوب آیرلمش ایسه‌ده ابو صیری
حضرتلری قلب پاکنده عشق ومحبت رسالتپناهی‌یی عظیم ومؤثر
برصورتده حس ایتمش ودرحال دولتخانه‌سنه کلمش واوکیجه اول
خورشید جهان معنوی جناب پیغمبری رؤیاسنده کوروب
اویاندقده مستغرق انوار حب ومسار اولمشدر . اندن صکره
برمحبت بی غایتله مدح وثنای جناب پیغمبریده مضریه وهمزیه
کبی نیجه قصائد جلیله انشاد وعاشقینی مسرور ودلشاد ایلدی ،
بعده حسب القدر بدن حکمت توأم عالیلرینك برنصفنی مرض
فالج احاطه ومشی وحرکتدن منع ایلدکده مدایح سنیهٔ حبیب کبریایی
متضمن بوقصیدهٔ جلیله‌یی تنظیم وانکله جناب ارحم الراحمیندن

استشفایی عزم وتصمیم ایلدی . لیلهٔ انشادده عالم منامده محبوب
حضرت خدانك رؤیت شرف دیداریله کندینی بکام وحضور
رسالتپناهیده بوقصیدهٔ علیه‌نك تلاوتنی بدأ واتمام قیلدی . اول
رسول مجتبا علیه افضل التحایا ید شفا پیوستیله اعضای فالجه‌سنی
مسح واحیا بیوروب ، خوابدن بیدار اولنجه زوال آلام ایله قرین
عافیت ومسرت وقلبنده بشقه برنوع دولت حس ایله شتابان
شکر ومحمدت اولمشدر . اوصباح ادای صلاة ایچون جامعه عزیمت
ایله یولده شیخ ابوالرجا حضرتلرینه مصادف اولوب ، شیخ
حکمت نما : یاابو صیری ، فخر عالمی مدح وثنا ایلدیکك قصیده‌یی
کتیر ، وناظم فاهم حضرتلری مدح رسول مجتبا حقنده قصائدم
پك چوق اولوب هانکیسنی ایسترسکز دینجه ، حضرت شیخ
جواباً ، مطلعی { امن تذکر جیران بذی سلم * مزجت دمعاً جری
من مقلةٍ بدمٍ } اولان قصیده‌یی ایسترم ، که سن آنی حضور لامع
النور رسالتپناهیده اوقور ایکن ایشتدم وانك قرائتندن فخر
کائناتی ممنون ومحظوظ کوردم دیمش وبووجهله اوشیخ مکرم
کمالات روحانیه‌سنی کوسترمش وقصیدهٔ جلیلهٔ برده‌یی دها کمسه
اشتمدیکنی بیلان ناظم فاهمی دریای حیرت ومسرت ایچنده
براقمشدر . مشهوردرکه : بوقصیدهٔ جلیله عالم منامده حضور
رسالتپناهیده تلاوت اولنور ایکن حبیب کبریا وزان نسیم ایله

اهتزازه کلان اغصان لطافت نما کبی تمایل ایدر وحضرت ابوصیری‌یی نائل تحسین وثنا بیورر ایدی .

قصیدهٔ جلیله‌نك اسمنده اختلاف واردر . بعضیلری بانك ضمیله وهمزه ایله {برئه} دیدیلر . بوده ناظم عالمك بوقصیده‌نك برکتیله نائل برء وشفا اولمسندندر . وبعضیلری بانك ضمی ورانك سکونیله اسمی {برده} دردیدیلر . بووجهله تسمیه مدایح رسالتپناهی‌یی متضمن اولمسندن قامت رسول اکرمه شایان برکسوه ، بربردهٔ جلیله مثابه‌سنده بولنمسندندر . بعضیلری یاء نسبتله {بردیه} تسمیه ایتدیلر ؛ چونکه ناظم فاهم حضرتلری آنی عالم منامده حضور سیدالانامده حین تلاوتده اول خورشید آسمان نبوت علیه افضل التحیات بردهٔ شریفه‌سنی ناظم فاهم حضرتلرینه الباس بیورمه‌سندندر . بین الناس قصیدهٔ {بریده} دیو اولان شهرتی غلطدر . علما بیننده زبانزد اولان اسمی بروجه محرر ضم با وسکون را ایله {برده}در . والله اعلم بالصواب

تلاوتیچون بعض شروط کوستریلور ، فقط شروطك افضلی قلب وبدنك مشروع صورتده طهارت ونزاهتیدر .

﴿ قصیدهٔ برده شارح ومترجمی عابدین پاشانك بوندن اول ﴾
﴿ طبع ایدیلان « ترجمه وشرح مثنوی شریف » نام اثر ﴾
﴿ بیدلرنده مندرج مختصر ترجمهٔ حالی ﴾

پدری ارناودلق خاندانندن وچام طائفه‌سندن احمد نامنده اولوب بوتاریخدن قرق سکز سنه مقدم یانیه ولایتی داخلنده وحدود یونانیده واقع (پره‌وزه) شهرنده توطن ایده‌جکی صره‌ده تپه‌دلنلی علی پاشادن وبکر اغادن قالان قوناق وسکز قطعه جسیم چفتلکات همایون محض لطف جناب پادشاهی اوله‌رق باارادهٔ سنیه عهده‌سنه توجیه واحسان بیورلمشدر .

صاحب ترجمه وشرح، مومی الیهك صلبندن اوله‌رق ٥ ربیع الاول سنه ١٢٥٩ تاریخ هجریسنه مصادف شهر مارتك یکرمی دردنجی صالی کونی اقشامی یعنی چهارشنبه کیجه‌سی ساعت دردده پره‌وزه شهرنده تولد ایدوب اکمال تحصیلدن صکره سایهٔ احسانوایهٔ حضرت پادشاهیده سلاحشورلق خدمت مفتخره‌سیله درعلیه‌یه کلمش و بعده مسقط رأسی ووطنی اولان پره‌وزه متصرف معاونلکی ومرکز قائممقاملغی و برمدت متصرف وکالتی خدمتلرنده بولنه‌رق صکره برنجی صنفدن نارده قائممقاملغی واورادن رتبهٔ ثانیه صنف ثانیسیله ازمیر مجلس تمیز حقوق ریاست ثانیه‌سی وازمیرده فوق العاده اوله‌رق تشکیل اولنان قومیسیون ریاستی وقومیسیون مذکورك بالامر عالی الغاسنده متمایز رتبه‌سیله صوفیه متصرفلغی وصوفیه‌یه کیتزدن اول قضای اربعه واورادن تکفور طاغی وصکره وارنه متصرفلقلری ومذکور متصرفلقدن یوز لیرا معاشله ورتبهٔ اولی صنف ثانیسیله درعلیه‌ده بورسه قومیسرلکی مأموریتلرینه نقل ایلمش ومذکور قومیسرلکده‌کی مأموریتی بش سنه وبرقاچ آی امتداد ایتمشدر . بورسه قومیسری ایکن دولت علیه‌نك استقراضاتی و بورسه‌لر معاملاتی وامور مالیه حقنده قلمه الدیغی کتاب معارف نظارتنك رخصتیله طبع ونشر اولنمش وبومدت

ایچنده باب عالیده برخیلی مهم قومیسیونلرده بولندیغی کبی مبعوثان اعضاسنك اهالی طرفندن برنجی وایکنجی درجه‌ده انتخاباتنه دائر یاپیله‌جق نظامنامه‌نك مسودسنی بامر عالی تنظیم ایلمشدر. صاحب ترجمه وشرح، عربی، فارسی، ترك، ارناؤد، فرانسز، یونان لسانلرینه آشنا ویونان لساننده دخی برخیلی آثار منظومه وسائره‌سی اولوب آثار مذکوره درسعادتده لسان یونانی اوزره طبع ونشر اولنان (نئولوغوص) غزته‌سیله یونان مطبوعاتی طرفندن ستایشله نشر اولنمش، وآثار ادبیه‌سی پارسده عقد و(سیلوغوص) تعبیر ایدیلان جمعیت علمیه‌ده مدح وتقدیر ایدلمش واطنه والیلکنده بولندقلری اثناده باشلایوب ایکی سنه‌مدت ظرفنده اکمالنه موفق اولدقلری التی جلددن مرکب (ترجمه وشرح مثنویٔ شریف) نام اثر فوائد آورلرینی یچن سنه طبع ایله ایدیٔ استفاده‌یه تودیع بیورمشلردر. روسیه محاربهٔ اخیره‌سی اثناسنده بورسه قومیسرلکی عهده‌سنده‌قالمق اوزره آرناؤدلق خاندانندن عبارت یانیه‌ده تشکیل اولنان قومیسیون ریاستنه سایهٔ احسانوایهٔ جناب پادشاهیده رتبهٔ اولی ایله باارادهٔ سنیه تعیین بیوریلوب یانیه‌ده اجرای ریاستده ایکن ریاست مذکوره عهده‌سنده قالمق اوزره یکی شهر متصرفلغی دخی احاله وتفویض قلنمشدر. بعده باتلغرافنامهٔ عالی درسعادته جلب ودعوتله کردستان اصلاحاتیچون معمورة العزیزله دیاربکره یکرمی بیك غروش معاشله اعزام قلنه‌رق برمدت صکره کردستان اصلاحات مأموریتی عهده‌سنده قالمق اوزره روم ایلی بکلربکی پایه‌سیله سیواس قومیسرلکیله سیواس والیلکنه تعیین وبومأموریتده التی آی قدر قالدقدن صکره سلانیك ولایتی والیلکنه واورادن باارادهٔ سنیه درعلیه‌یه جلبله عواطف عالمشمول جناب جهانبانیدن رتبهٔ وزارتله خارجیه نظارت جلیله‌سنه نصب بیورلمش وبرمدت صکره مرحوم قدری پاشانك ریاستنده بولنان هیئت وکلادن قدری پاشا ایله بعضیسنك تبدیلی صره‌سنده انفصال ایدرك باارادهٔ سنیه

مناسب برمعاش تخصیصیله اواثناده برنجی رتبه‌دن مجیدی نشان ذیشانیله بالتلطیف اطنه ولایتی والیلکنه تعیین اولنمشدر. ولایت مذکوره‌ده درت سنه طقوز آی بولنه‌رق دفعهٔ ثانیه اولمق اوزره سیواس ولایتی والیلکنه تحویل مأموریت ایلمش و ١ تشرین اول سنه ٣٠١ تاریخنده سیواسه مواصلت وبرسنه قدر اقامتدن صکره انقره ولایتنه تعیین ایله بوسطرلر یازیلور ایکن انقره ولایتنده بولنمقده ودعوات خیریت آیات وانفاذ ارادات سنیهٔ حضرت ملکداری‌یه حصر اشتغال ایتمکده‌در. مشارالیه عابدین پاشانك مرشدی، طریق خلوتیدن درعلیه‌ده مرکز افندی درکاه شریفی پوست نشینی مرحوم نورالدین افندی« قدس الله تعالی سره » وپدری ذکر اولنان احمد بن زین العابدین ایدی،که بیك ایکیوز آلتمش بش تاریخنده رمضان شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سی صباحه طوغری حسب الایجاب بولندیغی قونیه شهرنده قولرا خسته‌لکندن ارتحال دار بقا ایدوب شهر مذکورده واقع علاء الدین جامع شریفنده وعلاء الدین تربه‌سنك برقاچ خطوه قربنده مدفوندر. (رحمة الله تعالی علیه) والده‌سی آرناؤدلقده چبار فاملیاسندن اولوب اسمی کبی ذاتی دخی صالحه ایدی. بوندن برقاچ سنه اول پره‌وزه قصبه‌سنده ارتحال دار بقا ایلمشدر. (رحمها الله تعالی)

بوترجمهٔ حال مشارالیهك سیواس والیلکنده بولندقلری اثناده تحریر اولنوب بالاده بیان ایدلدیکی وجه ایله ترجمه وشرح مثنویٔ شریفك دفعهٔ ثالثه اوله‌رق طبع ایدیلان برنجی جلدینه درج ایدلمش وبالاخره بروجه معروض انقره والیلکنه تحویل مأموریت بیورمشلردر.

فی ٢١ کانون ثانی سنه ٣٠٥

﴿ شرح قصیدهٔ برده ﴾

﴿ بسم الله الرحمن الرحیم ﴾

﴿ أَمِنْ تَذَكُّرِ جِيرَانٍ بِذِي سَلَمِ ﴾

﴿ مَزَجْتَ دَمْعًا جَرَى مِنْ مُقْلَةٍ بِدَمِ ﴾

« **ترجمه** » سلم دینلان اغاجلره مالك اولان موقعده کائن قومشولرك یاد وذکرندنمیدر، که کوزلك بیاض وسوادندن جاری اولمش یاشی قان ایله قارشدیردك؟

« **شرح** » محب محترق شدت عشق وشغفدن بیخود وغیر مفیق ایکن برمقدار کندینه کاوب حالنه باقنجه والك اول خون آلود کوز یاشنك جریان ایلدیکنی کورنجه تجرید بدیع یعنی کندینی بشقه برشخص عد ایله ینه ذاتنه خطاباً دیرکه: ای مظهر عشق نامتناهی، شدت عشقك معلوم وبدیهی اولوب بوصره ده عیناً محبوبی کورمش اولیدك لذت دیداردن کلیاً هلاك وآلام کثیره دن خلاص وسعادت نائل اولور ایدك؛ واکر محبوبك آثار عشق نثارندن هیچ براثر کورمامش ویا آنی تذکر وتخطر ایتمامش اولسیدك دم ایله ممزوج آتشین دموعی اجرا وجهان عشقی سراپا تنویر واحیا ایتمز ایدك؛ بهمه حال بو زمانده سکا برحال واقع اولدی وماجرای محبتك بنجه غیر خفی اولدیغندن سلم تسمیه اولنسان اغاجلر ایله مزین ودلشکار ومحبوبك اره صره مکث وآرامه رغبت کوسترمسیله مسعود وبختیار اولان موقعك جوارنده

سرشکاریله نیجه کلزار معنوی یتشدیرمش اصحاب ومحبانی یاخود طوغریدن طوغری خیال حبیبی یاده کتورمکله می کوز یاشکی قان ایله بویاتدك وصورتا قلب وکوزلرك دمع ودم اساله ایلدکسه ده اکا عوض دها افزون نور محبت جلب ایلدك. بروجه معروض عاشق کندی کندینه بومألده برخطاب محبت تابی اجرا ایلدیکی مثللو، برطبیب معنوی ویابر محب صادقی دخی بوسؤال عشق مألی ایراد ایتمش اولسه مناسبتدن خالی دکلدر. ناظم فاهمك (جیران) تعبیرندن مقصدی، استعاره صورتیله اول سلطان آسمان وسید روح وجان علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلری اوله جغی بی کماندر. معشوقی قومشویه تشبیه ایتمك نکته سنه کلنجه: معشوق محل بعیدده بولنوبده هیچ کورنمدیکی حالده کرچه عاشق اوحاکم قلبی تذکر وتفکر ایده جکی بدیهی ایسه ده او جمال دلربا اره صره جهره نما اولمینجه مرور زمان ایله حسب البشریه تأثیرات عشقیه کسب اعتداله تمایل ایده جکی آزادهٔ شبهه در؛ وبالفرض معشوق خانه ایچنده بولنور وهر کون کورینور ایسه کوز الفت وعشق ضعفیت کسب ایلر، اما معشوق (قومشو) اولنجه بوایکی حالدن وارسته وقلب عاشق همیشه تزاید عشق ایله بکام وآرسته اولور. جمع صیغه سیله (قومشولر) بیورلمسی محبوبی تعظیم ایچوندر. قومشولرك بعض احوال غیر مقبوله سی دخی اوله بیله جکی درکار اولوب، حالبوکه او حبیب کبریا علیه افضل التحایا افندمز قومشو وجار دکل بلکه هر مؤمن عارفك قلبنده قرار ایتمش وهمیشه موجود اولدیغی بدیدار بولنمش ایکن نصل قومشو دینمشدر دیه خاطره کله بیلور ایسه ده معلوم اولدیغی اوزره مشبه به ومستعار منهدن یالکز وجه شبه آلنور ودیکر احوالی مشبه ومستعارله اصلا تأثیری اولمامش اولور؛ بناءً علیه معشوقی قومشویه تشبیه ایتمك سزا وتعریض محققدن معرادر. درجهٔ ثانیه ده اوله رق جیراندن مقصد، اصحاب محبت ایسه عاشق رقیق شدت ضعفدن وقلبی مشتعل بولنمسندن طولایی طوغریدن طوغری فخر کائناتی تذکر وتخطره متحمل اولمیوب اول حبیب کبریانك محبتندن یانمش ودنیادن آیرلمش اصحاب کرامك وسائر شهدای عشق اتسامك ارواح مبارکه سنی

وياحين انشاد ونظمده جوارمدينهٔ منوره‌ده فريادلريله سلم اغاجلرينك موقعنى احيا ائلمش اهل محبتى خاطرينه كتورر وآنلرى قومشولر تعبير وانبا وكوز ياشنى خون ايله مزج واجرا ايلر ديمكدر ٠

(ذى سلم) تعبيريله فخر عالم افندمز اره‌صره زيارت مسعدت آيت رسالتپناهيلريله احيا بيورديغى محل ويا اصحاب عشقك طواف ايلدكلرى مكان وياخود فخر الانبيا افندمزك روضهٔ مباركه‌سى ويادارالسلام تسميه اولنان جنت جالب السعادت ويابونلرك جمله‌سى بردن اشراب واشارت اولنور ٠ علم بديعده صنعت طباق دينلان اسلوبه خفى دينله‌بيله‌جك برصورتده توفيق ايديله‌رك وظرافتى تزييد ايچون متقابللر صراحةً ذكر اولنميه‌رق بيت شريفده غايت ظريف ولطيف دها برنكته واردر؛ اوده محبوبك كورنديكى ذى سلمده وبلكه مدينهٔ منوره‌ده جريان ايدن آب لطافت مآبى وسرخ وبياض كللر وازهارى وسيماكل كون اولان چهرهٔ جانانى عاشق، زمان هجران اقترانده نوعما اولسون پيش نظرينه كتورمك آرزو ايلديكى ايچون اوجارى صولرك و ازهار وكللرك ياديله ويارك يوزنده‌كى آب تابك فكر وتذكريله دموعنى بياض وسرخ ورنكين قيلمسيدر ٠ (معناى الفاظ) — (امن تذكر جيران — قومشولرك ياد وذكرندنميدر – بذى سلم – كه سلم اغاجنه صاحب اولان موقعده بولنورلر – مزجت – قارشديردك – دمعاً – كوزياشنى – جرى – كه آقدى – من مقلة – كوزك بياض وسوادندن (وياكوزببكندن) – بدم – قان ايله (بذى) ده‌كى (با) حرف جر اولوب (فى) معناسنه‌در

﴿ امْ هَبَّتِ الرِّيحُ مِنْ تِلْقَاءِ كَاظِمَةٍ ﴾

﴿ وَاَوْمَضَ الْبَرْقُ فِى الظَّلْمَاءِ مِنْ اِضَمِ ﴾

ترجمه ٠ ياخود روزكارمى اسدى مدينهٔ منوره طرفندن، ياخود

ليلهٔ مظلمه‌ده مدينه‌يه قريب اضم دينلان جبل جهتندن شمشكمى چاقدى؟

شرح ٠ اى مظهر انوار عشق اولان محب حبيب كبريا، كوز ياشنى قان ايله مزج واجرا ايلديكك درون قلبدن حاصل اولان يادوتذكر جانان، يوقسه مدينهٔ منوره جانبندن هبوب ايدن روزكار روايح نثاردنميدر، كه او روزكار، سعادت ماضيه‌يى سكاتذكير واخطار وكوزلريكى اشكبار ايلدى ٠ همده‌سنك شدت عشقك ياد دلدار، يااومقام معالى اتسامدن هبوب ايدن روزكار كبى برقاچ آن امتدادى قابل كورينان برسبب عظيمه محتاج اولميوب دارالسلام محبوبه قريب اولان جبل جهتندن لمعان ايدن وآن واحدده زائل اولان شمشك بيله‌سنى دموع دم آلود دوكديرمكله كافى زيرا سودازده بولنان اويله برقلبك حسياتى غير متناهيدر ٠ بومحبتده قلبك مانند قلب حضرت يعقوب نبى، رائحهٔ طيبهٔ يوسف ايله مالى اولوب يومنى بولور وكوزك جناب موساى كليم آساطور محبتده تجلىٔ حق ايله نور كورير ٠ مدينهٔ منوره‌دن هبوب ايدن روزكار اوصاف جليلهٔ فخر كائناتدن وبرق جهان آرا نام نامىٔ محمد مصطفى عليه افضل التحايا افندمزدن استعاره‌لر اولسه لايق وسزادر ٠

(معناى الفاظ) ام هبت الريح – ياخود روزكارمى اسدى – من تلقاء كاظمة – مدينهٔ منوره طرفندن – واومض البرق – ياخود شمشكمى چاقدى – فى الظلماء – ليلهٔ مظلمه‌ده – من اضم – اضم تعبير اولنان جبل جانبندن ظلماتك موصوفى اولان ليله محذوفدر

﴿ فَمَا لِعَيْنَيْكَ اِنْ قُلْتَ اكْفُفَا هَمَتَا ﴾

﴿ وَمَا لِقَلْبِكَ اِنْ قُلْتَ اسْتَفِقْ يَهِمِ ﴾

ترجمه ٠ ايكى كوزيكه نه اولدى، كه كنديكزى اغلامقدن منع ايديكز

دیرایسه‌ك شدتلی آقار؛ وقلبکه نه اولدی، که ایی اول دیسه‌ك متحیر اولور

شرح ، بو بیت شریف ایکی صورتله شرح و تعریف اولنور: بری، کوزلره اغلامیکز دینورکن دها زیاده اغلادقلرینی وقلبه ایی اول امر اولنورکن بالعکس متحیر اولدیغنی کورن کمسه غریب برصورتده کرفتار حیرت اولوب بو حال عجیبك سببنی عاشقدن صورار و سؤالیله عشقك عظمت و علویتنی وبشقه برعالمه عائد اولدیغنی عارفانه ایما ایلر. دیکری، ذکری سبق ایدن ایکی بیت شریفده دم ایله دموعك مزجی حقنده واقع اولان اسئله‌دن بشقه بو محلده صراحةً ذکر اولنمامش اوصرده دیکر مکالمات واحوال محبت مآل جاری اولدیغی بوسؤالندن استدلال اولنور؛ ازجمله عاشق کندینی کلیاً بی حال وبی مجال کوردیکندن برمقتضای عقل کوزلریکك اغلامامسنی وقلبکك ایو اولمسنی جسم ومعنایه تأثیراتی عظیم اولان بواعضای علویت احتوایه فکراً تنبیه ایتمش ایکن شدت عشق تمامیله حکم وماهیتنی ایفاو برچوق سرشك حزن انکیزی اجرا ایله عاشق برحال حیرت اشتمال احاطه ایتدیکنی کورن وبالاده ذکری سبق ایدن سائل دیرکه: لوحهٔ عمرکی سیلاب سرشك ایچنده غرق ایدن هجران زده، عشقی نصل انکار واضماره قادر اوله‌بیلیرسین، که کوزلریکه خطاب ایله اغلامیکز دیرایکن محبتك فیضیله نائل مشیت واختیار اولمش اوکوزلر تنبیهك خلافنه اوله‌رق دها زیاده باران رحمت نشان اولان دموع محبتی اجرا و حیرتی اوفی ایدرلر؛ وقلبه ایی اول امر ایلرکن اوآلام کده حیرتزده اولور. بیت شریفك نکته‌لرینه کلنجه، اول امرده عشق حقیقی عقل جزئی‌یه مخالف اولدیغندن عقل جزئی هرنه‌که امر ایتدیسه کوز وکوکل عکسنی اختیار ایتلش، ثانیاً مدینهٔ منوره‌یه قریب برجبلدن شمشك وبرقك ظهور ولمعانی بالطبع یاغمور کبی کوزیاشنك جریاننی و شمشکدن صکره بولجینك ظلمتده قالمسی مثللو قلبك حیرتنی انتاج ایتلسی؛ ثالثاً کوزلره اغلامیکز دیمسی عاشقك کوزلری همیشه اغلامغله مألوف اولدیغنی ایما ایتمسی؛ رابعاً کوزلره اغلامیکز امری اوزره کثرت

دموعدن هیچ برشی کورمیان اوکوزلر وهلةً آچیلوب محبوبدن غیری انسان واشیا کورنجه اشتیاقلری دها زیاده شدت بولوب کندولرندن کوز یاشنك سرعتله آقمسی؛ خامساً قلبك هم شدت عشقدن همده افتراق جاناندن مریض وآتش ریز ایکن جانان حاضر اولمدیغی اوان هجرت نشانده (ایی اول) کبی برتکلیف خامدن طولایی متحیر قالمسیدر

(معنای الفاظ) فالعینیك — ایکی کوزلریکه نه اولدی — ان قلت — دیرایسه‌ك — اکففا — اعلامقدن کندیکزی منع ایدیکز — همتا — سرعتله کوزیاشنی دوکرلر — ومالقلبك — وقلبکه نه اولدی — ان قلت — دیرایسه‌ك — استفق — افاقت بول — یهم — متحیر اولور

﴿ ایحسب الصب ان الحب منکتم ﴾

﴿ ما بین منسجم منه ومضطرم ﴾

ترجمه ، عاشق ظن وکمان ایدرمیکه محبت مخفی قالیر، اقان کوزیاشی ومحترق اولمش قلبی اره‌سنده؟ **شرح** ، اقرار واعترافه سائل سعی ایتمش ایکن عاشق ینه اختیار سکوت ایلدیکندن شمدی‌یه قدر مرور ایدن ومن بعد تعاقب ایلیان درت بیت شریفده‌کی ادلهٔ عشق تعداد ایدنجه اوحالده عاشق هم کوردیکی ابرامدن هم محبتك شعشعه پاش اولمسندن طولایی انکاره مجالی قالمیوب سائلك مشهودی اولمش حالات مشروحه وآثار محرقهٔ معشوقك خیالی کلمسی سببندن سرنما اولدیغنی اقرار واظهار ایده‌جکدر. اومحب محترق نه ایچون عشقنك کتمنی اختیار ایلدی؟ سؤال اولنورسه بوکتمه درت سبب واردر: سببك بری، غایت ذی قیمت اولان برکوهرك افاسندن صاحبی خوف ایدرسه انی مکتوم وخفی طوتمسی وعاشقك الك ذی قیمت کوهری کندی عشقی بولنمسی؛ ایکنجی عشقنی اظهار ایدرسه بدخواهانك محبته وامید وصلته القای موانع ایتمسی؛ اوچنجیسی ترك عشق ایتلسی ضمننده

اودا واحباسندن واقع اوله‌جق نصایح وتضییقات مزعجه‌دن اجتناب ایلمسی؛ دردنجیسی هر کیمکه محبت وعفت ایدوب عشقنی کتم ایدرده او حالده وفات ایلر ایسه شهید اولمسی ماده‌سیدر. بوشهادت حدیث شریف ایله مثبتدر. امام سیوطی حضرتلری جامع صغیرده حضرت عایشهٔ صدیقه وابن عباس رضی الله عنهمادن روایةً نقل ایدرکه: قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ﴿من عشق فعف وکتم ثم مات مات شهیداً﴾ معنای شریفی، هر کیمکه عشق ومحبت ایدوب عشقنی دخی کتم ایله بعده وفات ایلدیسه اوکمسه شهید اوله‌رق وفات ایلدی « صدق رسول الله » شمدی ینه بیت شریفده ذکری سبق ایدن سائل عارفه کله‌لم: دیرکه، ای عاشق، سنك کبی غریق دریای محبت وحریق آتش وانوار مودت ایله قلب کباب بدنی خراب اولمش بر انسان معنوی ظن ایدرمی‌که محبتی قانلی کوزیاشنك وعود آسا یانان قلبنك آثاری اراده‌سنده مکتوم وخفی قالسون؟ او یولده امیداتمك آفتاب منیرك قارشوسنده ظلمت آرامق وآتش ایچنده رطوبت ایستمك کبیدر. کوزدن چیقان دم وضعف بدن فی الحقیقه مشهود وروشن ایسه‌ده قلب خفی ومکتوم وبناءً علیه یاندیغی ندن معلوم اولور دیر ایسه‌ك جواب قولایدر؛ همده قلبکك یانمسنه دها دلیل ارار ایسه‌ك اوده قلب طرفندن کوزه کلان دموعك قان ایله ممزوج اولمسی وعشقك ایراث ایتدیکی نحافت سببیله بللور کبی شفاف اولمش سینه‌کدن سوزشك کورنمسیدر

(معنای الفاظ) ایحسب الصب — عاشق ظن ایدرمی‌که — ان الحب — تحقیقا محبت — منکتم — کیزلی وخفیدر — مابین منسجم — آقان کوزیاشی اره‌سنده — منه — اول عاشقدن — ومضطرم — ویانمش قلبدن مکتوم قالسون — منسجمك موصوفی محذوف (کوزیاشی) ومضطرمك موصوفی محذوف اولان (قلبدر)

﴿ لَوْلَا الْهَوَى لَمْ تُرِقْ دَمْعاً عَلَى طَلَلٍ ﴾

﴿ وَلَا أَرِقْتَ لِذِكْرِ الْبَانِ وَالْعَلَمِ ﴾

ترجمه . اکر محبت اولمایدی خرابه‌لر اوزرینه سن کوز یاشنی دوکز ایدك و (بان) دینلان لطیف اغاجلك و (علم) تسمیه اولنان یوکسك طاغك یاد وذکریله ترك خواب ایتمز ایدك . **شرح** . ینه سائل عارف دیر: ای عاشق، نه ایچون بیهوده انکار عشقه اصرار ایدر ودها زیاده مضطرو بی قرار اولورسین؟ اکر فی الحقیقه سنده حب وهوا اولمامش اولیدی فرقت محبوب حسبیله خرابه زاره دونمش وجه وبدنکك اوزرینه قانلی یاش دوکمز ایدك و (بان) اغاجی کبی ظریف ولطیف اولان وعلو همتی جبال شاهقه‌یه مشابه بولنان اول یار محبت نثارك ذکر ویادیله اویقوسز قالمز ایدك. اغلامامق واویقواویومق راحت قلب ایله حاصل اولور؛ حال بوکه بونك عکسی سنده موجود ومرئی ایکن نصل انکاره عناد وبیهوده ثبات ایدرسین؟ بیت شریفك نکته‌سنه کلنجه: خرابه‌دن قصد، یا بروجه معروض بعد الفرقه، خرابه زاره دونمش عاشقك وجه وصدر وتنی ویا عاشقك خلقه کورنمامك ایچون چکلدیکی بر خرابه زاری ویاحبیب اللهك آیراسندن (از غیر بیت الله) عاشقك نظرنده معناً خرابه‌یه دونمش مکهٔ مکرمه‌نك جهت صوریه‌سیدر.

(بان) اغاجی ذکری سبق ایتدیکی اوزره غایت لطیف وظریف بر شجر لطافت آور اولدیغندن استعاره صورتیله محبوبه تشبیه اولندی ویاخود لطافتی حسبیله فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری او اغاجك آلتنده اره صره مکث وآرام بیوردیغندن عاشقك نظرنده شایان محبت

اولدیغی مجاز صورتیله اشراب، یامحبوبك علو شاننه تلمیح ویا ابوبکر صدیق رضی الله عنه ایله برابر رسول مجتبا افندمز حضرتلرینك اختفا ایلدکلری غارك بولندیغی جبل ایما ایدلدی.

(معنای الفاظ) لولاالهدی — محبت اولمایدی — لم ترق — دوكمز ایدك — دمعاً — کوز یاشنی — علی طلل — خرابه‌لر اوزره — ولاارقت — واویقوسز قالمز ایدك — لذکرالبان والعلم — بان اغاجی وعلم دنیلان طاغك ذکر ویادندن طولایی

﴿ فَكَيْفَ تُنْكِرُ حُبّاً بَعْدَمَا شَهِدَتْ ﴾

﴿ بِهِ عَلَيْكَ عُدُولُ الدَّمْعِ وَالسَّقَمِ ﴾

ترجمه: عشق ومحبتی نصل انکار ایده بیلیرسن، آندن صکره‌که کوز یاشنك وخسته‌لکك عادل اولان شاهدلری اومحبتله علیهکه شهادت ایدرلر. **شرح**: عشق ومحبت کبی بر نعمت سعادت آیت کسب شدت ایدنجه وماننذ آفتاب انوار نثار وشعشعه پاش اولنجه طبعاً ضعیف خلق اولنمش تن وبدن کبی بر پرده ایچنده نصل خفی وغیر مرئی قاله بیلیر؟ ایشته سنك حالکه دها ایکی بیوك شاهد صادق واردر: انلرده دموع محبت ومرض عشق وحسرتدر. سائر اهل غم دخی اغلارلر، فقط سرشکارینی خون ایله مزج ایدمزلر. سائر مریضلر دخی کرفتار ضعف اولورلر؛ امادوا وطبیب ارارلر وسنك کبی چاره وافاقدن قاچمزلر. کافهٔ امراضه قارشو علاجلر موجود ویالکز الم وداء عشق ایچون مفقوددر. حسب الخلقه اعضای بدن صاحبلرینه منقاد ورام ایکن حالات عشقیه‌ده بونك عکسی مرئی اولور، ومثلا عاشقك کوز یاشیله رخ زردی غیر مطیع شاهدلر کسیلور؛ بناءً علیه کتم واخفایه مصر دکل، حقیقتی مقر اولور —(عدول)

عدلك جمعیدر، که شهادتده طوغری اولانلر معناسنه‌در. کوز یاشیله مرض یالکز ایکی شاهد بی غرض ایکن جمع صیغه‌سیله عدول دینمسی بوشاهدلری تعظیم ایچون اولدیغی کبی، کوز یاشنك هرقطره‌سی ومرض عشقك هرحالی آیروجه برشاهد اعتبار اولنجه اوحالده شاهد تکثر ایتمش واز هرجهت جمع صیغه‌سنه مستحق اولمش اولور.

(معنای الفاظ) فکیف — ایمدی نصل — تنکر — انکار ایدرسین — حباً — محبتی — بعدما شهدت — شهادت ایتدکدن صکره — به — اومحبتله — علیك — سنك اوزریکه — عدول الدمع والسقم — کوز یاشیله مرضك عادل اولان شاهدلری.

﴿ وَاَثْبَتَ الْوَجْدُ خَطَّيْ عَبْرَةٍ وَضَنًى ﴾

﴿ مِثْلَ الْبَهَارِ عَلَى خَدَّيْكَ وَالْعَنَمِ ﴾

ترجمه: وکوکل الم وآتشی ایکی یاناغك اوزره بری قرمزی کوز یاشندن ودیکری مرضك ایراث ایلدیکی صاریلقدن ایکی خط اثبات ایلدی، که بری (بهار) تسمیه اولنان صاری کل ودیکری (عنم) دینلان قرمزی شجر کبیدر. **شرح**: بوبیت منیف (فکیف تنکر) ایله بدأ ایلیان بیت شریفه معطوف وراجع ویاخود برحال مشهورك وبرحقیقتك رأساً انبا وحکایه‌سنه مبتنیدر. برنجی شق قبول اولنور ایسه سن نصل عشق انکاره دوام ایدرسین، که کوکلك آتش وحزنی ایکی یناغك اوزره خون آلود کوز یاشی وشاهد ضعف اولان صاریلق خطلرینی چکمشدر. شق ثانی‌یه کلنجه، شمدی‌یه قدر سبق ایدن ادلهٔ عشق ایراد وعاشق اعتراف ایتدیرمك ایچون سائل ابرام وثبات ایتمش ایکن من بعد محبتك علائم وحالاتنی تعداد ایله اکتفا ومعلومی اعلام قبیلندن اولان عاشقك اعترافنه نوعما استغنا ارائه

ایلر، بیت شریفك دقایقنه ارجاع بحث اولنجه سائل دیرکه: عشقی اثبات ایتمك ایچون دموع ومرض ایکی شاهد عادل بی‌مثیل ایسه‌ده، دیه‌لم که آنلر ینه آثار عدوشمار اولسونلر، یااو قلب عالی که ایکی یناغك اوزره بری خون آلود کوز یاشندن قرمزی ودیکر شدت ضعف ومرضدن صاری اوله‌رق ایکی خط جلی اثبات وارائه ایلدی، انك حالی نصل انکار ومرض عشقك اضمار اوله‌بیلور ؟

(معنای الفاظ) واثبت الوجد — حزن قلب اثبات ایلدی — خطی — ایکی خط — عبرة — قرمزی — وضنی — وصاری — مثل البهار — صاری کل کبی — علی خدیك — سنك ایکی یناغك اوزره — والعنم — وعنم دیدکاری قرمزی اون ویرراغاج کبی .

اخطار — بیت شریفده خطی وخدیك تثنیه اولوب فقط ایکیسنك آیری اولان اضافتلرندن طولایی تثنیه‌یه عائد نونلری ساقط اولدی (خدیك) لفظی کرچه ایکنجی مصراعده ایسه‌ده برنجی مصراعده‌کی (اثبت) فعلنك متعلق مفعولیدر. بوبیت شریفده لف ونشر مشوش واردر؛ زیرا (عبرة) دن صکره (عنم) کله‌جکنه (ضنی) نك مشبه بهی اولان (بهار) کلدی

﴿ نعم سری طیف من اهوی فارقنی ﴾

﴿ والحب یعترض اللذات بالالم ﴾

ترجمه . اوت کیجه کلدی اول کمسه‌نك خیالی، که بن آنی سورم وبنی اویانق قیلدی؛ محبت ایسه لذتلره الم ایله ایلیشور ولذتلری منع ایلر .

شرح . سبق ایدن ابیات شریفه‌دن معلوم اولدیغی اوزره سائل عارف عاشقه دیمش ایدی، که جیرانك ذکرندن ویادینه منوره جانبندن

هبوب ایدن روزکاردن ولمعان ایلیان شمشکدن ویوکبی احوالدن‌میدر، که کوز یاشنی قان ایله بویادك وغراق عمان عشق اولدك؟ بواسطه عرفان اساله‌سی اوزره ینه عاشق انکاره اصرار ومحبتی اضمار ایلدیدی، فقط او صره‌ده علاوه سائل طرفندن دیمش اولملی، که یوقسه خیال یاری کوردکده بوحاله کرفتار اولدك؟ ایشته یارك خیالی تعبیری ماند یارقه قلب وعقل عاشقه سریعاً تأثیرایله حسرت نزا اولوب سکوته محل ومجال براقامش وسیف صارم آسا رشته انکاری قطع وافنا ایلمشدر؛ بناء علیه اول محب لبیب اقراره مضطر وبلکه راغب اولوب دیرکه: اوت؛ دیدیکك کبیدر؛ اول خیال ماه مثال کیجه کلدی وبنی بیخود بولمش ایکن آب حیات دیداریله اویاندیروب احیا ایلدی وبعده فرقتیله شمدیکی حالده براقدی. الهی! نه عجب حالدر، که لذائذ وصلتی ینه محبت آلام بی‌نهایت ایله تعریض وبعضاً امحا وعاشقی تعریفی غیر قابل برصورتله صورتا افنا وحقیقتده احیا ایلر !

بوبیت شریفك برنجی مصراعی بووجهله دخی شرح اولنه‌بیلورکه: یارك خیالی کلدی وغفلت ولذت دنیا ایله بنی اویقوده بولمش ایکن اویاندیردی؛ فقط بوتوجیهده ضعف واردر، زیرا او حالده حس اولنورکه عاشق کندینی معشوقك محبتنه حصر ایتمیوب یالکز خیال یار کلدکدن صکره دنیایه متعلق اولان احوال ولذائذدن خلاص بوله بیلدی ـ محبت لذائذی الم منع ایدر ـ جمله‌سی بالاده شرح اولندیغی کبی اولوب مع مافیه بوقدر دخی دینه‌بیلورکه: یارك خیالی احسان ایلدیکی لذائذی آن واحدده امحا ایلدی وعاشقی بی‌مجال وپرجفا براقدی ویاخود الم عشق اولقدر عالیقدردر، که انسانه مخصوص اولان کافه لذائذی قطع وافنا واوافنا عاشق ایچون کافه لذائذدن مرجح واعلادر .

(معنای الفاظ) — نعم — اوت — سری — کیجه کلدی — طیف من — اول کمسه‌نك خیالی که — اهوی — سورم — فارقنی — ایتدی بنی اویاندیردی — والحب — محبت — یعترض — تعریض ومنع ایدر — اللذات — لذتلری — بالالم — الم وغم ایله

﴿ يالائمى فى الهوى العذرى معذرة ﴾

﴿ منى اليك ولو انصفت لم تلم ﴾

ترجمه ، بنى عذره نام قبيله‌يه مخصوص اولان شدت عشق ايله مبتلا اولان بنى لوم وطعن ايدن يالائم، بندن سكا اولان عذرى ايشت واكر سن انصاف ايديدك بكا طعن وملامت ايتمز ايدك .

شرح : حين نصيحتده سائل عارف اول عاشق ضعيفه ديمش اولملى، كه بونه حال دهشت اشتمالدر؟ محبوبك يالكز خيالندن غريق درياى دموع وكندى هلا ككى دعوت ايله ضعيف وماندمو اولدك . بو وبوكا مماثل ترك حبه دائر ايراد اولنان لوم وعتابلر اوزرينه عاشقك شيشهٔ صبر وشكيبى منكسر اولمش وبوى وخوبى قلب محترقندن عود آسا رائحهٔ طيبه نشر ايله نهايت ديمشدركه: يالائم واليم، كورمزميسين كه عشقم، بنى عذره قبيله‌سنك عشقى كبى ضرورى وحبيب كبريايه يعنى اوعمان حكمته طوغرى جاريدر . محبتى ترك ايده‌بيلمك قلبمى قطع ايتمكه وسينه‌مدن اخراج ايلمكه متوقفدر؛ بلكه او حالده بيله هرپاره‌سى معشوقى ارايه‌جق ولوم ايدنلره لوم ايده‌جكدر . ذكر اولنان بنى عذره قبيله‌سى يمنده اولوب افرادى كمال عفت ايله شدت محبته مبتلا اولدقلرندن پك چوغى دها عنفوان شبابده ايكن عشقدن ترك جامهٔ حيات واختيار ممات ايدرلر . نقل اولنوركه: اصمعى نام شاعر ماهر بو قبيلهٔ عشق زده‌نك بلاغتنده‌كى شهرتنى استماع ايله يانلرينه وارمش ومسافر اولديغى چادرده رشيقة القد صبيحة الخد بر دختر مانند اختر وخارجده كرز لطيف الحال مجروح البال بر دليقانلو كوردى وبو كنجك حالى حيرت اشتمال اولدى . سبب ملال واضمحلالنى سؤال ايدنجه، مضطرو بى قرار اوله‌رق اودليقانلى جواباً ديدى: اى سائل، سنك مسافر اولديغك چادرده بر شمش

دلربا و برماه نور افزا واردر، كه انواريندن وعدم ملاقاتندن قلبم ملتهب، بدنم ضعيف وصورتم عالم ناسوتده ايكن املم كبى دنيادن مأيوس وغريب اولدى . بونك اوزرينه مسافر نكته‌كير رجا ايدوب چادره عودت وصاحب جمال اولان اوقزه كيفيتى حكايت ايدنجه، قز ديدى: او بيچاره بنى طوغريدن طوغرى كورسه ديدارمدن ترك حيات وكنديني كرفتار ممات ايلر . افاده‌مك صدقنه كواه ايسه باصديغم طوپراقدن برقبضه آل اكا ارائه و بندن اولديغنى بيان وانبا ايت . مسافر اووجهله طوپراغى آلدى ودليقانلى‌يه كوستردى . او بيچاره درحال تتره‌يوب بى مجال اوله‌رق تصادفاً بولنمش اولان بر آتش ايچنه دوشمش وزحمتندن قورتارلمشدر . اندن صكره مسافر شاعرك اوقبيله ايچنده كورديكى بر مرمر طاش اوزره يازديغى صوك بيت بودر: « اذا لم يطق صبراً وكتماً لسره » « فليس له مماسوى الموت انفع » (ترجمه) صبر ايتمكه وكندى سرينك كتمنه طاقت كتورميان انسان ايچون موتدن انفع برشى يوقدر (لم يطق) لك فاعلى فتا وانساندر » اوچ كون صكره اتفاقاً مسافر اورادن كچر ايكن ميت اوله‌رق باشى مرمره طيانمش ذكر اولنان كنجى كوردى وجواباً يازيلان آتيده‌كى بيتى اوقودى « سمعنا اطعنا ثم متنا فبلغوا » « سلامى الى من كان للوصل يمنع » (ترجمه) ايشتدك اطاعت ايلدك، بعده اولدك؛ ايدى بنم سلامى وصلته مانع اولان كسه‌يه تبليغ ايديكز » شمدى اصل بيت شريفك الناظلك معناسنه كلهلم : — يالائمى — ياىكا چوق ملامت ايدن — فى الهوى — محبت خصوصنده — العذرى — (اويله محبت كه بنى عذره قبيله‌سنه منسوبدر) — معذرة — عذر واردر — منى — بندن — اليك — سكا — ولو — واكر — انصفت — انصاف وعدالت ايديدك — لم تلم — ملامت ايتمز ايدك .

﴿ عدتك حالى لاسرى بمستتر ﴾

﴿ عن الوشاة ولادائى بمنحسم ﴾

ترجمه : بنم حالم سکا تجاوز ایدوب معلومك اولدی؛ سرم غمازلردن خفی دکلدر ودردم دخی غیر منقطعدر . **شرح** : معشوقك خیالی بکا کلدی دیو برسوق درونیله بیاندن صکره عاشق تکرار اعترافدن نادم اولور ایسه‌ده ینه دیرکه: نه ایچون ندامت ایده‌یم؟ سر ورازمك ظهوری اختیاری دکل اضطراریدر؛ چونکه دموع خون آلود لون اصفر، ضعف تن، پریشانی ذهن کبی وشاة وغمازلر طورر ایکن کتم سر ایتمك بکا ممکنمی ایدی؟ علی الخصوص دردم دنیاده غیر منقطع وعشقم نامتناهیدر . بیت شریفده بونکته دخی واردر : اوت سائل سکا عشقم درکار وآشکار اولمش ایکن قلبك عذریمی قبوله مساع ویرمدیکندن وحالات بنی همیشه لوم ایتمکده بولندیغندن بن دخی جناب حقدن دعا وتمنا ایدرم، که حالم سکا تجاوز ایتسون وایکی کوزك قان اغلامقدن وقلبك یانمقدن ومرضك امتداد ایتمکدن خالی قالمسون ! بودعا بد دعامی، یوقسه خیر دعامیدر؟ صاحب قلب اولانلرك حسیات علویت آیانلرینه حواله اولنور .

(معنای الفاظ) عدتك — سکا تجاوز ایلدی — حالی — بنم حالم — لا — دکلدر — سری — سرم — بمستتر — کیزلی — عن الوشاة — غمازلردن — ولا — دکلدر — دائی — دردم — بمنحسم — کسیلور دکلدر .

﴿ محضتنی النصح لکن لست اسمعه ﴾

﴿ ان المحب عن العذال فی صمم ﴾

ترجمه : سن پند ونصیحتی بکا خالص ایلدك؛ فقط او نصیحتی ایشیدر وقبول ایده بیلیر برحالده دکلم؛ زیرا عاشق ومحب، ملامت ونصیحت ایدنلردن صاغرلقده اولوب آنلری استماع ایدەمز . **شرح** : یا ناصح، عقل

جزئی حسبیله اکلارم، که سنك نصیحتك مقبول ومعقولدر؛ زیرا بن عمان عشقده غریق وغیر مفیق ایکن وظائف انسانیه‌می ایفایه غیر مقتدر ومعناً بینا وصورتا ضریرم. نصیحتی فهم وقبول ایده بیلمك ایچون عقل صوری مقتضیدر؛ حالبوکه بن مبتلا اولدیغم عشق غیر نامتناهی حسبیله پندك فوائدینی تعقل ایتمکدن محروم وبالکز حیرت وسرشك ایله مشحونم. مجرد بن دکل، هر محب فرقت زده لائم وناصحلری استماعدن وارسته‌در . بعض ذوات ظن وکمان ایتمشلردرکه، بو عاشقك محبتی مجازی اولدیغنی سائل ظن ایلمسی اوزرینه نصیحت ویرر ایدی؛ بو ظنده ضعف واردر؛ زیرا صوران ابتدا مدینهٔ منوره‌دن روزکارمی هبوب ایتدی؟ دیمش وبناءً علیه او محب اولمدیغنی اولدن بیلمشدر؛ علی الخصوص ناصح تجرید بدیع ایله ینه عاشقك کندی ذاتی ویا رازینه مطلع اولان برعارف معنویدر .

(معنای الفاظ) محضتنی — بکا خالص ایلدك — النصح — نصیحتی — لکن — فقط — لست — دکلم — اسمعه — او نصیحتی دکار — ان — زیرا — المحب — محبت ایدن — عن العذال — ملامت ایدنلردن — فی صمم — صاغرلقده‌در .

﴿ انی اتهمت نصیح الشیب فی عذلی ﴾

﴿ والشیب ابعد فی نصح عن التهم ﴾

ترجمه : تحقیقا بن ناصح اولان صاچك یاغلغنی لوم ایتدیکی خصوصده اتهام ایلدم؛ حالبوکه صاچك یاغلغی تهمتلردن وکذب سویلمکدن غایت اوزاقدر . **شرح** : خیر خواهی اولدیغی سائل وناصحه لطف ایله معامله ایتمك وبرحقیقت بیان ایلمك اوزره عاشق دیر : ای ناصح، پندکی عدم قبولمدن مغبر اولمه؛ زیرا دکل شمدیکی شدت عشقدن فقط بوندن

اقدم بيله صاچده ظهور ايدن بياضلق لسان حال ايله قريباً زوال بولوب خراب اوله‌جغمى و دنيادن آيريله‌جغمى بيلديرمش ايكن استماعدن امتناع وفضله اوله‌رق اوپندمى لوم وكذبه نسبت ايدوب اعمال صالحه تداركندن استغنا كوستردم؛ حالبوكه صاچك آغرمسى بنى قورقتمق كبى تهمتلردن وكذبلردن معرا وظهورى برامر طبيعى اولديغى هويدا ايدى. بوحاله دائر فارسى ظريف بربيت واردر. شويله‌كه: «موى سپيد ازكفن آرد پيام» «پشت خم ازمرك رساند سلام» معناسى: بياض موى وقيل كفندن خبر كتورر، ارقه‌نك قامبورلغى اولومدن سلام يتشديرر؛ زيرا اختيارلقده باش طوپراغه ميل وتقرب ايدر.

(معناى الفاظ) انى — تحقيقا بن — اتهمت — اتهام ايلدم — نصيح الشيب — بياض صاچك پندينى — فى عذلى — بنى ملامت ايتمك خصوصنده — والشيب — حالبوكه صاچك بياضلغى واختيارلق — ابعد — غايت اوزاقدر — عن التهم — تهمتلردن.

﴿فَاِنَّ اَمَّارَتِى بِالسُّوءِ مَا اتَّعَظَتْ﴾

﴿مِنْ جَهْلِهَا بِنَذِيرِ الشَّيْبِ وَالْهَرَمِ﴾

ترجمه. تحقيقا فنالق وكناه امرايديجى نفسم كمال جهلندن طولايى صاچ آغرمسيله اختيارلغك قورقتمسندن نصيحت قبول ايدوب متنبه اولمدى. **شرح**. فخر كائنات عليه افضل التحيات افندمز حضرتلرينه اولان شدت عشق ومحبتنى دها اول عاشق صادق كلام پردوديله وخراب اولان وجوديله اظهار واثبات ايلمش وعشقك الك عالى درجات معالى آيانندن بحث ايتمش ايدى؛ بوحال سعادت اشتمال اوزره نفسنه كبر وعجب

طارى اولمامق و ديكر واديده بعض حقايق بيان ايتمك ايچون عشقك علوى اولان حالندن اينز ونفس اماره كبى سفلى بربحثه دائر بسط مقال ايلر. بوقاعده وحكمت قرآن عظيم الشانده عالى برصورتده رؤيت اولنور. يعنى ايجابنده دفعةً برحالدن ديكر برحاله سوق كلام اولنور. مثلا سورهٔ نورك اوتوزنجى آيت كريمه‌سندن بدأ ايله محرماته باقمامق وقادينلر زينتلرينى غير محرملره كوسترمامك ونكاحدن بحثله جاريه‌لرى زنا وبغيدن حفظ ايتمك كبى معاملاته دائر كيفيات فرمان وياد ايديلور ايكن درحال سورهٔ مذكوره‌نك اوتوز بشنجى آيتى كبى جهان روحانيتك الك عالى، الك پارلاق برحكمتنه نقل كلام ايله اهل عرفان دارينده بكام بيورلمش اولور. شويله‌كه: ﴿الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكوة فيها مصباح المصباح فى زجاجة الزجاجة كانها كوكب درى يوقد من شجرة مباركة زيتونة لاشرقية ولاغربية يكاد زيتها يضئ ولولم تمسسه نار نور على نور﴾ بو آيت كريمه‌نك بحق تفسيرى برچوق صحيفه‌نك املاسنه متوقفدر؛ مع مافيه مثنوىٔ شريفه اولان شرح عاجزانه‌مده ترجمه وبرمقدار تفسير وافاده اولنمش ايدى. فخر عالم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى دخى هر نوقت كيفيات روحانيه‌دن امور دنيويه‌يه نقل فكر بيورمق ارزو بيورسه‌لر ايدى اهل ايمانك والده‌سى حضرت عايشهٔ صديقه رضى الله عنهايه (ياحميرا!) بكا كلام سويله؛ وامور دنيويه‌دن حالات روحانيه‌يه رجوع ايتمك استسه‌لر (يابلال!) صداى جان فزاكله روحه بخش راحت ونشر نفحات ايت بيوررلر ايدى. ايشته بوقاعدهٔ عليه‌يه اتباعاً ناظم فهم ناشر حكمت وهر بيت شرابى بر نجم محبت اولور. عاشقك كندى نفس اماره‌سندن شكايتى رسول مجتبا عليه افضل التحايا افندمز حضرتلرينك عشق ومحبت جهتيله كنديينى تماميله احيا ايتمزدن وغريق درياى محبت اولمازدن اول — كه زمانه عائددر — نفس لفظى بعضاً انسانك جهت ظاهره وباطنه‌سنى تماميله مشعردر؛ او حالده نفس انسان ديمكدر. بعضاً روح معنوى اعتبار اولنور؛ نته‌كم نفس مطمئنه‌يه خطاب ربانى ايرشوب (بكا رجوع ايت) بيوريلور واكثر

نفس تعبیریله شهوات و اغراض بدنیه و ذهنیه اشارت اولنور، که دماغ اعصاب واسطه‌سیله انلره تولید و متجاسری تلویث ایلر. معنوی جهتنه تعلق ایدن نفس چوق دفعه برمرتبه‌دن دیکرمرتبه‌یه انتقال ایلر. اڭ سفلی درجه‌سی نفس اماره دیدکاری برحال در، که صاحبنی پك چوق حرامه سوق ایدر. سورهٔ یوسفده بونفسك تأثیرات مدهشه‌سی حضرت یوسف علیه السلام طرفندن متواضعانه بیان اولنور. ایکنجیسی نفس لوامه‌در، که صاحبی طریق حقی طوتوب فقط حسب البشریه بعض دفعه خطا ایشله کندی نفسنی لوم ایدر، نفسك بودرجه‌سی معتبردر. حتی جناب خدا بونفس اوزرینه قرآن عظیم الشانده یمین بیورر. اوچنجیسی نفس مطمئنه‌در، که اخلاق ذمیمه‌یی کاملاً ترك و اخلاق حسنه ایله تخلق ایتمش و آخرت و روحانیتدن اصلا شبهه‌سی قالمیوب صاحبی نور اطمئنان ایله مسعود اولمش اولور. دردنجیسی نفس ملهمه‌در، که صبر و تحمل و بوکبی حالات عالیه‌دن بشقه نائل الهامات بولنور. بشنجیسی نفس راضیه‌در، که حسن اخلاق و عبادتله برابر جناب حقك کافهٔ اوامر و تجلیاتندن تمامیا راضی اولور. التنجیسی نفس مرضیه‌در، که جناب مولانك هرفرماندن راضی اولدیغی کبی حق تعالی حضرتلری دخی آندن راضیدر. یدنجیسی نفس صالحه‌در، که جناب واجب الوجود ایله آنك بیننده اسرار عمیقه واردر. بوبحثلره دائر کتب تصوفیه‌ده پك چوق تفصیلات ویرلمشدر.

(معنای الفاظ) فان — تحقیقا — امارتی بالسؤ — یرامزلقله و فنالقله غایت امر ایدیجی اولان نفسم (موصوف اولان نفس لفظی اماره‌نك شهرتی حسبیله بومحلده محذوفدر) مااتعظت — اونفس اماره نصیحت قبول ایتمدی — من جهلها — جهلندن — بنذیر الشیب — صاچ آغرمسنك قورقتمسیله — والهرم — وضعف پیریدن نصیحت قبول ایتمدی.

«وَلَا أَعَدَّتْ مِنَ الْفِعْلِ الْجَمِيلِ قِرَى»
«ضَيْفٍ أَلَمَّ بِرَأْسِي غَيْرَ مُحْتَشِمِ»

ترجمه . ونفس امارهم کوزل فعلدن هیچ برضیافت حاضرله‌مدی، مسافره طعام اولسون؛ ایدی مسافر توقیر و تعظیم اولنمامش اولدیغی حالده باشمه ایندی. **شرح** شیب و صاچ بیاضلغی شایان توقیر برمسافردر، که موردی رأس و ضیافتی انسانك آمال و اعمال صالحه‌سیدر؛ بناء علیه ناظم فاهم بیوررکه: اختیارلقده شیبك رأسدن آیرلمسی محال ایکن نفس اماره بوجهتدن دخی غفلت ارائه ایدرك اومسافرك خوشلاندیغی افکار عالیه و آمال صالحه تدارك و احضارده قصور و بنی اویوزدن دخی محجوب و بی حضور ایلدی. بیاض صاچك یادندن مقصد، تقرب موتدر. موت ده ایسه انسانه مقتضی اولان احوال، افعال ممدوحه و عدل و حسن حالدر.

(معنای الفاظ) ولا اعدت — نفس اماره حاضرله‌مدی — من الفعل الجمیل — کوزل ایشدن — قری — ضیافت و طعام — ضیف — مسافر — الم — ایندی — برأسی — باشمه — غیر محتشم — رعایت و توقیر اولنمامش اولدیغی حالده.

«لَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنِّي مَا أُوَقِّرُهُ»
«كَتَمْتُ سِرًّا بَدَا لِي مِنْهُ بِالْكَتَمِ»

ترجمه . اکر اومسافره رعایت ایده‌میه‌جکمی بیلمش اولسه‌ydم

اوسافردن بکا ظاهر اولان سری (کتم) دنیلان سیاه بویا ایله کیزلر ایدم. **شرح** . بو بیت شریفده پك چوق ظرافت ولطافت واردر؛ کأن بری سؤال ایدر، که اختیارلغه هیچ بر چاره بولنه‌مزمی؟ انك اوزرینه ناظم عظیم دیر: نصل بولنه‌مز، بولنور؛ ایشته سیاه بویا اختیارلغه چاره‌در. سیاه بویانك مؤثر چاره کوسترنجه ارتق اختیارلغه اصلا چاره اولمدیغی الفاظ صریحه ایله اثبات ایتمکدن دها مؤثر بر صورتده ایما وخیالات ایله اوقات کذار اولمر وموتی دوشنمز ویا شیخوختك رفعنی ممکن ظن ایدن غافللر استخفاف صورتیله جرح واقاع ایدلمش اولور. حتی ناظم کریم ذاتنی دخی تواضعاً نفس اماره اصحابی کروهنه ادخال ومناسب بر لسان ایله بسط مقال ایدوب دیر: اکر بیلمش اولیدم، که اختیارلغی آمال صالحه ایله توقیر ایده‌میه‌جکم، اختیارلغی اوزرمدن رفع ایچون صاچ وصقالمه سیاه بویا سورر واختیارلغی ترك ایدر ایدم. الحاصل شیخوخت وموت کبی بر حقیقتی خیالات ایله کتمه چالیشان حمقا، بو بیت شریف ایله غایت ظریفانه جرح ورسوا اولنورلر.

(معنای الفاظ) لوکنت اعلم — اکر بیلیر اولیدم — انی — بن — ماوقره — مسافره تعظیم ایده‌میه‌جکمی — کتمت — کیزلر ایدم — سراً — اوسرورازی — بدالی — که بنم ایچون ظاهر اولدی — بالکتم — (کتم) دیدکاری سیاه بویا ایله (کتم) لفظنده جناس واردر؛ زیرا هم سیاه بویانك اسمی هم کتم واخفایه اشارتدر

﴿ مَنْ لِی بِرَدِّ جِمَاحٍ مِنْ غَوَایَتِهَا ﴾

﴿ کَمَا یُرَدُّ جِمَاحُ الْخَیْلِ بِاللُّجُمِ ﴾

ترجمه . بنم ایچون کیم تکفل ومرحمت ومعاونت ایدرکه مانند

جاح اولان بدن وآمالی نفسك اغوا ودسیسه‌لرندن دوندرسون؛ اویله دوندرسونکه یاوز اتلر دیزکینلر ایله دوندرلدیکی کبی. **شرح** . نفس اماره‌نك اغواسیله بدنم وآمال ومشتهیاتم عجمی وحرون حیوانلر کبی سرکش اولوب اودرجه‌ده سرکش که بن انلری طریق مستقیمه سوق واماله‌یه غیر مقتدر اولدیغمی اعترافه مجبور وبی حضور ومفتور اولورم؛ بناءً علیه الله رضاسی ایچون بر مرشد کامل بر مرد عاقل بولنمزمی، که شهراهی تارك اولان نفس وآمال ضلالات اشتمالی بر طریق سلامت رفیقه طوغری چویرسون؟ وعنان اختیارمی ید حکیمانه‌سنه آلسون! بدنی وآمالی ومشتهیات غیر لایقه‌یی حرون حیوانلره تشبیه ایتمك استعاره صورتیله‌در

(معنای الفاظ) من لی — بنم ایچون کیم مرحمت وکفالت ایدر — برد — رد وچویرمکه — جماح — سرکش وحرون ویاوزلری وحیوانلری — من غوایتها — نفس اماره‌نك اغواسندن — کما یرد — دوندرلدیکی کبی — جماح الخیل — آتك یاوزلری ویاوزلغی — باللجم — دیزکن وعنان ایله (لجومك) اصلی فارسی اوله‌رق (لکامدر) (لجم) دیمسی معربدر.

﴿ فَلَا تَرُمْ بِالْمَعَاصِی کَسْرَ شَهْوَتِهَا ﴾

﴿ اِنَّ الطَّعَامَ یُقَوِّی شَهْوَةَ النَّهِمِ ﴾

ترجمه . نفس اماره شهوتك کسر ومحوینی معاصی وکناهلرده آرامه، زیرا طعام طبعاً آج اولان انسانك شهوتنی قوتلندیریر. **شرح** . ناظم فاهم کمال تواضع ایله کندینه، فقط حقیقتده نفسك فنالغنی بعده قطع ایتمك امید خامیله کناهلره منهمك اولانلره ویاخود نفسه ایستدیکنی ویرسك اشتهاسی منقطع اولمسی لازمی دیو سؤال ایدن بر سائله دیرکه: خیر، ایستدیکی شیلری ویرمکله نفسك شهوتی قطع اولنه‌مز؛ بالعکس حرص وشهوتی

آرتر واندن صکره اکا مقابله ایتمك محال اولوب پردهٔ ناموسی یيرتار نفسه نقدر مشتهيات ویرر ایسه‌ك جهنم آسا (هل من مزيد) نعره‌سنی رفع واعلا ایدر . طبعاً بعض آج کسه‌لر واردر، که طعام اکل ایتدکجه معده وقانلرینك قوتی وبناءً علیه اشتهالری فراوان ورزالتلری بیکران اولور . کذلك ذاتاً ادبسز وعارسز اولنلر دخی التفات ومساعدات کوردکجه جرأت وکستاخلقلری مزداد وشرلرندن کندولریله اورتالق برباد اولمش اولور

(معنای الفاظ) فلاترم — آرامه — بالمعاصی — کناهلر ایله — کسر شهوتها — نفسك ارزو وشهوتنك قیرلمسنی — ان الطعام — زیرا طعام — یقوی — قوتلندیرر — شهوة النهم — طبعاً آج اولانك شهوتنی

﴿ وَالنَّفْسُ كَالطِّفْلِ اِنْ تُهْمِلْهُ شَبَّ عَلٰى ﴾

﴿ حُبِّ الرَّضَاعِ وَاِنْ تَفْطِمْهُ يَنْفَطِمِ ﴾

• **ترجمه** • نفس سود امر طفل کبیدر، اکر او طفلی امك حالنده براغور اهمال ایدر ایسه‌ك بیور دلیقانلی اولورده ینه سود سوداسنده بولنور؛ اما وقتیله سوددن کسر ایسه‌ك اوده سودك سوداسندن کسلمش اولور • **شرح** • سبق ایدن بیت شریفده ذکر اولنان مقصد عالی‌یی تأییداً بیوریلورکه: دیکر برنقطهٔ نظردن باقلنجه نفس طفل کبیدر، اکر ایستدیکنی استحصاله آلیشور ایسه بی عار اولور وبیودکجه ازهر جهت غیر لایق ادعالرده بولنور؛ فقط وقتیله نفس وطفلی منع ایدر ایسه‌ك انلرده مشتهالرندن کسیلور ورزالت وخامتك اوکی النمش اولور؛ بناءً علیه هیچ بر وقت خیرلی ومشروع بر ایشی اهمال ایتمه ونفسك قوتنی اعطای شهواتده وعارسزلره کستاخلرك منعنی مساعداتده اراءه، بالعکس عدم

مساعده دفع مضرتله انلره دخی موجب نجات واصل چاره اولمش اولور. بو بیت شریفده نفس مشبه وطفل مشبه‌به‌در .

(معنای الفاظ) والنفس — نفس — كالطفل — اوفق چوجق کبیدر — ان تهمله — اکر او طفلی حالنده اهمال ایدر ایسه‌ك — شب — دلیقانلی اولور — علی حب الرضاع — سود امك محبتی اوزرینه — وان تفطمه — واکر آنی سوددن کسر ایسه‌ك — ینفطم — اوده سوددن کسیلور .

﴿ فَاصْرِفْ هَوَاهَا وَحَاذِرْ اَنْ تُوَلِّيَهُ ﴾

﴿ اِنَّ الْهَوٰى مَا تَوَلّٰى يُصْمِ اَوْ يَصِمِ ﴾

• **ترجمه** • ایمدی نفسی هواسندن وارزوسندن دوندر وکندیکه حاکم ووالی قیلمقدن حذر ایت؛ زیرا هوای نفس هر هانکی شیئه حاکم اولور ایسه هلاك یاخود مجروح ناپاك ایلر • **شرح** • نفس ابتدالرده طفل کبی قابل تربیه‌در؛ بناءً علیه وقتیله آنی معاصیدن منع وزجر ایت؛ چونکه اهمال ایدر ایسه‌ك کسب قوت وسنك اوزرینه اك شنیع برصورتده اجرای حکمه مبادرت وجلب ذلت ومضرت ایلر . نفس حاکم اولنجه شرط حاکمیتدن اولان اصلاح وافلاح شویله طورسون محکومنی مغموم وانجامی معدوم ایدر . قرآن عظیم الشانده فرمان بیوریلورکه، ﴿ ولا تتبع الهوى فيضلك عن سبيل الله ﴾ معنای شریفی : نفسك هواسنه تابع اولمه؛ زیرا سنی طریق حقدن اضلال وکمراه ایلر » هرکیمکه هوادن مغلوب اولور ایسه حق وخلقدن معیوب اولور . جهانك محبسلرینه مراجعت اولنسه بیکلرجه محبوسین شأمت هوادن مذلول وغمکین کورینور . نوع بشر بو ساحهٔ جهانده عرض اندام ایلدیکی کوندنبری

بونجه ممالكك خراب ويباب اولمسى وخون مظلومينك ماند انهار جريان ايلمسى هب بلاى هواى نفس اماره واكا متعلق آمال واغراض فاسده‌در

(معناى الفاظ) فاصرف — دوندر — هواها — نفسك هواسنى — وحاذر — وصاقن — ان توليه — اوهوايى اوزريكه حاكم ووالى ايلكدن — ان الهوا — زيرا هوا — ماتولى — حاكم اولديغى شئ — يصم — هلاك ايدر — اويصم — ياخود معيوب وصاغر قيلار بوايكى (يصم) لفظلنده علم بديعده جناس تام تعبير ايلدكارى جناس واردر .

﴿ وَرَاعِهَا وَهِيَ فِي الْأَعْمَالِ سَائِمَةٌ ﴾

﴿ وَإِنْ هِيَ اسْتَحْلَتِ الْمَرْعَى فَلَا تُسِمِ ﴾

• ترجمه • نفسى كوزت اعمالده اوتلايجى ايكن واكر اوتلاديغى مرعى‌يى طاتلى بولورايسه اوتلاتمه • شرح • بو بيت شريفده‌كى (اعمال) لفظنى بعض ذوات اعمال صالحه ظنيله ديرلركه: اكر بر عمل صالحده لذت بولور ايسه نفسى اندن كس، يعنى او عملى ترك ايت؛ تا نفسه عجب وكبر كلميه، بو توجيه بالطبع وجيه دكلدر؛ زيرا بركمسه بالفرض اجراى عدالتده، ايفاى صلاتده، اعطاى زكاتده لذت بولور ايسه بولذتى نفسه حمل ايله نفس بوندن تكبر ايدر فكر وخياليله عدالتى، نمازى، صدقه‌يى ترك ايتمك ناروا وبلكه عين خطادر؛ بنا برين اعمال مبحوثه‌دن مقصد، مباح اولان اعمالدر، كه انلره انهماك كرچه صورتا كناه دكل ايسه‌ده اضاعهٔ اوقات ايله انجامى ترك فرائض وبلكه ارتكاب معاصى‌يى ايراث ايده‌جكندن اوكبى اعمالك تركى عقلاً مقتضيدر. همده نفس اماره اعمال صالحه‌دن هيچ بر وقت لذت بوله‌ميه‌جغى تفصيلاتدن آزاده‌در، بولور ايسه او حالده اماره دكل نفس مطمئنه ومقبوله‌در .

(معناى الفاظ) وراعها — نفسى كوزت وياخود نفسى اوتلات (بناء عليه

راعها كلمه‌سنده جناس تام واردر) — وهى — او حالده كه او نفس — فى الاعمال — ايشلرده — سائمة — اوتلايجيدر — وان هى — واكر نفس — استحلت المرعى — اوتلاغى طاتلو بولور ايسه — فلاتسم — اوتلاتمه .

(نفس اماره‌يى اوتلايجى حيوانه وغداسنى كياهه تشبيه ايتمك استعارهٔ مكنيه‌در، كه حيوان صراحةً ذكر اولنمديغى حالده لوازمندن اولان اوتلمه‌سى ذكر اولندى)

﴿ كَمْ حَسَّنَتْ لَذَّةً لِلْمَرْءِ قَاتِلَةً ﴾

﴿ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَدْرِ أَنَّ السُّمَّ فِي الدَّسَمِ ﴾

• ترجمه • نفس اماره نيجه دفعه انسانه بر لذت كوسترمشدر، كه او لذت اولديريجيدر، او جهتدن اولديريجى كه انسان آنى بيله‌مامش؛ تحقيقا زهر چرب وياغلى لقمه ايچنده‌در . • شرح • نفس اماره غداره ومكاره اولديغندن باعث هلاك والم اولان اك شنيع احوالى لذائذ صوريه ايله تزيين وتابعلرينى مسموم وغمكين ايلر؛ اكر نفسك مثال مجسمنى كورمك استر ايسه‌ك حيله‌كار وغدارلره عطف نظر ايت، كه اجراى مظالم ايتدكجه كينلرى مزداد واورتالق برباد اولور . او ظالملر سم وزهرى اك لذيذ طعام ايچنده القا وخندان اوله‌رق انسانى معناً ومادةً تسميم وافنا ايدرلر .

(معناى الفاظ) كم حسنت — نفس چوق دفعه تزيين ايلدى — لذة — بر لذتى — للمرء — انسانه — قاتلة — اويله لذت كه اولديريجيدر — من حيث — بر جهتدن كه — لم يدر — انسان بيله‌مدى — ان السم تحقيقا سم وزهر — فى دسم — چرب وياغلى لقمه‌ده‌در .

﴿ وَاخْشَ الدَّسَائِسَ مِنْ جُوعٍ وَمِنْ شِبَعٍ ﴾
﴿ فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ ﴾

• **ترجمه** • وآچلق وطوقلغك دسيسه‌لرندن خوف ايت؛ زيرا چوق آچلق واردر، كه طوقلقدن دها شر وضرردر. • **شرح** • شريعت مطهره اعتدال اوزره قائم ودائم اولديغندن سن اعتدالدن بعيد اولان آچلق وطوقلقدن حذر ايت؛ زيرا طوقلق كثرت نوم وعطالت وغفلت وذلت، وآچلق خيالات فاسده واوهام كاسده وبوكبي نيجه نيجه احوال غير مقبوله دعوت وصاحبنى افتادهٔ چركاب نكبت ايلر. آچلق تعداد اولنان احوال اسف اشتمالدن بشقه بر ده مورث ريادر. اصحاب جوعده بعضاً رياكاران بولنوركه براوزوم دانه‌سنده شراب واردر ديه يمز ايكن خون مظلوميني بلا كراهت ايچرلر. اهل تصوفك منع ايلدكلرى طعام عقل ومعده‌يه ثقلت افزا بر شبع ذلت نمادر. حديث شريفده بيورلمشدركه ﴿ المؤمن القوى احب الى الله تعالى من المؤمن الضعيف ﴾ يعنى قوى اولان مؤمن عند الله‌ده ضعيف مؤمندن دها سوكيليدر؛ زيرا قوى اولان كسه‌لر محاربا تده وسائر كيفياتده دين ودولته دها زياده فائده بخش اوله‌جقلرى تفصيلدن وارسته‌در.

(معناى الفاظ) واخش — وقورق — الدسائس — دسيسه‌لرى — من جوع — آچلقدن — ومن شبع — وطوقلقدن — فرب مخمصة — نيجه آچلق واردر — شر — شر وخرليدر — من التخم — طوقلقدن.

﴿ وَاسْتَفْرِغِ الدَّمْعَ مِنْ عَيْنٍ قَدِ امْتَلَأَتْ ﴾
﴿ مِنَ الْمَحَارِمِ وَالْزَمْ حِمْيَةَ النَّدَمِ ﴾

• **ترجمه** • وكوز ياشنى بوشالت اول كوزدن كه محارمدن طولاديدى وپشيمانلق پرهيزينه ياپش. • **شرح** • اى طالب حقيقت، محرمات صورتا لذيذ، حقيقتده غفلت انكيز وفلاكت آميزدر. انلرك چركابندن حاصل اولان لكه‌لرى دنيانك انهارى تطهير ايده‌مز؛ يالكز اشك ندامت تطهير ومطهرى آب زلال عدالت ونعم وافيره ايله دلسير ايلر. دموع عين رحمت وداعئ شوق فراوان ومطفئ دوزخ ونيراندر. الحاصل اثوابى صو، كناهلرى كوز ياشى پاك ونادمى بى باك وسعادت ناك ايدر. زنجير ندامت نفس اماره‌نك بوينه صارلمينجه نفس ينه سرنمود وصاحبنى تذليل وبيهود قيلار. حديث شريفده بيوريلوركه: ﴿ لا يدخل النار من بكى من خشية الله تعالى ﴾ جناب حقك خوفندن اغلامش اولان جهنمه داخل اولماز.

(معناى الفاظ) واستفرغ — بوشالت، استفراغ ايت — الدمع — كوز ياشنى — من عين — اول كوزدن كه — قد — تحقيقا — امتلات — طولديدى — من المحارم — حراملر ومعاصيدن — والزم — والتزام ايت وياپش — حمية الندم — پشيمانلق پرهيزينه — بو بيت شريفده كوزدن مقصد قلب وعقلدركه ذكر محل ارادهٔ حال قبيلندندر.

﴿ وَخَالِفِ النَّفْسَ وَالشَّيْطَانَ وَاعْصِهِمَا ﴾
﴿ وَإِنْ هُمَا مَحَضَاكَ النُّصْحَ فَاتَّهِمِ ﴾

• **ترجمه** • ونفس اماره ايله شيطانه مخالفت وبو ايكيسنه عصيان ايت، نفس وشيطان سكا خالص نصيحت ايتسه‌لر بيله سن ينه انلرى متهم عد ايله. • **شرح** • نفس اماره ايكى جهتدن مضره اولوب صاحبنى پريشان وآواره ايلر. بر طرفدن حيوان دران كبى هر شيئ اكل وبلع ايتمك

ومشتهيات مضره ايله تزييد نار انلك اوزره هميشه معاصي يه طوغري پويان وشراره فشاندر . ديكر طرفدن شيطان لعينك تشويقيله مشتهيات صوريه سى اولميان مظالمه دخى شتابان اولور . مثلا حسد وغضب وحب انتقام كبى احوالده مادةً اكل ايده جكى وسائر حواس ظاهره واسطه سيله متلذذ اوله جغى شيلر يوغيكن نفس ظالم انلره مداوم كورينور . نفس؛ مجنون بر ستمكار وشيطان براختيار حيله كاركيدر . نفسك تأثيراتى جسم وعقل ظاهره؛ شيطانك تسويلاتى ايسه قلب ومعنايه در . نفس وشيطان براى اغفال حق تعالى يه قارشو فوق العاده برصورتده اظهار عبوديت وتسليميت ايچون مثلا ياغمورلك التنه كيت، نماز قيل ديرلر ايسه اعتدالدن خارج اولان بوتكليفى وبوكبى احوالى قبولدن فراغت وانلرى اتهام ايله مقصدلرينى برباد ايت؛ چونكه ولو خالص برصورتده پند ونصح ايتسه لر بعده ديكر كيفيتله اضرار ايدرلر . الحاصل برمقصد خفيلرى اوله جغى عنداولى النهاده امر جليدر (يس) شريفك اللى طقوزنجى آيت كريمه سنده دخى بيوريلور ﴿ الم اعهد اليكم يابنى آدم ان لا تعبدوا الشيطان انه لكم عدو مبين ﴾ معناى شريفى : يابنى آدم، سزه امر ايتدمكه شيطانه عبادت ايتميكز (يعنى وسوسه و سائر وسائط ايله ارائه ايده جكى هرنوع فنالغى قبول ايتميكز) زيرا شيطان سزك ايچون برآشكار دشمندر . نفس امارهنك دخى مضرتنه دائر بك چوق آيات بينات واحاديث مابه الحيات واردر .

(معناى الفاظ) وخالف — وسن مخالفت ايت — النفس و الشيطان — نفس وشيطانه — واعصهما — وبونلرك ايكيسنه عصيان ايدوب اطاعت ايتمه — وان هما — واكر بو ايكيسى — محضاك — سكا خالص ايدرلر ايسه — النصح — نصيحتى — فاتهم — پند اتهام ايت .

﴿ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمَا خَصْمًا وَلَا حَكَمًا ﴾

﴿ فَاَنْتَ تَعْرِفُ كَيْدَ الْخَصْمِ وَالْحَكَمِ ﴾

. **ترجمه** . ونفس وشيطاندن كلان القا آته مطيع اولمه ، نفس وشيطان كرك خصم ودشمن كرك حاكم اولسون؛ زيرا سن بيلورسين بويله خصم وحاكمك كيد وحيله لرينى . **شرح** . نفس وشيطانك خصومت ودشمنلكى دركار اولوب حاكملكلرينه كلنجه بويله دركه: انسان قلباً وعقلاً بركيفيته تردد وايجابنى تأمله بدأ ايدنجه بشقه برعالمدن مانند بارقه قلب وعقلدن برچوق افكار متنوعه مرور ايتمكده اولديغى هويدادر . مثلا فلان آدم وقتيله بكا برمضرت ايراث ايتمش ايدى ، شمدى صره سنى بولدم، انك اضرارى وبلكه قهرى جهتنه كيده يمى ؟ يوقسه عفو ايله معامله ايده يم ؟ بوتردد اوزره روح وعقل معنوى اسباب كثيره دن طولايى عفو جهتنى فائده لى ارائه ايدر ايكن نفس وشيطان اضرار وانتقام جهتلرنده كى لذائذ وفوائد موهومه يى ارائه وذهن انسانى ارزولرينه رام ومنقاد ايتمك اوزره حاكم آسا امر وابرامه اجترا ايدرلر ؛ بناءً عليه نفس وشيطانك نه ظاهراً اولان عداوتلرينه ، نه باطناً حس ايديلان حكم وامرلرينه اطاعت ايتميوب هميشه پرثبات وتابع شريعت اولملى .

باذن الله تعالى نفس وشيطانك خدعه سندن خلاص بولمه بيلمك ايچون اولا خاطره كلان افكار شريعت مطهره يه موافق دكل ايسه انلرك تركى لابد اولديغى آشكار بيلنوب اوكا كوره حركت اولنمسى؛ ثانياً فرائض وسننك معتدل صورتده اجراسى ؛ ثالثاً امور متنوعه و وظائف مشروعه ايله هركون عقل وبدنى اشغال ايله نفس وشيطانك مشتهيات و وسوسه لرينه ميدان ويرلمامسيدر .

(معنای الفاظ) ولا تطع منهما — نفس و شیطاندن کلان القا آته تابع اولمه — خصماً ولا حکماً — نه عداوت و نه حکم صورتیله واقع اولان القا آتلرینه — فانت تعرف — زیرا سن بیلورسین — کید الخصم والحکم — بویله دشمن و حاکمك حیله‌لرینی .

﴿ أستغفر الله من قولٍ بلا عملٍ ﴾

﴿ لقد نسبتُ به نسلاً لذی عُقُمِ ﴾

. **ترجمه** . الله تعالی حضرتلرندن مغفرت طلب ایدرم اول قولدن که عملسزدر؛ تحقیقا بن عملسز قول ایله عقیم و ذریت کتورمیان کمسه‌یه ولد نسب واثبات ایتمك استدم . **شرح** . ناظم فاهم حضرتلری نفس وشیطانك مکر و کیدینه دائر اولان نصائح جهان پسندانه‌سندن صکره کمال حسیات تواضع آیاتیله بیوررلر: حیفا ودریغا بنم حالمه، که سائر انسانلره پند و نصیحت ویرر ایکن الآن نفس وشیطانك شرندن کندیمی تخلیص وحق واعتداله انیس ایده‌مدم؛ بو عملسز قولمله بحق حالمه باقلمسه عقیم اولان کمسه‌نك کندوسنه اولاد اثبات ایتمکه سعی ایتمسی کبیدر . ابو صیری قدس سره السامی حضرتلرینك بو تواضعی ایچنده برامر خفی واردر، که وعظ و نصیحت ایتمك ایستیان ذوات یالکز قولاً دکل حسن اخلاقیله کلاملرینك اصابتنی اثبات ایتسونلر؛ تا که پندلری ثمر وفوائد آوراولسون . سورهٔ بقره‌ده بیوریلور؛ ﴿ اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم ﴾ یعنی بر و ثواب ایله ناسه امر ایدرده کندی نفسکزی اونودرسکز (نه مؤثر فرماندر) وسورهٔ صافده فرمان بیوریلورکه: ﴿لم تقولون مالا تفعلون﴾ نه ایچون سویلرسکز یاپمیه‌جغکز شیئ .

(معنای الفاظ) استغفر الله — حق تعالیدن مغفرت و عفو طلب ایلرم — من قول — اول سوزدنکه — بلا عملٍ — عملسزدر — لقد نسبت — تحقیقا

نسبت و اثبات ایلدم — به — عملسز قول ایله — نسلاً — نسل وولد اثبات ایلدم — لذی عقم — عقم صاحبنه یعنی ولد کتورمیانه (بو محلده نسلدن مقصد مجاز صورتیله عمل صالحدر .)

﴿ أمرتك الخير لكن ما أئتمرتُ به ﴾

﴿ وما استقمتُ فما قولی لك استقمِ ﴾

. **ترجمه** . بن سکا خیر واعمال صالحه امر ایلدم، لکن امر ایلدیکم شیئله کندم عامل اولمدم واستقامت ایتلدم؛ ایمدی (استقامت ایت) دیو سکا قولم نه‌شیدر ؟ و نه تأثیر ایده بیلیر ؟ او حالده که بن ناصح ایکن کندم عکسنی اختیار ایلدم . **شرح** . بو بیت شریفده دخی کورینان تواضع غایت عالیجنابانه و حکمت انکیزانه‌در . سبق ایدن ابیات شریفه‌ده (استقامت ایت) تعبیری صراحةً کورنمدیسه‌ده ویریلان نصائح کاملاً استقامته دائر اولدیغندن ناظم حکمت نما بو کلامنده دخی حقیقت افزا اولدی . استقامت اعتدال ایله عهود وحدود مشروعه‌نك حفظ وصیانتنه ثبات ودوام ایتمکدر . اهل عرفانك قلوب عالیه‌دن طلب ایلدکلری کیفیت کرامت استقامتدر . استقامت کرامت کبری وسعادت دوسرادر . ناظم فاهم حضرتلری کمال تواضع ایله: بن کبی بر واعظ غیر متعظك کلامنده نه تأثیر اوله بیلیر؟ بیورر ایسه‌ده قصیدهٔ شریفهٔ برده‌نك تأثیرات حسنهٔ جهان آراسی معلوم جهان ومرهم جاندر .

(معنای الفاظ) امرتك — بن سکا امر ایلدم — بالخیر — خیر ایله — لکن — فقط — ما أئتمرت به — امر ایلدیکم شی ایله بن مأمور و عامل اولمدم — وما استقمت — واستقامت دخی ایلمدم — فما قولی لك استقم — ایمدی استقامت ایت دیه قولم نه شیدر ؟ یعنی بنم تصورمدن طولایی قولم فائده ویرمیور .

﴿ وَلَا تَزَوَّدْتُ قَبْلَ الْمَوْتِ نَافِلَةً ﴾

﴿ وَلَمْ اُصَلِّ سِوَى فَرْضٍ وَلَمْ اَصُمِ ﴾

ترجمه ▪ وموتدن اول نوافلدن اولەرق زادوذخیره جمع وتدارك ایلمدم وفرضدن بشقه نماز قیلمدم وفرضدن غیری اوروج دخی طوتمدم ؟

شرح ▪ دنیا دار راحت دكل دار رحلت اولوب، بناءً علیه كافهٔ انسانك استقبالنده غایت عظیم برسفر مشكلات آور واردر ▪ نه غافل وعاطل وباطل انساندر اوكسه، كه بویله برسفر عظیم وبعید ایچون زادیكانه اولان فرائض ایله برابر اعمال صالحه ونوافل مشروعه تدارك ایده میوب متاع سلامتدن معرا قالور ▪ اجرای فرائض ركن عظیم سلامت ومابه السعادتدر ▪ فقط فرائضدن صكره نوافل انعام ربانیه یه قارشو عرض شكران وعبودیته جسباندر؛ بناءً علیه ناظم فاهم حضرتلری موتدن اول نوافل تدارك ایده مدم دیو متأسفانه عرض مافی البال ایتمسی عرفان بی پایانه دال وبرتنبیه حكمت مآلدر ▪ بونده برنكته دخی واردر، كه ناظم كریم بو بیت شریفی نظم بیورر ایكن بالطبع حیاتده ایدیلر، بناءً علیه (موتدن اول) زاد وذخیره تدارك ایده مدم بیورمسی ﴿موتوا قبل انتموتوا﴾ سرینه مظهر اولوب چكدیكی غم اندن اول مرور ایدن زمانه مخصوص اولمیدر؛ یوقسه اندن صكره كی عبادت متنوعه وكثیره سنه برشاهد باقیلری قصیدهٔ بردهٔ شریفه لریدر ▪ بوجهت دخی شایان اخطاردر، كه اهل عرفان حضرت شیخ اكبرك بیوردیغی كبی محض چشم وعیندر ▪ كوزه ایسه قیل قدر برنقصان ویاغیر لایق برشی جریان ایدر ایسه صاحبنه جبال قدر عظیم وكندی حالی وخیم كورینور ▪ حضرت آدم علیه السلام شجرهٔ منهیه دن برمقدار اكل ایلدیكندن طولایی كرفتار مشكلات

وهدف تكدیرات اولدی ▪ الحاصل اهل عرفان عظیم نعمتلره نائل اولدقلرندن اوفق برخطا اوزمرهٔ جلیله یه كوره عین اذادر

(معنای الفاظ) ولاتزودت — زاد وذخیره جمع وتدارك ایلمدم — قبل الموت — اولومدن اول — نافلة — نافله — ولم اصل — ونماز قیلمدم — سوی — فرض، فرضدن غیری — والم اصم — وفرضدن غیری اوروج طوتمدم ▪

﴿ ظَلَمْتُ سُنَّةَ مَنْ اَحْيَ الظَّلَامَ اِلَى ﴾

﴿ اَنِ اشْتَكَتْ قَدَمَاهُ الضُّرَّ مِنْ وَرَمِ ﴾

ترجمه ، بن ظلم ایلدم، اول فخر كائنات افندمز حضرتلرینك سنتنه، كه او حبیب كبریا مظلم اولان كیجه لری عبادتیله احیا ایدر ایدی، اولقدر احیا ایدر ایدی، كه نماز ایله پك چوق ایاقده قالدقلرندن ایكی مبارك قدمی رنج ومشقتدن وبناءً علیه تورم وشیشمسندن اینجنور ایدی

شرح ▪ ناظم فاهم مرور ایدن زمانده سنن نبویه یی كماهی حقها اجرا ایلمدیكندن مغموم ومحزون اولوب تأثیرات قلبیه سی اوزرینه بیوررلر: حیفا بنم حالمه، كه لیالی یی احیا ایدن اول سلطان عرفانك، اول عمان محبتك سنن شریفه سنی وقتیله اجرا ایده مدم واندن طولایی شمدی غریق بحر خجلت وكرفتار ندامت اولدم، لیالیده كافهٔ ذی روح همان نوم ایله مانند اموات اولدقلرندن كیجه قالقوب عبادت ایتمك مظلم اولان لیالی یی احیا وتنویر ایلمكدر؛ علی الخصوص اول رسول مجتبا حضرت محمد مصطفی علیه افضل التحایا افندمزك عبادت وتهجد ایله احیای لیالی ایتمسندن حاصل اولان روحانیتك درجات عالیه سنی هیچ برنم وقلم تعریفه مقتدر اوله میه جغی امر مبرهندر ▪ سورهٔ (طه) نك ابتداسنده بیورلیور: ﴿ طه ما انزلنا علیك القرآن

القشق ﴾ معنای شریفی : یامحمد، بزسنك اوزریکه قرآنی انزال ایتمدك، تاکه سن مشقت چکه‌سین. زیرا سید الانام علیه الصلاة والسلام افندمز اکثر اوقاتده کیجه‌نك یاریسندن زیاده ایاقده قالوب حق تعالی‌یه عبادت وعرض شکرانیت ایلر ایدی. مبارك ایاقلری مشقتدن متورم وششمش اولمسی حسبیله والدهٔ مؤمنین حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله عنها حزین برصورتله عرض ایلدی، که یافخر کائنات، سورهٔ فتحده حق تعالی طرفندن سزه بشارت واردر، که اول وآخر کناه وذنبکز عفو اولندی؛ بویله ایکن نه ایچون همان بتون کیجه ایاقده قالور واقدام سلامت انسام رسالتپناهیکزی اینجیدرسکز؟ اول سلطان انس وجان جواباً فرمان وبیان بیوردیلرکه: ﴿افلا کون عبداً شکوراً﴾ یاعایشهٔ صدیقه، جناب مولا بکانعم لاتحصا بخش واعطا بیوردیغی حالده بن ذات پاك صمدانیسنه قارشو چوق شکر ایدیجی قول اولمه‌یمی؟ حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله عنهانك اشارت ایلدیکی آیت کریمه سورهٔ فتحك ابتداسنده‌در. شویله‌که: ﴿ انافتحنا لك فتحاً مبیناً لیغفر لك الله ماتقدم من ذنبك وماتأخر ﴾ معنای شریفی : یامحمد، بزسنك ایچون آشکار بر فتح ایلدك، تاسنك کچمش وکله‌جك ذنبك عفو اولنسون. فخر کائناتك کیجه وقتی اولان کثرت نمازی قرآن عظیم الشانك سائر آیات بیناتنده مذکور اولدیغی کبی، سورهٔ اسرانك یتمش سکزنجی آیت کریمه‌سنده دخی بیوریلور ﴿ ومن اللیل فتهجد به نافلة لك عسی ان یبعثك ربك مقاماً محموداً ﴾ معنای شریفی : یامحمد، کیجه‌نك برمقدارنده کندك ایچون (ویاسکا مخصوص اوله‌رق) نافله وفروضدن بشقه فضله نماز قیل، اوله‌که ربك سنی مقام محموده ایصال ایده. مقام محمود نصل مقام معالی انسام اولدیغی یالکز اهل حاله برمقدار معلوم اولوب، مع مافیه اومقامدن بحث ایتمك خامه‌نك حدی خارجنده‌در. تهجد نمازی اویقودن صکره کیجه اویانوب ابدست اله‌رق ایکی ویاایکی رکعتدن زیاده قیلنان نمازدر؛ فقط بدنه ضعف وتعب کتورمیه‌جك صورتده یعنی معتدل اولمق اقتضا ایدر.

(معنای الفاظ) ظلمت — ظلم ایلدم — سنت من — اول ذات پاك رسالتپناهینك سنتنه‌که — احیی احیا ایلمدی — الظلام — مظلم وقرانلق کیجه‌یی — الی ان اشتکت — شکایت ایدنجه‌یه یعنی اینجنجه‌یه دکین — قدماه — ایکی مبارك ایاغی — الضر — ضرر ایله — من ورم — شیشمه‌لرندن طولایی.

﴿ وَشَدَّ مِنْ سَغَبٍ اَحْشَاءَهُ وَطَوَى ﴾

﴿ تَحْتَ الْحِجَارَةِ كَشْحاً مُتْرَفَ الْاَدَمِ ﴾

• **ترجمه** • واول رسول اکرم ونبی محترم صلی الله علیه وسلم افندمز آچلقدن طولایی مبارك باغرصقلرینك محلنی باغلدی وبلك معده‌یه قریب یانلرنده‌کی نازك جلد مبارکنی طاش التنده طوپلایوب بوکدی. **شرح** • ناظم کریم حضرتلری ینه کندی کندینه تأسف ایدوب حزین والیم اوله‌رق دیر: حیفا بنم حالمه، که اول مفخر کائناتك سنن نبویه‌سنی اهمال وکندیمی پرملال واضمحلال ایلدم؛ اویله برمفخر کائنات، که ارزو بیورلمش اولیدی دکل آچلق چکسون، فقط دنیا ومافیهانك انعام متنوعه‌سنی ذات جلیل القدرینه احسان اولمق آسان ایکن مانع عبادت وقاطع خدمت بیلدکلرندن لذائذی ترك ایتمش وشدت جوعدن مبارك بلنه طاش باغلامشدر. خاطره کله‌بیلیر، که ناظم فاهم حضرتلری سبق ایدن بربیت شریفده (چوق آچیقلر طوقلقدن دهاشردر) بیورمش ایدی؛ شمدی نه ایچون آچلغی مدح وثنا بیورر؟ جوابی قولایدر، عالمده هربر تدبیر وچاره انسانك حال وقوتنه کوره‌در. مثلا اوتوز یاشنده قوتلی برآدمك کوره‌جکی ایشی اکر اون یاشنده بولنان برصبی‌یه تحمیل اولنسه اوصبی مدت قلیله ظرفنده تلف اوله‌جغی امر بدیهیدر. کذلك فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزك اختیار بیوردیغی محن ومشاقی بشقه آدملر

اختیار ایلسه کندیلرینی افنا و تخریب و امحا ایدرلر؛ بناءً علیه هر مؤمنك عبادتی معتدل وقلبی عدیل اولنجه کافی وسلامت داربنی بادی اولور .

(معنای الفاظ) وشد — وباغلادی — من سغب — آچقلقدن طولایی — احشاء — باغر صقلرینی (احشاء حشی نك جمعیدر، که قلب و باغر صق معنالرینه کلور وخاصة باغر صقلره حشاء بطن دینور) وطوی — وبوکدی وطوپلادی — تحت الحجارة — طاش التنده — کشحاً — یانه نك یانی اویله بریان که — مترف الادم — نازك جلد ودریسی واردر — (مترف) نازك (ادم) ادیمك جمعیدر، که جلد ودری دیمکدر .

﴿ وراودته الجبال الشم من ذهب ﴾

﴿ عن نفسه فأراها ایما شمم ﴾

• ترجمه • والتوندن اولان یوکسك طاغلر اول کان سعادتك میلنی جلب ایچون شدتله ارزو وکندولرینی فخر کائناته عرض ایلدیلر؛ اما او حبیب کبریا او طاغلره وآلایش دنیایه رغبت کوسترمامکله علو جناب ویوکسکلك نزدده ونصل اولدیغنی کوسترمشدر • شرح • بو بیت شریفده دخی رسول مجتبا علیه افضل التحایا افندمزك مزایای جلیله سندن بعضیسی تعداد وایراد اولنور ویبوریلورکه: درونلری معادن زرین ایله مملو ویا اذن حق ایله مؤبداً التون اولمغه مستعد اولان جبال شاهقه شدت محبتلری حسبیله اول رسول مجتبایه تسلیمیت کامله ارائه ایتمش ایکن مانند حضرت ابراهیم خلیل الله اول حبیب کبریا محمد مصطفی علیه الصلوة بی انتها افندمز حضرتلری انلرك وجهانك سائر آلایشند محبت ورغبت ایتمیوب (لا احب الآفلین) مآلنی فعلاً اثبات بیورمش وجبال شاهقه یه وعقول فائقه یه روحانیتك علو قدرینی بحق ارائه ائلشدر .

جبال فائقه هر کسك بیلدیکی یوکسك جبال اولدیغی مثللو مجاز صورتیله اول زمانك الك بیوك حکمدارلرندن برچوغی فخر کائنات افندمزه ثروت وسامانلرینی وبلکه سلطنتلرینی عرض ایتمش ایکن اول سلطان ارض وسما بویله اسباب فانیه دن تبرا بیوردی دیمکدر .

(معنای الفاظ) وراودته الجبال — وجبال آنی (فخر عالمی) شدتله ارزو ایلدی (راودت) (مراودت) دن اولوب شدتله ارزو ائلك دیمکدر. مؤنث صیغه سیله کلمسی فاعلی اولان جبال جمع اولمسندندر — اویله جبال که — الشم — یوکسك ایدی — من ذهب — التوندن — عن نفسه — آنك نفسندن طولایی (یعنی فخر عالمك نفسی طاغلرك التونه میل ایتمك ایچون کندیلرینی عرض ایتدیلر) — فاراها — فخر عالم ایسه او طاغلره کوستردی (ها) ضمیری راجع اولدیغی جبال جمع اولمسندن کذلك مؤنث اوله رق کلدی — ایماشمم — یوکسکلك •

﴿ واکدت زهده فیها ضرورته ﴾

﴿ ان الضرورة لا تعدو علی العصم ﴾

• ترجمه • واول نبی ذیشانك فقر وضرورت صوریه سی جبالی قبول ایتمامك کیفیتنده زهد رسالتپناهیلرینی تأکید ایلدی؛ تحقیقا ضرورت عصمتلر واستقامتلره تجاوز ایدوب غلبه چاله مز • شرح • بو بیت شریفده دخی اول رسول مجتبا علیه افضل التحایا افندمزك کمالات مالانهایه سندن بحث اولنیور • برحدیث شریف واردر (الفقر فخری) فقر بنم فخرمدر • دیکر برحدیث شریفده بیوریلور (کاد الفقر ان یکونه کفراً) از قالدی که فقر کفر اولسون • بو ایکی حدیث شریفده حس اولنان مباینت صوریه عین حکمت وحقیقت عظیمه در • فخر کائنات علیه الصلوة والسلام

افندمز حضرتلری فقری بالاختیار قبول ایلدکلرندن و آنك تولید ایلدیکی عسرتله عبادت واجرای وظیفهٔ مابه الدولت رسالتپناهیلرینه اصلا مانع اولمامسندن ومحبتی عالم روحانیته طوغری دها زیاده سوق وایصال ایلمسندن اویله برفقر بالطبع شایان فخردر. همده کیفیتك جهت معنویه سنه کیدیلنجه؛ فقر برشیئه مالك اولمامق کیفیتی اولیوب مالك اولمقله برابر اسراف ایتمامك وهرنوع مال ومنال جناب حقك اولدیغنی بیلمکدر. بوایکی اساسی حکمتله بیلن اهل عرفان ایچون ثروت، دارینده موجب سعادتدر؛ اما صبرسز وعرفانسز اولنلر ایچون فقر کفره قریب بر حال اسف اشتمال اولدیغی وارستهٔ ریبدر؛ زیرا اومقوله محتاجین غیرصابرین اولوب محروم اولدقلری لذائذ صوریه نك استحصالی ضمننده ناموسلرینك پایمال اولمسنه تنزل وسرقت وقطع طریق کبی احوال جنایتکارانه یه توسل ایدرلر.

(معنای الفاظ) واکدت — ومحکم ومؤکد ایلدی — زهده — فخر عالمك زهدینی — فیها — ذکری سبق ایدن طاغلر کیفیتنده — ضرورته — اول کان سعادتك ضرورتی — ان الضرورة — تحقیقا فقر وضرورت — لاتعدوا — تجاوز ایدوب غلبه چالهمز — علی العصم — عصمت واستقامت اوزرینه.

﴿ وَكَيْفَ تَدْعُوا اِلَى الدُّنْيَا ضَرُورَةُ مَنْ ﴾

﴿ لَوْلَاهُ لَمْ تَخْرُجِ الدُّنْيَا مِنَ الْعَدَمِ ﴾

ترجمه ، ضرورت ظاهریه سی فخر عالمی نصل ونه وجهله دنیانك میل ومحبتنه دعوت ایده بیلیر، که اول ذات پاك رسالتپناهی اولمسه ایدی دنیا عدمدن چیقوب خلق اولنمز ایدی. **شرح** . بوبیت شریفده دخی کوریلن علویت باعث حیرتدر. ناظم عظیم باکمال بلاغت فکرینی ترقیم ایله

دیرکه: دنیا کبی دنی ومایهٔ زوال وخیال وسعادت حقیقیه دن خالی وآلام متنوعه ایله مالی اولان برجرم اصغرك تولید ایلدیکی ضرورت صوریه اول فخر کائناتك میل ومحبتنی نصل جلب واماله ایده بیلور ایدی که اول فخر جهان جهانه کلمك مقرر اولمامش اولسه دنیا دریای عدم ایچنده معدوم ومهر فنای ابدله مختوم ومکتوم اولور ایدی. حدیث قدسیده دخی بیوریلورکه ﴿ لولاك لولاك لماخلقت الافلاك ﴾ یا محمد، سن اولمامش اولیدك بن افلاکی خلق ایتمز ایدم. لیلهٔ اسرارده جناب مولا اول رسول مجتبایه فرمان وانبا بیورمشدرکه: ﴿ خلقته لاجلك ﴾ یعنی بوکوردیکك جهانی سنك ایچون خلق ایلدم. اول کان حکمت جناب احمد مختار کمال ادبله جوابه ابتدار ایله عرض ایتدی که: (ترکته لاجلك) بنده یا خالقم سنك محبتك ایچون جهانی ترك ایتدم.

(معنای الفاظ) وکیف — نصل — تدعوا — دعوت ایدر — الی الدنیا — دنیایه — ضرورة — ضرورت — من — اول ذاتی که — لولاه — او اولمیدی — لم تخرج الدنیا — دنیا اخراج اولنمز ایدی — من العدم — عدمدن و یوقلقدن.

﴿ مُحَمَّدٌ سَيِّدُ الْكَوْنَيْنِ وَالثَّقَلَيْنِ ﴾

﴿ وَالْفَرِيقَيْنِ مِنْ عَرَبٍ وَمِنْ عَجَمِ ﴾

ترجمه . سبق ایدن ابیاتده توصیف ایلدیکم اول آفتاب معنوی، حبیب کبریا محمد عربی افندمز حضرتلریدر، اویله بر مفخر عالم که ایکی جهانك وانس وجنك وعرب وعجمدن اولان ایکی فرقه نك وبالجمله مخلوقاتك سید وفخر وسروریدر. **شرح** . اول اسم پاك اول مخاطب فرمان (لولاك) باصدیغی ترابك هر ذره سی مابه الفخر افلاکدر؛ اول حبیب ومحبوب جناب

کردکار سیدالدارین کاشف اسرار ناشر الانوار حیرتکاه محشرده شفیع
هرکنهکار یعنی جناب احمد مختارکه ازلی وابدی سلام وصلاة بی شمار نام
بنام رسالتپناهیلری اوزرینه جاری و برقرار اولسون . اول نام نامی ذکر و یاد
اولنجه عمان حکمت چوششه کلور و سحایب شفاعتندن مانند لآلئ شهوار
قلوب مؤمنین و صادقینه باران رحمت نثار دوکیلور . زمین و افلاك دوران
ایلدیکی کوندنبری وحدانیت ربانیه یی قرآن عظیم الشانه مستنداً محمد مصطفی
علیه افضل التحایا افندمز کبی هیچ بر انسان کمالات مالانهایه ایله نشر و اعلان
ایدەمدی . کذلك حبیب خدا قدر بو رتبەیه نائل اولمادە هیچ بر آدم تقدیس و تکریم
اولنەمدی . ذکور و اناثدن مسن و صبیدن ملیونلرجه اهل اسلام عصر
و هنگام رسالت اتسام احمدیه سندن الی هذا الزمان و الی اخر الدوران هر دقیقه
و آنده نام رسالتپناهیلرینی ورد زبان ایدرك بو کهنه کرەنك حال معنویسنی تجدید
و احیا و کندی قلبلرینی نور سعادتله تنویر و املا ایدرلر . اول نبی ذیشان علیه
الصلوة والسلام افندمز حضرتلرینك اوصاف و خصائل بی مثیلنی کما ینبغی
هانکی فم و قلم تعریفه کافی، هانکی عقل و دها تذکره وافی اوله بیلور ؟
بو بابده اظهار عجز ایله برابر مثنوی شریفه اولان شرح عاجزانه مده
حبیب خدایه متعلق تبرکاً درج ایلدیکم آیات بیناتی بو مجلده دخی تحریر
ایله اکتفا و الی آخر العمر اول کان شفاعتدن استشفاع و استشفاء ایلرم .
سورهٔ کوثرده فرمان بیوریلور : ﴿ انا اعطیناك الکوثر ﴾ یا محمد ،
بز سکا علم و عمل و شرف دارینده خیر کثیر ویردك ﴿ فصل لربك
وانحر ﴾ الله تعالینك وجه کریمیچون صلاته مداومت ایت ؛ آنك
انعامنه شاکر اولدیغك حالده ؛ زیرا صلاة شکرك اقسامنی جامعەدر
و بدنه نحر ایدوب محتاجلره تصدق ایت ، که اول اموال عربك خیاریدر
﴿ ان شانئك هو الابتر ﴾ قومکدن اول کیمسه که سکا بغض ایدر اول دنیاده و آخرتده
هر خیردن منقطعدر ؛ آنك عصبیتی یوقدر ، اندن نسل و یا حسن ذکر قالمز ؛ اماکه
سن انك کبی دکلسن ، ذریتك و حسن صیتك و آثار فضلك یوم قیامته دکین قالور
و مع ذلك آخرتده ویریلەجك کرامتك وصفه کلمز « سورهٔ انشراحده فرمان

بیوریلورکه : ﴿ الم نشرح لك صدرك ﴾ بز سنك صدرکی توسیع ایتمدکمی
﴿ و وضعنا عنك وزرك الذی انقض ظهرك ﴾ و سندن حط ایتدك شول فرطانکی که
قبل البعث سندن صدور یله ظهرکه ثقیل اولوب آنی انقاض ایتدی و یا اینکه
قومك ضلالن کوروب ارشادلرندن عاجز اولدك و یا انلری ایمانه دعوتکده
اصرار و اذاده تعدیلرین کوردك ﴿ و رفعنا لك ذکرك ﴾ و ذکریکی رفع
ایتدك ﴿ فان مع العسر یسراً ﴾ یا محمد صددنده اولدیغك ضیق صدر و منقض
ظهر اولور وزر و قومکدن کوردیکك ضلال و اذا امثالی شدائدله بیله
شرح صدر و وضع وزر و اهتدایه توفیق واردر ﴿ ان مع العسر یسراً ﴾
وعد مذکوری تأکید و رجائی تعظیم ایچون تکرار اولندی ﴿ فاذا فرغت
فانصب ﴾ صلاة مکتوبەدن فراغکده رب تعالی یه دیکیلوب مسئولکه رغبت
ایتکه آنی سکا ویره و یا جهاددن فراغکده سنی عذابدن انجا ایدر ؛ شیئده
کندویی اتعاب ایت و یا تشهددن فراغکده دنیا و آخرك ایچون دعایه منتصب
اول و یا تبلیغ رسالتدن فراغکده کندك و مؤمنلر ایچون استغفار ایت
﴿ والی ربك فارغب ﴾ و ربك جل شانەدن جمیع احوالکده حاجتك دیله
غیریدن دکل ؛ زیراکه یالکز اول انی روایه قادر اولور و یاخود ناردن رهبت
و جنته رغبت ایدر اولدیغك حالده الله تعالی یه تضرع ایت . » سورهٔ ضحی ده
فرمان بیوریلورکه . ﴿ والضحی ﴾ ضحی حقیچون ﴿ واللیل اذا سجی ﴾ و لیل
حقیچون که ظلامی اقبال ایدوب هر شیئی انکله تغطیه ایده و یا ظلامی سکون
و استقرار ایدوب من بعد ازدیادی کسله ﴿ ما ودعك ربك و ما قلی ﴾ یا محمد ،
ربك جل شانه سنی ترك ایتمدی و سکا بغض ایتمدی ﴿ و للآخرة خیر لك
من الاولی ﴾ یا محمد ، آخرة سکا دنیادن خیرلودر ، زیراکه آخرت باقیەدر
﴿ ولسوف یعطیك ربك فترضی ﴾ ربك جل شانه سکا بر مرتبه عطاء جزیل
احسان ایدەجکدرکه سن اکا راضی اولورسین ﴿ الم یجدك یتیماً فآوی ﴾
یا محمد ، ربك جل شانه اتاك و انانك موتندن صکرەسنی یتیم صغیر فقیر بولندیغی
﴿ و وجدك ضالاً فهدی ﴾ و سنی حکمت و شرایع و احکامدن خالی بولوب
وحی و الهام و توفیقیله سکا هدایت ایتدی ﴿ و وجدك عائلاً فاغنی ﴾ و سنی

فقیر بولوب خدیجه‌نك مالیله بعده غنائمه‌سنی غنی ایتدی ویاسنی ویردیکی رزقله راضی ایتدی ﴿ فاما الیتیم فلا تقهر ﴾ یتیمی تحقیر ایتمه ﴿ واما السائل فلا تنهر ﴾ وسائلی قپوکدن زجر ایتمه ﴿ واما بنعمة ربك فحدث ﴾ وربك جل شانه‌نك نعمتنی تحدیث ایت » سورهٔ نجمده فرمان بیوریلورکه: ﴿ والنجم اذا هوی ﴾ نجم حقیچون که اول ثریادر ﴿ ماضل صاحبكم وماغوی ﴾ صاحبكز محمد علیه السلام طریق مستقیمدن عدول ایتمدی وباطل شیئی اعتقاد ایتمدی ﴿ وماینطق عن الهوای ﴾ اول هوای نفسندن سویلمز ﴿ ان هو الا وحی یوحی ﴾ انك دین امرنده ویاقرآننده سویلدیکی دکل الا وحیدرکه الله تعالیدن وحی اولوندر ﴿ علمه شدید القوی ﴾ اکا آنی برملك تعلیم ایتدی، قواسی شدیدرکه اول جبریل علیه السلامدن خوارق ابتدائنده اول اکا واسطه‌در ﴿ ذومرة فاستوی ﴾ که اول عقل ورأینده حصافت صاحبیدر، خلق اولدیغی صورت حقیقیه‌سی اوزره استقامت ایتدی ﴿ وهو بالافق الاعلی ﴾ حالبوکه اول اوفق شمسده ویاسدرهٔ منتهاده ایدی ﴿ ثم دنی فتدلی ﴾ بعده اول پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم قریب اولوب تعلق ایتدی ﴿ فکان قاب قوسین او ادنی ﴾ حتی پیغمبرمز علیه السلام آنك قربی ایکی قوس کبی ویا اندن اقرب اولدی ﴿ فاوحی الی عبده مااوحی ﴾ جبریل علیه السلام اکا ایرشدیردی انیکه الله تعالی وحی ایتدی ﴿ ماکذب الفؤاد مارآی ﴾ محمد علیه السلامك کوزی کوردیکنی قلبی تکذیب ایتمدی ﴿ افتمارونه علی مایری ﴾ یامشرکین، محمد علیه السلامك کوردیکنده جدالمی ایدرسکز ﴿ ولقد رآه نزلة اخری ﴾ محمد علیه السلام جبریل علیه السلامی صورت حقیقیه‌سنده رؤیت اخراده کوردی ﴿ عند سدرة المنتهی ﴾ که اول رؤیت سدرهٔ منتهی عندنده ایدی ﴿ عندها جنة المأوی ﴾ جنت مأوی آنك عندنده‌در ﴿ اذیغشی السدرة مایغشی ﴾ اول سدره‌یی تغطیه ایدر خلائقدن اول که الله تعالینك عظمت وکبریاسنه دلالت ایدر ﴿ مازاغ البصر وماطغی ﴾ محمد علیه السلامك بصری کوردیکی شیئدن میل وتجاوز ایتمدی بلکه متیقن اولدیغی حالده اثبات صحیحله اثبات ایتدی ﴿ لقد رأی من آیات ربه الکبری ﴾ ورسول الله اول لیله،

معراجده الله تعالینك اثبات وعجائب ملکیه وملکوتیه‌سندن وعظماء وکبرایی کوردی » سورهٔ فتحك برنجی آیت کریمه‌سنده فرمان بیوریلورکه: ﴿ انا فتحنالك فتحاً مبینا ﴾ یامحمد، بزسکا سنهٔ آتیه‌ده مکه‌یه دخولی قضا ایتدك ﴿ لیغفرلك الله ماتقدم من ذنبك وماتأخر ﴾ تاکه الله تعالی زمان جاهلیتده تقدم ایدن وبو آیت کریمه‌نك نزولنه دکین تأخر ایدن تفریطکی مغفرت ایده ﴿ ویتم نعمته علیك ﴾ و اعلاء دین و نبوتکه ملکی ضم ایله سکا نعمتنی اتمام ایده ﴿ ویهدیك صراطاً مستقیماً ﴾ وتبلیغ رسالتده ومراسم ریاستی اقامتده صراط مستقیمه‌سنی هدایت ایده ﴿ وینصرك الله نصراً عزیزاً ﴾ والله تعالی اسلامی اظهارله اعدای دینی اوزره سکا نصرت ایدر برحیثیتله که اندن صکره ضعف وذل اولمیه، ینه سورهٔ فتحك اونجی آیت کریمه‌سنده فرمان بیوریلورکه: ﴿ ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله ﴾ شونلرکه حدیبیه‌ده تحت شجره‌ده سندن بیعت رضوان ایتدیلر کأنه انلر الله تعالیدن بیعت ایتمشلردر زیراکه بیعتله اصل مقصود اولدر ﴿ یدالله فوق ایدیهم ﴾ الله تعالینك نصرتله یدی انلرك طاعتله اولان یدلری فوقنده‌در ﴿ فمن نکث فانما ینکث علی نفسه ﴾ اول کیمسه که عهد وبیعتنی نقض ایده اول نقضنك وبالی کندویه عودت ایدر ﴿ ومن اوفی بما عاهد علیه الله فسیؤتیه اجراً عظیماً ﴾ واولکه الله تعالییه اولان عهد وبیعتنه وفا ایده نقض ایتمیه، بزاکا اجر عظیم ویرزکه اول جنتدر. سورهٔ (یس ده) فرمان بیوریلورکه : ﴿ یس والقرأن الحکیم انك لمن المرسلین علی صراط مستقیم ﴾ یس حروفی دینلدیکه قسمدر ویااول طی لغتنده یاانسان دیمکدرکه انکله مراد فخر عالم افندمز حضرتلریدر ویاخود سید بشر دیمکدر معناسی : قرأن حقیچون اول ذوحکمتدر ویا کتب منزله‌نك جمیعی اوزره حقله حکم ایدیجیدر . یامحمد سن انبیاء مرسلیندنسن توحید وامورده استقامت اوزره اولان صراط مستقیمده‌در . » سورهٔ احزابك قرقنجی آیت کریمه‌سنده فرمان بیوریلورکه ﴿ ماکان محمد اباحد من رجالکم ولکن رسول الله وخاتم النبیین وکان الله بکل شیء علیماً ﴾ معنای شریفی : محمد علیه السلام

سزلك رجالكزدن هيچ بر كيمسه‌نك باباسى اولمدى لكن اول الله تعالينك رسولى اولدى و پيغمبرلرك آخرى اولدى والله تعالى هرشيئه عليم اولدى ختم نبوته كيمك لايق ايدوكنى بيلير • ينه سورهٔ مذكورنك قرق بشنجى آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه : ﴿ياايها النبى انا ارسلناك شاهداً ومبشراً ونذيراً وداعياً الى الله باذنه وسراجاً منيراً﴾ يامحمد بز سنى بعث ايتديكمز اقوامه تصديق وتكذيبلرينه ورسوللرك رسالتى تبليغلرينه شاهد كوندردك ومؤمنلره جنتله تبشير ومكذبلره نار ايله تحذير ايده‌سن والله تعالى‌نك تبشريله انك توحيدو طاعتنه دعوت ايده‌سن ودينده سنكله اهتدا ايچون ناسه سنى سراج منير كوندردك كه ظلمات جهالتدن سنكله استضائه ايدلر • ينه سورهٔ مذكوره‌نك اللى النجى آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه ، ﴿ان الله وملائكته يصلون على النبى ياايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما﴾ الله تعالى وملائكه‌سى نبى الله‌ه صلاة ايدر يامؤمنلر ايمدى سز دخى اكا صلاة وسلام ايدك • • سورة الاسرانك برنجى آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه : ﴿سبحان الذى اسرى بعبده ليلاً من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى الذى باركنا حوله لنريه من آياتنا انه هو السميع البصير﴾ اول الله تعالى‌يى تنزيه ايدك هر عيبدن كه اعدا انى اكا مضاف قلور ويا انك امرنده تعجبه كاوركه اول عبدى محمد عليه السلامى كيجه‌نك بعضنده مسجد حرامك كنديدن بيت المقدسه تسيير ايتديكى كه انك حولنده‌كى بلاد واماكنى دين ودنيا بركاتيله تعمير ايتدك تاكه بز محمد عليه السلامه وحدانيتمزه دلالت ايدر بعض آياتمزى كوستررز الله تعالى محمد عليه السلامك اقوالنى ايشيدر وافعالنى كورر • سورة الحجرك سكسان يدنجى آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلور : ﴿ولقد آتيناك سبعاً من المثانى والقرآن العظيم﴾ وتحقيقا يامحمد بز سكا يدى آيت ويردك كه اول فاتحه‌در وسكا سبع مثانيدن غيرى سائر قرآنى ويردك • سورة التوبه‌نك قرق برنجى آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه : ﴿الا تنصروه فقد نصره الله﴾ اكر سز غزايه خروجى ترك ايله رسولمه نصرت ايتمزسكز الله تعالى اكا نصرت ايدر ﴿اذ اخرجه الذين كفروا ثانى اثنين اذ هما فى الغار اذ يقول لصاحبه لاتحزن ان الله

معنا فانزل الله سكينته عليه وايده بجنود لم تروها وجعل كلمة الذين كفروا السفلى و كلمة الله هى العليا و الله عزيز حكيم﴾ معناى شريفى : شول وقت كه اول رسول عليه السلامى كافرلر مكه‌دن چيقارديلر ، حالبوكه آنكله ابوبكردن غيرى كيمسه يوغيدى اول ايكيسى جبال مكه‌دن جبل ثورده بر غارده ايديلر اول صاحبى ابوبكر رضى الله عنه ديردى كه محزون اولمه الله تعالينك عصمت ومعونتى بزمله‌در ، الله تعالى اكا وياصاحبى ابوبكره سكينه‌سين انزال ايتدى كه انك عندنده قلوبه سكون كلور وسزلك كورمديكز جنودله اكا تقويه ايتدى وكفره‌نك كفره دعوتن وشركتن منخفضه ومغلوبه قيلدى ، حالبوكه الله تعالى‌نك توحيدى يادينه دعوى عليادر ؛ الله تعالى امرنده عزيز وتدبيرنده حكيمدر • • سورهٔ اعرافك يوز اللى التنجى آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه : ﴿الذين يتبعون الرسول النبى الامى الذى يجدونه مكتوباً عندهم فى التوراة و الانجيل يأمرهم بالمعروف وينهيهم عن المنكر ويحل لهم الطيبات ويحرم عليهم الخبائث ويضع عنهم اصرهم والاغلال التى كانت عليهم فالذين امنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذى انزل معه اولئك هم المفلحون﴾ كه انلر رسول نبى امى‌يه اتباع ايدرلركه انلر اول نبى اينك صفت ونعت ونبوتن كنديلر عندنده تورات وانجيلده يازلمش بولورلر كه اول انلره ايمانله امر وشركدن نهى ايدر وانلره شول جاهليتده نفسلرينه تحريم ايتدكلرى اشيايى تحليل ايدر وانلره خبيث اولان اشيايى حرام ايدر وانلردن اصر واغلالى تخفيف ايدر اما اصر هرقول ويافعلدركه اول انسانه ثقيل اولور شونلركه اول نبى امى يعنى محمد صلى الله تعالى عليه وسلمى تصديق واكا توقير وآنك اعداسى اوزره نصرت ايدرلر واكا انزال اولنان قرآنه اتباع ايدرلر ايمدى اول وصفلو كيمسه‌لر نار عذابدن قورتيلوب الله تعالينك رحمتيله دخول جنته لايق اولنلردر • سورة النسانك يوز اون اوچنجى ايت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه : ﴿ومن يشاقق الرسول من بعد ماتبين له الهدى ويتبع غير سبيل المؤمنين نوله ماتولى ونصله جهنم وساءت مصيراً﴾ بر كيمسه كه اكا توحيد وحدودندن اظهر اولدقدن صكره رسول

عليه السلامه مخالفت ايده واعتقاد و ياعملده مؤمنلر طريقنك غيری يه اتباع ايده آنی ضلالدن تولی ايتديكی شيئه والی قيلورز وياخود انی آخرتده شول دنياده تولی ايتديكی شيئه اصمارلرز وانی ناره ادخال ايده‌رز نارايسه نه‌چركين قرارگاه اولور » ينه سورهٔ مذكوره‌نك يوزالتمش بشنجی آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه : ﴿ لكن الله يشهد بما انزل اليك انزله بعلمه والملائكة يشهدون وكفى بالله شهيداً ﴾ لكن الله تعالى آنی اثبات وتقرير ايدر سكا انزال ايتديكی قرآن معجزه‌كه اول سنك نبوتكه دلالت ايدر انی علم خاصنه ملتبس اولديغی حالده انزال ايتدی كه اول آنك نظمی تأليفنه عالمدر وملائكه دخی كذلك سنك نبوتكه شهادت ايدرلر الله تعالينك حججدن صحت نبوتك اوزره اقامت ايتديكی كافی اولوب غيريله استشهاددن غنا ويردی » سورة الانبيانك يوز يدنجی آيت كريمه‌سنده فرمان بيوريلوركه: ﴿ وماارسلناك الارحمة للعالمين ﴾ يا محمد، بز سنی عالمره رحمت كوندردك؛ زيرا آنك كتورديكی شیٔ انلرك سعادتنه سببدر ومعاش ومعادلرينك صلاحنی موجبدر ■

(معنای الفاظ) محمد — وصف ايلديكم اول فخر كائناتدركه — سيد الكونين — ايكی جهانك سيد وسروريدر — والثقلين — انس وجنك سيديدر — والفريقين — وايكی فرقه‌نك افنديسيدر اويله فرقه‌لركه — من عرب ومن عجم — عرب وعجمدندر ، عربدن صكره عجم تعبيری ياد اولنجه ، ازغير عرب بتون انسانلره عائدر .

﴿ نبينا الآمر الناهي فلا احد ﴾

﴿ ابرّ في قول لا منه ولا نعم ﴾

ترجمه » پيغمبرمز فخر كائنات حسنانی امر ومساويی نهی

ايديجيدر ، وهيچ برفرد يوقدركه (اوت) و (لا) كبی اوامر ونواهيده اول نبی ذيشاندن دها صادق اوله ، **شرح** ، اول خورشيد عرفان عليه الصلاة والسلام افندمزك اخلاق جليلهٔ رسالتپناهيلرندن بريده حسناتی ومساويی منع ونهی ايتمك خصلت جهان قيمتلريدر، كه اوخصلت ناشر السعادتده دخی اول كان عرفان فريد و بی اقران ايدی ، بو كارگاه دنياده مشروع صورتده امر ونهی مستلزم سلامت مخلوقات ومزيد حياتدر؛ زيرا انتظامده سعادت وعكس حالنده نكبت وذلت واردر ، عدالت موجب انتظام و بقا، ظلم ايسه باعث پريشانی وفنادر ، عدالتك استحصالی وظلمك رفع ودفعی ايچون اوامر ونواهیٔ مشروعه ومعقوله‌دن بشقه چاره اولميوب بناءً عليه اساس عظيم عدالتی صيانت ايتمك مقصد خير رصادی اوزره اقوام مدنيه‌ده قوانين ونظامات وضع وايجاد اولندی ، اما شريعت مطهرهٔ محمديه جمله‌سندن نصل فائق و عالی اولديغی لزوم تفصيلدن بری وآزاده‌در ، حبيب جناب كردكار حضرت احمد مختار افندمز كبی كمال عدالتله آمر وناهی هيچ برفرد خلق اولنمديغی اهل انصاف واولی النها عندنده امر جليدر ، امر ونهی مشروعی بحق وكما ينبغی اجرا ايده بيلمك ايچون خوف الله، سلامت قلب، فرط ذكا، جفايه تحمل، جسارت دائمه، قوت اعصاب، معلومات واسعه، حب عدالت، غيرت وانسانيت كبی اوصاف وحالات جليله‌يه وابسته‌در ، مع مافيه بوخصائل جليله تمامها برانسانده بولنمسه دخی علی قدر الطاقه معروفی امر، منكری نهی ايتمكه چالشسه تقدير وتكريمه سزا اولور .

(معنای الفاظ) نبينا — پيغمبريمز — الآمر الناهی — امر ونهی ايديجيدر — فلا احد — وهيچ برفرد يوقدر — ابر — دها صادق — فی قول لا — (لا) وخير ديمه‌ده — منه — اول نبی ذيشاندن — ولا نعم — و (اوت) ديمه‌ده دخی پيغمبر افندمزدن دها صادق يوقدر .

﴿ هو الحبیب الذی ترجی شفاعته ﴾

﴿ لکل هول من الاهوال مقتحم ﴾

ترجمه ، فخر عالم اول نبی ذیشان و حبیب یزداندرکه شفاعتی شدید قورقولرده رجا و تمنا اولنور . اویله قورقوکه شدتله اقتحام و هجوم ایدر

شرح ، انسانک عقلی و سعادت آتیه‌سی نقدر پارلاق و عظیم ایسه دنیاده و بلکه عقباده دخی مهالک و مخاطراتی اولقدر عظیم و غافللر ایچون وخیمدر . نفس و شیطانک و شیطان صفت اولان بعض انسانک شر و خدعه‌لریله نوع بشرک هرآتدیغی خطوه محلی برکمینگاه مصیبت فرض اولنسه الیقدر . انسانک دنیاده الک پارلاق مشعله‌سی عد اولنان ذکاسی ظلمت استقبالی کشف ایتمکدن عاجز و غوامض احوالده ناچیز قالور . ورطهٔ هولناک معاصی‌یه و خطایایه دوشمامک و نائل سعادات دارین اولمق ایچون اک بیوک چاره شفاعت احمدیه‌نک رجاسی و شریعت مطهره احکام جلیله‌سنک قبول و اجراسیدر . اهل انصاف قرآن عظیم الشانک هرهانکی صحیفه‌سنی آچوب اوقوسه‌لر و آنده‌کی امر و حکمتله حرکت ایتسه‌لر بهمه حال نائل سلامت و دافع کدورت اولورلر .

(معنای الفاظ) هو — فخر عالم — الحبیب الذی اول حبیبدرکه — ترجی اومولور، رجا اولنور — شفاعته — شفاعتی — لکل هول — هر قورقوده — من الاهوال قورقولردن — مقتحم اویله قورقوکه دخول و هجوم ایتمشدر .

﴿ دعا الی الله فالمستمسکون به ﴾

﴿ مستمسکون بحبل غیر منفصم ﴾

ترجمه ، اول نبی ذیشان علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری خلقی جناب خالقک عبادتنه دعوت ایلدی . و هر کیملرکه ذات پاک رسالتپناهیلرینه استمساک ایدوب شریعت مطهره‌سنه یاپشمشلر ایسه غیر منقطع و کسلمز برحبل متین و قوی برایپه یاپشمشلردر .

شرح ، دنیا بر چاه مظلم آسادرکه ایچنده بولنانلر طوفان حوادث الم انگیزدن بیحال و پایمال اولورلر . برقیو ایچنه دوشن کمسه چیقا بیلمک ایچون نصل قوی برایپه محتاج ایسه بوورطه‌دن یعنی بو دنیا قیوسندن دخی سلامته چیقا بیلمک اوزره برحبل معنوی لازم و مقتضیدر . او حبل معنوی ایسه شریعت غرای احمدیدرکه اکا بحق یاپشانلر ترقی و کندیلرینی سعادت ابدیه ایله باقی و جاودی ایدرلر . فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز طریق حقه انس و جنی دعوت ایتمک ضمننده بعث و امر اولنمش و اولوجهله دعوت ایتمش اولدیغندن فخر مرسلین شافع مذنبین و رحمة للعالمیندر . شریعت مطهره‌نک احکام جلیله‌سی دقتله مطالعه اولنسه و سعادت دارین ایچون ارائه بیوردیغی طریق مسعدت رفیق تدقیق ایدلسه حیرت بخش اولی النها اولور .

خاطره‌گه بیلورکه اویله ایسه نیچون بعض مسلمین سلامت و سعادته قرین اولمدیلر؟ اول امرده دینک اک عظیم تأثیرات اخروی اولدیغی بدیهیدر؛ ثانیاً کرک زمان رسالتپناهیلرنده کرک خلفای راشدین و اندن صکره تعاقب ایدن عصرلرده اهل دین مبین نه مرتبه ترقی ایلدکاری و ملکارینک مدنیتی نصل توسیع بیوردقلری تاریخدن بشقه اوزمرهٔ جلیله‌نک هر طرفده‌کی تألیفات جلیله‌لری و آثار عالیه‌لری آلان عالم مدنیتی حیران ایتمکده‌در؛ اما بعض کسه‌لر [illegible]

مخصوص نامری اولوب سرقت ایتمش وفقط اسلامیتك فرائض و اوامرینی اصلا اجرا ایتمدکدن بشقه بالعکس دریای معاصی ایچنده طالمشدر . او مقوله‌سی عالم حقیقتده اسلام اولمیوب سارق نام برکروه نافرجامدر . برزنجینك اسمی مرجان اولمغله رنك سیاهی تغیر ایده‌میه‌جکی امر جلیدر .

(معنای الفاظ) دعا — فخر کائنات دعوت ایلدی — الی الله — الله‌ه دعوت ایلدی — فالمستمسکون — ایمدی یاپشانلر — به — اول نبی ذیشانه — مستمسکون — یاپشمشلردر — بحبل — برایپه‌که — غیر منفصم — کسیلور دکلدر .

﴿ فاقَ النبيينَ في خَلقٍ وفي خُلُقٍ ﴾

﴿ ولم يدانوهُ في علمٍ ولا كَرَمِ ﴾

ترجمه . فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز حضرتلری خلق وصورت علیه‌ده وخوی وخصلت حسنه‌ده سائر انبیای ذیشانه تفوق ایلدی وسائر انبیا فخر کائناتك علم وکرم مرتبه‌سنه تقرب ایده‌مدیلر

شرح . جناب حق عندنده بعض انبیانك بعضیسنه نسبةً فضلی افزون اولدیغی نص ایله بدیهیدر . قرآن عظیم الشانده بیوریلورکه: اهل ایمان انبیانك هیچ برینی تفریق ایتمزلر . فقط بوندن مقصد مؤمنین اولانلر هیچ برینی ورسولی انکار ایتمیوب جمله‌سنی تصدیق ایدرلر دیمکدر؛ علی الخصوص ناظم فاهم حضرتلری حبیب کبریایه عاشق وعمان عرفان رسالتپناهیده غریق اولوب تأثیرات روحانیه‌سی اوزرینه قصیدهٔ بردهٔ شریفه‌نك ابیات عشق آیاتنی نظم وانشاد واهل عشقی دلشاد وارشاد ایلدی؛ فخر کائنات افندمزك ذکر اولنان خلق وصورتندن مقصد، کمالات ظاهره وخلق وخوی رسالتپناهیلرندن مرام مراتب واسعه وتأثیرات عظیمهٔ باطنیهٔ مصطفویه،

سیدر . اول رسول مجتبا خاتم الانبیا اولمق حسبیله جمله‌یه فائق وهرنوع مدح وثنایه لایقدر . فرمان خدا ایله وضع بیوردیغی شریعت غرا شرایع سابقه‌دن افضل واعلا اولمامش اولسه ناس ایچون اسکیدن زیاده فوائد رونما اولمامش اوله‌جغی هویدا ایدی؛ اما هر بر اهل حکمته معلوم اولدیغی اوزره شریعت مطهرهٔ احمدیه کافهٔ شرایعدن نسبت قبول ایتمز درجه‌لرده عالی وبناءعلیه حکمی غیر محدود ولطف حق ایله باقی وابدیدر . احوال مشروحه‌دن وسائر حکم عظماءدن طولایی جناب خدا قرآن عظیم الشانده حبیبنه فرمان وانبا بیوررکه: ﴿ وکان فضل الله علیك عظیماً ﴾ ایمدی یا محمد سنك اوزریکه حق تعالینك فضلی عظیم اولدی . وینه قرآن کریمده بیوریلور: ﴿ وانك لعلی خلق عظیم ﴾ تحقیقا یا محمد سن خلق وخوی عظیم اوزره سین . ناظم عظیم حضرتلری عالم معناده فخر کائنات حضورنده بو بیت شریفی قرائت ایلدکده اول سید العالم صلی الله علیه وسلم افندمز باد صبادن برنخل لطیف نصل تمایل ایدرایسه، کمال حظ روحانیله اویله تمایل بیوردقلری اخبار صحیحه ایله جلیدر .

(معنای الفاظ) فاق — فخر کائنات تفوق ایلدی — النبیین — نبیلره — فی خلقٍ — خلق وصورتده — وفی خُلُقٍ — وخلق وخوی خصوصنده — ولم یدانوه — وسائر انبیا جناب محمد مصطفایه تقرب ایده‌مدیلر — فی علم — علمده — ولا کرم — وکرمده دخی فخر عالمه تقرب ایده‌مدیلر .

﴿ وکلهم من رسول الله ملتمسٌ ﴾

﴿ غرفاً من البحر اورشفاً من الدِّيَمِ ﴾

ترجمه . وانبیانك جمله‌سی اول رسول اللهك عمان عرفانندن بر اوج

صوو یا باران کرمندن بریوتم و جرعه‌یی التماس و طلب ایدرلر . **شرح** . قرآن عظیم الشان فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز حضرتلرینه شرف نزول ایتمش و کلام الٰهك حقیقت و باطنی بر بحر بیکران و بخش ایلدیکی سعادت ابدیه ماند باران فیض افشان بولنمش اولدیغندن انبیاء ذیشان مهبط وحی و قرآن اولان اول سلطان ارض و آسمان علیه الصلوة والسلامدن کرم و حکمت استرلر و انوار غیر متناهیه‌سنه انتظار ایدرلر . کرچه بر آوج ایله بر جرعه آزشی کورینورسه‌ده اوآوج و جرعه عرفان و کرم و حکمت قرآنیه‌دن ترشح ایلدیکی حالده ماننددریا اوله‌جغی هویدادر .

(معنای الفاظ) وکلهم — و انبیانك جمله‌سی — من رسول الله — رسول الله افندمزدن — ملتمس — طلب ایدیجیلردر — غرفاً — بر آوج صو — من البحر — دریادن (یعنی دریای عرفانندن) اورشفاً — یاخود صو — من الدیم — باران کرمندن (دیم دیمه‌نك جمیدر که یغمور دیمکدر . استعاره صورتیله عرفان و کمالات بحره ، و کرم یاغموره تشبیه اولندی .)

﴿ وَوَاقِفُونَ لَدَيْهِ عِنْدَ حَدِّهِمِ ﴾

﴿ مِنْ نُقْطَةِ الْعِلْمِ اَوْ مِنْ شَكْلَةِ الْحِكَمِ ﴾

. **ترجمه** . و انبیای عظام علیهم السلام کندی حد و مرتبه‌لریله سید الانبیا علیه افضل التحایا افندمزك حضورنده توقف ایدوب علملری ایسه اول حبیب کبریانك علمنه نسبةً برنقطه و حکمت رسالتپناهیلرینه قیاساً برحرکه مقداری کبیدر (دیکر بر توجیه اوله بیلورکه : فخر کائناتك علم و حکمتی علم الٰهیه کوره برنقطه و برحرکه اولوب انبیای ذیشان ایسه او نقطه و حرکه‌دن جزء اولمق حسبیله حضور جناب مصطفویده توقف ایدرلر) . **شرح** . بانیٔ مبانیٔ شریعت غرا جناب محمد مصطفی علیه الصلوة بی انتها افندمز حضرتلری مهبط قرآن عظیم الشان و حبیب جناب یزدان اولدیغندن سائر انبیای ذیشانك علمی ذات پاکنه بالنسبه نقطه و شکله کبیدر . خاطره کله بیلورکه : نبی ذیشانمز دنیاده ایکن انبیای کرام علیهم السلام داربقایه انتقال ایتمشلر ایدی ؛ ایمدی نصل حضور رسالتپناهیده توقف ایلدیلر بیوریلور ؟ اولا بو توقف ظاهری دکل باطنیدر ؛ ثانیاً انبیای کرامك شرایع سالفه‌لری شریعت غرای احمدی‌یه نسبةً برنقطه و شکله کبی اولنجه ، و فخر عالم عظیم بر مرتبه شفیع اولدیغی کافهٔ روحانیون عندنده محقق بولنجه انبیای ذیشانك اول رسول مجتبا افندمزك عندنده توقف ایملری دنیاده شریعتلری عقباده شفاعتلری نسبتنده دیمکدر .

(معنای الفاظ) وواقفون — و انبیای کرام توقف ایلدیلر و اوتوریجیلردر — لدیه — پیغمبرمز افندمزك نزد جلیلنده — عند حدهم — حد و مرتبه‌لری عندنده — من نقطة العلم — علم نقطه‌سندن — او من شکلة الحکم — یاخود حکمت حرکه‌سندن .

﴿ فَهُوَ الَّذِي تَمَّ مَعْنَاهُ وَصُورَتُهُ ﴾

﴿ ثُمَّ اصْطَفَاهُ حَبِيبًا بَارِئُ النَّسَمِ ﴾

. **ترجمه** . نبی محترم افندمز حضرتلری اول ذات پاکدرکه معنا و صورت رسالتپناهیلری کمالات غیر متناهیه ایله تمام اولدی . اندن صکره انسان خلق ایدیجی خلاق کائنات حضرتلری اول کان عرفانی حبیب و محبوب اختیار ایلدی . **شرح** . بو بیت شریفدن دخی معلوم اولورکه : فخر کائنات افندمز حضرتلری مظهر نبوت و رسالت اولمدن اول جناب حقه اولان محبت و عبودیتی و عرفان بی نهایه‌سی حسبیله تدریجی

كمالات باطنه وظاهره‌يه نائل اولوب اندن صكره يعنى سن مباركى قرقه وارد‌قده جناب كبريا اول سيد الانبيايى مرتبهٔ نبوت ورسالته ايصال واصطفا ايتمش وحبيب ومحبوب اختيار بيورمشدر . حضرت شيخ اكبر بيوررکه: قبل النبوه فخر كائناتك صرف معنوى يعنى جسمانى اولميه‌رق اوتوز دفعه‌دن زياده معراج باهرالابتهاجى واردر . حق تعالى حضرتلرى اراده بيورمش اولسه كمالات بى‌انتهاى محمديه‌يى دها اول مثلا يكرمى بش واوتوز ياشنده دخى اكمال وحبيبنى وحى ايله ايصال بيورر ايدى . فقط حكمت بالغه‌نك اقتضاسنجه امور اوقاته مرهون اولديغندن وقرق ياش اعضا وتجارب اعتباريله انسان ايچون تام برزمان كمالات اتسام بولنديغندن وحيك انزالى اول سال كمالات اشتماله مناسب كورندى . بناءً عليه عاقل اولان برامرك حصولنى وقتندن اول ارامسون؛ آثار تعجيل ايدرسه خام ميوه‌يى قوپارمش ولذت وسعادتدن محروم اولمش اولور .

(معناى الفاظ) فهوالذى — ايمدى اول نبى ذيشان اول ذات پاكدركه — تم معناه — معناسى يعنى باطنى تمام اولدى — وصورته — وصورتى و ظاهرى دخى كذلك تمام اولدى — ثم — اندن صكره — اصطفاه — اول فخر عالمى اختيار ايلدى — بارئ النسم — انسان ياراديجى اولان حق تعالى حضرتلرى (بو بيت شريفده جناب خدايى (انسان ياراديجى) اسم وصفتيله توصيف ايتمك هم كمال بلاغتدن، همده فخر كائنات انسانلرك اكملى اولديغندندر — نسم نسمه‌نك جمعيدركه انسان ديمكدر .)

﴿ منزه عن شريك فى محاسنه ﴾

﴿ فجوهرالحسن فيه غيرمنقسم ﴾

. ترجمه . فخر كائنات افندمز محاسن وكمالاتده شريكدن منزه

وبعيددر؛ وذات پاكنده حسنك جوهرى تقسيم اولنمش دكلدر . . شرح . هرنوع حسن خلقك وكمالك نهايت برمرتبهٔ عالى العالى واردر، كه اومرتبه مثلا يوز درجه فرض اولنسه اويوز درجه كاملاً فخر عالم صلى الله عليه وسلم افندمزده موجود اولوب، بناءً عليه ذات رسالتپناهيلرى ايچون جوهر حسن تقسيم اولنميه‌رق اتم واكمل ايدى؛ حالبوكه سائر انسانلرده محاسندن بعضيسى وار بعضيسى بولنميور وياخود بولنسه نقصان وبناءبرين ناتمام بولنور .

(معناى الفاظ) منزه — اول نبى ذيشان منزه وپاكدر — عن شريك — شريكدن — فى محاسنه — محاسن وايولكلرنده واوصاف جليله‌ده — فجوهرالحسن — كوزللك جوهرى — فيه — اول فخر كائناتده — غير منقسم — منقسم دكلدر .

﴿ دَعْ ما ادَّعَتْهُ النَّصارى فى نَبِيِّهِمِ ﴾

﴿ وَاحْكُمْ بِما شِئْتَ مَدْحاً فيهِ وَاحْتَكِمِ ﴾

. ترجمه . ترك ايت اول قاعده ودعوايى، كه عيسويلر نبيلرى اولان حضرت عيسى عليه السلام حقنده ايتديلر؛ اندن صكره فخر كائنات افندمزك مدح وثناسى حقنده ايستديكك كبى حكم واوحكمى تأكيد ايله . . شرح . عيسويلر حضرت عيسى عليه السلام ابن اللهدر وهمده بالذات الهدر ديرلر . ناظم فاهم اهل اسلامه نصيحةً بيوررکه: سز پيغمبرمز افندمز حقنده نعوذ بالله بويله برشيئى تفوه وتفكر ايتميكز؛ زيرا الله بيوك و ولدوشريكدن منزهدر؛ ذات عليه جناب حقه اصلا شريك قوشمادقدن صكره فخر كائنات عليه افضل

التحيات افندمزی ایستدیککز قدر مدح و ثنا و بویله مدح روح افزا ایله کندیکزی عالم لاهوته اسنا ایدیکز؛ زیرا باطنی و ظاهری اولان محاسن و کمالات ذات پاك رسالتپناهیلرنده جمع اولمش و تشریکدن بشقه الك عظیم مدح و ثنایه مستحق واحری بولنمشدر. حضرت عیسی علیه السلام ابن الله و بالذات الاهدر دعواسنی عیسویلردن دخی پك چوق کسه‌لر قبول ایتمیوب اسکی زمانده (آریوس) نام پاطریق و بعده ایکی (سوسیننلر) نام ذاتلر هم مذهبلرینك بو ادعاسنی قطعیاً رد ایتمش و مسلکاری (آریانیسم) و (سوسیانیزم) تعبیر اولنه‌رق ملیونلرجه خرستیانلر دخی بو فکری قبول ایلمش و کرچه بو حقیقت کویان فوق العاده شدید تعقیباته کرفتار و تابعلری دوچار رنج و آزار اولمشلر ایسه‌ده تابعلرندن پك چوق کسه الآن بولنور و حتی بو اعتقاد آمریقه‌ده همیشه توسع ایده‌یور. مشهور (فرانقان) (ولوق) (قلرق) و نیجه نیجه سائر خرستیان حکماسی دخی بو ادعایی یعنی تثلیثی رد ایلمشلردر. غریبی بو که: حضرت عیسی علیه السلام دها دنیاده ایکن بو ادعا اصلا سرنما اولمیوب بعده ظهور ایتمش و حیرت بخش اولمشدر. حضرت عیسی ابن الله و بالذات الاهدر دعواسنك رد نده ایکی ساده و فقط عظیم و مؤثر دلیل واردر: بری، علم هیئت و عقل واسطه‌سیله مثبتدر که: کرهٔ ارضدن کوچك و دها بیوك ملیونلرجه و حد و حسابه کلمز کره‌لر و شموس و عالملر واردر. بو حقیقت سورهٔ واقعه و دیکر آیات کریمهٔ قرآنیه ایله دخی مستدلدر. شمدی نصل اولهٔ بیلورکه بو لایعد و لایحصا اولان کره‌لرك، شمسلرك، کواکبك، عالملرك خالقی قدس شریفه کاوبده بو صغیر دنیاده والد و مولود اولسون و کندینی ضعیف انسانلرك قیافتنده وضع ایتسون؟ اما مقبول قوللرندن پیغمبرلر خلق ایدوب هم جنسلرینك سعادت حالی ایچون بعث و اعزام بیورمسی برامر مقبول و ازهر جهت معقولدر. دلیلك دیکری، حضرت عیسی علیه السلام ملك و فرشته‌لك نفخیله بی پدر اوله‌رق خلق اولندیغنی هم عیسویلر هم اهل اسلام تمامیله قبول و اقرار ایدر ایکن بر بی پدره پدر نسبت ایتمك و ابن الله دیمك نه عظیم مباینت عقلیه‌در! علی الخصوص دنیانك بالجمله اسانلرنده (ابن)، (والد)، (اوغل)

تعبیری، بر ارکك ایله بر قادینك اجتماعندن حاصل اولان انسانه دینور. بو حقیقت هر لسانجه درکار و حضرت عیسی علیه السلام بو وجهله دکل فقط بر ملکك نفخیله و اذن حق ایله بلا پدر وجودپذیر اولدیغی آشکار ایکن ارکك و قادیندن حاصل اولان (ابن) و (اوغل) تعبیریله حضرت عیسی علیه السلامی تسمیه ایتمك عقلدن بشقه کافهٔ السنه‌یه قارشو بر نوع اعلان حرب اولدیغی شبهه‌دن مبرادر.

(معنای الفاظ) دع — ترك ایت — ما — اول قاعده‌یی که — ادعته — دعوا ایتدیلر — النصاری — عیسویلر — فی نبیهم — نبیلرنده — واحکم — و سن حکم ایله — بماشئت — نصل ایستر ایسه‌ك — مدحا — مدح جهتندن — فیه — فخر کائنات افندمز حقنده — واحتکم — و مدح رسالتپناهیده حکم ایله. (واحتکم تأکید ایچوندر)

(اخطار) — اشبو بیت شریفك عباره‌سی اراسنده عرض اولنان سورهٔ واقعه‌نك یتمش بشنجی آیت کریمه‌سنده بیوریلورکه: ﴿فلا اقسم بمواقع النجوم وانه لقسم لو تعلمون عظیم﴾ معنای شریفی: ایمدی نجومك مواقعنه قسم ایتمم، زیرا او یمین و قسم پك بیوکدر اکر بیله‌یدیکز. «بو آیت کریمه او زرینه تفسیر کبیرده دینورکه ﴿وهی مواضعها فی السماء فی بروجها و منازلها﴾ بوکا دائر تفاسیر شریفه‌ده پك چوق مباحث اولوب فقط معناسی بر وجه معروض ظاهر و باهردر. بو بحثه متعلق سائر آیات بینات وار ایسه‌ده بو محلده درج اولنمامشدر.

اوروپانك الآن الك بیوك اهل نجومندن اولان (قامیل فلا ماریون) نام عالم اجرام سماویه‌نك ذی روحدن مسکون اولدیغنه دائر تألیف ایلدیکی کتابلرنده ایراد ایتدیکی ادلهٔ فنیه حقیقة مقنع و محکمدر. تألیفاتندن بری که (مسکون عالملرك کثرتی) نامیله معنوندر. اوروپانك ابراز ایلدیکی رغبت عظیم حسبیله مدت قلیله ظرفنده اوتوز دفعه‌دن زیاده طبع اولنمش [illegible] توکنمشدر. کتاب مذکوره‌کی تفصیلاتی بالطبع بو محلده درج [illegible]

قابل اولميوب مع مافيه عظمت ربانيه‌يى مشعر اوتوزنجى دفعه طبع اولنان
كتابنك يوز طقسان دردنجى صحيفه‌سنده‌ديركه: « اهل فنه معلوم اولديغى
اوزره شعاعك قطع ايلديكى مسافه هر ثانيه‌ده يتمش بش بيك (ليو) – كه آلتمش
بيك كسور ساعت‌در – ايمدى مسافه‌لرى مساحه اولنمش نجوم واردركه مذكور
سرعتله برابر شعاعلرى كرهٔ ارضه كلمك ايچون يوز بيك سنه مقتضيدر .
ارتق بو وسعتى، بو نجومى، بو شمسى خلق ايدن جناب خداى متعالك قدرت
وعظمت خالقيه‌سنى دوشونوبده كرفتار حيرت و (امان الله، امان الله!) ديه‌رك
طالب ابديت اولملى ومنكران هرزه كويانك ترهات جنت غايانلرينه حوالهٔ
سمع ايتمكه تنزل ايتماملى . »

﴿ فَانْسُبْ اِلَى ذَاتِهِ مَاشِئْتَ مِنْ شَرَفٍ ﴾

﴿ وَانْسُبْ اِلَى قَدْرِهِ مَاشِئْتَ مِنْ عِظَمِ ﴾

« **ترجمه** » اول حبيب كبريانك ذاتنه شرفدن وقدر رسالتپناهيسنه
عظمتدن ايستديكك شيئى نسبت ايله وارزو ايلديكك قدر مدح ايت
« **شرح** » فخر كائنات عليه الصلوة والسلام افندمز حضرتلرينك خلق
وخلق وخصلت جليله‌لرنده هر نوع مزيت وعظمت وعلويت ومعنويت
موجود وانوار مسعدت نثار احمديه‌سيله جهان مسعود وپرسود اولديغندن
جمال باكمالنه عاشق اولان اى مؤمن مستقيم، اول عمان عرفانى ارزو ايلديكك قدر
مدح وثنا واوزرينه سلام وصلوة كتورمكله كنديكى معنا احيا ايت .

(معناى الفاظ) فانسب — ايمدى نسبت ايله — الى ذاته — فخر كائناتك
ذات پاكنه — ماشئت — ايستديكك شيئى ومدحى — من شرف —
شرفدن — وانسب — ونسبت ايله — الى قدره — قدر رسالتپناهيسنه —
ماشئت — ايستديكك شيئى — من عظم — عظمت وبيوكلكدن .

﴿ فَاِنَّ فَضْلَ رَسُولِ اللهِ لَيْسَ لَهُ ﴾

﴿ حَدٌّ فَيُعْرِبَ عَنْهُ نَاطِقٌ بِفَمِ ﴾

« **ترجمه** » فخر كائنات افندمزك فضل وكمالنه نهايت وحد يوقدر؛ تاكه
ناطق اندن فم ايله بيان ايدوب دم اوراببلسون .
« **شرح** » پيغمبر ذيشان
عليه الصلوة والسلام افندمز حضرتلرينك شرف وعظمتندن ايستديكك
قدر مدح وثنا وكنديكى اوشرفله اسنا ايت؛ فقط ظن ايتمه كه مدح رسالتپناهى
كمانبغى ايفا اولنه بيلير؛ زيرا انسانك كلامى هر حالده محدود؛ حالبوكه مفخر
انبيا عليه افضل التحايا افندمزك فضل وكمالى بى انتها وبى حدوددر؛ بناء
عليه مؤمنه لازم اولان جهت، بر طرفدن مدح وثناى فخر عالمه دوام وديكر
طرفدن بو امر عظيمى بحق ايفايه عاجز اولديغنى اقرار وبياندر .

(معناى الفاظ) فان فضل رسول الله — زيرا رسول الله عليه السلام
افندمزك اولقدر فضلى واردركه — ليس له — اول فضل ايچون يوقدر
— حد — حد ومقدار يوقدر — فيعرب — تاكه بيان ايده — عنه —
او فضل وحددن — ناطق — سويليجى — بفم — فم واغزله

﴿ لَوْ نَاسَبَتْ قَدْرَهُ آيَاتُهُ عِظَمًا ﴾

﴿ اَحْيَى اسْمُهُ حِينَ يُدْعَى دَارِسَ الرِّمَمِ ﴾

« **ترجمه** » فخر كائنات افندمزك علو قدرينه عظمت جهتندن آيات
وعلائمى بكزه‌مش اولي‌دى اسم پاكى هر نوقت يادودعوت اولنسه چوروش

کمیکاری احیا ایدر ایدی .. **شرح** « معجزات باهرات محمدیه عالمده
الڭ بیوك حقائق عالیه‌دندر؛ مع مافیه اول رسول مجتبانڭ ذات بلند صفاتی
معناً اولقدر عظیمدر، که دکل سائر مخلوقات و کیفیات فقط اعظم اولان معجزات
باهراتی بیله قدر رسالتپناهیلرینه نسبةً دون قالور . جناب احمد مختار علیه
الصلوة بی شمار افندمزڭ فیض پاك رسالتپناهیلریدر، که ملیونلرجه انسانی معناً
احیا و آلام کثیرهٔ دوسرادن رها قلمشدر . ایمدی آیات و معجزات ظاهره‌دن
اولان اسم پاکی دخی ذات جلیل القدرینه تمامیله بکزه‌مش اولیدی اقتضا
ایدر ایدی، که کافهٔ ازمنه‌ده او اسم کریم هر نوقت یاد و ایراد اولنسه عظام رمیم
نائل حیات اولمیدر . بو اولمینجه مکونات ایچنده الڭ بیوك علامه‌دن اولان
معجزات رسالتپناهیسی بیله محییٔ معنوی اولان قدر و ذات پاکنه نسبةً کیرو
قالور . بو حکمتڭ سببی دخی بودر که: اسم و معجزات سمع و دماغ و مبصرات
ایله درك اولنور کیفیاتدر، حالبوکه فیض جلیل رسالتپناهیلری کلیاً معنوی
و باطنیدر .

(معنای الفاظ) لو ناسبت — اکر بکزه‌یدی — قدره — فخر کائناتڭ
قدر جلیلنه — ایاته — آیاتلری یعنی ظاهری اولان معجزات و علائمی —
عظماً — عظمت جهتندن — احیا — احیا ایدر ایدی — اسمه — اسم پاکی —
حین یدعی — چیغرلدقده و یاد و ذکر اولندقده — دارس الرمم — چوروموش
کمیکاری .

﴿ لم یمتحنا بما تعی العقول به ﴾

﴿ حرصاً علینا فلم نرتب ولم نهم ﴾

ترجمه « عقللر عاجز اولدیغی تکالیف ایله فخر کائنات افندمز

حضرتلری بزی امتحان و تجربه ایتمدی، بوده اوزرمزه اولان شدت شفقت
و محبت رسالتپناهیلرندندر؛ بزدخی پیغمبر افندمزڭ فرمان بیوردیغی شیئه
و امره شبهه و سهو و بیخودلق ایتمدك . **شرح** « فخر کائنات علیه افضل
التحیات افندمز حضرتلری دنیا و عقبا سعادت و سلامتنی انتاج ایدر پك چوق
نعم عظما و الطاف کبرا ایله اهل ایمانی احیا بیوروب او نعمت و لطفلره بدل
عقولی عجز و حیرتده براغه‌جق تکالیف امر ایتمك سزا ایکن ینه اول کان
مروت اهل ایمانه شدت شفقت و محبت حسبیله تحمل فرسا اوله‌جق تکالیفی
امر بیورمدی و اولو جهله دخی بزی حفظ و صیانت ایلدی. ویردیکی اوامر
ماننده آفتاب منیر اولدیغندن بزدخی بلاشبهه عرض رضا و کندیمزی حیات
افزا ایلدك و عدم فهم کبی بر امر مشکلدن قورتلدق . مثلا نماز، نیاز، زکات،
صدقه و سائر وظائف مشروعهٔ انسانیه‌یه دائر اولان ارادات هم سهل التفهم
هم باعث حیاتدر . بو نعمتلره مقابل اهل ایمان فخر عالم افندمزه همیشه عرض
شکران ایتملری جسباندر . بو بیت شریفده سورهٔ توبه‌نڭ یوزیکرمی طقوزنجی
آیت کریمه‌سنه اشارت اولنور . شویله که: ﴿ لقد جائکم رسول من انفسکم عزیز
علیه ما عنتم حریص علیکم بالمؤمنین رؤف رحیم ﴾ معنای شریفی: قسم
اولسون ویا (تحقیقا) که سزه کندی نوع و جنسکزدن رسول کلدی اویله
رسول که سزه زحمت ویرن شیئی کندی اوزرینه کوج و دشواردر . محبتکز
و ایمانه کلمکز اوزره حریص و آرزوکش و اهل ایمانه غایت شفقتلی
و مرحمتلیدر ..

(معنای الفاظ) لم یمتحنا — اول رسول مجتبا بزی امتحان ایتمدی —
بما تعی العقول به — اول شیئله که عقللر انکله عاجز اولور — حرصاً
علینا — بزه اولان شدت محبتندن — فلم نرتب — بزده شبهه ایتمدك —
ولم نهم — و شاشوب سهو و غلط ایتمدك .

« اعيَ الورى فهمُ معناه فليس يُرى »
« للقرب والبعد منه غيرُ منفحمِ »

ترجمه « معنى وحقيقت رسالتپناهينك فهمى واكلاشلمسى خلقى عاجز براقدى وپيغمبر ذيشاندن قريب وبعيد اولانلر ايچنده كاينبغى حقيقت احمديه‌يى درك ايتميان عاجزلردن بشقه كورمزه
شرح « دنيا وعقباده كمالات لاتحصا حاصل وانسانى الئعالى مراتبه واصل ايتديره‌جك بونجه اوامر وارادات معالى درجاتى تبليغ واعلان ايدن اول فخر عالم افندمز معنا متصل كمالاته مظهر اولديغنك دركى امر مبرم اولديغندن انسانلر عظمت معنويهٔ رسالتپناهيسنى فهم ايتمك كيفيتنده دوچار حيرت وارادەلرينك اجراسيله نائل سعادت اولورلر .

(معناى الفاظ) اعى — عاجز قيلدى — الورى — خلق — فهم معناه — فخر كائناتك معناسنك فهمى — فليس يرى — ايدى كورمز — للقرب — يقيننده — والبعد — واوزاقده — منه — فخر عالمدن — غير منفحم — عاجز اولانلردن بشقه كيمسه كورمز .

« كالشمس تظهر للعينين من بعدٍ »
« صغيرةً وتكلّ الطرفَ من اممِ »

ترجمه « فخر كائنات عليه السلام والصلاة افندمز كونش كبيدر، كه اوزاقدن كوزلره اوفق ظاهر اولور؛ اما يقيندن وطوغريدن طوغرى‌يه

باقيلنجه كوزى يورغون براغوب قاشديرر .. شرح « حين طلوع وغروبنده شمس نظر اولنجه جسامت حقيقيه‌سنه كوره پك اوفق كورينور؛ فقط انسانه التقريب اولديغى موسمده وسيما وقت ظهرده طوغريدن طوغرى‌يه رؤيت اولنه‌جق اولور ايسه عظمتندن بشقه شدت سطوتى عيونى كرفتار تعب وكلال ايده‌جكى وكلياً قاشديره‌جغى كبى فخر كائنات افندمز دخى غير روحانى بر نقطهٔ نظردن باقيلنجه انسانلردن بريدر دينور، اما حقيقت عظماى محمديه‌سى چشم ايمان وعرفان ايله نظر اولنجه لمعان ايده‌جك انوار عاليه بصر بصيرتى حيران ومستعدلرك قلوبنى غريق عمان عرفان ايلر. بو محلده مشبه به اولان آفتاب هر شام ومساده اغتراب ودنيايى مظلم وبى‌تاب براغور؛ حالبوكه اول خورشيد سماى حقيقت عليه افضل التحيات افندمز بلا امس وغروب تنوير عقول وقلوب ايلر (شمس مؤنث سماعى اولديغندن مؤنث صيغه‌سيله (تظهر) دينمشدر .)

(معناى الفاظ) كالشمس — فخر كائنات افندمز كونش كبيدر — تظهر — اوكونش ظاهر اولور — للعينين — ايكى كوزه — من بعد — اوزاقدن — صغيرة — اوفق ظاهر اولور — وتكل الطرف — وكوزى يورغون براغوب قاشديرر — من امم — يقيندن

« وكيف يدرك فى الدنيا حقيقته »
« قومٌ نيامٌ تسلّوا عنه بالحلمِ »

ترجمه « وفخر عالم افندمزك حقيقت عظيمه‌سنى دنياده بر قوم نصل اكلار، كه اويومش وافرادى اول نور پاك احمدى‌يى رؤياده كورمكله متسلى اولمشلردر . شرح « اويومش قومدن مقصد، نوم غفلت انكيز دنياده

طالمش و حقائق روحانیه‌دن بی بهره قالمش بر کروه غفلت انبوه‌در که، اول رسول مجتبا علیه افضل التحایا افندمزك یالکز دنیایه متعلق بعض اجراآت رسالتپناهیسنی استماع ایله تسلی بولوب اکتفا ایدرلر و حقیقت باطنیهٔ احمدیه‌دن بی خبر بولنورلر. بو بیت شریفك دیکر بر توجیهی شویله‌در: اول رسول اکرم صلی الله علیه و سلم افندمز اویله بر آفتاب معنویدر، که انسانلر جمال باکمالنی رؤیاده بیله کورسه‌لر متسلی و مفتخر و علوی اولورلر. اول حبیب کبریا رؤیاده بویله فیاض و شرف بخشا ایکن یاحقیقةً مشاهده اولنسه نه مرتبه سعادت و سلامت نثار اوله‌جغی وارستهٔ تذکاردر.

(معنای الفاظ) وکیف یدرك — نصل درك ایدوب اکلار — فی الدنیا — دنیاده — حقیقته — فخر کائناتك حقیقتنی — قوم — بر قوم که — نیام — اویور اولدیغی حالده — تسلوا — افرادی متسلی اولمشلر — عنه — اول پیغمبر ذیشاندن — بالحلم — رؤیاده کورمکله.

﴿ فمبلغ العلم فیه انه بشر ﴾

﴿ وانه خیر خلق الله کلهم ﴾

• ترجمه • ایمدی فخر کائنات افندمز حقنده انسانلرك کافهٔ علم و دانشلرینك نهایت مرتبه‌سی بودر، که اول حبیب کبریا بشر و حق تعالی مخلوقاتنك خیرلوسیدر، دیملرندن عبارتدر. • شرح • خلق، حقیقت محمدیه‌یه کما ینبغی مطلع اوله‌میوب یالکز ظاهرده کوردکاری محاسن جلیلهٔ رسالتپناهی‌یی بیله بیلدکلرندن و بیلیشلرینه ابتناءً دیرلرکه: فخر کائنات بنی بشرك افضلی و کافهٔ مخلوقاتك خیرلوسیدر؛ فی الحقیقه مخلوقاتك الك خیرلوسی اولمق بیوك بر وصف ایسه‌ده اول کان عرفانه، اول محبوب یزدانه کوره

او وصف پك جزئی و یالکز احوال ظاهریه‌یه مبتنیدر. بو کبی مدائح و اوصاف ناسك علم و اقتدارلری دائره‌سی داخلنده اولوب حالبوکه حقیقت علیهٔ محمدیه حد و دائره‌دن بیرون و افزون و بناءً علیه مدح، بنی بشر افندمزك قدر جلیلنه نسبةً دون قالمش اولور.

(معنای الفاظ) فمبلغ العلم — خلق علمنك نهایت مرتبه‌سی — فیه — رسول اکرم حقنده — انه — تحقیقا اول نبی ذیشان — بشر — انساندر — وانه — و تحقیقا اول ذات پاك — خیر خلق الله — حق تعالی مخلوقاتنك خیرلوسیدر — کلهم — انسانلرك کافهٔ علملری بوندن عبارتدر.

﴿ وکل آی اتی الرسل الکرام بها ﴾

﴿ فانما اتصلت من نوره بهم ﴾

• ترجمه • و کافهٔ معجزات و علامات ایله که زمرهٔ جلیلهٔ مرسلین کلدی، اول معجزه‌لر حبیب کبریانك نورندن اتصال ایدوب کندولرینه اولاشدی. • شرح • روحانیون عندنده ادلهٔ کثیرهٔ معنویه ایله محققدر، که عقل اعظم سمای حقیقت انتمای محمدیه‌دن طلوع ایتمش و سائر مخلوقات علی قدر طاقتهم او انوار فیض نثاردن استنارە و استفاضه ایلمشدر. بناءً علیه انبیای کرامك آیات و معجزاتی نظر حقیقت بین ایله باقیلنجه اول حبیب کبریایه کسب اتصال و اجرای آب زلال ایلدیلر. فخر کائنات خاتم الانبیا اولدیغندن معناً اعظم و اتمدر.

مثلا بردن طقسان طقوزه و یوزه وارنجه‌یه قدر موجود عددلك کافه‌سی یوز عددی محیط بر لفظ اولدیغی کبی، انبیای ذیشانك دخی معجزاتی خاتم الانبیا افندمزك فیضی ایچنده موجود و بو اسباب ایله عالم مسعود اولور.

(معنای الفاظ) وکل آی — وکافهٔ آیات ومعجزه‌لر — اتی — کلدی — الرسل الکرام — مکرم اولان پیغمبرلر — بها — انلرله یعنی اول معجزه‌لرله — فانما اتصل — تحقیقا متصل اولدی — من نوره — فخر کائنات افندمزك نورندن — بهم — آنلره یعنی انبیای ذیشانه .

﴿ فانه شمس فضل هم کواکبها ﴾

﴿ یظهرن انوارها للناس فی الظلم ﴾

ترجمه «زیرا اول نبی ذیشان علیه الصلوة والسلام افندمز فضل وعرفانك شمسیدر، مرسلین کرام ایسه اول شمس معنوینك کوکبلری اولوب که نورلرینی ظلمتده ناسه اظهار ایدرلر» **شرح** «الذاول خلق اولنان آفتاب حقیقت فخر کائنات افندمز حضرتلری اولدیغی بی ارتیابدر. انبیای ذیشان ایسه اول نور پاکدن مستنیر وولادت پرمیمنت سید الانبیادن اول ماننده نجوم تابعه لیالیٔ ظلمده برای تنویر شعاع نثار وفیض کیر ایدیلر. کواکبك زمان ظلمتده تظهورلری وشمسدن مستنیر اولوب آنك طلوعندن خبر ویرملری کیفیاتی وانبیای ذیشانك فخر کائنات افندمزه کوره بویله بر نسبت وارتباطده بولنملری تشبیهاتی پك رنکین وزنکیندر. انبیای ذیشانك شرایعی خورشید شریعت غرای احمدیه‌یه نسبة کواکب اولوب که اول عمان طاهر ظاهر اولنجه شرایع سالفه ماننده منابع اوعظیم دریایه قارشوب غیر مرئی اولدیلر .

(معنای الفاظ) فانه — زیرا مفخر انبیا افندمز — شمس فضل — فضیلت کونشیدر — هم — انبیای کرام ایسه — کواکبها — اول شمسك کواکبیدر — یظهرن — کوسترلر — انوارها — اوشمس فضلك نورلرینی ویاخود کندی نورلرینی (شمس مؤنث سماعی اولدیغندن ضمیری (ها) کلدی) للناس — انسانلره — فی الظلم — قرانلقلرده .

﴿ اکرم بخلق نبی زانه خلق ﴾

﴿ بالحسن مشتمل بالبشر متسم ﴾

ترجمه «جناب خدا اول نبی ذیشانی نه عجب خلق ویرا دیاشاه اکرام بیوردی واخلاق کریمهٔ احمدیه‌سی کندی ذات پاکنی تزیین ایلدی؛ اویله فخر کائنات که حسن ایله قاپلانمش وتبسم ایله نشانلانمشدر» **شرح** . جناب حقك حبیبنه اولان اکرامی عظیمدر. خوی وخلق رسالتپناهیسی حالات ممدوحهٔ باطنیه‌دن اولدیغی مثللو، حسن وتبسم جان پرورلری دخی صفات ظاهریهٔ عالیه‌دندر. اول ذات پاك نور علی نور وقابل خطاب (لولاك) اولمشدر . ابی هریره رضی الله تعالی عنه دیر ایدی « ماریئت شیئاً احسن من رسول الله صلی الله علیه وسلم » یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم افندمزدن دها کوزل هیچ برشی — برمخلوق — کورمدم. وعبدالله ابن الحارث رضی الله عنه سویلر ایدی « ماریئت احداً کثیراً تبسماً من رسول الله صلی الله علیه وسلم » یعنی اول دریای اصطفای حضرت احمد مختار افندمزدن دها زیاده متبسم هیچ برفرد کورمدم .» کثرت تبسم بالطبع محبت والفت نامی جلب ودعوت ایلر . شو شرط ایله که متبسم اولان ذات غایت عاقل وذکی وحسن اخلاق صاحبی اوله ؛ اولماز ایسه متبسملر مطلوب اولدیغی قدر مستفید اوله‌مدقدن بشقه بلکه متضرر اولورلر. الحاصل حال وتبسم کبی صفات ممدوحه وعالیه وقار طبیعیه واخلاق حمیده وسیما ذکاوت فطریه ایله برابر بولنور ایسه محسنات عظیمه‌یی انتاج؛ بالعکس احمق بر انسان حلیم ومتبسم اولور ایسه اواوصافی حسن اداره‌یه مقتدر اوله‌میه‌جغندن

کندینی تحقیرات واهمیتسزلکاره آماج ایتمش اولور؛ بناءً علیه ذکی اولیانلر پك حلیم ومتبسم اولمالی؛ تاکه شونك بونك پامالی اولمیه‌لر.

(معنای الفاظ) اکرم — امر حاضر صیغه‌سنده اوله‌رق فعل تعجبدر، که فاعلی مستتر حق تعالی‌یه راجعدر؛ بناءً علیه — اکرم — حق تعالی نه عجب اکرام ایلدی، دیمکدر — بخلق نبی — نبی ذیشانك یارادیلشنی (بازائدر) زانه — فخر عالمی تزیین ایلدی — خلق — اخلاق جلیله‌سی — بالحسن — حسن ایله — مشتمل — قاپلانمشدر — بالبشر — کولر یوزلو اولکه — متسم — نشانلانمشدر — مصراع اول بو وجهله دخی ترجمه اولنه‌بیلیرکه (نه عجب بیوك واکرمدر اول نبی ذیشانك یارادیلشی، که آنی کوزل خویلر تزیین ایلدی.)

﴿ كَالزَّهْرِ فِي تَرَفٍ وَالْبَدْرِ فِي شَرَفٍ ﴾
﴿ وَالْبَحْرِ فِي كَرَمٍ وَالدَّهْرِ فِي هِمَمِ ﴾

ترجمه. اول نبی ذیشان افندمز لطافت ویومشاقلقده چیچك وشرفده بدر وکرمده بحر وهمتلرده دهر کبیدر. **شرح**. بو بیت شریفك بلاغتی بی‌حد وپایان اولدیغی هرکسه عیاندر. بویله بر بلاغتی دهرك همتی بیله اندر کتوره بیلیر. چیچکك یومشاقلغی لطافت طبیعیه‌سنی بیلدیردیکندن لطافت احمدیه شکوفه‌یه، وبدرك شرفی ایسه حسندن بشقه ظلمت لیالی‌یی تنویر ایلدیکندن وفخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز دخی ظلمات شرك وجهالتی ازاله وقلوبی انوار هدایت ایله دلسیر وعدالتیله هنکام حیات وارتحال روحانیت اشتمال رسالتپناهیلرنده برچوق ممالکی تسخیر بیوردیغندن

تسخیر وتنویری بدره؛ ودریا بخش ایلدیکی لؤلؤ وسائر مجوهرات ایله جهانی تزیین وزیبا واول عمان عرفان علیه الصلوة والسلام حقایق باطنه ایله قلوبی بکام ایتدیکندن دریایه؛ ویوم بعث پیغمبریسندن برو روز رستخیزه قدر اول رسول مجتبا دهرآسا انواع عدالت وشفاعتله خلق مراتب عالیه‌یه اسنا ایتمش وایتمکده بولنمش اولدیغندن همتی دهره تشبیه اولندی. نه عالی مشبه ایله مشبه بهلر سلك نظمه کتورلدی! بوکا علم بیانده تشبیه مرکب وعلم بدیعده صنعت طباق دیرلر.

(معنای الفاظ) کالزهر — فخر کائنات شکوفه کبیدر — فی ترف — لطافت ویومشاقلقده — والبدر — وطولو ماه کبیدر — فی شرف — شرفده — والبحر — ودریا کبیدر — فی کرم — کرم واحسانده — والدهر — ودهر وزمان کبیدر — فی همم — همتلر وعظمتلرده.

﴿ كَأَنَّهُ وَهُوَ فَرْدٌ فِي جَلَالَتِهِ ﴾
﴿ فِي عَسْكَرٍ حِينَ تَلْقَاهُ وَفِي حَشَمِ ﴾

ترجمه. فخر کائنات افندمز یالکز ایکن جلالتی حسبیله سن اکا ملاقی اولسه‌ك عظیم عسکر وبرالای خدام ایچنده صانورسین. **شرح**. ظن ایتمه، که حلم وتبسم وقار جلالت آثار رسالتپناهیسنی تقلیل ایدر ایدی؛ بالعکس بو صفتین مقبولتین ایله برابر خارق العاده اولان قوۂ روحانیه وجیادت عقلیۂ نبویه‌سی وثبات وشجاعت بی غایه‌سی اول رسول مجتبیی بر راده‌یه کتورمش ایدی، که تك وتنها اولدیغی حالده میانۂ لشکر بیغایه‌ده ووسط خدام کثیرده کبی کورینور، هیبت افزا اولور ایدی.

(معنای الفاظ) کانه — کویا فخر کائنات افندمز — وهو فرد —

یالکز اولدیغی حالده — من جلالتـه — عظمت وهیبتدن طولایی — فی عسکر — عسکر ایچنده کبی ایدی — حین تلقاه — سن اوفخر عالمه ملاقی اولدیغك وقت — وفی حشم — وکویا برالای خدام ایچنده ایدی (بوبیت شریف جزئی بر فرق ایله دخی ترجمه اولنه بیلیر . شویله که : فخر کائنات افندمز حضرتلری جلالت وهیبتده فرد وفرید ایدی؛ بناءً علیه سن اوحبیب کبریایه ملاقی اولدیغك حالده کویا عسکر وخدام ایچنده بولنور صانورسن » بوصورتله ترجمه اولور ایسـه (کانه) تعبیری مصراع ثانینك ابتداسنده فرض اولنوب مصراع اولك ابتداسنده بولنمسی ضرورت وزندن عد اولنه جقدر .

﴿ كَأَنَّمَا اللُّؤْلُؤُ الْمَكْنُونُ فِي صَدَفٍ ﴾

﴿ مِنْ مَعْدِنَيْ مَنْطِقٍ مِنْهُ وَمُبْتَسَمِ ﴾

. **ترجمه** . صدف ایچنده صاقلانوب حفظ اولنمش اینجو کویا اول نبی ذیشانك محل کلام وتبسمی معدننددر . **شرح** . نبی ذیشان علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلرینك فم رسالتپناهیسندن ایکی معدن سعادت توأم نثاروباهر اولورایدی: بری؛ کلامکه عمان باطندن مانند لؤلؤ ساحل فمه کلور ودیکری ، لآلی آسـا اولان مبارك دیشلری که حین تبسم جلیلده جهان آرا اولور ایدی. قلب انسانده ودریای عمیقده صدف ایچنده حفظ اولنمش لآلی معنویه ومجوهرات مادیه وار ایسه حقیقتده هپ اوایکی معدن اکرمدن ظهور وبروز ایدر وجهان افروز اولور ایدی .

(معنای الفاظ) کانما — کویا — اللؤلؤ المکنون — کیزلی ومحفوظ اولان اینجو — فی صدف — صدف ایچنده — من معدنی منطق — کلام

معدنندن — منه — اول نبی ذیشاندن — ومبتسم — واوکان عرفانك محل تبسمی اولان فم پاکندندر .

﴿ لَا طِيبَ يَعْدِلُ تُرْبًا ضَمَّ أَعْظُمَهُ ﴾

﴿ طُوبَى لِمُنْتَشِقٍ مِنْهُ وَمُلْتَثِمِ ﴾

. **ترجمه** . سلطان جان وجهان علیه الصلوة والسلام افندمزك مبارك عظام وکمیکلرینی جمع ایدن ترابه معادل هیچ بر رایحهٔ طیبه یوقدر؛ سعادت ودولت اول بختیار انسان ایچونکه او مبارك ترابی قوقلامش واوپمشدر . **شرح** . حضرت انس رضی الله عنه دیرایدی « ماشممت مشكاً ولا عنبراً اطیب من ریح رسول الله علیه السلام » یعنی فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزك بدن سعادت توأمندن حس ایلدیکم رایحهٔ طیبه دن دها کوزل بر قوقو مسك وعنبردن بیله قوقلامدم . وبیوریلورکه « ان قبره روض من ریاض الجنـة » یعنی تحقیقـا فخر عالم افندمزك قبری جنت بغچه لرندن بر بغچه در » رایحهٔ طیبهٔ رسالتپناهیسی هم معنوی وهم ظاهریدر . معنوی، که روحانیت وشریعت مطهرهٔ احمدیه نك نشر ایلدیکی سـعادت وعدالت جهانی سراپا معطر وپرسعادت ایلدی . جسمانی، که عاشق محبوب کبریا اولان اهل صفا مدینهٔ منوره یه تقربله برابر رایحهٔ طیبه حس ایله نائل حیات بی انتها اولورلر؛ فقط رایحـهٔ طیبهٔ معنویه وجسمانیهٔ رسالتپناهی یی حس ایده بیلمك ایچون قلب ودماغ روحانی وخلقت علوی لابد ومقتضیدر؛ بوقسه خام اولان ارواح وکسان بوحقیقتدن خبیر اوله میه جقلری وارستهٔ بیاندر . هیچ اعمی اولانلر آفتاب جهانتابك انوارینی مشـاهده وصاغرلر صدای رعدی

استماع وكوزلريني ظلمتدن وقولاقلريني صاغرلقدن آزاده ورها ايده بيليرلرمي؟ بو بيت شريفده بعد الارتحال بدنك كافۀ تركيباتندن يالكز كيكاردن بحث اولنمسي سببي، اصحاب عرفان هرشيده باقي اولان جهته اعتبار ايلدكارندندر وكيكلر ايسه سائر تركيبات بدنيه يه نسبةً قبرده الزياده طيانقلي اولدقلري حسبيله انلردن بحث اولندي. سلطان الانبيا ارتحال داربقا بيوردقده والدۀ اهل ايمان سيدة النسا فاطمة ازهرا رضي الله عنهادر عالي كهري سرور انبيا عليه افضل التحايا افندمزك مدفن مسعدت توأم رسالتپناهيسنه مبارك يوزو كوزيني سوروب خاك پاك احمدي يي باكمال اشتياق بوس و استشمام ايله غايت حزين ورنكين سويلديكي مرثيه دن بيت شريفك مآلي اقتباس اولندي. ايشته او مرثيۀ مباركه:

﴿ مَاذَا عَلَى مَنْ شَمَّ تُرْبَةَ أَحْمَدَ   أَنْ لَا يَشُمَّ مَدَى ٱلزَّمَانِ غَوَالِيَا ﴾

﴿ صُبَّتْ عَلَيَّ مَصَائِبُ لَوْ أَنَّهَا   صُبَّتْ عَلَى ٱلْأَيَّامِ صِرْنَ لَيَالِيَا ﴾

اشبو ايكي بيت شريفك معناسي: خاك پاك احمدي يي قوقلايان كمسه اكر ابدالآباد هيچ بر رايحۀ طيبه قوقلامسه نه اولور؟ — يعني بشقه كوزل قوقو قوقلامغه محتاج دكلدر — اوزريمه اولقدر مصائب دوكلدي، كه اكر ايام اوزرينه دوكيله ايدي ايام سراپا كيجه لر اولور ايدي.

(معناي الفاظ) لاطيب — كوزل قوقو يوقدر - يعدل تربا — طوپراغه معادل اولسون؛ اويله طوپراق كه - ضم — جمع ايلدي - اعظمه — فخر كائناتك مبارك كيكاريني — طوبي — نه سعادت و دولتدر — لمتنشق — قوقلايان كمسه لر ايچون (طيب و تراب و طوبي و ضم اعظمه الفاظنده غايت پارلاق جناس واردر).

﴿ أَبَانَ مَوْلِدُهُ عَنْ طِيبِ عُنْصُرِهِ ﴾

﴿ يَا طِيبَ مُبْتَدَإٍ مِنْهُ وَمُخْتَتَمِ ﴾

• ترجمه • بو بيت شريف غايت شايان تأمل و برقاچ صورتله قابل ترجمه و شرحدر. برنجي صورت (ابان) ظاهر ايلدي. كيم ظاهر ايلدي؟ (ابان) نك فاعلي تحتنده مستتر جناب خدادر. يعني جناب خدا ظاهر ايلدي (مَوْلِدَهُ) فخر عالمك محل و زمان ولادتني ظاهر ايلدي. بو صورتده (مولده) ابان فعلنك مفعولي اولوب (ها) ضميري فخر عالمه راجعدر (عن طيب عنصره) اول كان عرفانك عنصر و اصل پاكنده اولان كوزللك و ايولكدن و رايحۀ طيبه دن يعني او واسطه لر ايله حق تعالى حضرتلري محل و زمان ولادت پيغمبريي ظاهر ايلدي (يا طيب مبتداءٍ منه و مختتم) يا ايولك و يا رايحۀ طيبه، كه سنك ابتداك و انتهاك اول فخر كائناتندر. ياخود يا مبارك و بي مثيل بر رايحۀ طيبه، كه فخر عالمدن بدء ايلدك و او حبيب كبريا ايله ختام و نهايت بولدك. بو صورتله ترجمه و توجيهده بلاغتده دخي آهنك تام واردر؛ زيرا سبق ايدن ديكر بيت شريفده عظام پاك رسالتپناهينك بولنديغي ترابك رايحۀ طيبه سندن بحث اولنديغي مثللو، محل و زمان ولادت پرميمنتك دخي خاصۀ عطرساسندن دخي بحث اولنمسي مقتضاي بلاغتدر. ايكنجي صورت (ابان) نك فاعلي تحتنده مستتر فخر عالمدر. او صورتده (ابان) فخر عالم ظاهر ايلدي (مَوْلِدَهُ) محل و يا زمان ولادتني و ياخود مصدر ميمي اعتباريله ولادت جليله سني. بو صورتده دخي (مولده) ابان فعلنك مفعولي اولور. اوچنجي صورت (ابان) ظاهر ايلدي، كيم ظاهر ايلدي؟ (مَوْلِدُهُ) زمان و يا مكان ولادتي و يا مصدر ميمي اوله رق ولادتي ظاهر ايلدي. بو تقديرده (مولده) (ابان) نك فاعلي اولوب (ابان) نك مفعولي ايسه محذوف وقوعات غريبه در (عن طيب عنصره) عنصر پاكنده اولان ايولك و رايحۀ طيبه سندن ظاهر ايلدي. مصراع ثانينك ديكر توجيهنه كلنجه (يا) حرف ندانك مقصود و مخاطبي محذوفدر، كه «يا اصحاب عقل، اول رسول مجتبانك طيب و كوزل اولان ابتدا و انتهاسنه كمال تعجبله نظر ايديكز ديمكدر.» ايكنجي مصراعك ديكر بر ترجمه سي «اول نبي ذيشانك محل ولادتي و جوده كلسنه

سبب اولان اصلی یعنی اجداد کرامی، که بنی هاشمدر. بنی هاشم فخر کائنات ایچون نه کوزل عنصر و اصلدر؛ بناءً علیه اول نبی ذیشانك اجداد کرامی حسبیله نه کوزل ابتداسی و نبوت و رسالتی جهتیله نه کوزل انتهاسی واردر. اشعار اولان بو درت صورتدن برنجی واوچنجی صورتکه (ابا) نك فاعلی یاجناب خدا، یا زمان ومکان ولادت پیغمبریدر. الك معنیدار توجیه اوایکی توجیهدر (والله اعلم بالصواب)

اشبو بیت شریفده اول نبی ذیشان علیه الصلوة والسلام افندمزك ابتدا وانتهاسندن بحث اولنوب اواسطدن بحث اولنماسی ایکی سببه مبنیدر: برنجیسی، ولادت وارتحال رسالتپناهینك غیری اولان اواسط احوال عالیه‌سی قرآن عظیم الشانك شرفنزولی ودین مبینك ظهور وتوسعی وبلاد کثیره‌نك تسخیری کبی جهان انسانیتك باعث حیرت وتحسینی اولان احوال عظیمهٔ معلومه‌در، که آفتاب منیر آسا هرکسه معلوم ورعنادر. ایکنجی سبب، ابتدا وانتها اواسطی محیط اولمسندندر.

(معنای الفاظ) ابان — ظاهر ایلدی — مولده — محل وزمان ولادتی (برچوق وقوعات غریبه‌یی ظاهر ایلدی) — عن طیب عنصره — عنصر واصل پاکنده اولان ایولك ورائحهٔ طیبه واسطه‌سیله ظاهر ایلدی — یاطیب — یاایولك ویا رائحهٔ طیبه‌که — مبتداء — ابتداسی — منه — اول نبی ذیشاندن — ومختتم — وانتهاسی کذلك اول نبی ذیشاندن حاصل اولدی. بشقه صورتلرله دخی ایدیلان توجیه وترجمه‌لر بالاده منفصلاً یازلدیغندن بوراده تکرارندن بالطبع صرف نظر اولنور.

﴿ یوم تفرس فیه الفرس انهم ﴾

﴿ قد انذروا بحلول البؤس والنقم ﴾

ترجمه. رسول مجتبا افندمزك یوم ولادت رسالتپناهیلری اویله بر یومدر، که غصه و وفرت غداب ایله قورقودلمش اولدقلرینی اولوقت بت پرست بولنان اهل فرس فراستله بیلدیلر. **شرح**. فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمزك یوم ولادت پرمیمنت رسالتپناهیلرنده بت پرستانك منهزم وپریشان اوله‌جقلرینه دائر مشهود ومحسوس اولان علامات کثیره بی‌غایه‌ایدی؛ ازان جمله اوکون پرستش ایلدکلری آتشك سونوب منطفی وخسروك غایت عظیم اولان سراینك منهدم اولمسی وعسکرینك طاغلمسی کبی کیفیات عجیبه وغریبه‌در، که وقوعلریله بت پرستان باشلرینه کله‌جك فلاکتی اذعان ایله حیران وبی‌درمان قالدیلر؛ فقط مؤخراً اهل فرسدن دین مبین احمدی‌یی قبول ایدنلر قوملرینك فراست وذکاوتلری حسبیله آتیده‌کی حدیث شریف ایله مدح وثنا اولندیلر. حدیث شریف بودر ﴿ ان الله اختاره بین خلقه من العرب قریشاً ومن العجم فارساً ﴾ یعنی جناب خدا حضرتلری عربدن قریشی وعجمدن فرسی اختیار ایدوب برکزیده قیلمشدر «عجم» تعبیرندن مقصد، عربدن ماعدا اولان کافهٔ انسانلردر. نته‌کیم یونانیلر، یونانیلردن ماعدا کافهٔ انسانلری (وارواروس) تسمیه ایدرلر ایدی، که شمدی (باربار) دینور ووحشی وغیر مونس اولانلر حقنده استعمال اولنور (فرس وتفرس الفاظنده لطیف جناس واردر).

(معنای الفاظ) یوم — اول بر کونکه — تفرس — ذکاوت وفراستله بیلدی — فیه — اوکونده — الفرس — اهل فرس بیلدی‌که — انهم — کندولری — قد — تحقیقا — انذروا — قورقودلدیلر — بحلول البؤس — غم وغصه‌نك حلولیله — والنقم — وعذابلرك حلول وتزولیله قورقودلدیلر (نقم نقمتك جمعیدرکه عذاب دیمکدر).

وَبَاتَ اِيوَانُ كِسْرَى وَهُوَ مُنْصَدِعٌ
كَشَمْلِ اَصْحَابِ كِسْرَى غَيْرَ مُلْتَئِمِ

ترجمه وخسروك كوشك وسرايى يارلمش اولديغى حالده كيجه لدى؛ اويله يارلمش، كه بر دها هيچ جمع اولمامش، خسروك آريلوب پريشان اولان دوستلر وعسكرى كبى .. **شرح** زمان ولادت پرميمنت جناب رسول مجتبا عليه افضل التحايا افندمزك اظهار ايلديكى وقوعات عظيمه دن اولەرق سراى كبير خسروك منصدع ومنصرم ومنهدم اولمسيدر . اويله بر انهدامه كرفتار اولديكه اكابكزر برشى واراسه اوده خسرو عسكرينك افتراق وانهزاميدر . بو بيت شريفده دخى موجود اولان بلاغت وعظمت باعث حيرتدر؛ اران جمله معلوم اولديغى اوزره همان اكثر حالاتده مشبه بهدن مطلوب اولان كيفيت مشبهك پارلاق صورتده تعريفيدر؛ حالبوكه بو صنعتلى بيت شريفده بت پرست خسرو سراينك يارلمسى وعسكرينك طاغلمسى كيفياتى تمامها مطلوب اولديغندن بو ايكى وجه شبه حسبيله هر برى ديكرينه مشبه به اولسه مقصده اصلا خلل كلمدكدن بشقه تشبيهك قوتى اوفى ومعناسى رعنا اولور. (كسرى) (خسرودن) معربدر، كه اسكى زمانده عجم شاهلرينه اطلاق اولنور ايدى؛ روما حكمدارلرينه قيصر (سەزار) دينلديكى كبى .

(معناى الفاظ) وبات — كيجه لدى (بات) اكثر حالاتده كيجه وقتى ايچون استعمال اولنور؛ على الخصوص مصائب كيجه وقتنده شدتله حس اولنديغندن بوراده كيجه لدى ديمكدر — ايوان كسرى — خسروك سرايى — وهو — او حالده كه او سراى منصدع — چاتلامش ويارلمشدر — كشمل اصحاب كسرى — خسروك دوستان وعسكرينك طاغلمسى كبى — غير ملتئم — كه بر دها جمع اولمش دكلدر .

وَالنَّارُ خَامِدَةُ الْاَنْفَاسِ مِنْ اَسَفٍ
عَلَيْهِ وَالنَّهْرُ سَاهِي الْعَيْنِ مِنْ سَدَمِ

ترجمه . فخر عالم افندمزك دنيايه كلمسى وخسرو سراينك يارلمسى كبى احوالدن طولايى آتش پرستلرك پرستش ايلدكلرى نار نفسلرينى كسوب سونمش ومستفيد اولدقلرى نهر دخى حزن وندامتندن طولايى كندى منبع ومجراسنى اونوتمشدر .. **شرح** . ولادت باعث السعادت جناب رسالتپناهيده واقع اولان احوال عجيبه دن اولەرق آتش پرستلرك نارى منطفى اولديغى كبى، آقوب مستفيد اولدقلرى نهر دخى او كروه ضلالت انبوهه خدمت ايلديكندن دوچار اسف اولوب قورومش ويا مجراى اصليسندن خروج ايله آتش پرستلرى تارمار ونارلرينى محو وتباه ايلمشدر . حيوانك لوازمندن اولان نفسى ناره نسبت ايتمك وحيوان لفظى ذكر اولنمامق استعارهٔ مكنيه در .

(معناى الفاظ) والنار — وآتش — خامدة الانفاس — نفسلرينى قطع ايتمش (سونمش) — من اسف — اسف وغصه دن — عليه — فخر عالمك دنيايه كلمسى وخسرو سراينك منهدم اولمسى وباشنه كله جك فلاكتى بيلمسى اوزرينه — والنهر — وفرسلرك مستفيد اولدقلرى نهر — ساهى العين — منبع ومجراسنى اونوتمش — من سدم — اسف وندامتدن طولايى .

وَسَاءَ سَاوَةَ اَنْ غَاضَتْ بُحَيْرَتُهَا
وَرُدَّ وَارِدُهَا بِالْغَيْظِ حِينَ ظَمِى

ترجمه : وساوه دينلان شهرك آتش پرست اهاليسى مأيوس ومحزون اولدى؛ كندى كوچككزلرينك محو اولوب باتمسندن طولايى؛ وصوالمق اوزره مذكور كوله كتمش اولانلر صوسز اولهرق كمال حدت ورنج ايله دونمش اولديلر .

شرح : اول شمس حكمت دنيايى مقام معرفت يعنى ولادت ايلديكى زمان ظهور ايدن علامات وآيات بى نهايت وبى كراندر؛ كوچككزدن مقصد، ساوه دينلان شهرك قربنده كائن بر كولك اسمى اولديغى مثللو، بت پرستلرك رئيس روحانيلرندن دخى مجاز اولسه سزادر . شويله كه: بت پرستانك عمان عرفان ظن وكمان ايلدكلرى استاد ورئيسلرى نزدينه واردقلرنده سطوت وسطوع معنوئ احمديدن اول رئيسك مانند ماء راكد اولان آب حياتى كايا قورويوب محو اولمش وتابعلرينى بى دليل وبى جواب اولهرق پركين وغمكين براقشدر . ساوه شهرى مأيوس اولدى تعبيرندن مقصد، او شهرك اهاليسيدر، كه ذكر محل ارادهٔ حالدر؛ بوده مجاز مرسلدر .

(معناى الفاظ) وساء — مأيوس اولدى —ساوة —ساوه شهرى — ان غاضت —صويى محو اولوب يره چكمش —بحيرتها —او شهرت كوچككزى — ورد — ودوندى — واردها — اوكوله كتمش اولانلر — بالغيظ — غيظ وغضبله — حين ظمى — صوسز اولدقلرى حالده .

﴿ كَاَنَّ بِالنَّارِ مَا بِالْمَاءِ مِنْ بَلَلٍ ﴾

﴿ حُزْناً وَبِالْمَاءِ مَا بِالنَّارِ مِنْ ضَرَمٍ ﴾

ترجمه : كوياكه نارده، صوده بولنان رطوبتدن وصوده، نارده بولنان شعله دن وحرارتدن وار ايدى؛ بوده حزن وغصه دن حاصل اولمش ايدى .

شرح : حين ولادت مابه الدولة جناب احمد مختارده

بت پرستانك پرستش ايلدكلرى نار وماء حزن وغصه دن طولايى طبيعتلرينى ترك ايله عكسى برحالده بولنمش وبوحال حيرت اشتمال مجوسينك بتون بتون غيظ وغملرينه بادى اولمشدر . بيت شريفك باطنى معناسنه كلنجه، زمان سعد اقتران جناب رسالتپناهيده بت پرستانك آتشكده اولان قلبلرى خوف وخشيت ودهشتدن صغومش وذهنلرى كرفتار نار عذاب واضطراب اولمشدر .

(معناى الفاظ) كان —كوياكه وار ايدى - بالنار—آتشده —ما— شول شى كه —. بالماء — صوده بولنور ايدى — من بلل — رطوبتدن - حزناً— حزن وغصه دن طولايى — وبالماء — وصوده — ما — شول شى كه — بالنار — آتشده موجود ايدى — من ضرم — شعله دن .

﴿ وَالْجِنُّ تَهْتِفُ وَالْاَنْوَارُ سَاطِعَةٌ ﴾

﴿ وَالْحَقُّ يَظْهَرُ مِنْ مَعْنىً وَمِنْ كَلِمِ ﴾

ترجمه : اجنى طائفه سى يوم ولادت پرميمنت فخر عالمده، كندولرى كورنميه رك، دنيايى تشريف رسالتپناهى يى مبشر صدالر چيقاررلر وانوار حقيقيه اويوم مباركده تبركاً عالمه ضيابخش اولورلر ايدى؛ بناءً عليه حق اولان نبوت وشريعت حضرت مصطفوى معناً ولفظاً ظاهر وبديهى اولدى .

شرح : ولادت باعث السعادت جناب رسالتپناهينك علايم وافعه سندن بريده اجنى طائفه سنك كورنمزدن ايشيدلمش بشارت صدالرى وبرچوق حقايقك ضيابخش اولمش انوار علويه سيدر؛ بناءً عليه حق اولان نبوت وشريعت احمديه معناً ولفظاً ظاهر وباهر اولدى؛ بو بيت شريفده بيان اولنان انواردن مقصد، هم قلوب اهل عرفانه دوشن تجليات منوره هم شريعت مطهره در، كه مانند نور مجسم احكام جليله سى ظلمات جهل وكفرى

امحا ومستعدینی معناً تنویر واحیا ایدر. اجنی ایسه هم مشهور وقرآن عظیم الشانده دخی مذکور اولان اجنی، همده جن فکرلی اولان اهل دها حقیقت محمدیه‌یی فراستله حس ایدوب تابع اولمغه خواهشکر اولدقلرینه دائر برایما اولسه سزادر.

(معنای الفاظ) والجن — جن وپری دخی — تهتف — کورنمزدن صدالرچیقاررلرایدی — والانوار — ونورلر — ساطعة — ضیاویریجی ایدیلر — والحق — وحق اولان نبوت وشریعت احدیه — یظهر — ظاهر اولور ایدی — من معنی — معنیدن — ومن کلم — ولفظ وکلامدن

﴿ عَمُوا وَصَمُّوا فَاِعْلَانُ الْبَشَائِرِ لَمْ ﴾

﴿ تُسْمَعْ وَبَارِقَةُ الْاِنْذَارِ لَمْ تُشَمِ ﴾

ترجمه: بت پرست وکافران کور وصاغر وبی اذعان اولدیلر؛ وبشارتلر اعلانی انلرجه ایشیدلمدی وتخویف وقورقتمق شمشکاری کورلمدی. **شرح**: بت پرستلک وکفرلک مضرتی اولقدر عظیم ووخیمدرکه فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینک تشریف سعادت ردیف رسالتپناهیلرینه دائر بونجه مبصرات ومسموعات بدیدار وآشکار اولمش ایکن اهل ضلالت اندن دخی غفلت ایدوب (صم بکم عمی) درکهٔ ظلمت افزاسنده مقیم واز هر جهت پریشان وسقیم اولدیلر

(معنای الفاظ) عموا — کفار کور اولدیلر — وصموا — وصاغر اولدیلر — فاعلان البشائر — وبشارتلر خبرلرینک اعلانی (خبرلر محذوفدر) لم تسمع — ایشیدلمدی — وبارقة الانذار — وقورقتمق شمشکارینک شعله‌سی — لم تشم — کورنمدی (کافرلره).

﴿ مِنْ بَعْدِ مَا اَخْبَرَ الْاَقْوَامَ كَاهِنُهُمْ ﴾

﴿ بِاَنَّ دِينَهُمُ الْمُعْوَجَّ لَمْ يَقُمِ ﴾

ترجمه: غیبدن خبر ویرر ادعاسنده بولنان قوملرینک کاهنلری معوج واکری اولان دینلری اکریلکدن طوغرلمدی ومن بعد طوغرلماز دیو خبر ویردکدن صکره بیله ینه بت پرستان وکافران حقیقتی اکلامق وکورمک ایسته‌مدیلر. **شرح**: حین ولادت موجب السعادت جناب احمد مختار صلواة الله علیه بی شمار افندمز حضرتلرنده مشهود اولان علایم خارق العاده بی نهایه اولوب اوعلایم عظیمه‌دن بشقه بت پرستان وکفارلک اعتماد ایلدکاری کاهنلری بیله بو حقیقتی اضمار وانکاره چاره بوله‌میوب کتب مقدسهٔ متقدمه‌ده موعود اولان فخر کائنات دنیایی تشریف ایلدیکنی قوملرینه بیان وایراد ایتمش ایکن ینه کافران وبت پرستان وادیٔ عنادده پویان وانکاره دوام ایله کندولرینی ناکام ایلدیلر

(معنای الفاظ) من بعد — اندن صکره که — اخبر الاقوام — قوملره خبر ویردیلر — کاهنهم — اوقوملرک کاهنلری وغیبدن خبر ویرر ادعاسنده اولان فالجیلری — بان دینهم المعوج — که انلرک اکری اولان دینلری — لم یقم — طورمدی وباقی قالمدی.

﴿ وَبَعْدَ مَا عَايَنُوا فِي الْاُفْقِ مِنْ شُهُبٍ ﴾

﴿ مُنْقَضَّةٍ وَفْقَ مَا فِي الْاَرْضِ مِنْ صَنَمِ ﴾

ترجمه • واندن صکره که کافران و بت پرستان جوانب سمادن تعقیب شیاطین ایدرکن کواکبك دوشدیکنی کشف ورؤیت ایدرلر ایدی؛ اویله دوشمك که یریوزنده بت و صنملرك دوشدیکی کبی •

شرح • فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمزك زمان سعد اقتران ولادت رسالتپناهیلرنده کورمش واشتمش اولدقلری بونجه علایم وخبرلردن بشقه جوانب سمادن تعقیب شیاطین ایدرك یریوزینه دوشن شهابلر قدر دوشمش برشی وار ایسه اوده یقیلان اصنام وخامت التسامدر، معمافیه اوبد بختان ینه صاغر واعما اولوب اوقدر وقوعبولان عجایب وغرایبی دخی کورمامش وکندولرینی ورطهٔ عذاب ایچنه صالمشدر • سقوط شهابی سقوط اصنامه تشبیه ایتمك برتشبیه مؤثر وهزکیردر • بیت شریفك جهت معنویه سنه کلنجه، حین ولادت جناب رسالتپناهیده اهل دل اولانلرك افکار صائبه لری من طرف الله برقاتدها رونقیاب اوله رق قلب ودماغلرنده رونما اولان واغزلرندن چیقان کلمات حکمت آیاتلری ضلالته عائد ظنیات جاهلانه یی مانند شهاب ثاقب تعقیب ایدرك مثال اصنام بی جان اولان آمال باطلهٔ کفاری حکمدن اسقاط وحقیقتی اثبات ایدرلر ومع مافیه اهل ضلالت ینه سمت سلامته طوغری رغبت ایتمزلر ایدی •

(معنای الفاظ) وبعدما — واندن صکره که — عاینوا — کوردیلر (بت پرستان وکافران) فی الافق — جوانب سماده — من شهب — کواکب وشعله لردن — منقضة دوشوجی — وفق ما — اول شیئه موافق که — فی الارض — یریوزنده — من صنم — صنملردن •

حتی غدا عن طریق الوحی منهزم
من الشیاطین یقفو اثر منهزم

ترجمه • حتی شیاطیندن برمنهزم شیطان طریق وحی اولان سمادن

فرار ایله دیکر قاچیجی شیطانك اثرینه اتباع ایلدی •

شرح • استراق اسرار معنویه ایچون سمایه طوغری پویان اولان شیاطین زمان ولادت پرعظمت جناب سید الانام علیه الصلوة والسلامده سمایه تقربه امکان بوله میوب شهاب ثاقب واسطه سیله دفع اولنجه بربرینك ارینده اتباعاً سرعتله فرار ایتمشلر وکندولرینی هروقتدن زیاده بی قرار ومضطر کورمشلردر • برمرشد کاملك دخی نصائح واوامر روح افزاسی قلب وعقله سرنما اولنجه مانند شیاطین اولان افکار مضره فراره شتابان وبونلردن خالی قلان انسان مثال آسمان صاف ودرخشان اولور •

(معنای الفاظ) حتی غدا — حتی کندی وفرار ایلدی — عن طریق الوحی — طریق وحی اولان سمادن — منهزم — برقاچیجی شیطان — من الشیاطین — شیطانلردن — یقفو — تابع اولدیغی حالده — اثر منهزم — بردیکر منهزم شیطانك اثرینه •

کانهم هربا ابطال ابرهة
او عسکر بالحصی من راحتیه رمی

ترجمه • کویا اول شیاطین ابرهه نام یمن حکمدارینك یکیتلری فرار ایلدکاری حالده کوستردکاری سرعت وتلاش کبی سرعت ایدوب جانب سمادن فرار ایلدیلر؛ یاخود بدر غزاسنده فخر کائناتك ایکی مبارك آوجندن آتدیغی چاقل طاشی حسبیله مشرکینك عسکری قاچوب پریشان اولدیغی مثللو شیاطین دخی اویله قاچوب فرار ایتدیلر •

شرح • شیاطینك جانب آسماندن فرارلرینی ناظم فاهم ابرهه حکمدارینك ویا بدر غزاسنده مشرکینك فراری عسکرینه تشبیه بیورمسی اقتدارینی برقات دها کوسترمش ومحب بلاغت اولانلری حیران ایلمشدر؛ زیرا بوبیت شریفده صورتاً مطلوب شیئینك

فراری ایکن ناظم عالم مکهٔ مکرمه‌نك تخریبنه سوء قصد ایتمش وبدرمحاربه
سنده فخرکائناته قارشی بولنمش مشرکین پرکینك کرفتار اولدقلری کمال
انهزامنی دخی ایما وآب زلال عرفان ایله‌زمین قلوبی اروا ایلدی . ابرهه
حکمدارینك عسکری ابطال وجسور لقبیله توصیف وتلقیب اولنمسی
کمال هنز وصنعتله آنلری تحقیر واستخفاف ایتمك ایچوندر؛ چونکه فرارده
غیور وجسور اولمق پك چوق قاچمق دیمکدر . ابرهه‌نك حکایه‌سنه کلنجه،
کندوسی یمن حکمداری ایکن خاقك کعبهٔ معظمه‌دن رغبت وتوجهنی
دوندیرمك ایچون یمنده صنعا شهرنده غایت عظیم بر کلیسا انشا وتزیین
ومحافظه‌سنه برچوق خدمه تعیین ایلدیدی؛ او صره‌ده برای تجارت مکهٔ مکرمه‌دن
صنعایه کیدن بعض شجعان مذکور کلیسایی سیر وتماشا ایچون واردقلرنده
خدمه‌نك کلیسایی مفتخرانه ایتدکلری مدح وثنالرینه شجعان مومی الیهم جواباً
کعبهٔ مکرمه‌نك حضرت ابراهیم واسماعیل کبی پیغمبران ذیشان طرفلرندن
بنا اولندیغنی وبناءً علیه هریردن دها مقدس بولندیغنی بیان ایلملری اوزرینه
میانه‌لرنده بر نزاع ظهور ایدرك شجعان مومی الیهم خدمه‌یی قتل وکلیسانك پك
چوق یرلرینی تارمار واندن صکره فرار ایلدکلرینی ابرهه خبر آلنجه اخذ ثار
ایتمك وبیت اللهی خرابه زاره دوندرمك فکر شیطنتکارانه‌سیله برچوق
عسکر وفیل جمع ایله مکهٔ مکرمه‌یه توجه وتقرب ایلدکده بحکمة الله تعالی
ظهور ایدن بعض قوشلرك تسلطیله عسکرینك برقسمی هلاك وبرقسمی
فرار وپریشان اولدقلری وابرهه دخی جزای سزاسنده کرفتار وحیاتنده
هدف منقار طیور ومماتنده لقمهٔ کریهٔ مار قبور اولمشدر . بو وقعه، قرآن عظیم
الشانك (الم تر) سورهٔ جلیله‌سنده ایما وتفاسیر شریفه‌ده تفصیل
وانبا بیورلمشدر . سورهٔ بدرده ایسه اول رسول مجتبا محمد مصطفی
افندمز حضرتلرینك هنکام حرب وقتالده مشرکینك یوزلرینه قارشو اتما
بیوردقلری چاقل وتراب وانلرك خراب ویباب اولدقلرینه دائر (ومارمیت
اذ رمیت) آیت کریمه‌سی شاهد عدیل وبی مثیلدر

(الفاظ بیت) کانهم — کویا انلر (شیاطین) . هرباً — فراری اولا قاری
حالده — ابطال ابرهة — ابرهه حکمدارینك یکیتلری کبیدر — او —
یاخود — عسکر — عسکر ایدی که — بالحصی — چاقل طاشیله — من
راحتیه — فخر عالمك ایکی مبارك آوجندن — رمی — اتلدی .

﴿ نَبْذاً بِهِ بَعْدَ تَسْبِيحٍ بِبَطْنِهِمَا ﴾

﴿ نَبْذَ الْمُسَبِّحِ مِنْ اَحْشَاءِ مُلْتَقِمِ ﴾

. **ترجمه** . اول مفخر موجودات علیه السلام والصلواة افندمز
حضرتلرینك ایکی آوجنه آلدیغی طاشلر تسبیحدن صکره اویله آتلقله
آتلدی که تسبیح ایدیجی حضرت یونس علیه السلام بالق قرننده ایکن
خارجه آتلمشدی . **شرح** . سبق ایدن بیت شریفده شیاطینك جهت
سمادن سرعتله فرارلری فخر عالم افندمزك مبارك آوجندن آتیلان چاقل
طاشلرك سرعتنه تشبیه اولنمق حسبیله اول معجزهٔ باهره‌یه حرمةً کیفیت
نبذ ورمیی دخی ناظم فاهم دیکر بلیغ بر تشبیه ایله تعریف وتفهیم بیوررلر که
او ده حضرت یونس علیه السلامك بطن حوتدن خارجه آتلمسیدر وحضرت
یونس علیه السلام خارجه چیقدقدن صکره نصل فوائد لاتحصایه باعث
اولدیسه مانند دریای حکمت اولان ید مبارك فخر عالمدن دخی چاقل طاشلری
چیقدقدن صکره منافع بخشا اولدیلر؛ زیرا باعث ظفر اولمغله شرکی
ابطال ووحدت بشارتنی مستعدینك سمع وذهننه فعلاً ایصال ایلدیلر .
حضرت یونس علیه السلام وقت موعودك حلول اندن اول منذر اولان قومك
ایچندن چیقمسی معناً تحسین اولنیوب بحکمة الله تعالی بعض اشراطرفندن دکزه
آتلمش وبر بالق مشار الیهی یوتوب قرننده حی وزنده قالمش اولمق حسبیله تسبیح

واستغفار ایتمك لذت وسعادتنه برقاندها واصل و ﴿ لااله لا انت سبحانك انی کنت من الظالمین ﴾ دیمکله بطن حوتدن خلاص بولوب سعادت دارینه نائل اولدیغی مثللو، الآن مانند حوت دریا اولان آلام واکدار باطنه‌یه دوشن اهل ایمان تسبیح واستغفار وسیما امور خیریه‌نك اجراسنه جهد فراوان ایدرلرسه مرحت جناب خدا آنلری دخی ظلمت غمدن تخلیص ورها ایلر. حضرت یونس علیه السلامی بالق یوتوب ظلمت بطنده قالدیغی کبی اروا حدن دخی الآن برچوغی بالق کبی اولان نفس وبدنلرینك دروننه دوشمش ولساناً وفعلاً ﴿ لااله الا انت سبحانك انی کنت من الظالمین ﴾ دیمدیکجه خلاصلری غیر ممکن بولنمشدر.

(معنای الفاظ) نبذاً — آتلقله آتلدی — به — اول چاقل طاشی — بعد التسبیح — ذکر وتسبیحدن صکره — ببطنها — اوایکی مبارك اوجك ایچنده — نبذالمسبح — تسبیح ایدیجی حضرت یونسك آتلسی کبی — من احشاء ملتقم — یودیجی بالغك قرنندن (مسبح وملتقم) تعبیرانده موصوفلری اولان حضرت یونس ایله بالغك تصریح اولنمامسی ویالکز صفتلرینك ذکری ایله اکتفا ایدلمسی صفتلرینك مشهور اولمسنی ایما ایچوندر.

﴿ جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ الْاَشْجَارُ سَاجِدَةً ﴾

﴿ تَمْشِي اِلَيْهِ عَلٰى سَاقٍ بِلَا قَدَمِ ﴾

ترجمه: نبی ذیشان علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلرینك دعوت پر حکمت رسالتپناهیلری اوزرینه اشجار سجده کنان اوله‌رق کوك ودالاریله حضور لامع النور فخر کائناته کلدیلر واول کان کرمك نبوتنی تصدیق ایلدیلر. **شرح**: ید مبارك رسالتپناهیلرنده بولنمش اولان چاقل طاشلرك تسبیحی کبی بر معجزهٔ باهره‌یی بیان ایتمسیله ناظم فاهم

حضرتلرینك مفخر دوجهانه اولان عشق ومحبتندن طولایی دیکر معجزات باهرات نبویه‌نك تعدادینه ابتدار واهل عرفانی مسرور وکامکار ایلر. وچاقل طاشلری جماداتدن اولق حسبیله جماداتدن اولان اشجارك دخی حسب المعجزه نائل اولدقلری احوالی نقل وحکایه ایدر. مشی ویورومك آیاق وقدمه وابسته ایکن حسب الحکمه اشجار بلا اقدام ساق ودالریله مشتاقانه حرکته وتصدیق نبوته شتابان اولدیلر. بعثت شریفك جهت معنویه سنه کلنجه، ثمره بخش اولان انسانلردن بعض مستعدین ظلمت جهل ایچنده مانند جمادات بی نشوونما مسکون وغمکین قالمش ایکن حین دعوت جهان قیمت فخر کائناتده حسب المعجزه آنلر دخی معاً حرکته مقتدر ورؤیت جمال احمدی وتصدیق نبوت مصطفوی ایله مسعود ومفتخر اولدیلر.

(معنای الفاظ) جائت — کلدی — لدعوته — نبی ذیشانك دعوتندن طولایی — الاشجار — آغاجلر — ساجدةً — سجده ایدیجی اولدقلری حالده — تمشی الیه — جانب فخر کائناته یورویه‌رك — علی ساق — کوك ودالری اوزره — بلا قدم — آیاقسز اوله‌رق.

﴿ كَاَنَّمَا سَطَرَتْ سَطْرًا لِمَا كَتَبَتْ ﴾

﴿ فُرُوعُهَا مِنْ بَدِيعِ الْخَطِّ فِي اللَّقَمِ ﴾

ترجمه: کویاکه اواغاجلر کندی داللرینك یول اورته سنده غریب وکوزل خط ایله یازدقلری عبارات حقیقت آیاتی حسن تنسیق وترتیب ایچون کوکلریله سطرلر چیزمشلر ایدی. **شرح**: فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمزك خاکپای رسالتپناهیلرینه عرض ایمان وتابعیت ایچون حسب المعجزه حرکت ایدن اشجار ثمره‌دار عادی برصورتده حرکت

ایتیوب داللری یکدیکی یوله کلمهٔ شهادتی یازمش وکوکاری خطاطلرك عادتی وجهله برای تزیین خطلر چیزمشدر. بیت شریفك جهت معنویه‌سنه کلنجه، حقیقتی یکی قبول ایتمش اهل عرفان کمال ایمان ایله حضور لامع النور جناب پیغمبری یه متوجه اولدقلرنده کلمهٔ شهادتی اعلان واشاعه ایلمش وحرکات مقبوله‌لری برقاتدها زینت وانتظام ویرمشدر.

(معنای الفاظ) کانما — کویا که — سطرت — اول اغاجلر چیزمش ویازمش ایدی — سطراً — سطر وچیزکی یازمشدی — لما — شول شی ایچونکه — کتبت — آنی یازمش اولدی — من بدیع الخط — غایت کوزل وغریب خط ویازیدن — فی اللقم — یول اورتاسنده.

﴿ مثل الغمامة انى سار سائرة ﴾

﴿ تقیه حر وطیس للهجیر حمی ﴾

ترجمه • اشجارك حرکتی بلوت مثال ایدی، که فخر کائنات هر هانکی محلی تشریف بیورسه‌لر اوبلوت کیدر، وکونك فرون کبی الك حرارتلی زماننده اول کان سعادتی حرارتدن حفظ ایلر ایدی. **شرح** • بربرینه مناسبتی اولان بعض معجزات باهرات اشعار وتعداد اولنور. اغاجك وبلوتك سایه‌سی اولوب ایکیسی‌ده ثمره‌دار وبر مقصد عالی اوزره حرکته ابتدار ایلدکلرندن شجر بلوته تشبیه اولنمش وفرون شمس معناسنه استعاره صورتیله استعمال ایدلمشدر. رسول مجتبا علیه افضل التحیا افندمز قبل النبوه کنج اولدیغی وبرای تجارت شام شهرینه عزیمت وشامدن عودت بیوردیغی حالده کونشك حرارتندن حفظ ایچون سر سعادت افسرینه محاذی بربلوت سیر ایدیجی اولدیغی کشف ایدن عالم بر راهب اولکی اعتقادندن هارب اولوب اول نور سعادتك رسالتنی تصدیق وانبا

وکندینی ازهر جهت جهان پسندیدن استنا ایلدی. بیت شریفك صورت معنویه‌سنه کلنجه، اسلامیتی یکی قبول ایدن اهل ایمان شدت عداوت وکین مشرکین اثناسنده فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلریله احکام جلیله‌سنی عالی بر صورتده حفظله جهدو غیرت واو غورمیامن موفورده شهادت وریاضتله مانند غمامه واشجار نفسلرینی آریتمش وبر وبرك جسمانی‌یی دوکمش وبناءً علیه رحمت کبی یوریوب بر چوق معالینك حصول پذیر اولمسنه باعث اولمشلردر.

(معنای الفاظ) مثل الغمامة — بلوت کبی ایدی — انی سار — فخر کائنات هر نره‌یه کیتسه — سائرةً — اوبلوت سیر وحرکت ایدیجی ایدی — تقیه — اول رسول الالهی کولکه سیله حفظ ووقایه ایدر ایدی — حر وطیس — شول فرون حرارتندن — للهجیر — کون اورتاسنده — حمی — که اوفرون قیزمش ایدی. (بوراده مستعار منه اولان کونش غایت حرارت کسب ایتمش دیمکدر.)

﴿ اقسمت بالقمر المنشق ان له ﴾

﴿ من قلبه نسبة مبرورة القسم ﴾

• **ترجمه** • اشارت رسالتپناهیله یارلمش قمره قسم ویمین ایدرمکه اول قمرك، قلب فخر کائناته نسبت ومشابهتی واردر. بو یمین صادق وکرچك یمیندر. • **شرح** • سبق ایدن بیت شریفده بلوت لفظی بیان اولنمق حسبیله فلکه عطف نظر حکمت اولنه‌رق اشارت پیغمبری اوزره منشق اولان قمر کورلمش و ﴿ الم نشرح لك ﴾ سورهٔ جلیله‌سنده صدر پاك جناب احمد مختارك دخی جانب رحماندن شرح وشق اولندیغی خاطره کلمش و قمرك معجزهٔ رسالتپناهی یه مظهریتی وحین ظلمتده نشر

انوار کیفیاتنده فخر کائنات ایله درکار اولان مشابهتی تأمل اولنمش اولمسندن طولایی ناظم فاهم بو نسبتنی اثبات ایچون قمر اوزره کمال شوق ایله قسم و یمین ایتمشدر. خاطره کله بیلورکه؛ بویله قسم جائزمیدر؟ ابتدا قمره قسم ایدرم بیورلمسی خالق اولان جناب حقه قسم ایدرم فکرینه مستند اولمسی محتملدر. ثانیاً قمر چونکه اشارت و معجزهٔ رسالتپناهی یه مظهر اولمشدر، قسم اول سید الانام علیه الصلوة والسلام افندمزه راجع اولمش اولور. ثالثاً قرآن عظیم الشانده دخی مذکور اولدیغی اوزره جناب حق ضحی ولیل وتین ونجم کبی شیلر اوزرینه یمین ایدر؛ اما حکمتله باتلمسه اوزرلرینه یمین اولنان شیلر برصورتله کسب شرف وفیض ایتمش کیفیات اولرب علی الخصوص یمین، انلرك فیضنی افاضه ایدن جناب رب العالمینه راجع اولدیغی بدیهیدر. بیت شریفك جهت معنویه سنه کلنجه، قمر معنوی هنکام شب ظلمت انکیز شرك وکفرده عقول وقلوبی تنویر ایدن شریعت غرادر، که بتون عالمه طوغری آجیلوب یایلمش وظلمت شرکی ازاله ونشر انوار بی نهایه ائلمشدر.

(معنای الفاظ) اقسمت — قسم و یمین ایلرم — بالقمر المنشق — آجیلوب یایلمش قمره — ان له — تحقیقا اول قمرایچون واردر — من قلبه — فخر کائناتك قلبنه — نسبة — نسبت و مشابهت واردر — مبرورة القسم — بونه صادق وکرچك یمیندر.

﴿ وما حوی الغار من خیر ومن کرم ﴾

﴿ وکل طرف من الکفار عنه عمی ﴾

ترجمه . وقسم ایدرم شول شیئه که آنی مغاره احاطه ایلدی؛ احاطه اولنان سعادت دخی خیر وکرمدن اولان رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

وابو بکر صدیق رضی الله عنهدر، که دردست ایتمکه چالیشورکن کفار، کور و بی قرار اولوب غارك جمع ایتدیکی بو انوار سعادتی کورمدیلر. **شرح** . مکه نك کفار و مشرکینی فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزی شهید ایتمك اوزره دردست وتعقیبه قرار قطعی ویردکلرینی جبریل امین واسطه سیله حق تعالی حضرتلری حبیبنه اخبار ایتدکده فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز باوحی الهی مکه دن عزیمته متهی اوله رق کندوسیله کاوب کلمیه جکنی ابوبکر صدیق رضی الله عنهدن ادی السوآل ' ول کان صداقت هروقتکی امر و فرمان پیغمبری یی کمال شوق و تسلیمتله قبول ایله دلشاد اوله رق ایکیسی چیقمش وکفار شدتله تعقیبه باشلامش اولدیغندن مکهٔ مکرمه یه قریب جبل ثورده کائن بر مغاره یه کیروب برچوق ساعت قالمش ودشمنان دفعاتله مغاره نك قپوسنه قدر وارمش ایکن حسب الحکمه کورمکدن عاجز وکندولری ناچیز قالدیلر؛ آندنصکره اول ایکی صاحب دولت نیتلری اوزره مدینهٔ منوره یه متوجهاً حرکت ومواصلت ایلدیلر. بوکیفیت غار، سورة التوبه نك قرق برنجی آیت کریمه سنده شو وجهله فرمان واظهار بیوریلور ﴿ الا تنصروه فقد نصره الله اذ اخرجه الذین کفروا ثانی اثنین اذهما فی الغار اذ یقول لصاحبه لاتحزن ان الله معنا فانزل الله سکینته علیه وایده بجنود لم تروها وجعل کلمة الذین کفروا السفلی وکلمة الله هی العلیا والله عزیز حکیم ﴾ معنای شریفی : اکر پیغمبرم محمده یاردم ایتمزایسه کز (نه غم واردر؟) الله تعالی محمده یاردم ایلدی، اول وقت که اول پیغمبر ذیشانی چیقاردیلر اوکسه لرکه کافر اولدیلر ایکیسی (فخر کائنات ایله ابوبکر صدیق) مغاره ده ایکن ایکینك ایکنجی (یعنی اول رسول مجتبا) ارقداشنه (ابوبکر صدیقه) دیدی که : حزن وکدر ایتمه، تحقیقا الله تعالی بزمله برابردر و الله تعالی سکونت و امنیتنی محمد اوزرینه کوندردی وسزلك کورمدیککز برعسکرله اکا قوت ویردی وکفر ایتمش اولانلرك سوزنی دنی و مغلی قیلدی وجناب حقك کلامی یوکسك و عالیدر والله غالب وانتقام آلیجی و حکیمدر. » بو بیت شریفده (خیر) تعبیری فخر کائناته و (کرم) لفظی ابوبکر صدیق افندیمزه مستعاردر .

(معنای الفاظ) وما — ویمین ایدرم شول شیئه که — حوی الغار — مغاره جمع ایلدی — من خیرٍ — خیردن — ومن کرم — وکرمدن — وکل طرفٍ — وهر کوز — من الکفار — کافرلردن یعنی کافرلرك کوزلری — عنه — اول غارك جمع ایلدیکی انواردن — عمی — کور اولدی .

﴿ فالصدقُ فی الغارِ والصدیقُ لم یرما ﴾

﴿ وهم یقولون ما بالغارِ من ارمِ ﴾

ترجمه ، وعین صدق اولان فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزله صدقی کثیر اولان حضرت ابوبکر رضی الله عنه مغاره ایچنده اولدقلری حالده کورنمدیلر ، کفار ایسه دیرلر که غارده هیچ برفرد یوقدر . .

شرح ، بوده جناب حقك حبیب اکرمنه اولان مرحمت وصیانتیدر ، که کفار کمال اهتمام ایله تحری یه ابتدار ایلدکلری وواصل باب غار اولدقلری حالده کور وکبود اولوب اول انوار سعادتی کوره مدیلر واول کان عرفانك غار ایچنده اولدیغنی شبهه ایتمش ایکن کیمسه یوقدر دیو کیرمکه موفق اوله مدیلر . کفارك هر نوع عمی وکورلکی مصیبتدر ؛ فقط فخر کائناتی غار ایچنده کورمامك کندولریچون معناً وحاللرینه نسبةً برنعمتدر ؛ زیرا کورمش اولسه لر جام شهادتی ایچورمکه تصدی واوتقدیرده کندولرینی الی الابد هر نوع امید وایماندن محروم وعاری ایدرلردی .

(معنای الفاظ) فالصدق — صدق مصدر ایسه ده صادق معناسنه کاوب فخر کائنات علیه السلام والصلوة افندمزه مستعار منه اولور ؛ نته کیم بعضاً عدل مصدریله عادل اشارت اولنور (رجل عدل) کبی — فی الغار — مغاره ایچنده — والصدیق — وکثرتله صادق اولان حضرت ابوبکر رضی الله عنه کذلك مغاره ده ایدی — لم یرما — بوتعبیر اوچ وجهله ترجمه اولنور :

بری ، کورنمدیلر ؛ دیکری ، واقع اولان بوتعقیب واضطرابی قضای ربانیدن بیلوب غضب ایتمدیلر ؛ وجه ثالث ، تلاش ایدوب مغاره دن آیرلمق ایستمدیلر ، فقط کورنمدیلر معناسی مرجحدر ، چونکه معجزات باهراتدن بحث اولنور ، موجود ایکن کورنمامك معجزه اولوب یوقسه قضای الهی اوزره غضب ایتمامك و مغاره دن چیقمامق معجزه دن عداولنه مز . اوتسلیمیتی برچوق اهل ایمان بأذن الله تعالی اختیار ایده بیله جکلری وارسته اثباتدر — وهم — حالبوکه کفار — یقولون — دیرلرکه — ما بالغار — مغاره ده یوقدر — من ارم — هیچ برفرد یوقدر .

﴿ ظنوا الحمامَ وظنوا العنکبوتَ علی ﴾

﴿ خیرِ البریةِ لم تنسج ولم تحمِ ﴾

ترجمه ، کفار تحری ایدرك فخر عالمك کیردیکی مغاره نك قپوسنه وارد قده کوردیلرکه ، قپویی اورمجك صارمش واطرافنده کوکرجین بولنمشدر ؛ بناءً علیه ظن ایلدیلرکه (محمد مصطفانك) حفظ وصیانتی مقصدی اوزره نه اورمجکك صارمسی ونه ده اطرافنده کوکرجینك طولاشمسی ممکن ایدی ، بلکه اورمجکك وکوکرجینك مغاره ده بولنمسی برحال طبیعی اولوب بوظن اوزره برای تحری مغاره یه کیرمدیلر ومأیوساً عودت ایلدیلر . بوبیت شریف جزئی برفرق ایله دیکر ایکی وجه اوزره توجیه اولنه بیلور : بری ، خلقك خیرلوسی اولان فخر کائناتك کیردیکی مغاره اوزرینه کفار حسب الموقع ظن وشمار ایتدیلرکه ، نه کوکرجین قوشی پران اولوب طولاشمش ونه ده اورمجك صارمشدر . بوظن حسبیله وفخر عالمی مغاره ایچنده بولمق امیدیله مغاره نك قپوسنه وارد قده ظنلری خلافنه اوله رق کوکرجینك طولاشدیغنی واورمجکك صاردیغنی کوردیلر وحکمت ربانیه دن ومعجزهٔ پیغمبریدن بیخبر اوله رق و بوراده کمسه یوقدر دیه رك عودت ایلدیلر . دیکر صورت توجیه ، خنفك

الك خيرلوسی اولان فخر كائناتك كيرديكی مغاره اوزرنده كفار صاندی‌كه كوكرجين طولاشمش واورمجك صارمشدر؛ حالبوكه اوراده نه اورمجك نسج ايلدی ونه‌ده كوكرجين طولاشدی؛ بنابرين كفارك بويله ظن ورؤيتلری وقايهٔ صمدانيه‌دن ومعجزهٔ باهرهٔ نبويه‌دن ايدی

شرح . بوبيت شريف دخی صيانت ربانيه ايله معجزهٔ پيغمبری تعريف ايلر . جهت معنويه‌سنه كلنجه؛ دين مبينك اوائل ظهورنده كفار اسلامی تخريبه قصد وابتدار ايتديلر ايسه‌ده حسب الحكمه مثال بيت العنكبوت بعض ضعيف افكار و مطالعه‌لر يله اذهان پريشان نشانلرنده اندام نما اولنجه بوكراهلری مقصدلرندن دوندرمكه كافی اولوب نه حقيقتی كوره بيلديلر ونه‌ده قصدلرينی اجرايه موفق اولديلر وبناءً عليه خائب وخاسر ودوجهانده خراب وضرير اولديلر .

(معنای الفاظ) ظنوا الحمام — كفار كوكرجين ظن ايتديلر — وظنوا العنكبوت — واورمجكی ظن ايتديلر — علی خير البرية — خلقك الك خيرلوسی اوزره — لم تنسج — طوقمدی وصارمدی — ولم تحم — وكوكرجين اوچوب مغاره‌نك اطرافنه طولاشمدی (تحم) (حوم) دندركه بر محلك اطرافنده قوشلك اوچوب طولاشمسنه ديرلر . بوبيت شريفده حسب اللزوم وحسب البلاغه لف ونشر مشوش واردر؛ چونكه مصراع ثانيده ابتدا كوكرجينك اثری اولان اوچق ياد اولنيوب اورمجك نسجی ياد واشعار اولندی .

﴿ وقايه الله اغنت عن مضاعفة ﴾
﴿ من الدروع وعن عالٍ من الاُطُم ﴾

ترجمه . حق تعالی حضرتلرينك وقايه وصيانت صمدانيه‌سی قات

قات زرهلردن ويوكسك قلعه‌لردن حبيب ذيشانی مستغنی ايلدی؛ يعنی دشمنك كثرت وشدتيله برابر اسباب كثيره‌يه محتاج براقدی . **شرح** اولوقت كثرت اوزره مكه‌ده بولنمش كفار ومشركينه مقابله ايده‌بيلمك وشرلرينی دفع ايتمك ايچون صورتا پك چوق عساكره وقات قات زرهلره ويوكسك قلعه‌لره واسباب عظيمه‌يه احتياج كورينور ايدی؛ فقط حق تعالی حضرتلری اراده بيورنجه جنود لاتحصانك الك ضعيفلرندن معدود اولان عنكبوت كبی اوهن برمخلوق بونجه كفارك كوز ويوللرينی سد ايله آنلری اعما ومأيوس ضجرت اتما ايلر . بو بيت شريفده قات قات زرهلردن ويوكسك قلعه‌لردن بحث اولنمسی اولوقت كفار ومشركينك كثرت وشدتنی ايما ايچوندر .

(معنای الفاظ) وقاية الله — حق تعالينك حفظی — اغنت — فخر عالمی مستغنی و احتياجسز قيلدی — عن مضاعفةٍ من الدروع — قات قات زرهلردن — وعن عالٍ من الاطم — ويوكسك قلعه‌لردن (يالكز عالٍ يازمق ضرورت وزندندر)

﴿ ماسامنی الدهر ضيما واستجرت به ﴾
﴿ الا ونلت جوارا منه لم يضم ﴾

ترجمه . دهر بكا ظلم ايدرك جور الملسندن طولايی هرنه‌وقت برای نجات فخر كائناته التجا ومراجعت ايلدمسه هيچ وقوعی يوقدر كه ضعفدن خالی وذاتاً قوی برحمايت وسلامت اول سيد الانامدن بولمامش اوله‌يم .

شرح . بوبيت شريف غايت علوی وحقيقی برصورتده حسيات عشق انكيز ايله ايراد وايچنده نافع برحقيقت اثبات اولنمقدن شافع دردمندان پيغمبر آخر الزمان عليه الصلوة والسلام افندمزه كما ينبغی عشق ومحبتی اولان اهل ايمان اوقودقجه ؛ ومدح وثنا وسلام وصلوة

نجات آيات رسالتپناهيسيله مشغول اولدقجه بهمه حال عظيم بر تسليت ومسرت بالحس ايدرلر . جورى دهره اسناد ايتمك مجازدر ؛ يعنى صاحب دهر اولان جناب حقك قضا وقدرى ديمكدر . دهرك مضافى اولان صاحب لفظى احتراماً حذف اولندى (صاحب الدهر) ديمكدر .

(معناى الفاظ) ماسانى — بكا رنج وجفا ايتمدى — الدهر — دهر وزمان — ضيماً — ظلم ايدرك — واستجرت — والتجا ايلدم — به — اول پيغمبر ذيشانه — الاونلت — الانائل اولوب بولدم — جواراً — صحابت و امان بولدم — منه — اول سيدالانامدن — لم يضم — اوله بر صحابتكه هيچ ضعيف وقدرتسز اولمامشدر .

﴿ وَلَا الْتَمَسْتُ غِنَى الدَّارَيْنِ مِنْ يَدِهِ ﴾

﴿ إِلَّا اسْتَلَمْتُ النَّدَى مِنْ خَيْرِ مُسْتَلَمِ ﴾

ترجمه . وهرنوقت دارينك غناسنى اول سرور كائناتك الندن ايستهمش ايسهم هيچ وقوعى يوقدر ، كه احسان الدقلرى اول پيغمبر ذيشاندن احسان وعطا آلمامش اوله‌يم . **شرح** . بو بيت شريفده‌كى (غنا) تعبيرندن مقصد عالى ، غناى قلبى وسلامت جسمانى ومعنويدر ؛ يوخسه پك چوق غنا وثروت ماديه‌يه مالك اولانلر واردركه اسباب كثيره‌دن طولايى الك عظيم اضطرابات ايچنده يوارلانورلر وثروتلرى حسبيله رنج والم آتشلرنده يانيورلر . غناى قلب وسلامت حقيقيه ايسه لذائذ روحانيه وصحت بدنيه‌يى واحتياج حس ايتميه‌جك صورتده تعيش واداره‌يى وبونلرك جمله‌سندن مليونلرجه دها بيوك دها عالى اولان رضاى بارى‌يى حاويدر . سيد الكونين وثقلين افندمزك دنيا وعقبا ايچون امتنه احسان بيورديغى انعام خير انجامك قيمت بى نهايتنى اكلايه‌بلمك ايچون ايمان تام واخلاق جليله وحسيات علويه

لازمدر (يد) دن مقصد ، ذات پاك جناب احمديدر ، كه ذكر جزء واراده كل قاعده‌سى اوزره اشارت اولندى و (خير مستلم) تعبيرى دخى ينه اول سيد المرسليندن مجازدر .

(معناى الفاظ) ولا التمست — وهيچ طلب ايتلدم — غنى الدارين — ايكى جهانك غناسنى — من يده — اول پيغمبر ذيشانك الندن — الا استلمت — الا آلدم — الندى — بخشش واحسان آلدم — من خير مستلم — احسان الدقلرى ذاتك الك خيرلوسى اولان اول حبيب كبريادن .

﴿ لَا تُنْكِرِ الْوَحْيَ مِنْ رُؤْيَاهُ اِنَّ لَهُ ﴾

﴿ قَلْبًا اِذَا نَامَتِ الْعَيْنَانِ لَمْ يَنَمِ ﴾

ترجمه . فخر كائناتك رؤياسندن اولان وحيى انكار ايتمه ؛ زيرا اول سيد المرسلينك برقلبى واردر ، كه ايكى مبارك كوزى اويقوده ايكن قلب نور افزاسى اويومز . **شرح** . اول سيد الانبيا عليه افضل التحايا افندمز حضرتلرينك حالت يقظهٔ رسالتپناهيسنده جبريل امين واسطه‌سيله شرف نازل اولان وحيلك شاهد سعادت نويدى قرآن عظيم الشانك آيات بيناتى اولوب او آيات عالى غايات آشكار ومعجزهٔ باهره‌لرى ناقابل انكار اولديغندن ناظم عظيم بو نوع وحى جهان قيمتى بحق جاى بحث عدا ايتميوب اوله اوله بر مدعىٔ بدطالع رؤياده‌كى وحيدن اظهار شبهه ايدرايسه انى ايقاظاً بيورركه : اول سيد الانامك نومنده‌كى وحيدن دخى شبهه ايتمه ؛ زيرا نومك تأثيراتى عينين مباركنده اولوب يوخسه قلب پاك جناب احمد مختار كمال عشق وحكمتله درياى حب ربده فيضياب وعرفان نثار اولوب هميشه ارادات ربانيه‌يه ملاقى وذات پاكى هر حكمته ملتقى اولور (وحى) اشارت وكلام خفى ديمك ، فقط جناب حقدن انبياى كرامه ملك ويا حسيات روحانيهٔ قلبيه واسطه‌سيله شرف واقع

اولان امر و فرمان خدایه وحی تعبیری حصر و علم اولمشدر؛ مع مافیه قرآن عظیم الشانده حضرت موسی علیه السلامك والدهٔ مکرمه‌سنه شرفواقع اولان امره و نحله اولان اشارته دخی (وحی) تعبیر بیورلدی. بو بیت شریفده ﴿ ان عینی تنامان ولاینام قلبی ﴾ حدیث شریفنه دخی تلمیح واردر، که معنای جلیلی: ایکی کوزم اویور فقط قلبم اویومز » رؤیای صالح نبوتدن جزءدر بیورلدی؛ زیرا رؤیای صالح دخی بعض مرتبه غیبدن خبر ویرر. مشهور و متواتر اولدیغی اوزره فخر کائنات اصحاب کرام ایله بر کیجه بر وادیده اویویوب کونش چیقدقدن صکره اویانمش و بناءً علیه صباح نمازینك وقتی یچورلمشدر؛ اکر قلب اویانق اولسه صباح وقتنك یچورلماسی اقتضا ایدر ایدی دیو بر تعریض عارض اولورسه اکا اوچ جواب واردر: بری، قلبك اویانقلغی مادی کونشی و بوکبی جسمانیاتی حواس خمسه واسطه‌سیله کورمك ایچون اولمیوب حقایق روحانیه‌یی فهم ایتمك و خورشید حقیقینك آثار حکمت دثار معنویه‌سنی ادراك ائلك ایچوندر. ایکنجیسی، فخر عالمك بر صباح وقتنك نمازینی یچورمسی اهل ایمانك حسب البشریه صباح وقتنی قاچردقلری حالده مکدر اولمالری ایچون بر نعمت خفیه‌در. اوچنجیسی، صباح وقتنك بویله بر دفعه مروری اندر اولوب نادر ایسه معدوم کبی اولدیغی جمله‌یه معلومدر.

(معنای الفاظ) لاتنکر — انکار ایتمه — الوحی — وحیی — من رؤیاه — فخر عالمك رؤیاسندن — انه — فخر کائنات ایچون واردر؛ یعنی فخر کائناتك واردر — قلباً — بر قلبی واردر — اذا نامت العینان — ایکی مبارك کوزی اویور ایکن — لم ینم — قلب جلیلی اویومز.

﴿ فَذَاكَ حِينَ بُلُوغٍ مِنْ نُبُوَّتِهِ ﴾

﴿ فَلَيْسَ يُنْكَرُ فِيهِ حَالُ مُحْتَلِمِ ﴾

ترجمه ؛ رؤیادن اولان وحی دخی فخر کائناتك نبوت مرتبه‌سنه واصل اولدقلری وقتده ایدی؛ ایمدی اویله بر زمانده رؤیا کورن او پیغمبر ذیشانك حال روحانیت اشتمالی انکار اولنمز. **شرح** ؛ سبق ایدن بیت شریفده اول سید المرسلینك رؤیاسنده دخی اولان وحیی انکار ایتمه دیو بیورلدی. خاطره کله بیلورکه، قبل النبوه وحی نصل اولور" بو فکر و سؤال مقدره جواب اولمق اوزره بیوریلور: رؤیاده کی وحی زمان وصول و حلول نبوتدن اول آندن اول فخر کائناتك رؤیاسی کرچه صحیح و صالح ایسه‌ده وحی تعبیر اولنه‌میه‌جغی واضحدر. ینه خاطره کله بیلورکه، زمان نبوت حلول ایلدکدن صکره نه ایچون هر وحی و فرمان ربانی حالت یقظه‌ده جبریل امین واسطه‌سیله اولمیوبده بعضیسی رؤیا واسطه‌سیله اولسون؟ بو سؤاله قارشو دخی ایکی جواب واردر: بری، وحی نهایت کران بر کیفیت اولدیغی ﴿ انا سنلقی علیك قولاً ثقیلاً ﴾ فرمان جناب یزدان ایله مثبت اولوب ایمدی ابتدای نبوتده هر نوع وحی جبریل امین واسطه‌سیله حالت یقظه‌ده واقع اولمش اولسه ذات پاك احمدی حسب البشریه مضطر و متأذی اوله‌جغی بدیهی ایدی؛ بناءً علیه کسب الفت ایدنجه‌یه دکین وحی بعض جبریل امین و بعض رؤیا واسطه‌سیله شرفوقوع بولدیغی اهل عرفانه معلوم و یقیندر. جوابك دیکری، پیغمبر ذیشانه واقع اوله‌جق امر و وحی ربانی شبهه‌دن عاری اولمق اساس عظیمه مبنی اولوب اول سلطان ارض و آسمانك رؤیاسی ایسه خلقك رؤیالرینه اصلا مشابه اولمدیغندن و روحانی و عین رؤیت اولدیغندن ارادهٔ یزدانی تمامیله یرینی بولمش اوله‌جغی شبهه‌دن بریدر. بیت شریفك صولك مصراعنده‌کی (محتلمك حالی) انکار اولنمز جمله‌سی کرچه فخر عالمه راجع اولدیغی امر جلی ایسه‌ده ناظم فاهمك دخی بالذات جناب سید المرسلینی رؤیاسنده کوروب سنه‌لرجه خسته، ایکن درحال کسب افاقت ایلدیکنه دخی تلمیح ملیحدر. فخر کائناتك رؤیاسی حقنده قرآن عظیم الشانده صراحت اولدیغی

كبی، – از رؤيالرك جهت روحانيه‌لرينه دائرده آيات بينات واردر . كه او آيات كبری مثنوی شريفه اولان شرح عاجزانه‌مده درج واملا اولنمشدر .

(معنای الفـاظ) فذالك — بووحی دخی — حين بلوغ — حلول زمانده — من نبوته — فخر كائنـاتك نبوتندن — فليس ينكر — ايمدی انكار اولنمز — فيه — وقت نبـوتده — حال محتلم — رؤيا كوره‌نك (يعنی فخر كائناتك) حالی .

﴿ تَبـارَكَ اللّٰهُ ماوَحْیٌ بِمُكْتَسَبٍ ﴾

﴿ وَلاَ نَبِیٌّ عَـلٰی غَيْبٍ بِمُتَّهَمِ ﴾

ترجمه : الله تعالی حضرتلری بيوك وفياض وعاليدر ! وحی كسب ايله حاصل اولميوب هر پيغمبر عليه السلام غيب اوزره خبر ويردكده متهم وسهو وخطا ايديجی دكلدر . . **شرح** : ناظم عظيم فخر عالمك كمالات بی‌غايات رسالتپناهيسنی برر برر خاطر عاليلرينه كتورنجه بوفيض وعرفان بيكرانی كندی حبيبنه بخش واحسان ايدن جناب كبريانك قدرت وعظمتنه عطف نكاه معنوی ايدوب فيوض والطـاف صمدانيه‌يی برعمان بی پايان بولنجه ﴿ تبارك الله ﴾ ندای عشق احتواسنی باركاه جناب كبريايه ايصـال وداريننده سعادت حال كسب ايله كنديني معالی‌مآل ايلر؛ واكر عقلی دون برفكر زبون صاحبی ديرايسه، كه (وحی) دينلان كيفيت چوق چالشمق وچوق معارف كسب ايتمكله حاصل اولور برحكمتدر . اوكبی بی‌عرفانه جواب صواب اولمق اوزره بيت شريفده بيوريلور (وحی) كسب ايله حاصل اولميوب براحسان ربانيدركه جناب خدا انبيای ذيشانه حصر واعطا ايتمشدر .

انبيانك اذن حق ايله خبر ويرشلرنده اصلا سهو و خطا يوقدر ؛

زيرا خطا مكسوبده اوله‌بيلور ؛ يوخسه احسان ربانی اولان برصفت عالی قيمتده هيچ بروقت اوله‌مز

ينه خاطره كله بيلوركه، چونكه وحی ونبوت كسب ايله دكلدر، نه ايچون انبيا شايان مدح وثنا اولييورلر؟ فی الحقيقه نبوت كسب ايله حاصل اولميوب فقط دانای مطلق اولان جناب مولا هركسك استعدادينی تمامها رعنا بيلديكندن فيوض والطاف ربانيه‌سنی برحكمت وعدالت عظيمه ايله بخش واعطا ايلر. همده هرنقدر انسان وار ايسـه حيوان وياجاد خلق اولنملری كندی هنر واختيارلريله حاصل اولمش بركيفيت اولميوب مع مافيه چونكه انساندرلر بالطبع حيوانات وجمادتدن پك چوق عالی وممدوح وعلويدرلر؛ ودينه‌مزكه كندی اختيارلريله انسان اوله‌مدقلرندن شايان مدح وحرمت دكلمردر؛ الحاصل هركيمكه فيض ولطف حقه نائل اولور ايسه استعداد معنويسندن بشقه نائل لطف صمدانی اولديغندن معتبر وفيض ثنا وثنايه سزادر .

(معنای الفاظ) تبارك الله — الله تعـالی حضرتلری بيوك وفياض وعاليدر (تبارك) تعبيری يالكز جناب حقه مخصوص اولوب هميشـه ماضی صيغه‌سيله استعمال اولنور — ماوحی — وحی دكلدر — بمكتسب — كسب ايله حاصل اولمش دكلدر — ولانبی — وپيغمبر عليه السلام دكلدر — علی غيب — غيب اوزرينه يعنی غيبدن خـبر ويرمكده — بمتهم — متهم وخطا ايديجی دكلدر .

﴿ كَمْ اَبْرَأَتْ وَصِباً بِاللَّمْسِ راحَتُهُ ﴾

﴿ وَاَطْلَقَتْ اَرِباً مِنْ رِبْقَةِ اللَّمَمِ ﴾

ترجمه : چوق دفعه يالكز لمس ودوقونمقله فخر كائناتك مبارك وجی

خسته‌یی ایو ایلدی وچوق دفعه محتاج وصاحب دردی قید جنوندن قورتاردی . **شرح** . برینك خاطرینه کله بیلورکه، وحی ونبوتك فوائدی یالکز باطینی یوخسه ظاهری دخی اوله بیلورمی" اویله برسؤال مقدره جواباً بیوریلورکه: اول سید الانبیا علیه افضل التحایا افندمز چوق دفعه ید مبارکارینك لمسیله خسته‌لری مرضدن و مجنونلری قید جنوندن تخلیص بیوردی؛ بویولده‌کی معجزات باهرات نبویه بی‌نهایه اولوب علی الخصوص صاحب قصیدهٔ (برده) ناظم فاهم حضرت ابوصیری قدس سره السامی مدت مدیده مفلوج ایکن عالم منامده فخر کائناتی کوروب مبارك ید رسالتپناهیلرینك لمسیله درحال و تماماً افاقت بولدیغی اعتراف کرده‌سی واوزمانده جمله‌نك مشهودی اولدی‌ایدی؛ همده افاقتنك اك عظیم درجاتی اصلاح معنویدر. نصلکه ملیونلرجه اصحاب شرك وکفر دین مبین جناب احمدی‌یی قبول ایله مرض قلبدن و جنت عظیم شرکدن قورتلمش وکندیلرینی دارینده مسعود ومفیق اللشدر. چاره سازیٔ جناب پیغمبری یالکز زمان سعادت اقتران رسالتپناهیلرینه منحصر اولمیوب الآن و الی یوم القیام احسان فیض ایچون ید مبارکی مثابه‌سنده اولان قرآن عظیم الشانه هرکیمکه کمال صدق وحرمتله یاپشورده احکام جلیله‌سنه تمسك وبناءً علیه کندینی شریعت مطهرهٔ احمدیه‌یه تسلیم ایدر وعلی الخصوص عاشق جناب سید الانام اولور ایسه الی الابد نائل مرام وسعادت اولمش اولور. بیت شریفك ایکنجی مصراعنده (لمم) لفظنده برصنعت ونکتهٔ لطیفه واردر، چونکه (لمم) هم برنوع جنونه اوفق (وبو محلده) هرنوع معاصی‌یه وکناهلره اطلاق اولنور؛ بنا برین فخر الانام علیه الصلوة والسلام افندمز محتاجینی قید جنوندن وربقهٔ معاصیدن تخلیص ایدر دیمکدر.

(معنای الفاظ) کم — چوق دفعه وحسابسز صورتده — ابرأت — مرضنی ازاله ایله ایوایلدی — وصباً — خسته‌یی — باللمس — ودوقنمغله — راحته — فخر کائناتك مبارك آوجی — واطلقت — وقوتوروب قورتاردی — ارباً — محتاج ومجنونی — من ربقت اللمم — جنت قیدندن وکناهلردن.

﴿ واحیت السنة الشهباء دعوته ﴾
﴿ حتی حکت غرة فی الاعصر الدهم ﴾

. **ترجمه** . وفخر کائناتك دعاسی احیا ایلدی اول سنه‌یی که، شدت قحطدن طولایی یریوزی بیاض رنکلی اولدیدی؛ حتی اودرجه‌ده احیا ایلدی، که اوسنه قره‌زمانلر ایچنده پارلاق بیاضه مشابه اولدی. **شرح** . بوده معجزهٔ باهرهٔ جناب رسالتپناهیدندر، که شدت قحطدن خلق مضطر وبی قرار اولدیغی برصره‌ده اول سید الانام علیه الصلوة والسلام افندمز حضرتلری مسجد سعادت نوبده‌ده وخلق ایچنده ایکن جناب حقه ایتدیکی دعای مسعدت احتواسی برکاتیله هواده مبشر بلوتلر کورینوب یاغمور یاغمغه باشلامش وروی زمین احیا اولنمشدر. بوبیت شریف مجاز وکنایه واستعاراتی جامعدر. احیا لفظی اوزره قحط سنه‌سنی بیاض تعبیر ایتمك سنه‌یی ترك حیات ایتمش انسانه تشبیه بیورمقدر. که میتك قانی زائل ورنکی بیاض اولمش اولور. بوده استعارهٔ مکنیه وتخییلیه‌در ویاخود قحط حسبیله یریوزنده قالمش چالولر واوفق اوتلر قورویوب بربیاضلق کسب ایلدکلرینه کنایه در ودعانك ارضی احیا ایتمسی مجاز اولوب برشیئك سببنه اسناد قبیلندندر، که محیی حقیقی جناب حقدر. زمان قحطده یریوزنده هیچ برشی حرکت ایدوب فائده ویرمز ایکن دعای جناب پیغمبری واسطه‌سیله یاغمورك جلبی واوسببله یریوزنده نباتات مفیده‌نك ظهور وحرکتی موتدن حیاته کلمك کبی برحال سعادت اشتمالی اشراب ایله هم کنایه هم استعاره هم مجاز صنعتری اجرا

ایدلمش اولور واحیا اولنان سنه‌یی قره زمانلرده یعنی ایام مکدره ایچنده کوسترمك کذلك برچوق هنری جامعدر . (غره) تعبیری سیاه ویاقرمزی آتك آلننده کوریلان بیاض پوللر اولوب، مع‌مافیه ناظم فاهم ظلام کیجه‌ده غرهٔ ماهی اشراب ایتمسی آیروجه برلطافت‌ویرمشدر . بونکله‌برابر بوبیت شریفده الك بیوك کنایه شرك وجهل سببیله زمانلر قحط ایماندن میت کبی اولمش ایکن وحدت ربانیه‌یه وایمانه متعلق اولان‌دعوت‌پرمسعدت جناب پیغمبری اول زمان ایله اهلنی‌معناً احیا ومستعدینی عالم لاهوته اعتلا ایتمشدر

(معنای‌الفاظ) واحیت — احیا ایلدی (احیت‌فعل‌ماضیٔ مؤنثدرکه فاعلی « دعوت » یعنی دعای جنـاب پیغمبریدر) السنة الشهباء — بیاض سنه‌یی — دعوته — فخرکائناتك دعاسی … حتی حکت — حتی اوسنه بکزه‌دی — غرة — سیاه آتك آلننده‌کی بیاض پولره ویاماهك غره‌سنه — فی الاعصر الدهم — سیاه زمانلرده (اعصر عصر وزمانك — و (دهم ادهمك جمعیدر، که سیاه دیمکدر) .

﴿ بعارض جاد اوخلت البطاح بها ﴾

﴿ سیباً من الیم اوسیلا من العرم ﴾

ترجمه ، فخرکائناتك دعای خیر احتوای رسالتپناهیسی اوزره بربلوتك ایندیکی سخا وجومردلك سببیله پك چوق یاغمور یاغمشدر؛ سن ظن ایدنجه‌یه‌دکین، که بیوك دره‌لر دکزدن ایرمقلر اولوب عرم وادیسندن دخی سیللروار ایدی **شرح** ، سؤال اولنه‌بیلورکه معجزهٔ نبویه اول سنه‌نك قحطنی نه واسطه ایله دفع وازاله ایلدی؟ اوسؤال مقدره جواباً بیوریلورکه: دعای فیض احتوای جناب پیغمبرینك اثری اوله‌رق بربلوتك ظهورندن حاصل ونازل اولان بارانك کثرتی عظیم نهر وسیللر تشکیل ایلدی وبناءً علیه

اوقحطلی سنه الك پارلاق سنه‌لره بکزه‌دی . بوبیت شریف معجزات باهرات جناب رسالتپناهیدن حاصل اولان نتائج حسنه فوق‌العاده فیض آور وحکمت اثراولدیغنی ایماوتعریف ایلر . دیکربرسحاب قیاس جهت معنویه‌دن دخی ارانور ایسه سمای لاهوتدن ظهور ایدن قرآن عظیم‌الشانك آیات باهراتیدرکه شرك وجهالتدن دهشت نما اولان قحط ایمانی ازاله ایله زمین قلوبی شادان وحیات ابدیه ایله بکام ایلدی؛ الحاصل زمان حکمت اقتران سیدالانامده هم قحط مادی هم ظلمت معنوی زائل واهل ایمان نعم لاتحصایه نائل اولدی

(معنای‌الفاظ) بعارض — بربلوت سببیله — جاد — اول بلوت جومردلك ایلدی . برده (جاد) (جود) دن النه‌رق غایت شدتله نزول ایدن بارانه تعبیر اولندیغندن (جاد) لفظنده لطیف صنعت واردر — اوخلت — تاسن ظن ایدنجه‌یه دکین (بومحلده) او (الی معناسنه کلور) البطاح — بیوك دره‌لر (که البطحاء جمعیدر) — بها — ضمیری دره‌لره راجع اولوب بومحلده حسب‌العباره دره‌لرده دیمکدر؛ یاخود (عارض) لفظنی سحاب اعتبار ایدوب وسحاب مؤنث سماعی اولدیغندن (بها) ضمیری عارضه راجع اولمش اولور — سیباً من الیم — دکزدن ایرمق — اوسیلاً — یاخود سیل — من العرم — عرم دینیلان دره ووادیدن ایدی .

﴿ دعی ووصفی آیاتله ظهرت ﴾

﴿ ظهور نارالقری لیلا علی علم ﴾

ترجمه ، فخرکائناتك آشکار اولمش معجزات باهراتنی وصف وتعریف ایتمکه بنی براق ومانع اول؛ اویله معجزه‌لرکه کیجه وقتی طاغ اوزرینه اشعال اولنان ضیافت آتشی کبی ظاهر وروشندر . **شرح** ، فخرعالم

صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزك ظاهر اولمش معجزات باهرات نبويه‌سنی ناظم عظيم حضرتلری شدت عشق ومحبتندن طولايی تعريف ايتمكی آرزو ايدوب اسرار معنويه‌نك فاش اولمسنی مناسب كورميان ناصحه ديركه: ای ناصح، براق بنی ومانع اولمه؛ زيرا شدت عشقم حسبيله ظاهر اولمش معجزاتی اولسون بيان واظهاره معذور وراز وسر قالمق لازم كالملری بالضروره اخفايه مجبورم. او كيفيات خارق العاده‌نك كمال ظهور وبروزينی تعريف ايچون شاعر نحرير حضرتلری هركسك مشهود ومعلومی اولمق اوزره بلند وعالی طاغلرده عادات عرب وجهله مسافرلر ايچون اشعال وايقاد اولنان بيوك آتشلره تشبيه ايدوب مشبه بهی شعری كبی آتشين اولمشدر

(معنای الفاظ) دعنی — براق بنی — ووصفی آيات — وآيات ومعجزات نبويه‌يه عائد اولان وصف ومدحمی؛ يعنی منع ايتمه — ظهرت — اويله معجزات كه ظاهر وباهر اولمشيدی — ظهور نار القری — ضيافت آتشی كبی ظاهر اولمش ايدی — ليلاً — كيجه‌لين — علی علم — طاغ اوزرنده

﴿ فالدرّ يزداد حسناً وهو منتظم ﴾

﴿ وليس ينقص قدراً غير منتظم ﴾

▪ **ترجمه** ▪ اينجو كوزللك جهتندن زياده كوزل اولور، منتظماً دیزلمش اولورايسه؛ مع مافيه غير منتظم اولسه دخی آنك قدر وقيمتی اكسيلور دكلدر

▪ **شرح** ▪ ناظم فاهم معجزات باهرات نبويه‌نك بيان وايرادينه حس ايلديكی شوق درونی بيان واتياندن صكره كمال حرمتله ديركه: اينجو منتظماً دیزيلور ايسه بشقه‌جه برحسن لذت ايراث ايتديرديكی مثبت اولديغی مثلو،

معجزات جهاندرجات فخر كائناتی دخی نظماً ومنتظماً اشعار ايتمك سامعك سمعنه دها زياده شوقی موجب وعشقی مستوجب اولور؛ مع مافيه او معجزات معالی آياتك قدر وقيمتی حد ذاتنده موجود وباقی اولديغندن نظمه النمسه‌لر دخی او قيمته اصلا خلل كلميه‌جكی بديهی واويله نعم عظيمهٔ جناب كبريا احتياج قيل وقالدن بری وعاليدر. « حاجت مشاطه نيست روی دل آرام را » مضمونی دخی بو حقيقتی معلندر. غير منتظم بر صورتده رونما اولدقلری حالده قدرلرينه خلل كلمامك حد ذاتنده پك چوق قيمتدار اولان اشيايه وكيفياته مخصوص اولوب يوخسه قيمتی وسط ويا آز موادك عدم انتظامی بالطبع بهالرينی تقليل ايلر. مثلا عادی طاشلر منتظماً بربنا وخانه‌يه وضع اولنسه‌لر تشكيل ايلدكاری ديوارك قيمتی عالی اولوب بالعكس استاد النه دوشميوبده يره دوكلمش احجار قيمت جهتندن دون اوله‌جقلری آشكاردر؛ بنابرين منتظماً كوسترلمديكی حالده قيمتلری خللدن مصون اولان معجزات باهرات ودرر بها آور اولان كيفياتدر

(معنای الفاظ) فالدر — اينجو — يزداد - زياده اولور — حسناً — كوزللك جهتندن — وهو — اول اينجو — منتظم — منتظم اولديغی حالده — وليس ينقص قدراً — وقدر وقيمتجه اكسيلور دكلدر — غير منتظم — دیزلمش اولمسه .

﴿ فما تطاول آمال المديح الى ﴾

﴿ ما فيه من كرم الاخلاق والشيم ﴾

▪ **ترجمه** ▪ فخر كائناتی مدح ايدنك آمالی وآرزولری نصل اول مرتبه‌يه اوزانه‌بيلور، كه او مرتبه‌ده اخلاق جليله‌دن وشيم عاليه‌دن حاصل اولان علويتك منبعی واردر ▪ **شرح** ▪ ناظم كريم بو بيتدن اول

ناصحه دیمش ایدی، که براق بنی ومنع ایتمه؛ تاکه معجزات باهرات نبویه یی منتظماً نظمه کتوره یم و بو کهنه جهانی برفیض جدید ایله تجدید ایده یم. آنك اوزرینه اول معجزاتك درجات عالیه سنه واسرار عمیقه سنه عطف نظر قلبی و عقلی ایدنجه وسیما اخلاق وشیم جلیله نك منبعی کمالات محمدیه اولدیغی خاطرینه کتورنجه آمالی وجهله نه مدح وثنا ایده بیله جکنی ونه ده او حکم خفیه نك فاش اولسنه معناً مساغ بوله جغنی حس ودرك ایدرك برصنعت عرفان بخشا ایله کندینی وآمالنی ایدوب بیورر که: بویله برارزویه وصول ایچون حاصل اولان آمال تجرید طلب محال دیمك اوله جغندن اسرار عظیمهٔ معنویه یه متعلق معجزاتی تماميله تعریفدن فراغت ودیکر بعض حقایق مقبوله نك ایرادیله قناعت واووجهله کندیمی ومستعدینی ارشاد ودلشاد ایده یم

(معنای الفاظ) فانطاول — نصل اوزانه بیلور — آمال المدیح — مدح ایده نك آمال وارزولری — الی ما — شول شیئه ومرتبه یه که — فیه — اومرتبه ده — من کرم الاخلاق — اخلاق کریمه دن — والشیم — وشیمه لرله عادات مقبوله دن (منبع ومنشاء واردر)

﴿ آياتُ حقٍّ من الرحمنِ مُحْدَثَةٌ ﴾
﴿ قديمةٌ صفةُ الموصوفِ بالقِدَمِ ﴾

ترجمه . فخر کائناتك معجزاتندن بری واظهرواعظمی جناب رحمندن شرفنازل اولان آیات بینات قرآنیه در، که لفظاً جهتندن حادث ومعنی جهتندن قدیمدر: بوقدم صفتی قدم واولسزلکله موصوف اولان جناب واجب الوجوددر . شرح . اول سلطان جان وجهان علیه الصلوة والسلام افندمزك معجزات باهرات نبویه سنی کماینبغی وصف وتعریف ایده بیلك آمالی

قابل حصول اولمدیغنی سبق ایدن بیت شریفده ایما ایتمکله برابر معجزات بینات یعنی قرآن عظیم الشاندن ولوجزئی برصورتده اولسون بحث ایتمه مکی ناظم فاهم جائز کورمیوب بناءً علیه بیورر معجزات مصطفویه ده آیات قرآنیه واردر که لفظ جهتندن حادث ومعنی یوزندن قدیمدر. بوصفت جلیله قدم ایله موصوف اولان یالکز جناب رحمانه مخصوصدر. بوبیت شریفك معنای حکمت احتواسندن مستبان اولدیغی اوزره معجزات باهرات محمدیه دن اولان قرآن عظیم الشانك مدح وثناسنه ابتدا ایلدکده ایکی حقیقت تعریف وایراد اولندی: بری، کلام اللهك ظاهر وحادث اولان لفظی؛ ودیکری باطن وقدیم اولان معنیسیدر. قرآن عظیم الشان معنی جهتندن قدیم اولدیغی درکار اولوب زیرا بیان ایلدیکی احوال وحقایق قدیماً علم حقده داخلدر. لفظ جهتندن ایسه حادثدر؛ زیرا حادث اولان انسانلرك تعاطئ افکارلری ایچون میانه لرنده احداث وایجاد ایلدکاری الفاظ اوزره شرفنازل اولمشدر. شوقدر که قرآن عظیم الشانی ظاهراً تشکیل ایدن الفاظی دخی ترتیب وتنسیق ایدن ینه جناب احسن الخالقیندر. جناب حق رحمن صفتیله یاد بیورمق قرآن عظیم الشانك عین رحمت اولدیغنی دخی ایما واتیان ایتمك ایچوندر

(معنای الفاظ) آیات حق — آیات بینات حقدر — من الرحمن — رحمن اولان جناب خدادن — محدثة — لفظ جهتندن حادثدرلر — قدیمة — معنی جهتندن قدیمدرلر — صفت الموصوف بالقدم — قدیم ایسه قدم ایله موصوف اولان حق تعالینك صفتیدر

﴿ لَمْ تَقْتَرِنْ بِزَمانٍ وَهْيَ تُخْبِرُنا ﴾
﴿ عَنِ الْمَعادِ وَعَنْ عادٍ وَعَنْ اِرَمِ ﴾

ترجمه . معانئ جلیلهٔ قرآنیه زمانه مقارن اولمدی وآیات بینات

فرقانیه استقبالده مرجع عظیم اولان یوم قیامتدن وماضی‌یه متعلق قوم عاد وارمدن بزه خبر ویرر ‧ **شرح** ‧ ناظم کریم سبق ایدن بیت شریفده قرآن عظیم الشانك احوال حکمت مألنه دائر بسط مقال ایلمسی اوزرینه بو عمان مرحمت عنواندن بعض درر وحقایق وآیات بینات آتیده کوریله‌جکی اوزره اظهار وایراد ایدوب دیرکه: یوم معاد استقباله متعلق واهل ایمانه برزمان سعادت وسلامت ووقعهٔ قوم ارم وعاد ماضی‌یه مربوط وکفاره برهنکام قهر نکبت ومصیبت ایکن زمانه وابسته اولمیان معانئ قرآنیه بونلردن وبونلره مقیس اولان احوالدن بحث وحکایه ایدوب اولی النهایی حکمنه مطلع وعلی صفت اولان مستعدینی عالی ایلدی ‧ قیامت محقق نقط زمان قیامت کمسه‌یه معلوم اولمدیغی قرآن عظیم الشانده امر واشارت بیورلدی ‧ قوم عادك پیغمبری حضرت هود علیه السلام اولوب بو قومه (عاد اول) دیرلر ‧ قوم ارم عاد ثانی اولوب حکمدارلری جنت آسا برشهر زیبانك بناسنه قیام ایله سودای خامه دوشن شداد پرعناد ایدی که قهر الٰهی سائر معندین کبی آنی دخی برباد ایلدی ‧ بو ایکی قومك ماجراسی قرآن عظیم الشانده محرر ومابه العبردر

(معنای الفاظ) لم تقترن — معانئ قرآنیه مقارن اولمدی — بزمان — زمانه مقارن اولمدی ‧ یعنی هر زماندن وحال واستقبال وماضیدن خبرویرر — وهی — ایسه‌دی آیات قرآنیه — تخبرنا — بزه خبر ویرر — عن المعاد — مرجع عظیم اولان یوم قیامتدن — وعن عاد — وقوم عاددن — وعن ارم — وقوم ارمدن خبر ویرر

﴿ دامت لدینا ففاقت کل معجزة ﴾

﴿ من النبیین اذ جاءت ولم تدم ﴾

‧ **ترجمه** ‧ آیات بینات قرآنیه نزد مزده دائم اولوب سائر انبیای ذیشاندن ظهور ایدن معجزاته تفوق ایلدی؛ زیرا سائر انبیانك معجزاتی کلدکده دائم وباقی قالمدی ‧ **شرح** ‧ کلام الله هیچ برشیئه مقیس اولیوب مع مافیه اکر معجزاتك عظمتنه ممکن مرتبه نسبت ارانورسه دینه انبیای ذیشانك معجزاتنده ارانمسی لازمکلور ‧ انلر ایله دخی نسبت ایدلدکده معجزات قرآنیه ازهرجهت تفوق ایده‌جکی واضح وآشکاره‌در ‧ چونکه دنیاده پك چوق انبیا کلمش کچمش ایکن میدانده معجزه‌لری قالمامش، حالبوکه بلاغت قرآنیه مدعیانی بیله عاجز براقش وراقه‌جنی تعریفدن آزاده بولنمشدر ‧ فی الحقیقه اناجیل اربعه وتورات نامیله کتابلر الآن موجود اولوب فقط موجود اولانلر کتب منزله اولمدیغی بری (اربعه) اولمق کبی تعددلریله مثبتدر ‧ حق تعالی حضرتلرندن منزل اولان انجیل برایکن لفظاً ومعناً بربرینه مخالف ومؤلفلری بشقه اولان اناجیل کثیره کتب منزله‌دن اولمدیغی شبهه‌دن وارسته‌در ‧ موجود توراتك پك محرف اولوب علی الخصوص تورات واناجیل موجوده‌نك معانی وعباره‌لرنده عجزانداز هیچ بربلاغت وفصاحت اولمدیغی چند عصر اول یوزلرجه اناجیل یازیلوب بعده ابطال اولنمسیله مبرهندر؛ اما قرآن عظیم الشان هیچ برفرد طرفندن تنظیر اولنه‌میه‌جغی معلوم اهل عرفاندر

(معنای الفاظ) دامت — آیات قرآنیه دائم اولدی «دامت» ده ضمیر مؤنث جمع اولان آیات قرآنیه‌یه راجعدر) — لدینا — نزد مزده — ففاقت — وتفوق ایلدی — کل معجزة — کافهٔ معجزاته — اذ جائت — زیرا اول معجزات کلدی — ولم تدم — ودائم وباقی قالمدیلر

﴿ محکمات فما یبقین من شبه ﴾

﴿ لذی شقاق ولا یبغین من حکم ﴾

• **ترجمه** • آيات قرآنيه جناب حقدن حاكم قلنمشدر وصاحب اختلاف نزدنده اولان شبهەلردن هيچ برشبهه براقزلر وبشقه حاكم طلبنه محتاج اولازلر. **شرح** • بوبيت شريفده دخى كيفيات علويهٔ قرآنيه تعداد و ايراد اولنور، كه آياتك بعضيسى محكمات اولوب اهل اختلافده كوريان شبهاتى فصل وقطع ايدرلر. خاطره كله بيلوركه برچوق كيفياتده شبهه ايدنلر الآن باقيدرلر؛ نه ايچون انلرك شبهەلرى ازاله اولنمدى؟ بونك جوابى بودر: مثلا خورشيد وشمع انوارنثاراولديغنى جملەسى اقرار ايدرلر؛ مع مافيه پك چوق كور واعما بولنوركه خورشيد وشمعك انوارندن مستفيد اولەمز؛ ايمدى اعمارك مستفيد اولەمامسى انوارك عدم وجودينه دلالت ايدرمى؟ بالطبع ايتمز؛ كذلك آيات قرآنيه حد ذاتنده شبهاتى دافع ايسەده ايمانسزلقله كور وضرير اولانلر محروم ومتضرر اولورلر؛ اوفوائد اهل ايمان ايله قابل اصلاح اولانلره عائددر؛ بونكله برابر كلام اللهك تأثيرات جليلەسيله شبهەدن پاك اولمش مليونلرجه اهل ايمان باقى ومعناً ايكى جهانده عاليدرلر. آيات محكمات بشقه حاكمه ويابشقه حكمتلره محتاج اولمدقلرى ظاهر وباهراولوب بوحقيقتك ذكرى حسب البلاغه صفات كاشفەيى تعداد وانبادر

بيت شريفده سورهٔ آل عمرانك يدنجى آيت كريمەسنه دخى تلميح واردر. شويله كه: ﴿ هوالذى انزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن ام الكتاب واخر متشابهات ﴾ معناى جليلى: اول الله تعالى حضرتلريدر (يامحمد) كەسنك اوزريكه قرآن عظيم الشانى انزال ايلدى؛ اندن برطاقم آيات حاكم قلنوب صراحةً حكم ايديجيدر (حلال وحرام وسائر فرائضى صراحةً امر ايديجى اولان آيتلردر) اوآيات ام الكتاب واساس شريعتدر وديكربعض آيات قرآنيه متشابهاتدن اولوب انلرك تأويلنى يالكز جناب خدا بيلور؛ نته كيم سورهٔ نورده «الله تعالى سماوات وارضك نوريدر» بيوريلور (نور) لفظنك تأويلنده پك چوق شيلر يازلمش ايسەده تأويل حقيقيسى يالكز جناب حقه وبلكه علمده راسخ اولانلره معلومدر.

(معناى الفاظ) محكمات — آيات قرآنيەدن بعضيسى حكم قلنمشدرلر، يعنى حكم ايديجيلردر (محكمات اسم مفعول جمع مؤنثدر) — فايبقين — اوآيات جليله براقزلر — من شبه — شبهەلردن هيچ برشبهه براقزلر و هرشيئك اصل حقيقتندن بحث ايدرلر — لذى شقاق — شقاق ومخالفت ايدنلر ايچون — ولايبغين — وآيات جليله طلب ايتمزلر — من حكم — حاكم جنسندن هيچ برحاكم طلب ايتمزلر — (من) زائد اولسه دخى جائزدر. حكم (ح) نك فتحيله تلفظ اولنجه حاكم و (ح) نك كسريله تلفظ اولنورسه حكمتلرك جمعى ديمكدر. حاكم معناسى بومحلده دها زياده مناسبت آلوب مع مافيه حكمتلر معناسنده دخى استعمال اولنسه مناسبتدن خالى دكلدر.

﴿ مَاحُورِبَتْ قَطُّ اِلَّاعَادَ مِنْ حَرَبِ ﴾
﴿ اَعْدَى الْاَعَادِى اِلَيْهَـا مُلْقِىَ السَّلَمِ ﴾

• **ترجمه** • هيچ بروقت آيات قرآنيه يه حرب ومعارضه اولنمدى؛ الا اوآياته عداوت ومعارضه ايدن دشمنلرك الدواشدى پيله معارضه سندن طولايى كورديكى غيظ وزحمت اوزره تسليم وانقياد ايديجى اولەرق رجوع واعتراف عجز ايلدى. **شرح** • بوده معجزات قرآنيەدندر، كه عربك بونجه بلغا وفصحاسى كلام اللهى تنظيره قيام واقدام تام ايلدكلرى حالده كاياً عاجز وناكام اولەرق عجزلرينى اظهار وكينلرينى اضمار ايلديلر. قرآن عظيم الشان نثر وشعردن عالى بركلام ربانيدر، كه لفظ ومعناسى خارج ازاقتدار جن وانس اولوب مشركينى ابهات، مؤمنينى ارشاد ايلر. بوحقيقت عاليەدندر، كه سورهٔ اسرانك سكسان سكزنجى آيت كريمەسنده بيوريلور: ﴿ قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن لايأتون بمثله ولوكان بعضهم لبعض ظهيرا ﴾ معناى

شریفی: یا محمد، سویله بو قرآنك مثلنی کتورمك اوزره اکر انس وجن جمع اولنسه‌لر آنك مثلنی کتورمکه قادر اوله‌مازلر ولوکه بو یولده بربرینه ظهیر ومعین اولسه‌لر بیله.»

(معنای الفاظ) ماحوربت — بو آیلر حرب ومعارضه اولنمدی — قط — هیچ بر وقت. — الا — الاکه معارضه اولندقده — عاد — رجوع ایلدی — من حرب — شدت غیظ ومشقتدن — اعدی الاعادی — دشمنلرك الك شدید دشمنی — الیها — اول آیاته اویله رجوع ایلدی‌که — ملقی السلم — تسلیم وانقیاد آتیجی یعنی منقاد اولدیغی حالده رجوع ایلدی (اعدی اسم تفضیل اولوب غایت دیمکدر. اعادی دشمن وعدول جمعیدر) جمعیدر).

﴿ ردّت بلاغتها دعوی معارضها ﴾

﴿ ردّ الغیور ید الجانی عن الحرم ﴾

«ترجمه» آیات بیناتك کمال بلاغتی کندولرینه معارضه ایده‌نك دعواسنی اویله رد ودفع ایلمشدرکه برمرد غیور کندی حرمندن بر جانینك الی رد ودفع ایلر. **شرح** . سبق ایدن بیت شریفده بلاغت قرآنیه‌یه قارشو مدعی عرض تسلیمیت وانقیاد ایلدیکی بیان واتیان اولنمشیدی؛ شمدی بیوریلورکه: بو انقیاد اختیاری دکل ضروریدر؛ زیرا مدعی ید اقتدارینی حرمسرای بلاغت قرآنیه‌یه اوزادنجه آیات قرآنیه‌نك کمال بلاغت غایاتی مانند مرد غیور اول جانیٔ پرقصوری رد ومفتور ایلر. اهل بلاغته معلوم اولدیغی اوزره کلام اللهك الك مختصر آیاتی ناقابل تقلید بر بحر محیط وبر خورشید بدیدر. آیات بیناته مشابه بزدخی سویلیه بیلورز دیین عنود وحسودلرك ابتدا دعوالرینه بعده عجزلرینه دائر اولان اعترافلری پك

چوق اولدیغندن برقاچنك تعدادی بو حقیقتك اهمیتنی تقلیل ایتمك اوله‌جغندن تعداد مدعیاندن صرف نظر واختیار اختصار اولنور. بلاغت قرآنیه (مشبه) ومرد غیور (مشبه به) در. همان دائما مشبه به اتم ایکن بو محلده مشبه اکملدر. جانینك یدینی ذکر ایتمکدن مقصد اصل جانی اولوب که ذکر سبب واراده مسببدر. غیورك موصوفی اولان رجل محذوفدر

(معنای الفاظ) ردت بلاغتها — بلاغت قرآنیه رد ایلدی — دعوی معارضها — معارضه ایدنك دعواسنی — رد الغیور — غایت غیرتلی اولان مردك رد ایلدیکی کبی — ید الجانی — صاحب جنایت وخائنك الی — عن الحرم — حرمندن ویا حرمنه منسوب اولنلردن.

﴿ لها معانٍ کموج البحر فی مدد ﴾

﴿ وفوق جوهره فی الحسن والقیم ﴾

«ترجمه» آیات بینات قرآنیه ایچون معنالر واردرکه امداد ونصرتده دکز امواجی کبیدر؛ فقط آیات باهرات فرقانیه حسن وقیمتده دکز جوهرلرینك فوقنده‌در.. **شرح** . ناظم فاهم بیورر: ظن اولنمسونکه کلام اللهك علویت وبلاغتی یالکز الفاظنده‌در؛ قرآن کریمك اویله معانیٔ جلیله‌سی وحقایق عظیمه‌سی دخی واردرکه اظهار حکمت وتوسیع سعادت ایچون او معانی بربرینه معین وعالم روحانیده حکمت مبیندر. حسن وقیمتلرینك کاینبغی مشهود ومحسوس اولمامسی انسانلرك عدم تحمللری حسبیله آیروجه بر نعمت کبرا ومرحمت خدادر. الفاظ وحروف جسم، ومعانی جسم ایچنده‌کی روحدر. روح مخفی وآثاری جلی اولدیغی کبی معانیٔ قرآنیه‌نك دخی غوامض القاظده مستور واحکام جلیله‌ٔ شرعیه‌ده مشهور وجاری وعلویت افزای حسن صوری ومعنویدر. مشبه به (مشبه)ه تمامیله مطابق اولدیغی معلوم اولوب

بناءً عليه معانئ قرآنيه امواج بحرك يالكز بربرينى تعاقب ايله مددرس اولمسنه وكثرت عظمتنه مشابهتى اولوب يوقسه حسن وقيمده قابل فنا اولان دردريا بشقه، ومرواريد بقا بخشاى كتاب خدا بشقه ونسبت قبول ايتمز درجه ده آيات بينات اعلا اولديغى وارستهٔ تفصيل وانبادر .

(معناى الفاظ) لها — اول آيات بينات ايچون واردر — معان — معنيلر واردر — كموج البحر — دريانك موجى كبى — فى مدد — امداد ونصرتده — وفوق جوهره — ودكزجوهرينك تفوقده اولوب — فى الحسن — كوزللكده — والقيم — وقيمت وبهالرده (يعنى معانئ قرآنيه، دريا امواجنك بربرينك امداد تعاقبنده كوريلان حاله مشابه ايسه ده حسنه كلنجه. آياتك حسن معانيسى دكزجوهرلرينك فوقنده در .)

﴿ فلا تعد ولا تحصا عجائبها ﴾

﴿ ولا تسام على الاكثار بالسأم ﴾

• **ترجمه** • آيات قرآنيه نك عجايبى تعداد اولنوب صايله مز وچوق اوقونمقله اوصانوب ترك اولنه مز • **شرح** • سبق ايدن بيت شريفده معانئ جليلهٔ قرآنيه دريانك امواجنه تشبيه اولنمش ايسه ده شمدى ايما بيوريلوركه: اومعانئ عاليه نك بربرينه اولان نصرت وتعاقبى انسانلره مهما امكن افهام ايچون تشبيه اولنمش ايدى؛ حالبوكه امواج دريا نقدر كثير اولسه دخى ينه قابل تعداد واحصادر . معانئ قرآنيه ايسه تعداد واحصادن وارسته اولديغى دركار وبو حقيقت سورهٔ كهفك يوز اونجى آيت كريمه سيله آشكار اولور . اشبو آيت كريمه دخى بويله در ﴿ قل لو كان البحر مداداً لكلمات ربى لنفد البحر قبل ان تنفد كلمات ربى ولو جئنا بمثله مدداً ﴾ معناى شريفى: يا محمد، سويله كه اكر ربمك كلماتنى يازمق ايچون دكز مركب اوليدى ربمك كلماتى دوكنمزدن اول

دكزك صويى توكنور ايدى ولوكه مدد وياردم صورتيله دريانك مثلى قدر ديكر بردريا كتوره ايدك؛ بلكه بريناك خاطرينه كلهبيلور، كه هرشيئك كثرتنده ملالت واوصانج واردر؛ بناءً عليه معانئ غير متناهئ قرآنيه نك فهم وقرائتنده دخى انسانه هيچ اوصانج كلورمى؟ اويله شبهه يى دفع ايچون ناظم عظيم بيورر، كه خير! قرآن عظيم الشان معانيسنك تفكرنده وآيات جليله سنك قرائتنده ملالت دكل، لذت وحلاوت كلور؛ بوده هر وقت موجود اولان اهل ايمانك عرفانى وحفاظيله مثبتدر؛ اما بوسعادت ولذت عمى القلب اولان سفهايه مخصوص اولميوب اهل ايمان وصاحب ايقان ايچون برنعمت اولديغى وارستهٔ ايضاح واشارتدر .

(معناى الفاظ) فلا تعدو لا تحصا عجايبها — عجائب قرآنيه نه تعداد اولنور نه ده صايله بيلور — ولا تسام — وترك اولنه مز — على الاكثار — چوق تأمل وقرائت اولنمقله — بالسأم — اوصانمقله (يعنى مستعدين قرآن عظيم الشانى هرنقدر چوق اوقوسه لر ترك ايده ميوب اوصانمزلر وداعما لذت بولورلر .)

﴿ قرت بها عين قاريها فقلت له ﴾

﴿ لقد ظفرت بحبل الله فاعتصم ﴾

• **ترجمه** • آيات بينات قرآنيه يى اوقويانك كوزلرى روشن اولدى؛ ايمدى اول قارئه ديدم، كه الله تعالينك حبل متينى اولان كلام الله ايله ظفر بولدك؛ ارتق اوحبل سعادته بحق ياپش • **شرح** • قرآن عظيم الشانك لفظاً ترتيبى معجزهٔ باهره ومعانيسى برعمان بى نهايه اولديغى بياندن صكره

ناظم کریم بیورر که: کلام اللهك حد ذاتنده اولان حقـایق جلیله و سرائر عظیمه‌سندن بشقه، اول آیات باهراتی قرائت ایدن مرد دانا نائل سرور و ظفر بی انتها اوله جغی هویدادر. قرائت قرآن حال مسعدت اشتمالیله کوردیکم بر محب لبیبه دیدم که: کلام الٰهی اوقومق الی الابد ظفر و نصرت بولمقدر؛ بناءً علیه بو چاه ظلم دنیادن بلا خوف و خطر عالم بالایه سنی اسنا و اعلا ایده جك بو حبل متینه اعتصام و کندیکی دو سراده مسعود و بکام ایت؛ بو خطاب مستطابی حضرت ناظم سـائریله برابر کندینـه دخی ایتمش اوله جغی وارد خاطر و هر تقدیرده عین حقیقت و مابه الحیاتدر. قرآن عظیم الشانه حبل متین، عروة الوثقی تعبیراتی هب استعاره‌در؛ زیرا حبل متین قویویه دوشمش بر افتاده‌یی نصل ساحهٔ سلامته چیقارر ایسه قرآن عظیم الشانك احکام جلیله‌سی دخی بر مؤمن صادقی بو چاه دنیادن تخلیص و سـلامت ابدیه ایله انیس ایلر. فقط قرآن عظیم الشانی قرائت ایله احکام عالیه سنه مخالف بر صـورتده حرکت ایدن احمق بو نعمتدن محروم و جدا و حکمت انکیز بر صورتده کرفتار عتاب جنـاب خدا اولور. مثلا کتب منزله‌ده توراتی اوقیوب احـکامنه موافق صورتده حرکت ایتامش اولانلر ایچون سورهٔ جمعه‌نك بشنجی آیت کریمه سنده بیوریلور که: ﴿مثل الذین حملوا التوراة ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل اسفاراً﴾ معنای شریفی: شول کمسه‌لرك مثل و صفتی، که توراتی یوکلندیلر بعده انك احکامیله یوکلنوب حرکت ایتمدیلر، کتابلر یوکلنان اشـکك صفتی کبیدر که یوکلندیکی شیئك نه حقیقتندن مطلع و نه‌ده فائده‌سندن مستفید و عالی اولدی.»

(بیت شریفك معنای الفاظی) قرت —— نورلدی و روشن اولدی (قرت برودت معناسـنه کاوب مسرتدن دوکیلان کوز یاشی دخی بالنسبه صوق اولدیغندن مسرت معناسـنه استعمال اولنور) بها —— آیات بینات ایله —— عین قاریها —— اول آیاتی اوقویانك کوزی —— له —— ایمدی بن اول قارئه دیدم که —— لقد ظفرت —— تحقیقا فوز و ظفر بولدك (لقد) ده‌کی (لام) قسم ایچون دخی اولسه براز مناسبت الهیلور. فقط الك

مناسب معناسی (تحقیقادر) —— بحبل الله —— الله تعالینك حبلیله (یعنی ایپله و قرآنیله دیمکدر) فاعتصم —— ایمدی او حبله بحق یاپش

﴿ ان تتلها خیفةً من حر نار لظی ﴾

﴿ اطفأت نار لظی من وردها الشبم ﴾

« **ترجمه** » جهنم آتشـنك خوفندن طولایی آیات قرآنیه‌یی اوقور ایسه‌ك او آیات بیناتك آب زلال آسا اولان الطف و سرین وردی حسبیله جهنمك آتشنی اطفا ایلدك و کندیکی عذابدن قورتارمش اولدك.» **شرح** «

حکمة باقلنجه قرآن عظیم الشانك ایکی نوع اوقومسی واردر: بری، اهل ایمانك؛ دیکری، اوقومق بیلان کفارك قرائیدر، که بو ایکی صنف کرچه قرآنی اوقورلر ایسه‌ده اهل ایمانك اوقومسی باعث سعادت و کفارك مطالعه‌سی مورث عقوبتدر. اهل ایمان ایچنده دخی عرفان جهتیجه صنوف مختلفه اولدیغی بدیهی و تفصیل و ایضاحدن بریدر. مثلا عاشق و عارف بالله اولانلرك بتون بتون معـنوی اولان قرائتی تعریفی غیر قابل بر حال علویت اشتمال اولوب مع ما فیه عرفانی عالی درجاته واصـل اولمیان و خوف جهنمـدن طولایی کلام الٰهی قرائت ایدن صـاحب ایمـان دخی ینه بلای نیران و عـذابدن قورتلمش و کندینی مسعود دارین ایلمشـدر. هـله فجرده قرائت قرآن مشـهود و مقبول یزدان اولدیغی کلام الٰهده فرمان و اراده بیورلدی. خاطره کله بیلور که فجر و صباحك جناب حقه کوره نه تأثیراتی واردر؛ جناب حق فی الحقیقه زمان و مکاندن منزه اولوب لکن وقت فجرده قارئك قلب و عقلی بالنسـبه مشاغل فانیه‌دن خالی و حب الله ایله مالی اوله جغندن مقبولیت قارئك سلامت قلبیه‌سیله متناسب اوله جغی وارستهٔ اشارتدر. حدیث شریفده وارد اولمشدر که: قرآندن هر بر حرفك قرائتی ایچون جناب وهب

مطلق اون حسنات احسان بیورر. ایکنجی مصراعده‌کی (ورد) لفظی غایت هنرلیدر؛ چونکه هم قرآنك اوقونان بر جزئی که جمعی اوراد کاور، هم ورود ایدن کیفیت، هم صو ایچون استعمال اولنور. بو محلده معانیٔ ثلثهٔ مذکوره‌یه کوره توجیه اولنسه جمله‌سی مناسبتلی و وجیه اولور. بو بیت شریف دخی غایت لطیف استعاره وکنایه‌یی جامعدر؛ زیرا آیات قرآنیه آب زلاله تشبیه اولندی؛ آب ایسه بر طرفدن ناری اطفا، دیکر طرفدن امواتی احیا ایلر. صویك ایما اولنان (شبم) وسرنلیکی لطافت قرآنیه‌دن مجاز وکنایه‌در « اکر نارك خوفندن قرآنی اوقورایسه‌لك » بیورلدی. خوف نار خوف خالق نار یعنی جناب ملك الجبار دیمکدر، که ذکر سبب وارادهٔ مسبب قبیلندندر.

(معنای الفاظ) ان تتلها — اکر آیات قرآنیه‌یی اوقورایسه‌لك — خیفة من حر نارلظی — شدید اولان جهنم آتشنك حرارتی قورقوسندن — اطفأت — سویوندیردك — نار لظی — جهنمك آتشنی — من وردها — اول آیاتك موردندن ویاصویندن ویااورادندن — الشبم — اویله صوکه سرین وصغوقدر.

﴿ كَأَنَّهَا الْحَوْضُ تَبْيَضُّ الْوُجُوهُ بِهِ ﴾

﴿ مِنَ الْعُصَاتِ وَقَدْ جَاؤُهُ كَالْحُمَمِ ﴾

• کویاکه آیات قرآنیه معلوم اولان حوض (کوثردر) آنکه عاصیلرك یوزی بیاض اولور؛ حالبوکه اوعاصیلر اوحوضه کومور کبی سیاه کلمشلر ایدی.

شرح ، آیات باهراتك تأثیرات جلیله‌سنی تعریف ایچون (حوض) لفظنی لام تعریف ایله یازمق تأثیرات حسنه ایله شهرتشعار ومعلوم اولان (حوض کوثر) ی بیان ایتمکده‌در ، زیرا بو بولده

فوائد بخشا (حوض کوثر) دن بشقه شایان مدح وثنا بر حوض اولمدیغی معلوم اولی النهادر. اصل مقصده کانجه، آیات باهراتك لاتعدو لاتحصا اولان فضائل وفواضلندن بریده ایشلدکاری معاصی حسبیله یوزلری معنأ سیاه اولمشلرك دنیاده ویوم عرصاتده احواللرینی اصلاح ومرض معنویلرینی افلاحدر. قرآن عظیم الشانك تأثیرات جهاندرجاتی ایکی وجهله‌در: وجهك بری، کلام اللهك هیئت مجموعه‌سنده اولان تأثیرات روحانیه؛ ودیکری، احکام جلیله‌سی وجهله حرکت اولنجه اوحرکاتدن حاصل اوله‌جق نتایج مقبوله ومسعوده‌در. کلام الله هر برعاصی ایچون شافع وشافیمیدر؟ سؤال اولنورسه خیر، هر برعاصی ایچون اولمیوب یالکز اول عمان حکمته التجا واحکام جلیله‌سیله کندوسنی اصلاحه عزم ایدن کناهکار اهل ایمانه مخصوص اولدیغی وارستهٔ تفصیل وانبادر. حوضه مراجعت ایتمیان بر مریض اوحوضك آب زلالیله حرارت قلبیه‌سنی نصل اطفا ایده‌بیلور؟ قرآن عظیم الشانك احکام جلیله‌سنه مراجعت ایتمیان بالطبع نائل فلاح اوله‌مز (کوثر) فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمزله ارادات سعادت آیات رسالتپناهیلرینه تابع اولانلره احسان اولنمش جنتده بر ایرمقدر، که آنك حقیقت وعظمتی جناب حق ایله اهل عرفانه معلومدر. کوثرده حوض نبینك کیفیتی دخی آیروجه بر دریای غیر متناهیدر. بوکا دائر اولان سورهٔ جلیله، سورهٔ (انا اعطیناك) در. شویله‌که: ﴿ انا اعطیناك الکوثر ﴾ یا محمد، بز سکا (کوثری) ویردك ﴿ فصل لربك وانحر ﴾ ایمدی ربکه نماز قیل ودوه‌دن قربان ایله ﴿ ان شانئك هو الابتر ﴾ سکا اولاد سزو ابتردر دیان عدو ودشمنك حقیقتده ابتردر.

(معنای الفاظ) کأنها — کویا آیات قرآنیه — الحوض — معلوم اولان حوض (کوثر) در — تبیض الوجوه — یوزلر بیاض اولور — به — اوحوضك آب فیضیله — من العصات — عاصیلردن اولان (یوزلر) وقد جاؤه — حالبوکه اوعاصیلر اوحوضه کلدیلر — کالحمم — کومور کبی (سیاه) کلدیلر

﴿ وَكَالصِّراطِ وَكَالْمِيزانِ مَعْدِلَةً ﴾
﴿ فَالْقِسْطُ مِنْ غَيْرِها فِى النّاسِ لَمْ يَقُمِ ﴾

ترجمه « آيات قرآنيه اعطاى مكافاتده وتعيين جزاده صراط؛ وعدل جهتندن ميزان كبيدركه، حق نه ايسه ميزان انى كوسترر؛ وآيات قرآنيه‌دن غيرى ناس ايچنده اولان عدالت قائم وباقى اولمدى ، واوله‌مازه »

شرح « بو بيت شريفده حكم كثيره واردر. معتزله مشهور اولديغى صورتده صراط وميزانى انكار ايدرلر. اهل عرفانه كلنجه، صراط وميزان حق وآخرتده ايكى بيوك حكمتلردر، كه تماميله حقيقتلرى يالكز جناب خدا ايله انبيا واولياء اللهه معلومدر؛ فقط دنياده مشهور ومعلوم اولان كيفيات احوال اخرويه‌يه كوره‌يك اوفق نه‌نه‌لر اولديغندن بونه‌نه‌لره تطبيق ايله كيفيتك بعض مرتبه اكلاشلمسى ايچون دينه‌بيلوركه، آخرتده صراط، دنياده طريق مستقيم؛ آخرتده ميزان، دنياده عدالت مشروعه‌دركه، بونلرك ايچندن كيم چيقار ايسه كمراه وتباه اولمش اولور. ايشته بو حكمت اوزره دركه، ناظم عظيم صراط وميزانى دنياده‌كى آيات باهراتك احكامنه تطبيق بيورمشدر. مصراع ثانيده آيات قرآنيه خارجنده عدالت قائم اوله‌مدى بيورلدى؛ بو كلام دخى عين حقدر. معترضيندن دينه‌بيلوركه، آيات قرآنيه‌دن اول بونجه شرايع وبعده عالم مدنيتده بونجه قوانين موجود ايكن آنلر عدالتدن خاليميدرلر؟ جواباً ديرز: بيت شريفه دقت اولنسون كه خالى بيورلميوب قائم اولمدى بيورلدى. فخر كائنات عليه افضل التحيات افندمز حضرتلرندن اول كلمش كچمش رسل وانبيانك شرايعى قرآن عظيم الشانك شرف نزولندن صكره باقى قالمديغى جمله‌جه امر بديهيدر. بعده اقوام مدنيه‌ده تأسيس ايديلان قوانين ونظاماتك احكامنه كلنجه، بو احكام شريعت مطهره‌نك وضع ايلديكى اساسلره موافق ايسه عدالتدن معرا دينه‌ميه‌جكى امر هويدادر.

(معناى الفاظ) وكالصراط — و آيات قرآنيه صراط كبيدر — وكالميزان — وميزان كبيدر — معدلة — عدل جهتندن — فالقسط — ومعلوم ومعتبر اولان قسط يعنى عدالت — من غيرها — آيات قرآنيه‌نك غيرى — فى الناس — انسانلر ايچنده — لم يقم — طورمدى وباقى قالمدى (بعضيسى بوراده ناسدن مقصد، اهل اسلامدر ديديلر)

﴿ لا تَعْجَبَنْ لِحَسُودٍ راحَ يُنْكِرُها ﴾
﴿ تَجاهُلاً وَهْوَ عَيْنُ الْحاذِقِ الْفَهِمِ ﴾

« **ترجمه** » تعجب ايتمه، حسوددن طولايى، كه آيات قرآنيه‌يى بيلمزلنه‌رك انكارلرينه يورودى؛ حالبوكه كندوسى صورتا حاذق وماهر وغايت فهم ايديجيدر»

شرح ▪ خاطره كله‌بيلور: پك چوق ماهر وذكى مشركين وكفار كچمش والان موجود بولنمش ايكن انلر نه ايچون آيات قرآنيه‌يى انكار وكينلرينى اظهار ايدرلر؟ بويله برفكر وسؤال مقدره جواباً ناظم فاهم بيورلر: بوندن تعجب ايتمه؛ زيرا شدت حسد بر مرض عظيم معنويدركه، صورتا دانا اولانى معناً اعمى ونابينا ايلر. عقل صورى ماديات ايله مادياتك تسلسل وقوعندن حاصل اولان تجارب اوزره استخراج نتائج وبسط تخمينات ايده‌بيلور، كه بو حاله معقولات دينور؛ فقط روح وروحانياته كلنجه، عقل صورى ايمانه مستند بولنمديغى تقديرده چاموره باتمش طوپال مركبدن بدتر وعجيبتر اولور؛ مثلا عنكبوت واورمجك نسج ايلدكارى پرده‌ اوهن ايله فى الحقيقه مكس وسينكى طوته‌بيلور؛ فقط اوج بالاده پران اولان شاهين علومكينى عنكبوت نصل آولار ونصل طوته‌بيلور؟ بناء عليه عقل صورى مثال عنكبوت عجزنما وروح وروحانيت شاهين سما برطائر قدسيت افزادر . كندى سفليتنه قارشو روحانيتك علويتنى كورن حسود، حق اقراره بدل متجاهلانه انكاره سعى

ایلر. بویله امراض معنویه‌یه کرفتار اولانلرك احوال حسد اشتماللری آتیده‌کی بیت شریفده امثال حکمت مآل ایله تعریف و توصیف اولنور. اومقوله معندین ومتکبرین ایچون سورهٔ حجرك اوتوز درد نجی آیت کریمه‌سنده بیوریلور: ﴿ ولو فتحنا علیهم باباً من السماء ﴾ — ولوبز اول کفار ومنکرین ایچون سمادن قپو آچمش اولیدق ﴿ فظلوا فیه یعرجون ﴾ وکوندوزین سمایه چیقسه‌لر ایدی ﴿ لقالوا انما سکرت ابصارنا ﴾ منکرین و کافرین دیه‌جکلر ایدی، که البته بزم کوزلرمز قماشوب وسکره کرفتار ایله لایقیله کوره‌مدی ﴿ بل نحن قوم مسحورون ﴾ بلکه سحره کرفتار اولمش برقوم وطائفه‌یز» (ظل) کوندوز و (بات) کیجه ایچون کوریلان ایشه دیرلر؛ الحاصل جناب عالم مطلق بیورر: کفار و منکرین اولقدر عناد وکین ایدرلر، که ولوکون اورتاسنده سمایه عروج و صعود ایله برچوق ملکوت کورسه‌لر بعض اسباب سردیله ینه انکاره دوام ایده‌جکلردر؛ بناءً علیه انلره خارق عاده کیفیات ارائه ایتمك فائده‌سز ومعناسزدر.

(معنای الفاظ) لاتعجبن — تعجب ایله (نهی حاضر اولوب نون مخففه تأکید ایچوندر) لحسود — شول حسوددن طولایی — راح — کندی — ینکرها — آیاتی انکار ایدرك — تجاهلاً — بیلمزلنه‌رك (یعنی آیات قرآنیه‌نك علو شانئی بیلور ایکن شدت حسدی حسبیله بیلمز کبی اولدی — وهو — حالبوکه اوحسود — عین الحاذق — عین ومحض حاذق وماهردر (امور صوریه‌ده) — الفهم — وغایت فهم ایدیجیدر.

﴿ قد تنكر العين ضوء الشمس من رمد ﴾
﴿ و ينكر الفم طعم الماء من سقم ﴾

ترجمه. کوز اغریسندن طولایی چشم کونشك ضیا و نورنی

و اغز دخی مرضدن ناشی صویك لذتنی انکار ایدرلر. **شرح**. بعضاً اعمی ومریض شمسك ضیاسنی وصویك لذتنی صورتا انکار ایدرلر و بز سزك کونشکزدن و صویکزدن برشی اکلایه‌مدق کبی متجاهلانه وعنودانه سویلرلر ایسه‌ده سویلیشلری اوضیا ولذتدن مستفید اوله‌مدقلری ایچوندر؛ یوقسه خورشیدده ضیا وصوده لذت موجود اولدیغنی رعنا بیلدکلری و ارسته اشارتدر. آیات قرآنیه‌یی خورشیدك ضیاسنه وصویك لذت حیات بخشاسنه تشبیه ایتمکله ناظم فاهم برقاتدها بلاغت عظیمه‌سنی اثبات واهل محبتی مسرور و دلشاد ایلدی. چوق آدم بولنورکه هواده شدت حرارت وار ایکن خسته‌لکلرندن طولایی و جودلرنده‌کی برودتدن لرزان وبناءً علیه بوکون هوا چوق صغوقدر دیو هرزه کویان اولورلر.

(معنای الفاظ) قد تنکر العین — بعضاً کوز انکار ایدر (بو محلده قد تقلیل ایچوندر) ضوء الشمس — کونشك ضیاسنی — من رمد — کوز اغریسندن — وینکر الفم — واغز دخی انکار ایدر — طعم الماء — صویك لذتنی — من سقم — مرضدن طولایی (عین وباصره مؤنث سماعی اولدیغندن (تنکر)؛ و (فم) مذکر سماعی اولمق حسبیله (ینکر) دینمشدر. کوز واغزدن مقصد صاحبلری دیمکدر. ذکر جزء ارادهٔ کل قبیلندندر.

﴿ ياخير من يمم العافون ساحته ﴾
﴿ سعياً وفوق متون الاينق الرسم ﴾

ترجمه. یاشول کیمسه‌لرك خیرلوسی، که خانه‌سنك اطرافیله قپوسنك پیشکاهنی سائلین ومحتاجین قصد ایلدی، اول سائلین پیاده اولوب سرعتله یورودکلری وباصدیغی یره رسم و اثر براغور قوتلی دوه‌لرك

ارقه‌لرینه بندکاری حالده. اسم موصول اولان (من) کمسه ایکن کمسه‌لر دیو یعنی جمع ایله ترجمه اولنمشدر؛ زیرا من، بو محلده مفرد اللفظ و مجموع المعنادر. اشبو بیت شریفده خانه‌سنك اطرافیله قپوسنك بیشکاهنی سائلین قصد ایلدی، کمسه‌لرك اك خیرلوسی مألنده ایدیلان مذکور ترجمه‌دن بشقه اوله‌رق مصراع اول بو وجهله دخی ترجمه اولنه‌بیلور: « یاخیری کثیر اولان شول کمسه (یعنی فخر کائنات) که سائلین و محتاجین ساحه‌سنه التجایی قصد ایدرلر » (یا) نداسی کرچه خطاب ایچون ایسه‌ده (من) اسم موصولنه تعلق ایلدیکندن (ساحته) ده‌کی ضمیر (من) ه تعلق ایله ضمیر غائب کلمش و آیروجه تزیید لطافت ایلمشدر. بو یوالده ترجمه‌ده محتاجینك پیاده و سوار اوله‌رق قصد و عزم ایلدکلری ساحه طوغریدن طوغری و بلا تکلف ساحهٔ جلیلهٔ رسالتپناهی اولمش اولور. برده بیت شریف آتیده « ومن هو آیت الکبری » بیوریلور. اشبو ومن هو مصراعنده‌کی (من) بهمه حال فخر عالمه راجع اولدیغندن و (واو) عاطفه کلدیکندن (یاخیر من) عباره‌سنده‌کی (من) دخی فخر عالمه راجع اولمسنه مناسبت تامه اولور. « شرح » ناظم فاهم برقاچ ابیات حکمت غایات ایله آیات بینات قرآنیه‌یی مدح و ثنا ایلدکدن صکره دنیا و عقباده مابه‌الحبی اولان فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز حضرتلرینی شدت شغف و عشق ایله کوزی اوکنه کتوره‌رك و فکرینی معراج باعث الابتهاجنه اعلا و اصعاد ایدرك ندا ایلر: ای اول ذات پاك، که مخاطب (لولاك) سین؛ دنیا ایجاد اوله‌لیدنبری تا یوم قیامته دکین سائلین و محتاجینك مرجعی اولمش ذوات خیر سماتك اك خیرلوسی، اك کریمی، اك عظیمی سنسین؛ سن یا فخر کائنات، شافع المذنبین، مددرس محتاجین کبی نیجه نیجه اسما و اوصاف کزین ایله سرفراز و دو جهانده مسعدت انداز اولدك. ساحهٔ سعادت احتوایی قصد ایدن سائلین و محتاجینه کلنجه، اولکی صورت ترجمه‌ده ذکر اولندیغی ذوات خیر سماتك محتاجین و زواری و ایکنجی صورت ترجمه وجهله کمال عشق و محبتله بعضیسی پیاده و بعضیسی جمل

سوار اوله‌رق درکاه معالی اکتناه جناب رسول اکرم و نبی محترم اولان مدینهٔ منوره‌یی زیارت ایدن حجاج باهر الابتهاجدر. بیت شریفك دقایق بلیغانه‌سنه عطف نظر اولنجه، اسم جلیل (محمد) ك صراحةً ذکر اولنماسی کمال تعظیم و اجلال ایچوندر؛ و بعض صفات و حالات جلیلهٔ کاشفه‌نك ذکریله حبیب کبریایی تعریف ایتمك اول صفات عالیه فخر عالمدن بشقه هیچ بر انسانده بولنمامسندن نشأت ایلدیکی آشکاردر. نته کیم (خالق) صفتی یاد اولنورسه الله تعالی حضرتلری دیمکدر؛ زیرا جناب خدادن بشقه (خالق) حقیق اولمدیغی امر بدیهیدر (یا) ندای عشق احتواسنك جواب و خبری « سبحان من اسری بعبده لیلاً من الحرم الی ... » مصراع جلالت احتواسیدر (ساحه) یی ذکر ایتمك ذکر محل و ارادهٔ حال قبیلندن اولدیغی مثللو، بو ذکر منحصراً کمال تعظیم ایچون اولسه دخی انسبدر، که فخر عالم افندمز حضرتلرینك یالکز ساحهٔ سعادت احتواسنه یوز سورمك شرفی بیله کافی و وافیدر. بو محلده (سائلین) نان و ثمن کبی مادیاتی تسأل ایدن صوری دیلنجیلر اولمدیغی مبرهن اولوب بو سائلیندن مقصد، عاشق دیدار و طالب شفاعت احمد مختار اولان عاشقین و کزین اولانلردر. پیادکان و سوارندن مرام بالاده عرض اولندیغی اوزره مدینهٔ منوره‌یه ماشیاً و راکباً مانند امواج کیدن حجاج اولدیغی کبی، (پیادکان) مراتب عالیه‌یه دها واصل اولمیان سالکین و (سواران) شهسوار عشق و محبت اولان زمرهٔ جلیلهٔ عارفین، که جمله‌سی ساحهٔ جلالت احتوای جناب سید الانبیایه سائلین و محتاجیندر.

(معنای الفاظ) یاخیر من — یا شول کمسه‌نك خیرلوسی — یمم — قصد و عزم ایلدی — العافون — سائلین و محتاجین (عافون عافینك جمعیدر؛ عافی سائل و خالی دیمکدر) ساحته — دو تخانه‌سنك اطرافیله قپوسنك اوکنی — سعیاً — سرعتله یورر اولدیغی حالده — و فوق متون الاینق — و دوه‌لرك ارقه‌لری اوزرینه بندکاری حالده — الرسم — اویله قوتلی دوه‌لر، که باصدقلری یره نشان و اثر براغورلر. عاشق حبیب جناب

كبريا اولوب مدينهٔ منوره يه توجه وعزيمت ايتمش اولان چلبی زاده عليه الرحمه حضرتلرينك حين سفرده انشاد ايلديكی آتيده كی ابيات عشق آيات غايت مؤثر اولديغندن تبركاً بو محلده دخی درج اولنور .

شعر

« ای ساربان زمامی چك سمت كوی ياره »
« ويرانه داده زيرا يرقالمدی قراره »
« بيم ظلام شبدن اولمه صقين وهمناك »
« آه شراره بارم حاجتمی قور نهاره »
« آزرده پای اولورسه جهازك ايليم فرش »
« ديباجهٔ جبينم شوق ايله رهكذاره »
« ای ساربان مشفق هيچ اولمدكمی عاشق »
« آهسته رولك ايتمه رحم ايليوب بوزاره »
« بن دردمند عشقم بريرده قيلمام آرام »
« تا واصل اولمايتجه سرحد كوی ياره »
« اول كوی جانفزا كيم اهل نظر دكشمز »
« بر سنك ريزه سنی بيك درشاهواره »
« اول كوی عرش رتبت كيم خاك عطرناكن »
« مالشكه ايلمش حق پيشانیٔ كباره »
« دار السكينه يعنی شهر مدينه كا ولدر »
« عز و شرفله مأوی سلطان كا مكاره »
« سلطان ملك سرمد محبوب حق محمد »
« كيم قوللغی شرفدر شاهان تاجداره »
« ای جاه عالينه محضا عطاسی حقك »
« سندن اولورا ولورسه عاصم فقيره چاره »

﴿ وَمَنْ هُوَ الْآيَةُ الْكُبْرَى لِمُعْتَبِرٍ ﴾

﴿ وَمَنْ هُوَ النِّعْمَةُ الْعُظْمَى لِمُغْتَنِمِ ﴾

• **ترجمه** • وياشول محض خير اولان رسول خدا كه نظر حكمت بين ايله اعتبار واستدلال ايلين كيمسه ايچون ذات پاكك علامت وآيت كبری وغنيمت بيلانلر ايچون نعمت عظمادر (بووجهله دخی ترجمه اولنه بيلور ، كه حكمتله اعتبار ايلين ايچون آيت كبرای مولا ومغتنم نزدنده نعمت عظماء خدا اولانلرك (يعنی كافهٔ انبيانك) الك خيرلوسی اولان سن ياحبيب كبريا وسيد الانبيا) بونكده جواب وخبری بيت شريف آتيده كاور

• **شرح** • ناظم عظيم نائل اولديغی شدت عشق واشتياق ايله بنه فخر كائناته ندا وحقايق جليلهٔ مصطفويه نك بعضيسنی تعداد وانبا ايدر وديركه: سن يامفخر موجودات، اظهار ايلديكك معجزات باهرات اوزره صاحب عقل وحكمت اولانلر ايچون علامت وآيت كبرا ونشر ايلديكك احكام دين مبين حسبيله مغتنملر ايچون دنياده برنعمت عظما ومابه الفخر اولی النهاسين .

(معنای الفاظ) ومن — وشول ذات پاك كه (هو) او ذات — الآيت الكبری — عظيم آيت ونشاندر — لمعتبر — اعتبار ايلين كيمسه ايچون — ومن — دخی شول ذاتكه — هو النعمت العظمی — او عظيم النعمتدر — لمغتنم — غنيمت بيلانلر نزدنده (آيت ونعمت كلمه لری مؤنث اولمق حسبيله صفتلری دخی مؤنث صيغه سيله كبرا وعظما كلدی .)

﴿ سَرَيْتَ مِنْ حَرَمٍ لَيْلاً اِلَى حَرَمٍ ﴾

﴿ كَمَا سَرَى الْبَدْرُ فِي دَاجٍ مِنَ الظُّلَمِ ﴾

ترجمه ؛ ياحبيب جناب كبريا، سن كيجه وقتى مسجد الحرامدن مسجدالاقصايه يعنى (مكهٔ مكرمه‌دن قدس شريفه) كتدك، ظلملردن تركب ايتمش غايت مظلم كيجه‌ده بدر منيرك نور انداز اوله‌رق كتديكى كبى .

شرح ؛ سبق ايدن ايكى بيت شريفده اوصاف جليلهٔ جناب پيغمبرى‌يى ذكر ايدرك ناظم فاهم برنداى عشق احتوايى عالم ملكوته طوغرى اعلا واسنا ايدر ايدى؛ شمدى اوندانك جوابى اوله‌رق طوغريدن طوغرى عاشقانه عرض ايدر،كه ياحبيب خدا و سيد الانبيا، اويله برآيت ونعمت كبراسين،كه فرمان حق ايله بركيجه‌ده و كيجه‌نك برجزئى مدتنده انوار نثار اوله‌رق مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه سير ومسجد اقصادن سماوات وملكوت بى حدوده تعرج ايلدك وبووجهله هم دنيايى هم سمايى تنوير ونعمت ديداركاه ايكى جهانى دلسير ايلدك. ذكر اولنان بوليلهٔ مباركه‌ده فخر كائناتى بدرمنيره تشبيه وبويله تعبيرات روح افزا ايله توصيف ايتمك شعر وبلاغتك الڭعظيم درجاتنه‌وابسته وبواوصاف‌وتشبيهلر ايله دخى قلوب عاشقين آراسته‌در. مكهٔ مكرمه‌دن قدس شريفده كائن مسجداقصايه دكين سيرجناب پيغمبرى‌يه (اسراء)ومسجد اقصادن سماواته اولان عروجه (معراج) جهان آرا ديرلر. اسراء ومعراج جناب فخر كائنات عليه افضل التحيات افندمزك يالكز روح پرفتوحلريله، يوقسه بدن قدسيت توأم مباركارى دخى برابر اولديغى حالده‌مى وقوع بولدى بحثنده‌بعض اختلافات وار ايسه‌ده اسراء ومعراج هم روح هم‌بدن مبارك فخرالانبيا ايله وقوعبولديغى علما وعرفانك كشفيات وبيانات حكمت غاياتيله مثبت وبديهى‌در. حتى حضرت شيخ اكبر محى‌الدين عربى قدس سره‌السامى بوندن اقدم ذكرى سبق ايلديكى مثللو بيوررلركه: فخرعالمك قبل‌النبوه اوتوز اوچ دفعه يالكزروحانى وبعدالنبوه بردفعه هم روحانى‌هم جسمانى معراج سعادت ابتهاجلرى‌وقوعبولمشدر. شمدى خاطره كله‌بيلوركه: اصل انسان روح اولوب جسد ايسه برمدت صكره حل اوله‌جق برجسم

برنوع لباسدن عبارت ايكن جسدك نه حكمى‌واردر، تاكه معراجه‌نائل، عالم لاهوته واصل اولسون ؟ اوت، ابدان لباس انساندر ؛ فقط بربدن كه روح پاك جناب احدى‌يه دنياده مكان ومسكن اولمشدر، اوبدن روح‌توأم معراجه لايق وكافهٔ كائناته فائق اولديغى معلوم اهل دقايقدر. ثانياً روحاً برچوق انبيا واوليا دخى عالم جبروتى سيران وتماشا ايتديلر ؛ ايمدى فخر كائناتى فوق‌العاده برصورتده تقديس ايچون جناب ارحم‌الراحمين روحاً وجسداً تعريج وكامبين بيوردى، معراج جليلك كيجه وقتى اولمسى برقاچ اسبابدن ناشيدر: بيلنان اسبابدن برى، كيجه ذهنك وظائف مشروعه‌دن وحوايج ماديه‌دن‌بالنسبه فراغت ايتمسى وروحانيته ميل‌ايله مشغول اطاعت اولمسيدر ؛ ايكنجى ، قرأن عظيم الشانك دخى ليلهٔ قدرده لحكمة شرفنزوليدر، كه بوحقيقت ﴿ انا انزلناه ﴾ سورهٔ جليله‌سنده فرمان وايراد بيوريلور ؛ اوچنجيسى، ايمان غيب انسانلر ايچون الڭ بيوك نعمت وسعادت اولوب معراج نهاراً اولسه بالطبع پك چوق انسانلردن كورنمش وغيبه ايمان ايتمك شرفندن مؤمنين نوعاً محروم قالمش اولورلر ايدى؛ دردنجيسى، دنياده (كيجه) شمس مادينك كورنمديكى برقاچ‌ساعته اطلاق‌اولنور،حالبوكه فخركائنات نامتناهى اولان جهانده صعود وعروج ايدنجه بوشمس مادى غايت عادى برذره‌دن ادنا وحكم وتأثيردن معرا قاله‌جغى امر بديهى‌در؛ بشنجيسى ، معنيده دنيا كيجه‌وعقبا كوندوز كبى اولديغندن نائل مرحمت اولانلر دائما ظلمتدن نوره كيدرلر؛ نته‌كيم رحم مادر دخى بركيجه اولوب جنين اوكيجه‌دن قورتلنجه واسع برجهان منور سيروتماشا ايلر؛ آلتنجيسى، قرأن عظيم‌الشانده‌بيوريلوركه: جناب حقك‌بعض ايامى واردر،كه انسانلرك دنياده‌حسابلرينه‌نسبةً اوايامدن هر يوم اللى‌بيك سنه‌دن عبارتدر؛بوحقيقتى اهل ايماندن بشقه يكى‌كشفياته نائل اولمش اهل نجوم دخى قبول ايدرلر؛ چونكه افلاك دنيلان‌اول فضاى غير متناهيده بالطبع غير متناهى شموس ونجوم واردر،كه تابعلرينك بيله‌دورلرى اللى بيك‌سنه‌ده وبلكه اندن دخى

زياده مدتده حاصل اولسه تعجبه سزادكلدر. بنه كيفيات معالى غايات معراجيه يه كله‌لم: هنكام معراجده فخر عالم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى سائر انبيا ومرسلين ايله ملاقى اولمش وجبريل امين برابرنده ايكن بعده ايلرولمكه مقتدر اوله‌میوب عقل روحدن كيرو قالديغى مثللو، كيرو قالمشدر. اوآوان قدسيت نشانده فخركائنات دنيا وعقبايه متدائر برچوق ارادات ربانيه‌يى تلقى ايتمش وينه اوكيجه مكهٔ مكرمه‌يه عودت ايلمشدر. معراج حقنده اولان آيات بينات بومحلده تبركاً درج وايراد اولنور. سورهٔ اسرانك برنجى آيت كريمه‌سنده بيوريلور: ﴿ سبحان الذى اسرى بعبده ليلاً من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى الذى باركنا حوله لنريه من آياتنا انه هوالسميع البصير ﴾ معناى شريف: پاك و عاليدر اول خالق كائنات، كه كندى قولنى بركيجه‌ده مسجد حرامدن مسجد اقصايه كوندردى؛ انلرك اطراف وجوانبنده بركت وضع ايلدك، تا كه آيات ونشانلرمزك بعضيسنى اول عبدمز اولان (محمده) كوستره‌لم. البته الله تعالى ايشيديجى وكوريجيدر. دنياده مسجد اقصى قدس شريفده‌كى مسجد اولوب نقط (اقصى) بعيد ديمك اولديغندن جهان ملكوتده دها بشقه مسجد ومجمع انبيا واوليا اوله‌جغى عقلدن جدا دكلدر. سورهٔ نجمده فرمان بيوريلور: ﴿ والنجم اذا هوى ماضل صاحبكم وماغوى وماينطق عن الهوى ان هوالا وحى يوحى علمه شديدالقوى ذومرة فاستوى و هو بالافق الاعلى ثم دنى فتدلى فكان قاب قوسين اوادنى فاوحى الى عبده مااوحى ماكذب الفؤاد مارأى افتمارونه على مايرى ولقد رأه نزلةً اخرى عندسدرة المنتهى عندها جنة المأوى اذيغشى السدرة مايغشى مازاغ البصر وماطغى لقدرأى من آيات ربه الكبرى ﴾ معناى شريفى: كوكب حقيچون باتديغى و قتده صاحبكز اولان (محمد مصطفى) ضلالتده اولمدى ويولنى شاشرمدى وكندى نفسنك هوا وارزو سندن سوز سويلمز؛ قرآن عظيم الشان انجق وحى اولوب محمدك اوزرينه كوندريلور: محمدى اوكرتدى زياده قوتلى وعقل تام صاحبى اولان جبريل

امين كه طوغرى طوردى وجبريل امين يوكسك اولان سمانك كنارنده ايدى صكره اشاغى كلدى ويقين اولدى، اولدرجه‌ده يقين اولدى كه ايكى ياى مقدارى وياخود آندندها آز واللهك قولنه (محمده) وحى ايتدى (محمدك) قلبى كذب ايتمدى شول برشيئ كه كوزيله كوردى عجباسز شبهه ايدرميسكز اول شيده‌كى محمد كورر؟ وتحقيقا جبريل امينى بشقه بردفعه دهاسدرةالمنتهى يانده‌كى جنت المأوى واردر اولوقت جبريل امينى كوردى كه سدره‌يى اورتدى اول شيئ كه اورتدى محمدك كوزى اكرى دونوب باقدى ومقصددن چكمدى وكندى ربيسنك بيوك اولان آيات ونشانلرينك بعضيسنى آشكاره كوردى.»

(معناى الفاظ) سريت — كتدك — من حرم — بر حرمدنكه مكهٔ مكرمه‌در (مكهٔ مكرمه‌ده حرم تعبيرى مدينه جهتندن اوچ وطريق عراقدن يدى وطريق جعرانه‌دن طقوز وطريق طائفدن يدى وجده طريقندن اون ميل اعتبار اولنور) ليلاً — كيجه وقتى كتدك — الى حرم — برحرمه (كه قدس شريفده مسجد اقصى‌در — كماسرى البدر — طولمش آى كنديكى كبى — فى داج — غايت مظلم كيجه‌ده (داج غايت قرانلق كيجه ديمكدركه موصوفى اولان ليل محذوفدر) — من الظلم — ظلمتلردن يعنى الك زياده ظلمتلردن تركب ايتمش بركيجه ديمكدر.

﴿ وَبِتَّ تَرْقَى اِلَى اَنْ نِلْتَ مَنْزِلَةً ﴾

﴿ مِنْ قَابَ قَوْسَيْنِ لَمْ تُدْرَكْ وَلَمْ تُرَمِ ﴾

ترجمه • سن يافخر كائنات، كيجه‌لين يوقارويه چيقدك، تا برمنزله‌يه ايرلشنجه‌يه دكين كه اومنزله قاب قوسيندن (ايكى ياى مقدارى برقربيتدن) عبارت ايدى، اومرتبه‌نه بشقه‌دن ايريشلدى و نه‌ده طلب اولندى

شرح • سبق ایدن بیت شریفده رسول مجتبا علیه افضل التحایا افندمزك مسجد حرامدن مسجد اقصایه بدرآساسیر بیوردقلری انبا اولندیدی؛ بو بیت شریفده ایسه مسجد اقصادن جانب سمایه وملکوت مالانهایه یه طوغری اولان معراج مستلزم الابتهاج فخر عالمی بیان ایله شدت محبت حسبیله ناظم عظیم بنه اول کان عرفانه خطاب ایدوب دیرکه: یافخر الاصفیا، یاخاتم الانبیا، لیلهٔ معراجده سنك ایرشدیکك منزلهٔ علیه جناب کبریانك قاب قوسین ایله توصیف وانبا بیوردیغی اومرتبهٔ بالادر، که هیچ بر رسول ونبیدن یتشدیرالمامش وعلویت وجلالتی حسبیله بشقه‌سندن طلب وامید بیله اولنمامشدر. بونعمت سکا مخصوص بردولت ابدر. بو مسعدت ونعمتدن امتك مفتخر ومستفیض اولور وهر محب صادقك روحی فیض نامتناهی بولور (قاب قوسین) ه دائر اولان آیات کریمه سبق ایدن بیت شریفده درج وترجمه اولندیغندن بو محلده تکراری زائد کورندی. شوقدر علاوه اولنورکه: (قاب قوسین) تعبیری قوم عربك فهم ایده‌جکلری بر تعبیر قربیت اولوب مقصد اصلی، جناب خدا رسول مجتبا افندمزی فوق العاده تقدیس ایتمش وهر رسول ونبیدن زیاده مرحمت صمدانیه‌سنه تقریب ائلش دیمکدر؛ یوقسه بو قربیت زمان ومکان جهتنجه اولدیغی درکار، چونکه جناب خالق لم یزل زمان ومکاندن منزه اولدیغی آشکاردر.

(معنای الفاظ) وبت — سن کیجه‌لین — ترقی — یوقاری چیقدك — الی ان نلت — ایرشنجه‌یه‌دکین — منزلة — برمنزلت ومرتبه‌یه‌که — من قاب قوسین — ایکی یای مقداردن اولوب — لم تدرك — اویله منزله‌که ایرشلمدی (تدرك فعلنك مؤنث صیغه‌سیله کلمسی مؤنث کلمه‌سی اولان منزله‌یه عائد اولمسندندر) ولم ترمی — واویله منزله‌که طلب اولنمدی.

> وَقَدَّمَتْكَ جَمِيعُ الْأَنْبِيَاءِ بِهَا
>
> وَالرُّسْلِ تَقْدِيمَ مَخْدُومٍ عَلَى خَدَمِ

• **ترجمه** • یافخر العالمین، کافهٔ انبیا ومرسلین لیلهٔ معراجده اومرتبهٔ جلیله‌یه سنی تقدیم ایلدیلر؛ خدمته مستحق اولان ذاتك خدام طرفندن تقدیم وتکریم قلندیغی کبی. **شرح** • یاسید الکونین ورسول الثقلین، کافهٔ انبیا ومرسلین صلوات الله علیهم اجمعین اولیلهٔ مبارکه‌ده سنی امام اتخاذ ایدوب مرتبهٔ علیایه تقدیم ایلدیلر وکمال علویتکی بو صورتله دخی دو جهانده اعلان واعلام ایتدیلر. بو تقدیم مسجد اقصاده وقوعبولدیغی مرویدرکه لیلهٔ اسراده بالجمله رسل وانبیا اومحل حکمت مآلده مجتمع ومهیا بولنارق فخر کائناته اقتدا واویله بر امام مسعدت اتسام ایله نمازلرینی ادا قیلدیلر. بعض اهل عرفانك قولنجه بو امامت لیلهٔ معراجده سماده وملکوتده واقع اولمش وجناب حق، فخر کائناتی بویله بر مرتبه‌ایله دخی تقدیس بیورمشدر. کیفیت دیگر بر نقطهٔ حکمتدن باقیلنجه بو تقدیم وامامت صوری دکل، بتون بتون معنوی بر حالت قدسیت مآلدر.

(معنای الفاظ) وقدمتك — سنی تقدیم ایلدیلر (کرچه قدمتك فعل ماضی مفرد مؤنث ایسه‌ده بو محلده جمیع انبیانك فعلی اولدیغندن حسب القاعده مفرد مؤنث کلدی؛ زیرا کافهٔ جمعلر مؤنثدر) جمیع الانبیا — کافهٔ انبیا — بها — بو ضمیر مؤنث یا اول منزلهٔ اعلایه ویا بیت مقدسه راجعدر — والرسل — وجمیع رسوللر — تقدیم مخدوم — خدمت اولنمغه مستحق اولان کمسه‌نك تقدیم اولندیغی کبی — علی خدم — خدمتکارلر اوزرینه.

> وَأَنْتَ تَخْتَرِقُ السَّبْعَ الطِّبَاقَ بِهِمْ
>
> فِي مَوْكِبٍ كُنْتَ فِيهِ صَاحِبَ الْعَلَمِ

• **ترجمه** • وسن يافخر كائنات، سمادن يدى طبقه‌يى يرتوب جمله‌يى
كچدك وانبيا ورسل كرام ايله بولنديغك عظيم جماعت ايچنده برلواى
قدسيت احتوايى اعلا ايلدك. **شرح** • معراج سعادت ابتهاج ماضيده
وقوعبولمش ايكن نه ايچون مضارع صيغه‌سيله (تخترق) بيورلمشدر. بونده
ايكى نكته‌ٔ لطيفه واردر: برى، الآن برشى مشهود وياممسوع ومحسوس
اولسه نقدر شبهه‌دن وارسته ايسه عروج جناب پيغمبرى دخى اولقدر
شبهه‌دن برى وعارى اولديغندن وضوحى حسبيله تعريفيچون حاله دلالت
ايدن مضارع صيغه‌سى استعمال اولندى؛ ايكنجى نكته، سماواتك يدى
طبقه‌سنى كچدك ديوهپ ماضى صيغه‌سيله خطاب اولنسه كويا قوت
بتون بتون ماضيده قالمش اولور؛ بوايسه جناب فخر كائنات حقنده غير
جائز اولديغندن هم كچدك وهمده الان واذن حق ايله هرزمان آسمانى سيرانه
صالح وجسبانسين ديمكدر. ايلروده وقوعبولاسى محقق اولان شيلر ايچون
بعض دفعه بالعكس ماضى صيغه‌سى استعمال اولنديغى هويدادر؛ نته‌كيم
《اناأعطيناك الكوثر》 بز يامحمد سكاجنتده كوثرى ويردك » حالبوكه
بوآيت كريمه‌نك شرف نزولنده فخر كائنات دها دنياده ايدى؛ اما جنتده اولكان
سعادته كوثرك ويريله‌جكى عندمولاده معلوم ومحقق اولديغندن ماضى صيغه‌سى
استعمال بيورلدى. سبع طباق الفاظى محذوف اولان (سماواتك) صفاتيدر.
شمدى سماواتك يدى طبقه‌سى نصلدر، سؤال اولنور ايسه تماميها كيفيتلرينى
يالكز جناب خدا وانبيا واولياسى بيلور جوابى ويريلور؛ مع مافيه نظر
حكمتله باقيلورسه طبقه‌دن مقصد، دنياده • ربار كوروب آلشديغمز مواد
صلبه‌دن مركب مواد واجساد اولمديغى كشفيات نجوميه دخى اثبات وارائه
ايلدى، على الخصوص (يس) شريفده بيوريلوركه 《وكل فى فلك يسبحون》
معناى شريفى، وكافه‌ٔ اجرام فلكيه فلكنده سباحت ايدوب يوزرلر • يوزمك
ايسه مواد صلبه اوزره جارى اوله‌ميه‌جغى امرجليدر. خانه‌لرنده انسانلرك
سقفى اولور، كه كونش، قارويانمور دن نوع بشرى حفظ وصيانت ايلديكندن

باش اوزره اولان جهته سقف كبى بركيفيت تصور ايتمك عقوله عادت،
حالبوكه سماواتده بويله حوايج اولمديغى وارسته‌ٔ اشارتدر. همده طبقاتك
غيرصلبى برصورتده خلق صنعت وقدرت ربانيه‌يى دها عالى برصورتده
اظهار ايده‌جكى بديهى ويدى طبقه‌يى (يرتدك) تعبيرندن مقصد يرتمق دكل
كچمك اولوب زيرا سماوات ولوا جسام صلبه اولسه بنه يرتيلوب
پارچه‌لانميه‌جغى شبهه‌دن برى در؛ نته‌كيم (پرده ناموسنى خرق ايلمشدر) كبى
عبارات حقيقى اولميوب مجاز وكنايه اولديغى وارسته‌ٔ اثباتدر. الحاصل
بوبيت شريفده دخى اول رسول مجتبا عليه افضل التحايا افندمز سبع سماواتى
روحاً وجسماً كچمش ومعناً وحالاً الطاف عظيمه‌ٔ ربانيه‌يه نائل اولمشدر.

(معناى الفاظ) وانت — وسن يافخر كائنات كه — تخترق —
يرتدك ويرتارسين — السبع الطباق — يدى قات سمايى — بهم — اول
نبيلره اوغراديغك حالده ياخود (انبيا ايله بولنديغك حالده — فى موكب
— برعظيم جماعت وآلايده — كنت — ايدك — فيه — اوجماعتده
صاحب العلم — سنجاق ولوا صاحبى.

﴿ حَتّٰى اِذَا لَمْ تَدَعْ شَأْوًا لِمُسْتَبِقٍ ﴾
﴿ مِنَ الدُّنُوِّ وَلَا مَرْقًى لِمُسْتَنِمِ ﴾

• **ترجمه** • ياحبيب كبريا، ليله‌ٔ معراجده اولقدر چيقدك كه كسب
ايلديكك قربيت حسبيله ايلرو كچمكه سعى ايلين كيمسه ايچون غايت ونهايت
براقمدك ويوقارى‌يه چيقه‌جق كيمسه‌يه ارتفاع وصعود ايليه‌جك محل ترك
ايتمدك. **شرح** • بوبيت شريف دخى باطنى وظاهرى اولان ترقيات
جناب پيغمبرى‌يى معرفدر. اخبار صادقه ووثقه ايله محققدر، كه ليله‌ٔ معراجده
اول شمس حكمت ومايه المفخرت حبيب خدا جناب محمد مصطفى عليه افضل

التحایا افندمز حضرتلری سدرة المنتهایی دخی کچرکن برابرنده بولنانك جبریل امینه (یا اخی لم تأخرت منی) یعنی یابرادر، نه ایچون بندن تأخر ایلدك؟ بیوردیلر. حضرت جبریل امین جواباً دیدیکه (لودنوت انملةً لاحرقت) یاسیدالانبیاء اکرایلرولدیکك مقامه طوغری بن برپارمق مقدار تقرب ایتسه ایدم یانرایدم. بوراده (مستتم)دن مقصد، جبریل امیندر. بوکیفیت علیه یه دائرمثنوئ شریفك برنجی ودردنجی جلدنده قطب العارفین مولانای رومی حضرت جلال الدین قدس سره السامی بیوررلرکه:

مثنوی

﴿ لوح حافظ لوح محفوظ شود ﴾
﴿ عقل اواز روح محفوظ شود ﴾

(معناسی) طالب حکمت اولان لوح حافظ ایکن لوح محفوظ وانك عقلی روحدن محفوظ اولور (بوایکی محفوظ لفظلنده عظیم لطافت واردر) بوبیت شریف مثنویده عقل جبریل امینه وروح فخرکائناته تشبیه اولنور. مقصد اصلی ابیات شریفهٔ آتیه دن دخی موضحاً معلوم وبدیهی اولور.

مثنوی

﴿ چون معلم بود عقلش مردرا ﴾
﴿ بعدازین شد عقل شاکرداورا ﴾

(معناسی) چونکه کندی عقلی انسانه (روحه) ابتدا خواجه ومعلم اولدی بعده روحك ترقیسیله عقل اکا شاکرد اولدی

مثنوی

﴿ عقل چون جبریل کوید احمدا ﴾
﴿ کریکی کامی نهم سوزد مرا ﴾

(معناسی) عقل جبریل امین کبی دیرکه: یامحمد، اکربن بوندن برخطوه ایلرو آتسه م نورتجلی بنی احراق ایلر.

مثنوی

﴿ تومرا بکذارزین پس پیش ران ﴾
﴿ حد من این بود ای سلطان جان ﴾

(معناسی) سن بنی کچ ایلرو سور، بنم حدم بوایدی، ای جان سلطانی. مثنوئ شریفك دردنجی جلدینك نهایتلرنده دخی بیوریلور:

مثنوی

﴿ جبرئیلا کر شریفی وعزیز ﴾
﴿ تونهٔ پروانه ونی شمع نیز ﴾

(معناسی) یاجبریل، کرچه سن شریف وعزیزسین؛ فقط پروانه وشمع دخی دکاسین. یعنی فخرکائنات قدر جبریل امین انوارعشقه قرین دکلدر. مرتبهٔ عقلده قلان علما دخی عاشق حقیقی اولانلردن اویله کیرو وجدادرلر.

شمع چون دعوت کندوقت فروز

جان پروانه نبر هیزد زسوز

(معناسی) اوان ضیانشان اشتعالده شمع دعوت ایدنجه پروانه بحق پروانه ایسه بلا پروا آتشه آتیلوب یانمقده پرهیز وتبرا ایتمز (اهل عرفان بوحقائق معنویه‌یی فهم واذعان بیورسونلر).

(معنای الفاظ) حتی اذا — حتی اولقدر چیقدك — لم تدع — ترك ایتمدك (لم تدع فعل مضارع مخاطب مجزوم ایسه‌ده ماضیسی اولمیان افعالدن اولمق حسبیله حسب الموقع معناسی ماضی اوزره ترجمه اولندی) شأواً — غایت ونهایت ترك ایتمدك — لمستبق — ایلرو کچمکه سعی ایلینه — من الدنو — قربیتدن طولایی — ولا مرقی — وترقی ایده‌جك محل براقدك — لمستنم — ارتفاع وصعود ایدن کیمسه‌یه (یعنی حضرت جبریل امینه).

خَفَضْتَ كُلَّ مَقَامٍ بِالْاِضَافَةِ اِذْ

نُودِيتَ بِالرَّفْعِ مِثْلَ الْمُفْرَدِ الْعَلَمِ

. ترجمه . یاحبیب خدا، کافهٔ مقاماتی کندی ذات پاککه نسبةً اشاغی براقدك؛ رفعت وعلویت ایله ندا ایدیلوب یکانه لوا کبی دعوت اولندیغك حالده . شرح . بو حکمت گاه کائناتده هرشیئك هستی وکیفیتی برنسبته تابعدر. مثلا پروزه وانقره شهری برکویه واوفق

برقصبه‌یه نسبةً بیوك ودرعلیه‌یه کوره کوچکدر. بناءً علیه مقامات رسل وانبیا ودرجات اولیا واصفیا حدذاتنده جلیل وبالا اولوب فقط فخر دوجهان، عمان عرفان علیه الصلوة والسلام افندمزه نسبت اولنجه او مقامات اشاغی قاله‌جغی وارستهٔ اثباتدر . (اذنودیت) ندا ودعوت اولندیغك حالده بالنسبه اشاغی براقدك، تعبیری اوزره خاطره برسؤال کله بیلورکه : اویله ایسه اودعوتدن اول بونسبت علویت یوقمی ایدی ؟ ایشته بوسؤال مقدره جواباً دینورکه : دعوت اولندیغك وقت تعبیرندن مقصد، هم لیلهٔ معراج هم نشر حقیقت وسعادت ایچون مقام نبوت ورسالته دعوت اولندیغك وقت دیمکدر، که معنیده بودعوت عظیم فوز وسعادت وهرشیدن اول واکملدر. بومحلده (ندا) بالطبع صدا ایله اولمیوب ندای معنوی اولدیغی امربدیهیدر . (علم) (لوا) سنجاق (جبل) نشان معناسنه کلور، اما بومصراعده (مثل یعنی کبی) ادات تشبیه واردر . سنجاق معناسنه اولوب یوکسك وعالی معناسنده اولمدیغی امرجلیدر. زیرا فخر کائنات عالی (کبی) دکل ذاتاً عالی وعلویدر؛ بناءً علیه (علم) لفظی مشبه‌به اوله‌رق سنجاق معناسنه استعمال اولنورایسه مناسباتی جامع برمصراع عالی اولمش اولور .

(معنای الفاظ) خفضت — اشاغی براقوب ایندیردك — کل مقام — هرمقام ومرتبه‌یی — بالاضافة — نسبتله — اذ — شول وقت که — نودیت — ندا ودعوت اولندك — بالرفع — یوقاری‌یه چیقمقله — مثل المفرد العلم — فرید اولان سنجاق ویاجبل مرتفع کبی .

كَيْمَا تَفُوزَ بِوَصْلٍ اَيِّ مُسْتَتِرٍ

عَنِ الْعُيُونِ وَسِرٍّ اَيِّ مُكْتَتِمِ

ترجمه یافخر دوسرا، فوز و ظفر بولمق ایچون نه عظیم و نهان بر وصل وقربه اقتران ایلدك و نه عمیق و مکتوم بر سرورازه ندا ودعوت اولندك

شرح • کرك لیلهٔ معراجده کرك توجیه نبوت ورسالت کبی کیفیات کبراده واندن صکره کی حالات عظماده فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز جناب رب العباددن نائل اولدیغی قربیت روحانیه وکسب اطلاع ایلدیکی اسرار معنویه اولقدر عظیم وکریمدر، که بالفرض کاملاً فاش اولنمسی ممکن اولسه اصحاب عقل وذکا کرفتار حیرت بی‌انتها اولورلر • جناب سید الکونین نائل اولدیغی بو اسرار عظیمه‌دن بیانه مناسب اولانلری اصحاب حکمت‌نصابه محرمانه تبلیغ بیورمش وطرق علیه‌نك بعض اسراری بو تبلیغات علیه‌دن انتقال ایلشدر • فخر دوسرا ملکوتی مشاهده بیوردقده جسمه تعلق ایدن جهانی ظاهر کوزلره مخصوص اولان صورتده فقط احوال معنویه‌یی قلب وعقل یعنی نفس ناطقه واسطه‌سیله رؤیت ومشاهده ایلدیکی بی‌شبهه‌در • بوندن چند بیت شریف اول معراجه متعلق تحریر وترجمه اولنان سورهٔ نجمك آیات بیناتنده جناب کبریا بیورمشدرکه: ﴿ما کذب الفؤاد ما رأی﴾ یعنی (محمدك) کوکلی کذب ایلدی، کوردیکی شیئه • بناءً علیه بو رؤیت قلباً وقوعبولدیغی نص جلیل ایله مثبتدر •

(معنای الفاظ) کیماتفوذ — سن واصل اولمق ایچون (کی حرف جر اولوب «ایچون» معناسنه کلور) بوصل — بر وصلت وقربه — ای مستتر — نه عظیم ومستور وصلدر — عن العیون — کوزلردن — وسر — دخی بر سر ورازه مطلع اولمق ایچون — ای مکتتم — نه عظیم سردر •

﴿ فحزت کل فخار غیر مشترك ﴾

﴿ وجزت کل مقام غیر مزدحم ﴾

ترجمه • یاحبیب کبریا، مابه‌الافتخار اولان کافهٔ فضائلی سکا کیمسه شریك اوله‌میه‌جق بر مرتبه‌ده جمع ایلدك وکافهٔ مقاماتی ازدحامسز وفرید اولدیغك حالده کچدك •

شرح • بو بیت شریف دخی مقامات جلیلهٔ فخر کائناتی بیان وقلوب مستعدینی بر قاتدها دلشاد وشادان ایلر • فخر کائناتك جمع ایلدیکی غیر مشترك فضائل وفواضل هم جهان ارواحده اعیان ثابته‌ده هم دنیاده هم لیلهٔ معراجده ملکوت وسماواتده‌در • بونلرك بعضیسی (عرفان) حکمت وشفاعتله مقام محمود وسائر خصائل پرسود ومسعودلریدر • ازدحامسز اوله‌رق کافهٔ مقاماتی کچدك جمله‌سندن مقصد، فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز حضرتلرینك مرور ایلدکاری مقاماته تقرب ایده‌جك هیچ بر نبی وملك وولینك بولنه‌ماسندن مجاز وکنایه‌در •

(معنای الفاظ) فحزت — ایمدی جمع ایلدك (حزت) حیازه‌دندر، که جمع معناسنه کلور — کل فخار — کافهٔ مابه‌الافتخار اولان فضائلی — غیر مشترك — بلا اشتراك — وجزت — وکچدك — کل مقام — جملهٔ مقاماتی — غیر مزدحم — ازدحامسز ویا لکز اوله‌رق •

﴿ وجل مقدار ما ولیت من رتب ﴾

﴿ وعز ادراك ما اولیت من نعم ﴾

ترجمه • یاحبیب خدا، سنك والی قلندیغك مراتبك مقداری عظیم وعالی اولدی ونعمتلردن سکا اعطا اولنانلرك فهم وادراکی کوج ومشکل اولدی •

شرح • بو بیت شریف دخی احوال مسعدت اشتمال جناب حبیب کبریایی تعریف وتوصیف ایلر وناظم فاهم دیرکه: ای سلطان آسمان وسید روح وجان علیك الصلوة والسلام سکا اعطا واحسان اولنان مراتب

فراوان سنكله مزداد و بی پایان و فخر و زینت دو جهان اولدی . انلردن بعضیسی خلق عظیمك و مرحمت و عرفان و شفاعتكدر . نعمتلرك ایسه افلاك و مافیهادن عظیم و كریمدر ؛ زیرا قرآن عظیم الشاندن بشقه نبوت و رسالت و ولایتك الك عالی درجاتی سكا اهدا و (حبیب خدا) نام عظمت اتسامی ایله قدرك داریندا اعلا و اسنا بیورلدی و ذات پاكك (لولاك لولاك لما خلقت الافلاك) بشارت و توصیفنه مظهر اولدی .

(معنای الفاظ) وجل — عظیم اولدی — مقدارما — شول شیئك مقداری كه — ولیت — سن اكا والی و حاكم قلندك — من رتب — رتبه لردن — وعز — دخی كوچ اولدی — ادراكما — شول شیئك فهم و ادراكی كه — اولیت — ویرلدك یعنی سكا ویرلدی — من نعم — نعمتلردن

﴿ بشری لنا معشر الاسلام ان لنا ﴾

﴿ من العنایة ركنا غیر منهدم ﴾

ترجمه . ای جماعت اسلامیه ، بزه عظیم مژده و بشارت اولوب زیرا عنایت ربانیه دن اوله رق بزم ایچون ییقلمامش و ییقلماز ركن متین واردر

شرح . معراجه و فخر كائناته عائد بعض مراتب و منازل جلیله سبق ایدن ابیات روحانیت آیاتده نقل و حكایه اولندقدن صكره اول رسول مجتبا علیه افضل التحایانك امت مرحومه سنه بخش ایلدیكی نعم و فوائدی ناظم عظیم مختصراً بیان و انبا و قلوب مسلمینی مسرور و احیا ایلر و دیركه : ای ملت مرحومهٔ اسلامیه ، سزه مژده ! زیرا سزك ایچون نعم عظیمه و قابل انهدام اولمیان مساند متینه واردر . بو نعمتلردن بعضیسی كفر و شركدن وارسته اوله رق وحدانیت ربانیه دن مطمئن اولمقلغكز و دو جهانده باقی اولان مراتب روحانیه یی قزانه جق فرائض ایله مكلف و شفاعت احمدیه یه مظهر بولنمقلغكزدر .

غیر منهدم اولان ركنه گلنجه ، روحانیت جناب پیغمبری و قرآن عظیم الشان ایله شریعت غرای احمدیدر ، كه بو الطاف جلیله یی بحق تقدیر ایده بیلان اهل ایمان نائل امن و امان و مسعود دو جهان اولمش اولور .

(معنای الفاظ) بشری — مژده — لنا — بزم ایچون — معشر الاسلام — اسلام جمعیتی — ان لنا — تحقیقا بزم ایچون واردر — من العنایة — عنایت (ربانیه دن) — ركنا — بر ركن واردر — غیر منهدم — كه ییقلمش دكلدر .

﴿ لما دعا الله داعینا لطاعته ﴾

﴿ باكرم الرسل كنا اكرم الامم ﴾

ترجمه . وقتاكه الله تعالی حضرتلری بزی دعوت ایدن فخر عالمی طاعت و عبادت صمدانیه سنه دعوت ایلدی ، رسوللرك اكرمیله ؛ بز دخی امتلرك اكرمی اولدق (بو وجهله دخی ترجمه اولنور : وقتاكه جناب حق بزی الطاعته دعوت ایدن فخر عالمی رسوللرك اكرمی تسمیه ایلدی ، بزده امتلرك اكرمی اولدق . **شرح** . ظن اولنمسونكه بزده اولان شرف و روحانیت كندی فیضمزدن نشأت ایتمش بر كیفیتدر ؛ كرم و شرف اسلام جناب واجب الوجود ایله پیغمبر ذیشان محبوب رحمن محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام افندمزكدر ؛ بناءً علیه اكرم امم قالمق ایستر ایسه‌ك همیشه ارادات ربانیه یی و تبلیغات نبویه یی بحق اجرا و او وجهله كندیمزی احیا ایده لم . برده بو بیت شریفده بو لطافت دخی حس اولنوركه ، جناب خدا فخر عالمی دعوت ایتمسیله اونكان عرفانك خلق و خلقت عظیمه سی حسبیله درحال رسوللرك اكرمی اولدی و بز دخی درحال امتلرك افضلی اولدق .

(معنای الفاظ) لما دعا الله — وقتاکه حق تعالی حضرتلری دعوت ایلدی — داعینا — بزی دعوت ایدن فخر عالمی — لطاعته — کندی طاعت وعبادتنه — باکرم الرسل — رسوللرك اکرمیله — کنا اکرم الامم — امتلرك اکرمی اولدق .

﴿ رَاعَتْ قُلُوبَ الْعِدَى اَنْبَاءُ بِعْثَتِهِ ﴾
﴿ كَنَبْأَةٍ اَجْفَلَتْ غُفْلاً مِنَ الْغَنَمِ ﴾

. **ترجمه** . دشمنلرك قلبلرینی فخر کائناتك بعثی خبرلری تتره‌دوب قورقتدی ، شول ارسلانك صوت وصداسی کبی غافل اوتلایان برطاقم قیونی اورکندی . . **شرح** . بو بیت شریف ایله بوندن صکره تعاقب ایده‌جك برقاچ ابیات جلالت آیات ایله ناظم عظیم فخر دوجهان واصحاب ذوی الشانك دفع کفر وعناد وتطهیر بلاد ورفع فساد واعلان حقیقت ایچون میدانه کتوردکاری نهایتسز جهاد وغزالرینی مختصراً توصیف وبیان واهل ایمانی پرشوق وبکام ایلر . انباء سطوت احتوای بعث رسالتپناهی‌یی شیرنرك صدای هیبت افزاسنه ومشرکین وکفاری غافل اوتلایان برطاقم ضعیف قیونك احوال حیرت اتماسنه تشبیه ایتمکده‌کی شعر وبلاغت اعظم ووارستهٔ تعریف واثباتدر

(معنای الفاظ) راعت — قورقتدی (راعت) لك ماضیٔ مؤنث صیغه‌سی اوزره کلمسی فاعلی جمع اولان (انباء یعنی خبرلر اولدیغندندر) — قلوب العدی — دشمنلرك قلبلرینی — انباء بعثته — بعث ونبوتك خبرلری (بورادکی ضمیر فخر کائناته راجعدر) کنبأة — شول ارسلانك صوت وصداسی کبی‌که — اجفلت — اورکتدی — غفلاً من الغنم — برطاقم غافل قیونلری .

﴿ مَا زَالَ يَلْقَاهُمْ فِي كُلِّ مُعْتَرَكٍ ﴾
﴿ حَتَّى حَكَوْا بِالْقَنَا لَحْمًا عَلَى وَضَمِ ﴾

. **ترجمه** . فخر کائنات هر بر محل حربده کفاره ملاقی اولمقدن خالی قالمدی ؛ حتی اصحاب کرامك مزراق وسونکولرنده (ویا سونکولری سببیله) مشرکین قصابلرك چنکالرنده آصیلان لحم واته بکزه‌دیلر . **شرح** . اول پیغمبر جلالت آور افندیمز حضرتلری نصح وپند ایله شرکی ترك ایتمیان اهل فسادی میدان وغاده شدیداً تربیه ووجود خباثت آلودلرینی روی زمیندن ازاله ایلرایدی . غزوات هیبت آیات جناب احمد پك چوق اولوب الك مشهورلری بدر ، احد ، خندق ، بنی قریظه ، خیبر ، حنین ، طایف وفتح مکه‌کبی محاربات نصرت غایاتلریدر . بونلر فتوحات ظاهره اولوب فتوحات باطنهٔ احمدیه بی حد وبی نهایه‌در . مشرکین وکفارك خوف وحیرتلری حسبیله بی اقتدار قیونلره ؛ سهولتله غلبه چالمغه نصرت بولمش اصحاب کرامی قصابلره ؛ اصحاب کرامك مزراقلرینی قصابلرك چنکللرینه وکفارك اتلرینی چنکلده آصلمش اتلره تشبیه ایتمکده‌کی بلاغت وقوت وارستهٔ اشارتدر

(معنای الفاظ) مازال — فخر عالم زائل اولوب آیرلمدی (مجاز صورتیله دائما دیمکدر) یلقاهم — مشرکین وکفاره ملاقی اولمقدن — فی کل معترك — هر محل حربده — حتی حکوا — حتی اودشمنلر بکزه‌دیلر — بالقنا — مزراق وسونکولرده (یاخود مزراق وسونکولر سببیله) لحماً — شول ات پارچه‌سنه — علی وضم — که قصابلرك چنکللرینه (تعلیق اولنور)

﴿ ودّوا الفرار فكادوا يغبطون به ﴾

﴿ اشلاء شالت مع العقبان والرخم ﴾

ترجمه • دشمنلر میدان حربدن فرار وقاچقلغی اول درجه‌ده ارزو ایلدیلر، که معرکه‌ده قره‌قوش وقرتال دنیلان حیواناتدن کسیلوب قالدیرلمش اعضای بدنیه‌یه آز قالدیکه غبطه ایتسونلر • **شرح** • مشرکین وکفارکه هم جنس ناردر؛ جناب احمد مختاره قارشو اولان کارزارده اومرتبه دهشت زده وبی‌قرار وارزوکش فرار اولدیلر، که مقتول اولان شریکلرینك اعضای بدنیه‌لری وحشی قوشلردن قوپاریلوب هوایه قالدیریلور ایکن اول پارچه‌لره نکران اوله‌رق ارزولریله دیرلر ایدی: کاشکه مقتول اولمش چورومش ووحشی قوشلردن قوپاریلوب هوایه قالدیرلمش اعضای بدنیه‌دن اولیدق؛ تاکه بو محل حرب وضرب وشدتی وسطوت وصولت وصدمات اسلامیه‌یی کوروب ایشتمامش وبویله برقهر جانکدازه هدف اولمامش اولوردق!

‹اخطار› — بوقوت وعظمتده، بوشدت وبلاغتده عاجزلری نه یونانیلرك شاعر مشهورلری اولان (اومیروس) لك آثارنده ونه فردوسینك شهنامه‌سنده شعر کوردم • حضرت ابوصیری قدس سره السامی بوبیت شریفی سویلرایکن کویا روح پاك جلال الدین رومی یعنی جناب مولانا کندوسنه معین وفیض افزا ایدی •

(معنای الفاظ) ودوا — مشرکین وکفار تمنی ایلدیلر وسودیلر — الفرار — فراری وقاچقلغی — فکادوا — ایمدی ازقالدیلرکه — یغبطون — غبطه اتسونلر — به — فرار امیدیله — اشلاء — شول اعضایه‌که — شالت — مرتفع اولدی — مع العقبان — قره قوش — والرخم — وقرتال دنیلان قوشلر ایله •

﴿ تمضی اللیالی ولا یدرون عدتها ﴾

﴿ مالم تکن من لیالی الاشهر الحرم ﴾

ترجمه • کیجه‌لر کچدی و مشرکین وکفار عددلرینی بیلمز ایدی؛ اولیالی اشهر حرام کیجه‌لرندن اولمدقجه • **شرح** • شدت اضطراب ذهن انسانی پریشان و خراب ایده‌جکی بی ارتیاب اولوب جهاد فخر کائنات ایسه اول درجه‌ده شدید ایدیکه مشرکین وکفار بی‌قرار وبیزار اولدقلرندن ایام ولیالینك حساب وتعدادینه غیر مقتدر وقلب وعقللری بدنلری کبی منکر اولور ایدی • بیت شریفده ایامدن بحث ایدلمیوب یالکز لیالینك یاد وذکر اولنمسنده توجیه معروضدن بشقه دیکر برتوجیه وجیه ونکته واردرکه: مشرکین وکفار غیر منقطع برصورتده کرفتار اولدقلری تضییقات اسلامیه‌دن وشرك وکفرك کندیلرنده تولید ایلدیکی ظلمت جهالتدن طولایی انلرك ایامی اولمیوب هرآن وساعتلری برحال ظلمت اشتمال اولدیغندن یالکز کیجه‌لرندن بحث ایتمك کوندوزلرینی بوتعبیر ایچنه ادخال دیمکدر • مصراع ثانیده «اکر اشهر حرامدن اولمیدی» بیورلدی؛ زیرا اشهر حرامده فخر کائنات محاربه‌دن اجتناب بیوررلر ایدی • اشهر حرام: ذی القعده، ذی الحجه، محرم، رجب ایلریدر: بناءً علیه یالکز بوشهورار بعه‌ده کفار ومشرکینه پرتلاش وپرکین اولدقلری حالده خانه نشین اوله‌بیلیرلر ایدی •

(معنای الفاظ) تمضی اللیالی — کیجه‌لر کچر ایدی — ولا یدرون — ودشمان بیلمزلر (یدرون فعل مضارع ایسه ده حسب الموقع فعل ماضی کبی استعمال اولنوب بیلمز ایدی دیمکدر • مضارع صیغه‌سیله کلمه‌سی شدت تعریف

ایچوندر — عدتها — کیجه‌لرك عدد وحسابنی (ها) ضمیری کیجه‌لره راجعدر — مالم تکن — او کیجه‌لر اولمینجه — من لیالی اشهر الحرم — اشهر حرام کیجه‌لرندن اولمینجه عددلرینی بیلمزلر ایدی .

﴿ كَاَنَّمَا الدِّينُ ضَيْفٌ حَلَّ سَاحَتَهُمْ ﴾

﴿ بِكُلِّ قَرْمٍ اِلَى لَحْمِ الْعِدَى قَرِمِ ﴾

. **ترجمه** . کویا دین مبین برمسافر اولوب کندوسنه متعلق اولان اصحاب وغزاة کرام ایله مشرکین وکفارك حوالیلرینه ایندی وقوندی ؛ اویله برصورتده‌که دشمنلرك لحمنه غایت مشتهی ایدی . **شرح** . بو بیت شریفده دخی دین مبینك کمال قدرت وعظمتی ومشرکین وکفارك ضعف ومغلوبیتی تشبیهات ایله تعریف وتوصیف اولنور و بیوریلورکه : دین مبین برجهان عالیدن ماند حکمدار عظمت شعار کافهٔ تابعین کزینله بلا خوف وپروا میانهٔ اعدایه نزول وانلری مقهور ومخذول ایلدی . دین مشبه وضعیف ومسافر مشبه‌به — کفارك ساحه‌لری میانه‌لرینه ایندی استعاره ومجازدر . لحم اعدا روحانیت ومعانی‌یی قبول پذیر اولمیان اجسام دشمنان (ولحمه مشتهی) روی زمیندن ازالهٔ شرك وکفره شدتله راغب اولان دین مبینك ارکان جلیله‌سیدر . بو محلده (دین) دن مقصد ، بالذات فخر کائنات اولسه دخی جائزدر ؛ که محضا دین وایمان اولدیغندن ذات قدسیت صفاتلری (دین) لفظیله تعبیر بیورلدی . یاخود ذکر مسبب وارادهٔ سبب قاعده‌سی اوزره دیندن بحث اولنوب اول رسول مجتبا قصد ایدلدی .

(معنای الفاظ) کأنما — کویا — الدین — دین اسلام — ضیف — برمسافردر — حل ساحتهم — دشمنانك حوالیلرینه ایندی — بکل قرم — کافهٔ

(قرم ، فتح را ایله سید دیمکدر) الی لحم العدی — دشمنلرك اتنه — قرم — لحم واته زیاده اشتهالو اولانه دیرلر .

﴿ يَجُرُّ بَحْرَ خَمِيسٍ فَوْقَ سَابِحَةٍ ﴾

﴿ يَرْمِي بِمَوْجٍ مِنَ الْاَبْطَالِ مُلْتَطِمِ ﴾

. **ترجمه** . اول دین مبین (که بوراده دخی مقصد ینه فخر عالمدر) موحدینك عسکردر یاسنی یوزوجی آتلر اوزرنده اوله‌رق آقیدیر ؛ اویله عسکر دریاسی . که بهادران اسلامدن بربری اردنجه موج آتارلر .

(یجر) نك فاعلی حسب العباره دین مبین ایسه ده مقصد اصلی فخر کائناتدر

. **شرح** . بو بیت شریف ایله جنود هیبت نمود پیغمبری تعریف وغایت بلیغ وعالی صورتده تشبیه وتوصیف اولنور و بیوریلورکه : اول سلطان دوکیتی یعنی جناب محمد عربی افندمزك اعلان واعلای دین مبین ایچون مشرکین وکفار اوزرینه سوق واجرا ایلدیکی عساکر نصرت مأثر سباحت ایدرکبی سهیل وسریع سیران ایدن خیول عجول اوزرینه دهشت انکیز وخون آمیز اولوب اودریای جلالت احتوانك دشمنه قارشی آتدیغی امواج بربرینی تعاقب ایدن ابطال وقهرمان دین مبین ایدی . عسکر دریاسی دیمك ، هم کثرتنه هم دشمنی غرق ایله هلاك اورلمسنه اشارتدر . سابحه‌نك موصوفی محذوف اولان آتلردر . که خیول سابحه دیمکدر ؛ واتلره سابحه دیمك سهولت وسرعت وهیبت ایله حرکتلرندن مجازدر . عسکر سطوت آورك هرطاقم ومفرزه‌سنی موجه تشبیه ایتمك استعاره‌در (ملتطم) صفتی دخی ینه عسکرك بلا انقطاع ایلرولمه مسندن مستعاردر . عسکره (خمیس) دیمه‌نك سببی قوم عرب اولوقت مکمل

عسکری بش رکنه تقسیم ائلمرندن نشأت ایدر. اوارکانك اسامیسی دخی بونلردر: (مقدمه، میمنه، میسره، سارقه، قلب)

(معنای الفاظ) یجر — دین ویافخر کائنات افندمز آقیدیر (یجر)نك مضارع صیغه‌سیله کلمسی برصورت بدیعه ایله افاده‌یه قوت ویرمك ایچوندر — بحر خمیس — عسکر دریاسی — فوق سابحة — اویله عسکر دریاسی، که یوزیجی آتلر اوزرنده بولنور — یرمی — آتار (یرمی‌نك) فاعلی خمیس یعنی عسکردر. بعض نسخه‌لرده یرمی یرینه ترمی محرردر؛ اوحالده خمیس اسم جنس اولوب لفظاً مفرد ایسه‌ده افرادی جامع اولدیغندن جمع اعتبار اولنوب جمعلر ایسه مؤنث حکمنده بولندیغندن مؤنث صیغه‌سیله (ترمی) دیمش اولور — بموج — اول موج که — من ابطال ملتطم — بربری اردنجه کیدن بهادراندندر.

﴿ مِن كُلِّ مُنتَدِبٍ لِلّٰهِ مُحتَسِبٍ ﴾

﴿ يَسطُو بِمُستَأصِلٍ لِلكُفرِ مُصطَلِمِ ﴾

ترجمه . اول امواج شجعان اسلامیه الله تعالی رضاسیچون هر دعوتی قبول وثواب طلب ایدیجی زمره‌دندر، که کوکندن قوپاریجی و کفری هلاك ایلیجی صولت وآلت حرب ایله هجوم وحمله ایدرلر.

شرح . فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمزك میدان جهاد ووغایه مانند امواج دریا سوق و اجرا بیوردیغی بهادران بی همتا اویله ابطال دهشت نما ایدی، که جناب حقك رضاسیچون هر دعوتی قبول و ثوابی طلب ایدیجی اولدقلری حالده مشرکین وکفاره قارشو کفری کوکندن قوپاریجی آلت وصولت ایله هجوم ایدرلر ایدی. بوزمرهٔ جلیلهٔ اسلامیه سورهٔ فتحك یکرمی طقوزنجی آیت کریمه‌سنده وصف

اولنان اهل ایماندر. آیت کریمهٔ مشار الیهاده بیوریلور: ﴿ والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم ﴾ معنای شریفی، محمد مصطفی ایله برابر اولان اهل ایمان کفار اوزرینه غایت شدید و بینلرنده غایت مرحتلیدر. (مستأصل) دن یعنی کوکی قوپاریجیدن مقصد، یا اهل اسلامك آلات شدیدهٔ حربیه‌لری ویا استعاره صورتیله اعتقاد باطله‌یی قلع ایدن قرآن عظیم الشاندر (کفری) قوپاریجی دیمك کفاردن مجاز وکنایه‌در.

(معنای الفاظ) من کل منتدب — (بهادران اسلام) که هر دعوت ربانیه‌یی قبول ایدن زمره‌دندر — لله — الله رضاسیچون — محتسب — ثوابی طلب ایدن طائفه‌در (اوله بیلورکه الله لفظی محتسبه متعلق اوله) یسطوا — اوابطال اسلامیه هجوم و حمله ایدرلر — بمستأصل — کوکندن قوپاریجی آلت ایله — للکفر — کفری و یا بالاده بیان اولندیغی اوزره کفاری — مصطلم — هلاك ایدیجی.

﴿ حَتّى غَدَت مِلَّةُ الاِسلامِ وَهيَ بِهِم ﴾

﴿ مِن بَعدِ غُربَتِها مَوصولَةَ الرَحِمِ ﴾

ترجمه . حتی دین اسلام غربتندن و یالکزلغندن صکره بهادران دین سببیله قوم واقرباسنه واصل اولدی. **شرح** . فخر کائناتك جهاده سوق بیوردیغی شجعان اسلامیه‌دن حاصل اولان فوائد عظیمه‌دن بری وبلکه برنجیسی بودرکه: دین اسلام ابتدای ظهورنده غریب ومعینسز وسیما حضرت ابراهیم علیه السلام ودیکر پیغمبران ذیشاندن صکره وحدانیت ربانیه‌یی معلن اولان دین حنیف، مشرکین وکفار ایچنده غیب وکسسز قالمش ایکن اول شمس جهان آرا یعنی جناب محمد مصطفی علیه افضل التحایا افندمزك شعاع انوار احتواسی اولان بهادران دین مبین

عالم اسلاميتى تنوير و كامبين ايلديلر . بوبيت شريفده « ان الدين بدى غريباً وسيعود غريباً فطوبى للغربا » حديث شريف مشهورينه اشارت واردر . معناى حديث شريف ، دين اسلام غريب اوله‌رق ظهور ايلدى ، وقريباً غريب دونه‌جكدر ؛ بوكا داخل اولان غربا نه‌مسعود و بختيار غربادر ! » صلهٔ رحم اقرباسنه واروب خاطر وقلبلرينى تطييب ايتمك وآنلردن محتاج اولنلره ممكن ومشروع صورتده نفقه ويرمكدر . حديث شريفده دخى اراده بيورلمشدركه « صلوا ارحامكم ولو باسلام » اقرباكزه اولشيكز ولو سلام ايله اولسون (يعنى بشقه واسطه‌كز يوغيسه دخى)

(معناى الفاظ) حتى غدت — حتى اولدى — ملة الاسلام — دين اسلام (ملت ، املايا املدن دركه جمعيت معناسنه كلور — وهى — حالبوكه اوملت اسلاميه — بهم — اوبهادرلر ايله — من بعد غربتها — غربت ويالكزلغندن صكره — موصولة الرحم — اقرباسنه اولشمش وواصل اولمش اولدى

« مكفولة ابداً منهم بخير اب »

« وخير بعل فلم تيتم ولم تئم »

« ترجمه » دين مبين ، اول شجعان اسلاميه‌دن دائمى صورتده محفوظ ومصون اولوب اك خيرلو پدر وزوجلر ايله يتيملك وطولاق چكمدى . « شرح » موصولة الرحم اولدقدن بشقه دين اسلامك مؤبداً صيانتى ايچون جناب واجب الوجودك اك سوكيلى قوللرينى يعنى اهل ايمانى وكيل وكفيل قيلدى ودنياده مأثر حفظ وصيانت اك مؤثر اك حقيق صورتده پدر وزوجدن ابراز ايدلديكى بديهى اولمق حسبيله حافظين دين مبينى پدر وزوجلرك اك خيرلوسنه تشبيه بيوروب بوتشبيه مناسبتيله

مكفول و محفوظ اولان اسلاميت غربتدن سلامت بولدقدن صكره يتيملك وطوللق چكمدى وبهادران وابطال اسلاميه‌دن دائما حفظ اولنمش واولنور وان شاءالله تعالى الى يوم القيامه اولنه‌جق ديمكدر

(معناى الفاظ) مكفولةً — محفوظ اوله‌رق « (مكفولة) ملت اسلاميه‌يه صفتدر و (موصولة) كلمه‌سندن بدل ياخود انك اوزرينه عطف اولديغندن نصب ايله كلمشدر » — ابداً — دائما — منهم — بهادران اسلامدن — بخير اب — بابالرك خيرلوسيله — وخير بعل — وزوجلرك خيرلوسيله — فلم تيتم — ايمدى دين اسلام يتيم اولمدى — ولم تئم — وطولده اولمدى .

« هم الجبال فسل عنهم مصادمهم »

« ماذا رأوا منهم فى كل مصطدم »

« ترجمه » اول اصحاب وابطال كرام طاغلر اولوب ايمدى انلر ايله مصادمه ايدن كفارى صوركه هر مصادمه وحرب ايلدكارى يرده اوابطالدن نه كورديلر . . « شرح » اصحاب وابطال هيبت مآل پرثبات مانند جبال اولوب متانت وصولت وسطوتلرينى بيلمك ايسترايسه‌ك نه كوردكارينى اوقهرمانلره مصادم اولمش كفاردن صور . يعنى كفارك كرفتار اولدقلرى شدائد ودهالرى تحقيق ايت ديمكدركه ذكر محال وارادهٔ حال قبيلندندر . على الخصوص ناظم فاهم اشبو قصيدهٔ جليله‌يى انشاد ايدر ايكن اصحاب ايله محاربه ايدن دشمنان بر قاچ عصر اول تارك جهان و واصل نيران اولديلر ايدى (مصادمهم) لفظنده‌كى برنجى (ميم) مفتوح اوقنور ايسه محل مصادمه‌يى صور ديمك اولوب فقط مصراع ثانيده اسم مكان اولان (مصطدم) لفظى موجود اولديغندن (مصادم) لفظى بوبيت شريفده

اسم مكان اولەمیه جغی دركاردر (مصطدم) ثلاثی اولمیەرق اسم مكان، اسم زمان، اسم فاعل، اسم مفعول اولەبیلور ایسەده مصراع ثانیده (كل)دن اول (فی) حرف جری موجود اولدیغندن اسم مكان اولدیغی قطعیاً حكم اولنور. جباله تشبیه اولنان اصحاب كرام مستعارله وجبال مستعار منهدر؛ وجه شبه محذوف اولان ثبات وعظمت ورزانت وعلویتدر.

(معنای الفاظ) هم الجبال — اول اصحاب كرام طاغلردر — فسل — ایمدی صور — عنهم — انلرك حالندن — مصادمهم — كندولریله مصادمه وحرب ایدن دشمنانەكه — ماذا رأو — نەكوردیلر (ماذا رأی نەكوردی یعنی مفرد صیغەسیله اولور ایسه اوحالده (رأی) نك فاعلی مصادم اولان دشمن وعدودر، كه استخفاف ایچون مفرد صیغەسیله یاد اولنمش اولور) — منهم — انلردن یعنی شجعان اسلامیەدن — فی كل مصطدم — هرمحل حرب ومصادمەده (نەكوردیلر دیوبده كوریلان احوالی تعریف ایتامك مصادمات واقعەدەكی شدتك عظمتنی تجسم ایچون ایشیدنلرك خیالنه حواله ایتمكدر.)

﴿ وَسَلْ حُنَيْنًا وَسَلْ بَدْرًا وَسَلْ أُحُدًا ﴾

﴿ فُصُولَ حَتْفٍ لَهُمْ أَدْهَى مِنَ الْوَخَمِ ﴾

ترجمه • حنین دیدكاری وادی یه وبدر موضعنه واحد طاغنه صورکه اوفصول وازمنه دشمن دین اولانلرك هلاكی ایچون وبا وطاعون خستەلكندن دها شدید دها عظیم بلالی ایدی • شرح • مواقع مذكورەیی سؤال ایت بیورمق مجاز صورتیله اوراده بولنمش كفاری وكفارك احوالنی تاریخدن وسائر اخباردن صور دیمكدر. نته كیم (واسئل القریة) بیورمق قریه اهلنی سؤال ایت دیمكدر، كه ذكر محل واراده حالدر. اوفصول وازمنەده فخر

كائنات علیه افضل التحیات افندمزله معیت پر جلالت سیدالانامده بولنمش اصحاب دین مبین خارق العاده برصورتده قتل وهلاك كفار ومشركین ایدرلر ایدی • بیت شریفده ذكر اولنان مواقع ومواضع مشهورەیه كلنجه (حنین) مكۀ مكرمه وطائف بیننده بروادیدركه فخر دوجهان مكۀ مكرمەیی فتح ایلدكدن صكره اون بش كیجه اوراده آرام بیوردیلر (هوازن) نام قبیلەنك رئیسی مالك بن عوث وتابعلریله محاربه ایدەجكاری صرەده اهل اسلامدن برقاچ كشی عساكر اسلامیەنك كثرتنه مغرور اولوب نصرت ربانیەیی فراموش ایلدكلرندن مشركین وكفار اكسزین هجوم ایله مسلمین كرفتار تفرقه وغمكین اولوب اووقعۀ شدیدەده دخی مانند كوه پرشكوه اولەرق صبروثبات ایدن ینه حبیب جناب كردكار، عمان شجاعت كان قرار، حضرت احمد مختار افندمز ایدی، كه اوزرینه صلواة بی شمار اولسون ودیدی (یارب آتنی ماوعدتنی من النصرة) یعنی یاربم نصرت صمدانیەكدن بكا وعد بیوردیغك نصرتی احسان ایت » وصوتی بلند اولان حضرت عباس رضی الله عنهی ندا ایچون امر بیوردی؛ حضرت عباس ندا ایدنجه بهادران اسلام درحال تجمع ایلش وجناب حق اهل ایمانه سكونت قلب ایله برابر ظاهر كوزیله كورنمز جنود فتوحات نمود صمدانیەیی ایندرمش وفخر كائناتك امر حق ایله رمی ایلدیكی بر قبضۀ خاكك تأثیر معنویسیله اعدای دین هلاك ومطمورۀ زمین وخاك اولمشلردر • بوكا دائر اولان آیت كریمه سورۀ «توبه» نك یكرمی آلتنجی آیت كریمەسیدر • شویله كه: ﴿ لقد نصركم الله فی مواطن كثیرة ویوم حنین اذ اعجبتكم كثرتكم فلن تغن عنكم شیئاً وضاقت علیكم الارض بما رحبت ثم ولیتم مدبرین ثم انزل الله سكینته علی رسوله وعلی المؤمنین وانزل جنوداً لم تروها وعذب الذین كفروا وذلك جزاء الكافرین ثم یتوب الله من بعد ذلك علی من یشاء والله غفور رحیم ﴾ معنای جلیلی • قسم اولسونكه الله تعالی برچوق حرب یرلرنده سزه یاردم ایلدی وحنین موقعندەكی یوم حربده سزه نصرت ویردی اوحالدەكه سز كثرتكزدن تعجب ایلدیكز و اندن

مغرور اولدیکز حالبوکه چوق اولمکز سزه هیچ برشیئه یرامدی وارض وزمین وسعتیله برابر اوزریکزده تنك وطـار اولدی اندن صکره ارقه‌کزی چویروب اعدایه مقابله ایتمکدن دوندیکز بعده الله تعـالی پیغمبری ومؤمنلر اوزرینه سـکونت ورحمت انزال ایله سزلك کورمدیککز عسـکر وجنود ایـندیرمش (که بوجنود ملائك وسـائر جنود غیر متناهیٔ ربانیه دندر) وکفر ایدنلره عذاب ویردی بوده کافرلره لایق اولان جزادر اندن صکره جناب خدا ایستدیکی کیمسه اوزرینه توبه ایله دونوب انی مکرم ایلروحق تعالی غایت مغفرت ورحمت ایدیجی‌در » بدر ایسه مکهٔ مکرمه ایله مدینهٔ منوره بیننده برمحلك اسمیدر. بدر غزاسنده معیت فخرکائناتده بولنان اصحاب کرام اوچیوز اون بش مرداندن عبارت اولوب دشمنان پك چوق زیاده ایدی. بدر اهل اسلام ایچون برنجی والك مؤثر غزواتدن معدوددر. انده معجزات وشجاعت نبویه وشدید اولان حملهٔ اسلامیه آشکاره اولدی (احد) مدینهٔ منوره‌یه قریب برموضعدر. احد محاربه‌سندن اول فخرکائناته بعض اشـارت معنویه واقع اولمسندن طولایی اوکون محاربه‌یه کیتمکی مناسب کورمدیلر ایسه‌ده شجعان اسلامیه‌نك فوق العاده ارزولری حسبیله کیدوب اهل اسلام غالب اولدقده دشمنی تعقیب ایتمك کیفیتی اهمال وجمع غنائم ایله اشتغال ایتلرندن اعدا رجعت ایدرك اهل اسـلام برخیلی شـهید ویرمش ومشـقته کرفتار وبعده نائل نصرت جنـاب کردکار اولمشدر، که بونك تفصیلاتی تواریخ مفصله‌ده کورینور.

(معنای الفاظ) وسل حنیناً — دخی حنین‌دیدکاری دره‌یه صور — وسل بدراً — بدرتسمیه‌اولنان‌موضعی‌سؤال ایت — وسل احداً — واحد دیلان یری صور — فصول حتف لهم — که (اورالرده واقع اولان محاربات) اعدای دین ایچون هلاك فصول وازمنه سیدر — ادها — زیاده بلالی — من الوخم — وبا دیلان خسته لکدن.

المصدری البیض حمرا بعدما وردت
من العدی کل مسود من اللمم

ترجمه . مانـند جبال اولان شجعـان اسلامیه بیـاض قلجلری قرمزی‌یه دوندریجیلردر ؛ دشمنلرك صارقن صاچلرندن کاملاً سـیاهلنمش (رأس واعضاسنه) اوقلجلر کردکدن صکره . (اویله برصورتده قلج استعمال ایدن بهادران اسلامی مدح ایدرم، توجیهی دخی مناسبتلیدر)؛ **شرح** . بوبیت شریفده دخی کماة وابطال هیبت اشتمال اسلامیه‌نك جهاد وجلالت وعظمتلری غایت مؤثر برصورتده بیـان ومطالعه ایدن مؤمنلری شـادان واعدای دینی لرزان ایلر. عرب‌کبی بیوك وشجیع قوملرك تعبیراتنده دخی بیوکلك وشجاعت کندینی اظهار واثبات ایلر. بیت شریفده بونکته دخی واردر،که باش وبیونلری صاچلردن سیاهلنمش مقتول دشمنان اویله اختیار وضعیف دشمن اولمیوب صاچی سیاه کنج وقوی دشمن ایکن بهـادران اسلام انلری دخی قتل واعدام ایدرلر ایدی دیمکدر.

(معنای الفـاظ) المصدری — چیقاریجیلر ودوندریجیلر (المصدری جمعدرکه اصلنده (مصدرین) ایدی جمع نونی اضافتدن سـاقط اولدی) البیض — بیـاضلر (بانك کسریله ابیضك جمعیدر؛ صفت مشبه‌در، مفعول وموصوفی اولان (سیوف) محذوفدر) — حمراً — قرمزیلر اوله‌رق (حمر احمرك یعنی قرمزینك جمعیدر) بعدما وردت — اوقلجلر داخل اولدقدن صکره (وردت) کلمه‌سنده‌کی (ت) ضمیری محذوف قلجلره راجعدر؛ جمع اولمق حسـبیله ضمیرلری مفرد مؤنث کلدی — من العدی — دشمنلردن — کل مسود — تمامیله سیاهلنمش — من اللمم — باشده یاتوب صارقن

صاچلردن، کسرلام ایله « لمم » لمه کلمه‌سنڭ جمعیدر، که معناسی باشده بیتن واوموزه صارقان صاچلردر)

﴿ وَالْکاتِبینَ بِسُمْرِ الْخَطِّ ماتَرَکَتْ ﴾

﴿ اَقْلامُهُمْ حَرْفَ جِسْمٍ غَیْرَ مُنْعَجِمِ ﴾

• **ترجمه** • قلیچ دوندیریجی بهادران اسلام خط مملکتنڭ مزراقلریله یازانلردر، اوبهادرانڭ قلملری دشمنلر جسمنڭ هیچ بر حرفنی نقطه‌سز براقدیلر؛ یعنی اجسام اعدانڭ هرطرفنی سونکوله دیلر دیمکدر (بونلری مدح ایدرم، توجیهی ینه جائزدر) • **شرح** • بوبیت شریفده‌ده دخی شجعان اسلامیه‌نڭ حربده‌کی مهارت وصولتلری واسلحه انتخابنده‌کی دقتلری ازبار، وناظم عالم طرفندن دقیق هنرلر اظهار اولنور • تناسب حسبیله بونده هم صنعت بدیعیه هم استعارهٔ تبعیه واردر؛ زیرا کاتبلردن مقصد، مزراقلرینڭ اوچندن قان اقیدان بهادران، وقلملردن مزارقلر؛ وحرفلردن بدنڭ هرطرفی، ونقطه‌لنمامش دیمکدن مرام جرحسز قالمامش دیمکدر • برده خط ویازی‌یه متعلق بحث وار ایکن بالمناسبه (خط) مملکتنی ذکر ایتمك تلمیح صنعتی واردرکه اوده علم بدیعدندر •

(معنای الفاظ) والکاتبین — بهادران اسلام کاتبلردر (یاخود مفعول اوله‌رق اول کاتبلری مدح ایدرم) بسمر الخط — بحرین و یمنده بولنان (خط) مملکتنڭ مزراق وسونکولریله (سمر، اسمرڭ جمعیدر؛ اسمر ایکی معنایه کلور : یاسونکو ویا بغدای رنکلو مشهور اولان اسمرلکدر، فقط بومحلده مناسبت اولان سونکودر — ماترکت — قلملری ترك ایتمدی (ترکت) فعلنده‌کی (ت) ضمیر مؤنث جمع حسبیله اقلامه متعلقدر — اقلامهم

اوکاتبلرڭ قلملری — حرف جسم — بدن حرفنی (مجاز صورتیله‌که اجسام اعدانڭ هرطرفنی دیمکدر) — غیر منعجم — نقطه‌سز هیچ بریر براقدیلر

﴿ شاکِی السِّلاحِ لَهُمْ سِیما تُمَیِّزُهُمْ ﴾

﴿ وَالْوَرْدُ یَمْتازُ بِالسِّیما مِنَ السَّلَمِ ﴾

• **ترجمه** • اویله شجعان اسلامیه، که تام السلاحدرلر، انلره مخصوص عالی برسیما وعلامت واردر؛ اوسیما اوبهادرانی سائر انسانلردن تمییز وتفریق ایلر؛ نته‌کیم ورد وکل دخی سلم دینلان اغاجدن سیماجه تفریق وتمییز اولنور • (شاکی، تام السلاح معناسنه کلدیکی کبی، ارسلان معناسنه دخی کلیر • او تقدیرده شاکی مضاف اوله‌رق سلاح ارسلانی دیمك، که غایت مناسبتلی دخی دوشر ویاخود شوکتی حائز سلاحلولردر •) **شرح** • ینه ابطال وکماة دین مبین مدح وثنا وقدر وشانلری تعبیرات جلیله ایله بر قات‌ها اسنا اولنور؛ وارسلانلر تام اسلحه ایله دشمنلرڭ قلوبنه هول انداز، ومعناً اولدقلری کبی صورتا دخی ممتازدرلر • خاطره کله بیلورکه کافهٔ انسانلر بر نوع مخلوق ایکن بربرندن اساساً نصل تفریق اولنه‌بیلور؟ اوفکر وسؤال مقدره جواباً بیوریلورکه: کل دخی نوعاً سلم اغاجنه مشابه‌در؛ فقط کل بشقه وسلم بشقه اولدیغی هویدادر • اشبو بیت شریفده سورهٔ فتحڭ یکرمی طقوزنجی آیت کریمه‌سنه دخی تلمیح واردر • شویله‌که : ﴿ محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تراهم رکعاً سجداً یبتغون فضلاً من الله ورضواناً سیماهم فی وجوههم من اثر السجود ﴾ معنای جلیلی ، محمد مصطفی الله تعالینڭ رسولیدر، وکندوسیله اولان اهل ایمان کفاره قارشو غایت

شدید اولوب بینلرنده ایسه پك چوق شفقتلیدرلر؛ او اهل ایمانی رکوع وسجود حالنده کوررسین؛ انلر جناب حقدن فضل ورضا طلب واسترحام ایدرلر، انلرك علایم وسیمالری سجده اثرندن اوله‌رق یوزلرنده بدیداردر.

(معنای الفاظ) شاکی السلاح — تام السلاحدرلر (مفرد صیغه‌سیله اعتبار اولنسه ذکر جزء واراده‌ٔ کل قبیلندن اوله‌رق بهادران اسلامه صفت اوله‌جغی مثللو، جمع اولسه‌دخی مناسبت تامه الور، که شاکین ایکن سلاحه اضافتی حسبیله نون ساقط اولدی ویاخود دیکر معناکه سلاح ارسلانی دیمکدر) لهم — او بهادران ایچون واردر — سیما — بر سیما وعلامت واردر — تمیزهم — که او سیما انلری تمییز وتفریق ایدر — والورد — ورد وکل دخی — یمتاز — آیریلوب بللی اولور — بالسیما — سیما ونشان ایله — من السلم — سلم دینلان اغاجدن (سلم اغاجی دخی کل اغاجنه مشابهدر.)

﴿ تُهدی اِلَیْكَ رِیاحُ النَّصرِ نَشْرَهُمْ ﴾

﴿ فَتَحسَبُ الزَّهرَ فی الاَکْمامِ کُلَّ کَمی ﴾

ترجمه ، نصرت روزکارلری سکا هدیه کوندررلر، اول بهادرانك رائحهٔ طیبه‌لرینی؛ ایمدی سن ظن ایدرسین که بالجمله کماة وابطال دین مبین خارجه چیقمامش غلاف وظرفلری ایچنده ازهار وشکوفه‌لردر.

شرح ، نه لطیف وعالی بر مضمون حقیقت مشحوندر! اول سلطان ارض وآسمان علیه الصلوة والسلام افندمزه تابع اولمش شجعان نصرت انسامك اعلان احدیت وتأکید اسلامیت وتوسیع ملك ومملکت ایچون وجوده کتیردکاری فتوحات سعدت آیات اهل اسلام ایچون آلان والی الاخر الزمان مابه السعادت وباقی بردولتدر؛ اول قهرمانك دوکدکاری قانلر

قدر بیوك برشی وارایسه اوده شجاعت وثباتلری وتسخیر ایلدکاری ممالك ایله آثار جلیله‌لریدر. بو بیت شریفده هم مجاز وهم استعاره هم تشبیه هم صنعت بدیعیه واردر. شویله‌که (ریاح نصرت) دولت وحاکمیت اسلامیه‌دن مجاز (رائحهٔ طیبه) شجعان اسلامیه‌نك فتوحات وماجرالرینی استعاره‌در. سلاح وحشمت وعدالت لباس ایچنده بورنمش اول ابطال دینی (اکمامده بولنان شکوفه‌یه) تشبیه ایتمك بلیغدر.

(اکمام کل کمی) تعبیراتی صنایع بدیعیه دندر، که جناس ناقص تعبیر اولنور.

(معنای الفاظ) تهدی الیك — سکا هدیه کوندرر (تهدی اهدادن وافعال بابندن اولمق وفاعلی نصرت روزکارلری بولنمق حسبیله (یهدی) یرینه ضم تا ایله (تهدی) کادی — ریاح النصر — نصرت روزکارلری ریاح ریحك وروزکارك جمیدر) نشرهم — اول شجعان اسلامیه‌نك رائحهٔ طیبه‌لری — فتحسب — ایمدی سن ظن ایدرسین — ازهر — چیچك (ازهرده‌کی لام استغراق ایچوندر، که کافهٔ شکوفه دیمکدر — فی الاکمام — ظرف وغلافلرنده — کل کمی — اسلحه‌یه بورنمش هربر مسلمان قهرمانی

﴿ کَاَنَّهُم فی ظُهورِ الخَیلِ نَبْتُ رُبًا ﴾

﴿ مِن شِدَّةِ الحَزمِ لا مِن شِدَّةِ الحُزُمِ ﴾

ترجمه ، اول بهادران اسلام آتلرك ارقه‌سنده کویا یوکسك یرلرده بیتن اغاجلرکبی راسخ وثابت ایدیلر؛ بوثباتلری شدت عزم ورشدلرندن اوتوب اکرلری باغلایان قولانلردن دکل ایدی.

شرح ، ناظم عظیم بنده اصحاب کرام وشجعان فخامی توصیف وآتلر اوزرنده دخی مهارت کامله‌لرینی

برتشبیه بلیغ ایله تعریف ایلر وتشبیهی غایت قوی اولدیغی کبی (حَزِم) و (حزْم) الفاظنده کی جناس تام دخی لطیف وظریفدر . برنجی مصراعده اصحاب کرامك جسماً اولان قوتلری ومصراع ثانیده معناً مشهود اولان رشد وعلویتلری بیان ایدیلور وقلوب مؤمنین بکام اولنور . بیتنجیلك ایکی بیك سنه دن زیاده برمدتدنبری مقبول جهان برتعلیم شجعاندر . حتی یونانیلردن (قسه نوفون) نام مؤلف ماهرك بوکادائر یازدیغی کتاب الآن مدنی قوملردن تحسین وتعمیم ایدیلور . قوم عرب ایسه بوتعلیم عظیمده هرقومه فائق اولدیغی عموماً اعتراف وبیان واولاد عربه بویوزدن دخی برشان علاوه وایتان اولنور .

(معنای الفاظ) کانهم — کویا بهادران اسلام — فی ظهور الخیل — آتلرك ارقه سنده — نبت ربا — یوکسك یرلرك بیتنلری که اشجاری دیمکدر (نبت) لفظی اوزره بعضیسی اوت ظن ایتدیلر ، فقط أصحابه تشبیه اولنه جق اوتده هیچ برقوت اولمدیغی معلوم اولوب بناءً علیه بو محلده (نبت ربا) یوکسك یرلرده بیتن اشجار دیمکدر (ربا) (ربوه) نك جمعی اولوب که بروجه بالا یوکسك یره تعبیر اولنور — من شدة الحزم — عزم ورشدلرینك شدت وقوتندن طولایی (آتلر اوزرنده ایکن قوی اغاجلره تشبیه اولندیلر — لامن شدة الحزم — دکل اکرلری آتلره ربط ایدن قولانلرك شدتندن یعنی اسباب عدیده دن .

﴿ طَارَتْ قُلُوبُ الْعِدَى مِنْ بَأْسِهِمْ فَرَقاً ﴾

﴿ فَمَا تُفَرِّقُ بَيْنَ الْبُهْمِ وَالْبَهَمِ ﴾

ترجمه ، دشمنلرك قلبلری شجعان اسلامیه نك بأس وشدتندن قورقه رق اوچدی : ایمدی اعدای اسلامیت اولانلر قوزولر ایله ابطال دینك بینني فرق وتمییز ایده مزلر ایدی : زیرا شاشدیلر ایدی .

شرح ، بوبیت شریفده اعدای دینك کمال خوف واضطرابلری وشجعان اسلامیه نك شدتلری بیان اولنور . قوشی ذکر ایتمیه رك لوازمندن اولان طیرانی اخذ ایله قلبه اسناد ایتمك استعارهٔ مکنیه وقلب اوچدی دیمك دشمنلر قلبلرینك کرفتار اولدقلری خوفدن طولایی عظیم چارپندیلرینه کنایه در (فرقاً) و (تفریق) الفاظنده کی مشابهت جناس ناقص و (بُهم وبَهم) تعبیراتی جناس تام تعبیر اولنور (بهم) تازه کیك وقوزی وبهادران معناسنه کلدیکی کبی ، ساده رنك ایله سیاه رنکه دخی استعمال اولندیغندن بوجناس معناً ولفظاً اتم واکملدر . دشمنان دین قوزولر ایله بهادرانی فرق ایده مدیلر مضموننده برنکته واردر ، که اوده قوزو اك ضعیف وخلقةً اك یواش برحیوان ایکن اسلام قهرمانلری کبی اك قوی اك شدید اك انسانیتلی مکرم برمخلوقدن فرق ایده بیلمامك کفارك عظیم شاشقنلغنه وابسته اولدیغی نکته سیدر

﴿ اخطار ﴾ — (فرقاً) عربی (فرق) کلمه سندندر ، که قورقو دیمکدر ؛ ارنبود لساننده دخی قورقویه (فریقه) وبو (نانجه) (فریکی) دیرلر ؛ السنهٔ مختلفه ده لفظاً ومعناً چوق کلمه لرده کورینان مشابهت عادی برتصادفدن عبارت اولمیوب قرون کثیره دن اول السنه نك بربرینه اولان مناسباتندن نشأت ایلدیکی علاوةً بیان اولنور .

(معنای الفاظ) طارت — اوچدی — قلوب العدی — دشمنلرك قلبلری — من بأسهم — شجعان اسلامیه نك شدتندن - فرقاً — قورقه رق — فما تفرق — ایمدی دشمنلرك قلبلری فرق ایتمزلر ایدی — بین البهم — قوزولرك بینیله — والبهم — وبهادرانك بینني .

﴾ وَمَنْ تَكُنْ بِرَسُولِ اللّٰهِ نُصْرَتُهُ ﴿

﴾ اِنْ تَلْقَهُ الْاُسْدُ فِى اٰجَامِهَا تَجِمِ ﴿

• **ترجمه** • واول كيمسه‌نك كه نصرت و ظفرى فخر كائنات ايله يعنى فخر كائناتك سبب و بركتيله اوله، اكر اكا ارسلانلر ميشه‌لرنده واورمانلرنده ملاقى اولسه‌لر سكوت ايدرلر. • **شرح** • كماة وابطال دين مبينك كمال شجاعت وصولتلرى سبق ايدن ابيات حقيقت آيانده بيان واتيان اولنمش ايسه‌ده، ظن اولنمسونكه او قهرمانلرك فتوحاتى مستقلاً كندى ذاتلرندن حاصل اولمش اوله؛ بالعكس اهل اسلامه كلمش وكله‌جك كافهٔ نصرت اول سلطان دوسرا ومفخر انبيا افندمزكدر، كه هرقنغى مؤمنه توجه والتفات بيورسه‌لر اومرد ديندار اولدرجه‌ده مظفر وبختيار اولور، كه ارسلانلرك الك زياده محل شدتلرى اولان عظيم اورمانلر ايچنده بيله تلاقى اولنسه ارسلانلر انك مضرت معنويه‌سنى حس وادراك وهيبتندن ساكت وبرباك اولورلر. زوال وغروبه غير تابع اول خورشيد معنوى يعنى محبوب يزدانى جناب محمد عربى افندمزك بحقٍ مدح وثناسى محال وبوكا موفق اولور ظننده بولنان انسان كرفتار خيالدر.

(معناى الفاظ) ومن تكن — وهر كيمك كه اوله — برسول الله — رسول الله افندمز ايله يعنى امداد وبركات رسالتپناهيلريله — نصرته — نصرتى — ان تلقه الاسد — اوآدمه ارسلانلر ملاقى اولسه‌لر — فى آجامها — اورمانلرنده — تجم — سكوت ايدرلر (تلقه اجامها تجم) كلمه‌لرنده‌كى علامت تأنيث جمع صيغه‌سيله ذكر اولنمش ارسلانلره متعلق اولدقلرندندر.

﴾ وَلَنْ تَرَى مِنْ وَلِيٍّ غَيْرَ مُنْتَصِرٍ ﴿

﴾ بِهِ وَلَا مِنْ عَدُوٍّ غَيْرَ مُنْقَصِمِ ﴿

• **ترجمه** • اول فخر كائناتك اصحاب واحبابندن عون رسالتپناهيسيله ياردم ايدلمامش ودشمنلرندن منكسر وپريشان اولمامش هيچ بر كمسه‌يى كورمزسين. • **شرح** • اول رسول مجتبا عليه افضل التحايا افندمز حضرتلرينه بحقٍ محب اولانلر منصور ودشمنلرى مقهور ومقهور اولور. بوده اول كان عرفانك كمال قوهٔ روحانيه وحكمت معنويهٔ جليله‌سى اقتضاسندندر. اول عمان حكمتدن نصرت ويا انكسار ايكى صورتله عرض ديدار ايلر: برى، جهان عقباده صرف روحانى وديكرى دنياده هم روحانى هم جسمانيدر. بو حقيقت كتب تصوفيه‌دن بشقه تاريخه مراجعتله ظاهر و باهر اولور؛ فقط دوست و منصور اوله‌بلمك ايچون يالكز (بن شكر اسلام) كبى بر قاچ تعبيرات معلومه‌نك استعمالى غير كافى اولوب، فرائض ربانيه‌يى وسنن نبويه‌يى بعد الايفا اوغور جلالت موفوردن مبينده وشريعت مطهره‌نك حفظنده جانى اسير كه‌مك دكل بيك جان اولسه جمله‌سنى فدا ايتمكى نعمت عظما بيلمكله وجناب احمد مختار افندمزى (الله تعالى دن صكره) هر شيدن زياده سومكله حاصل اولور •

(معناى الفاظ) و لن ترى — و كورمزسين — من ولى — ولير و احبادن — غير منتصر — نصرت اولنمامش كمسه‌يى — به — اول نبى ذيشانك عون وامدادى سببيله — ولا من عدو — و دشمنلردن هيچ بر دشمن كورمزسين كه — غير منقصم — منكسر وقيرلمش اوليه •

احل امته في حرز ملته

كالليث حل مع الاشبال في اجم

ترجمه . فخر عالم صلى الله عليه وسلم افندمز امتنى حصن حصين اولان دين مبينلرينك ملجئنه ايندیروب قوندوردی ؛ نته كم ارسلان ياورولريله بيشه واورمانلق ايچنه قونار .. شرح . ظن اولنمسونكه فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمزك اهل اسلامه اولان مرحمت و صيانتى يالكز مدت عمر رسالتپناهيلرينه منحصر اوله؛ بالعكس الى يوم القيامه وآخرتده الى الابد اول صيانت مايه السعادت باقى و علويدر. بيت شريفده كورينان تشبيه رسول مجتبا عليه افضل التحايا افندمزك فعليله ارسلانك فعلى بيننده اولوب كه ايكيسى تابعلرينى كمال شجاعت و شفقتله حس ايدرلر . اهل ايمانى ارسلان ياورولرينه تشبيه ايتمك بر تشبيه حقيقت نما و جلالت افزادر. خاطره كله بيلوركه ، بعضاً اهل اسلام كرفتار بلايا و دوچار الام اولورلر، بوندندر ؟ ذلتى موجب اهل اسلامه اصابت ايدن بلا شريعت مطهره يه و حكمت اسلاميه يه بحق اتباع ايلمه كلرندن نشأت ايدوب على الخصوص اك عظيم صيانت دائمى اولان آخرتده در. همده اهل اسلام ايچون بلاياى صوريه باعث سعادت ابديه اولديغى وارستهٔ شبهه در . حضرت مولاناى رومى قدس سره السامى افندمز مثنوئ شريفده بيوررلر. « همره غم باش با وحشت بساز » « مى طلب در مرك خود عمر دراز » معناى شريفى ، غم وكدرله همراه و يولداش و وحشت و اضطرابله مألوف و ارقداش اول، كندى موت و اولمكده اوزون عمر طلب ايت » نه عظيم حكمتدر !

(معناى الفاظ) احل — فخر عالم ايندیروب قوندردی — امته — كندى امتنى — فى حرز ملته — دين مبينلرينك حصن حصين حفظنده —

كالليث — شول ارسلان كبى كه — حل — ايندى ويا ايندیردی — مع الاشبال — ياورولريله — فى اجم — اورمان ايچنه .

كم جدلت كلمات الله من جدل

فيه وكم خصم البرهان من خصم

ترجمه . پك چوق دفعه حق تعالينك كلماتى يعنى قرآن عظيم الشانى دين مبين خصوصنده مباحثه جهتندن (وياخود دينه قارشو جدله جرأت ايدنلردن نيجه لرينى يره اوروب مغلوب ايلدى وعين برهان اولان (حديث شريف پيغمبرى و شريعت احمدى) خصماى ديندن نيجه لرينى عظيم صورتده منهزم قيلدى .. شرح . خاطره كله بيلوركه ، غير مسلم اولانلردن بعضيسى دين مبينه تعريض ايدرلر انلر ايچون مؤثر جوابلر وارميدر ؟ كرك بومقدر سؤال وكرك حقيقت حال اوزره بيوريلوركه : قرآن عظيم الشان سيف صارم آسادينه تعرض ايتمش اصحاب جدالدن نيجه بليغ و صورتا هنوز اولانلرى مغلوب و رسوا ايلدى. پك چوق اهل خصومت و ضلالتى عين برهان اولان احاديث و معجزات و شريعت شديداً منهزم و برباد ايتدى. بو عظمت قرآن عظيم الشانك همان هر آيت جالب السعادتنده رؤيت اولنديغى كبى ، سورهٔ رومك (الم غلبت الروم) آيت كريمه سنده دخى مشهود اولى الحكمت اولور. شويله كه: اهل كتاب اولان رومى بت پرستان كلياً مغلوب و پريشان ايتمش ايكن بر قاچ سنه صكره روملرك بت پرستلره قارشو غالبيتى عبارات صريحه ايله سورهٔ مشار اليهاده فرمان و انبا بيورلمق حسبيله بت پرستلر حضرت ابى بكر صديق رضى الله عنه ايله بو خصوصده پك چوق مباحثه لر ايتمش و متقابلده

نه اوله‌جغنی (محمد مصطفی) نصل بیله بیلور دیو جدل و عناد ایلمش ایکن اوبحثلردن برقاچ سنه صکره برمقتضای وحی الهی‌روم غالب وبت پرستان مغلوب وهارب اولدی . بوماجرا مثنوئ شریفه اولان شرح عاجزانه‌مده تفصیلاً بسط وانبا ایدلدی. لفظ (برهان) بو محلده مذکور اولیان حدیث شریفه ویامعجزات باهره ویاشریعت مطهره دیمکدر. بوده برنجی مصراعده‌کی (کلمات الله) عباره‌سنك وجودندن مستدللدر که کلمات اللهدن صکره (برهان) تعبیری یالکز احادیث شریفه ومعجزات عالیه و شریعت غرایه‌لایق وسزا اولور .

(معنای الفاظ) کم جدلت — نیجه چوق دفعه یره اوروب مغلوب ایلدی (« جدلت » فعلنك فاعلی جمع صیغه‌سیله کلان کلمات اولدیغندن جدلت مؤنث صیغه‌سی اوزره کلدی وبناء علیه (ت) ضمیری کلمات اللهه راجعدر) من‌جدل — جدل و مباحثه جهتندن (ویااصحاب جدل وتعریضدن) فیه — دین مبینه متعلق مباحثده — وکم خصم — و نیجه دفعه شدیداً مغلوب ایلدی — البرهان — برهان — من‌خصم — دشمنلردن تعریض ایدنلری .

﴿ کَفَاكَ بِالْعِلْمِ فِى الْاُمِّى مُعْجِزَةً ﴾

﴿ فِى الْجَاهِلِيَّةِ وَالتَّأْدِيبِ فِى الْيُتُمِ ﴾

ترجمه . قوم عربك جاهلیتی هنگامنده امی اولوب هیچ برانساندن اوقومق یازمق اوکرنمامش فخر کائناتك علم اکملی ویتیملکنده ادب وعرفان رسالتپناهیسی معجزه جهتندن سکا کافیدر . . **شرح** . قرآن عظیم الشان ایله لاتعد ولاتحصا اولان معجزات باهرات فخر

الانبیا علیه افضل التحایا برر برر تعداده نه حاجت؟ ای مؤمن، اکرسنده عقل سلیم وارایسه قوم‌عربك زمان‌جهالتنده وفخر دوجهانك امیلکنده خارق العاده ظهور ایدن علم محمدی ویتیملکنده مشهود جهان اولان ادب وعرفان احدی معجزه نوعندن سکا کافی ووافیدر. فی‌الحقیقه بالاده بیان اولندیغی زمانده اول سلطان عرفانك، رسول مجتبانك کمال علم‌وادبی هرمنصف عقلی کلیاً حیران وقلب مؤمنی مفتخر وشادان ایلر .

(معنای الفاظ) کفاك — سکا کافیدر — بالعلم — علم وکمال (بازائده‌در « وکفی بالله شهیداً » ده‌اولدیغی مثللو) — فی‌الامی — کمسه‌دن اوقیوب یازمق اوکرنمامش اولان فخر کائناتده — معجزةً — معجزه جهتندن — فی‌الجاهلیة — قوم عربك جهالتی هنگامنده — والتأدیب فی الیتم — و یتیملکنده ادب وعرفان رسالتپناهی معجزه جهتندن سکا کافیدر .

﴿ خِدْمَتُهُ بِمَدِيحٍ اَسْتَقِيلُ بِهِ ﴾

﴿ ذُنُوبَ عُمْرٍ مَضَى فِى الشِّعْرِ وَالْخِدَمِ ﴾

. **ترجمه** . مدح ایدیجی اولان بوقصیده ایله فخر کائناته خدمت (و یامدح ایله خدمت) ایلدم و شعر و اهل دنیانك خدمتنده کچن زمانده‌کی کناهلرمك عفو اولنمسنی بو مدح ایله طلب و استرحام ایتدم.

. **شرح** . ناظم کریم شمدی‌یه قدر عشق و نفس اماره‌سنه و اندن صکره صفات ومعجزات جناب پیغمبری‌یه دائر برچوق افکار وحسیات جلیله بیان و افاده ایلمشدر . شمدی یه کندی حالنه عطف نظر ایدوب حزین برصورتله دیرکه: بن کناهکاروبی قرار اولوب کچمش عمرمده حق ایچوز دکل خلق ایچون سویلدیکم شعردن و ایتدیکم خدمتدن حاصل

اولان كناهلرمك عفو اولنمسنى مدح جليل بى مثيل جناب پيغمبريدن استرم وبناءً عليه بو فكر عاليه ابتناءً بو قصيدهٔ جليلهٔ فريدهيى انشاد ايله مرحمت طلب ايلرم . دو سراده اميد سلامتم سلامت بخش دو جهان اولان اول سلطان انس وجن عليه الصلوة والسلام افندمزدهدر .

(معناى الفاظ) خدمته — فخر كائناته خدمت ايلدم — بمديح — مدح ايديجى اولان قصيدم ايله (ويامديح مصدر اولهرق مدحله خدمت ايلدم ديمكدر) استقيل — عفو طلب ايلرم — به — اول مدحله — ذنوب عمر — برعمرك كناهلرينك عفو اولمسنى طلب ايلرمكه — مضى — اول عمر كچدى — فى الشعر — شعرده — والخدم — وخدمت (خلقده) كچدى .

﴿ اذقلدانى ماتخشى عواقبه ﴾

﴿ كانّنى بهما هدى من النعم ﴾

ترجمه . زيرا اهل دنيا ايچون اولان شعر وخدمتم بنم بو بونومه برشى ربط ايدوب آصديلر كه او شيئك انجام وعواقبندن خوف وخطر حاصل اولور . كويا كه بو شعر وخدمت سببيله برقربانلق دوهيم .

شرح . بو بيت شريف دخى غايت عارفانه وهزورانهدر . بونده مجاز واستعارهٔ تبعيه واردر كه شعر وخدمتى قربان ايديجى برشخصه وناظم فاهم كنديني برقربانلغه تشبيه ايدر . شعر وخدمتك كردنه ربط ايله اصدقلرى مخوف شيدن مقصد مجاز صورتيله داعىٔ هلاك اولان معاصيدر . حج ايچون ايديلهجك قربانك بوينته برقلاده ويا بشقه بر زينت صوريه ربط ايدرلر كه بو زينتى حامل اولان حيوان قربانلغه مخصوص وشايان اولديغنى حالى اثبات وبيان ايلر . ناظم فاهمك دخى اهل دنيا ايچون

شعر وخدمتدن قزانديغى نام وشهرت وآندن حاصل اولان معاصى ووخامت بويله برزينته بويله برحال ضجرته علامتدر .

(معناى الفاظ) اذقلدانىما — زيرا شعر وخدمت بوينومه برقلاده ربط ايتديلركه — تخشى — قورقولور — عواقبه — اول شيئك عواقب وانجامى — كاننى بهما — زيرا كه بن شعر وخدمت سببيله — هدى — برقربانلق اولدم — من النعم — دوه وقيون وبونك كبى درت اياقلو حيواناتدن (فقط بو محلده مقصد اصلى دوهدر) .

﴿ اطعت غىّ الصبا فى الحالتين وما ﴾

﴿ حصلت الّا على الآثام والندم ﴾

ترجمه . شعر وخدمتم هنكامنده طفلانه ضلالته تابع اولوب معاصى وندامتدن بشقه شيئه ثابت اولهمدم وآنلردن غيرى برشى استحصال ايدهمدم .

شرح . ناظم ناهم مرور ايدن ايامنه عطف نظر تحسر ايدوب دير وتأمل ايلر كه انسان كبى عقل وحسيات معنويه ايله مزين برمخلوق مكرمك وظيفهسى كنديته سعادت ابديهيى انتاج ايدهجك معالى ايله مشغول اولمسى لازمكلور ايكن بن بالعكس خيالاتدن عبارت اولان اهل دنيانك مدح وهجوينه عائد اشعار سويلكله وجهان صوريده فائدهسز خدمتلر اجرا ايتمكله مفتخر وشمدى نادم ونوعاً خاسر اولدم . بو بيت شريف پند ونصيحتى حاوى بركلام ومقصد ظريفدر كه اى اخوان دين مبين ، سز فائدهسز احوال ايله امرار زمان وكنديكزى كرفتار خسران وملال ايتميكز . برده معاصيدن ندامت برنوع سلامت اولديغى وارستهٔ اشارت اولديغندن بيت شريفك صوك كلمى اولان ندامت توبه وسعادته علامتدر .

(معنای الفاظ) اطعت — اطاعت ایلدم — غی الصبا — صباوته شایان ضلالتی (که کثرتله الدانمقدن دخی کنایه‌در) فی الحالتین — ایکی حالده یعنی مذکور شعر وخدمتده — وماحصلت — واستحصال ایدوب ثابت وباقی قالمدم — الاعلی الاثام — الامعاصیده — والندم — وندامتده باقی وثابت قالدم .

﴿ فیاخسارة نفس فی تجارتها ﴾
﴿ لم تشتر الدین بالدنیا ولم تسم ﴾

. **ترجمه** . یانفسمك خسارت وزیانی، نفسم تجارتنده لذائذ وامال صوریهٔ دنیویه‌یی ترك ایله سعادت دینی صاتون المامش وبویله برامر خیری قصد وطلب بیله ایلمامشدر . **شرح** . بیهوده مرور ایدن ایامیچون ناظم کریم اظهار اسف وندامت وحقیقتده اخوان دینه اعطای نصیحت ایلر . نفسنك حاصل اولان خسارتنه خطاب ایتمك کویا خسارتی اولقدر عظیمدر، که وجود بولوب قابل خطاب اولدی . ای خسارت، بنم هستی مادی ومعنویمه ایراث ایلدیکك مضرات بی غایاتی کل کور دیمکدر . بوده مجاز اولوب مبالغه‌یی مشعردر . فقط اشترا دخی مبادله‌دن مجازدر . بومأل عالیده آجلی عاجل یعنی آخرتی دنیا ایله مبادله ایدنلر حقنده قرآن عظیم الشانده خیلی آیات بینات واردر .

(معنای الفاظ) فیاخسارة نفس — یانفسمك خسارتی (نفس‌ده‌کی تنوین بنم نفسم یعنی یانفسی نك (یا) سنه عوضدر) — فی تجارتها — تجارتنده (ها ضمیری نفسه راجعدر) لم تشتری — نفس صاتون المدی ومبادله ایلمدی — الدین — سعادت دینی — بالدنیا — دنیانك لذائذینی ترك ایله — ولم تسم — ونفس بوامر خیره قصد بیله ایلمدی .

﴿ ومن یبع اجلا منه بعاجله ﴾
﴿ یبن له الغبن فی بیع وفی سلم ﴾

. **ترجمه** . شول کمسه‌که تأجیل اولان آخرتی عاجل وسریع الزوال اولان دنیانك لذائذیله بیع ومبادله ایلر، آنك ایچون بیع وسلمده غبن وزیان ظاهر اولور . . **شرح** . سبق ایدن بیت شریفده ناظم فاهم بوحقیقتی کندی احوال حاضره‌سنه اسناد ایله بیان ایتمش ایدی . شمدی طوغریدن طوغری جملهٔ اخوان دینه نصیحةً دیرکه : باقی ونامتناهی اولان سعادت دینی لذائذ فانیهٔ دنیا ایله مبادله ایدن کمسه کندینه عظیم خسارت ووخامت ایراث ایدر وبوحال اسف اشتمالی کمال حسرتله آخرتده وبلکه دنیاده بیله کوره بیلور

(سلم) اقچه‌یی پیشین ویروب بعد مالی المغه دیرلر، که آخرت دخی نوعاً بوکا مشابهدر؛ زیرا دنیا لذائذی ابتدا ویریلوب آخرتده مقابلنه سعادت کثیره آلنور؛ بوتقدیرجه لف ونشر مشوش واردر؛ چونکه بیت شریفده ابتدا یازیلان آجل وآخرتك متقابلی سلم ایکن عاجلك متقابلی اولان بیع‌دن صکره یازلمشدر؛ بیع وسلمده زیانك تبینی آخرتی دنیا ذوقیاتیچون فدا ایدن کمسه ایچون دنیا وآخرتده کوره‌جکی ضرر وزیاندن مجازدر .

(معنای الفاظ) ومن یبع — شول کمسه‌که صاتر ومبادله ایلر — آجلا — تأجیل وتأخیر اولانی، که آخرتی — منه — کندی لذتندن اوتری («منه» ده ضمیر «من» ه یعنی فاعل اولان شول کمسه‌یه راجعدر؛ یاخود « منه » نك ضمیری «دینه» راجع اوله بیلور، که او حالده دین ایشنده دیمکدر) — بعاجله — اوکیمسه دنیاسیله آخرتی بیع ومبادله وفدا ایلر — یبن له — انك

ایچون ظاهر اولور — الغبن — الدائمه وزیان ظاهر اولور — فی بیع — بیعده — وفی سلم — وسلمده ظاهر اولور.

﴿ ان آت ذنباً فما عهدی بمنتقض ﴾
﴿ من النبی ولا حبلی بمنصرم ﴾

▪ **ترجمه** ▪ اکر بن کناه ایله کلور یعنی کناه ایشلر ایسه‌م عهد و وفام فخر کائناتدن بوزولور و حبل وایپم دخی کسیلور دکلدر ▪ **شرح** ▪ ناظم فاهم سبق ایدن ابیات شریفه‌ده زمان ماضیده ایشلدیکی معاصیدن حزن وندامت کلیه کوسترمسی اوزرینه کرك نفسنه وکرك بو اعترافی استماع ایدن سائر اخوان دینه کندی احواللرندن بر نوع اسف و الم کلوب استعفا و استفای قصور ایچون شوقلری منکسر اوله‌جغنی حس ایدنجه عقل و قلبنی دریای بی انتهای مغفرت رب العزته توجیه ایله دیرکه: ماضیده وقوعبولمش وحسب البشریه معاذالله تعالی ایلروده وقوعبوله‌جق کناهدن نه ایچون بو قدر قورقش و مأیوس اولمش اوله‌یم؟ سید الانبیا، شفیع المذنبین، پیغمبر ذیشان، معین دین مبین کبی المده بر حبل متین وار ایکن! علی الخصوص آتیده کوریله‌جکی وجهله ناظم عظیمك دها بر وسیلهٔ نجاتی واردر: اوده اسمی (محمد) اولمسی وسلطان کونین ایله هم نام بولنمسیدر.

(معنای الفاظ) ان آت — اکر بن کلور ایسه‌م (آتی ایدی جزم حسبیله یاساقط اولدی) ذنباً — کناه ایله — فما عهدی بمنتقض — بنم عهد و حمایتم بوزولور دکلدر — من النبی — نبی ذیشاندن — ولا حبلی — وحبل وایپم دخی — بمنصرم — کسیلور دکلدر

﴿ فان لی ذمة منه بتسمیتی ﴾
﴿ محمدا وهو اوفی الخلق بالذمم ﴾

▪ **ترجمه** ▪ زیرا فخر عالمدن بنم ایچون بر نوع امان و صیانت مخصوصه واردر؛ اوده اسمم محمد اولمسیدر؛ اول کان عرفان علیه الصلوة والسلام افندمز عهد و وفاره رعایت ایچون خلق و عالمك اك وفاداریدر. ▪ **شرح** ▪ سبق ایدن بیت شریفده کندیلری ایچون بر عهد و وفاسی اولدیغنی ناظم کریم ایما و تفهیم بیوردی؛ شمدی او عهدی تصریح ایدرده دیرکه: عهد و صیانت مخصوصه‌م اسمم (محمد) اولمسیدر؛ زیرا فخر دوجهان علیه الصلوة والسلام افندمز بیورمشدرکه: بنم اسممده بولنانلر عذابده یانمز. بر حدیث شریفده ﴿ اتانی جبرائیل فقال یا محمد ان الله یقرا علیك السلام ویقول لك وعزتی وجلالی لا اعذب من یسمی باسمك بالنار ﴾ معنای شریفی: فخر کائنات بیوررکه: جبریل امین بکا کلدی و دیدی: یا محمد، حق تعالی حضرتلری سکا سلام ایلر وسنك ایچون بیوررکه ‹عزت وجلال الوهیتمه قسم ایدرم› که سنك اسمکله مسمی اولان کمسه‌لری آتشده عذاب ایتمیه‌جکم ▫ بو بولده بشقه احادیث شریفه دخی واردر. عهد و وفای خاتم الانبیایه کلنجه، اهل ایماندن بشقه اقوام مدینه‌دن اصحاب انصاف اولان عالملرك دخی متفقاً افاده‌لری انجاز وعد و وفاده جناب محمد مصطفی یکتا و بی همتا ایدی. وفانك حفظی ازم و مقتضی اولدیغی قرآن عظیم الشانك برچوق آیات بیناتنده تصریح اولنمش و اهل ایمان بو جهتدن دخی کافهٔ ادیانه تفوق ایلمشدر.

(معنای الفاظ) فان لی — زیرا بنم ایچون واردر — ذمةً — بر نوع امان و عهد واردر — منه — فخر عالمدن — بتسمیتی — بنم تسمیه‌م سببیله

— محمداً — محمد اولمسندن — وهو — اول پيغمبر ذيشان — او فى الخلق — خلقك الك وفاداريدر — بالذمم — عهدوامان وصيانتلرده

﴿ إن لم يكن في معادي آخذاً بيدي ﴾
﴿ فضلاً وإلا فقل يا زلة القدم ﴾

ترجمه • فخر كائنات افندمز حضرتلرى اكر آخرتده كمال فضل ايله بنم اليمى طوتيجى اولمز وشفاعت ايتمز ايسه سن بكا سويله، كه اى اياغى قايمش بيچاره، نرده سين؟ واى سنك حالكه! • **شرح** • اعصاب وروحانيت حسيله حسيات دماغيه وقلبيه سى عظيم اولانلرك ملاحظاتى عالى بر صورتده بر تأملدن ديكر تأمله انتقال ايله بعضاً مسرور الحال وبعضاً محزون البال اولورلر؛ نته كم ناظم فاهم بيت شريف سابقده كنديسنه واخوان دينه پك چوق تسلى بخش واعطا ايتمش بولنديغى حالده شمدى يته قلبنى خوف معاد احاطه ايله كرفتار الم وهر حالده صاحب شفاعت وكرم اولان فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزه عرض قصور وطلب امداد موفور ايلر وديركه، اول آفتاب سماى نبوت عليه افضل التحيات افندمز حضرتلرى آخرتده دخى مددرس اولمز ايسه بن وبنم كبى اهل معاصينك اياغى قايمش وشخصمز افتادهٔ كرداب عذاب اولمشدر. الدن طوتمق عون ونصرت ايتمكدن واياغى قايمق كرداب هلاكه دوشمكدن مجازدر •

(معناى الفاظ) ان لم يكن فى معادى — اكر فخر كائنات اخرتده اولمز ايسه — آخذاً بيدى — بنم الى طوتيجى اولمزسه — فضلاً — فضل وكرم جهتندن — والا فقل — مصراع اولدكى (ان لم) شرطنى تأكيد ايچون اولوب يعنى اكر فخر كائنات فضلاً الى طوتمز ايسه الا ارتق سن بكا اى اياغك قايمش سويله (الا) بر وجه محرر معلوم اولان الاكه اصلنده

(ان لا) ايكن (ان) لاء نافيه ده ادغام اولنمشدر؛ برده (الا) عهد وكرم معناسنه دخى كلور وبو محلده بو معنا پك چوق مناسبت الور ايسه ده اولكى توجيه انسبدر — يا زلة القدم — اى اياغى قايمش (بيچاره نرده سين !)

﴿ حاشاه أن يحرم الراجي مكارمه ﴾
﴿ أو يرجع الجار منه غير محترم ﴾

ترجمه • فخر كائنات اول شبهه دن منزهدر، كه كندى مكارم الطافنى منع ايله رجاليدن كيمسه يى محروم بيورسون؛ ويا اول كان سعادتك شرف جوار رسالتپناهيسنى طلب ايدن قومشويى يعنى كندوسنه ملتجى اولانلرى احترام وشفاعت اولنمامش اوله رق اعاده وارجاع ايلسون •

• **شرح** • بعض كيمسه لرك خاطرينه كه بيلوركه: فخر كائنات عليه افضل التحيات افندمز بر كيمسه يى الندن طوتار وعون ونصرت ايدر ايسه قايمقدن وكرفتار عذاب اولمقدن قورتيله جغى بديهى اولوب فقط كندوسنه التجا ايدنلرك كافه سنه شفاعت ايدرمى' يوقسه يالكز بعضيلرينه مى ايدر؟ ايشته بويله بر فكر وسؤال مقدره جواباً ناظم ديركه: حاشاكم فخر كائنات حقنده بويله بر شبهه لايق وسزا اوله؛ چونكه خلوص ايله شفاعت طلب ايدن اهل ايمان اول سلطان اسمان نبوت خلق والطاف جليله سندن وجواريت جهان قيمتلرينه التجا ايدنلرى حرمت وشفقتدن محروم براقمز؛ بناءً عليه كار عقل بودركه ارادات رسالتپناهيسنى اجرا وفرائض وسنن وصلواة محبت غاياتى ادا وايفا وپناه مرحمت اكتناه سعادتلرينه التجا ايتمكدر •

(معناى الفاظ) حاشاه — حاشاكه فخر عالم (ه) ضميرى اول كان عرفان عليه الصلوة والسلام افندمزه راجعدر بو محلده (حاشا) يا استثنا ايچون حرف جر ويا فعل ماضى، كه فاعلى مستتر جناب

خنا اولوب «ه» ضميرى مفعولدركه يعنى الله تعالى حضرتلرى محمد مصطفى يى بويله شبهه لردن منزه قيلدى ديمكدر — يحرم — فخر عالم منع ايلسون (يحرم فعلنك فاعلى فخر عالمدر) الراجى — رجا ايدنى — مكارمه — الطاف ومكارمندن (بورادهدخى (ه) ضميرى كذلك اول رسول مجتبايه راجعدر) — او يرجع — ياخود فخر عالم ارجاع واعاده ايلسون — الجار — قومشو وملتجى يى — منه — كندوسندن — غير محترم — محترم وشفاعت اولمامش اولهرق اعاده ايلسون (حاشا) .

﴿ ومنذ الزمت افكارى مدائحه ﴾
﴿ وجدته لخلاصى خير ملتزم ﴾

. **ترجمه** . وافكارمى فخر كائناتك مدح وثنالرينه حصر والتزام ايلديكم وقتدنبرو كندى خلاص وسلامتم ايچون اول پيغمبر ذيشانى ملتزم وحاميلرك الڭ خيرلوسى بولدم . . **شرح** . كمال لطف وكرمى حسبيله فخر كائنات راجى ومحتاج وملتجى يى هيچ بر وقت محروم براقديغنى عموميت اوزره بيان وايراد ايتدكدن صكره بو كلامك صدقنى كندى احوال خصوصيهسيله اثبات ايتمك ايچون ناظم فاهم بيورركه: بن كندى افكارمى مدح رسالتپناهى يه حصر ايلديكم زماندنبرو اول كان عرفان وحبيب يزدان عليه الصلوة والسلام افندمزدن كورديكم نعم واحسان بى پاياندر . سن دخى اى مؤمن مستعد، اول رسول مجتبايه بحق التجا وهميشه فرائضى وسنن نبويهسنى اجرا وشفاعتنى تمنى ورجا ايت .

(معناى الفاظ) ومنذ — واولوقتدنبروكه — الزمت افكارى — افكارمى التزام وحصر ايلدم — مدائحه فخر كائناتك مدح وثنالرينه — وجدته — اول

پيغمبر ذيشانى بولدم — لخلاصى — كندى خلاص وسلامتم ايچون — خير ملتزم — ملتزم وحاميلرك الڭ خيرلوسى بولدم .

﴿ ولن يفوت الغنى منه يدا تربت ﴾
﴿ ان الحيا ينبت الازهار فى الاكم ﴾

. **ترجمه** . جناب پيغمبردن ظهور ايدن غنا وشفاعت وامداد فقير اولمش الى غيب ايلمز ؛ نته كم ياغمور يوكسك يرده دخى چيچكلرى بتوروب وجوده كتورير . **شرح** . ناظم فاهم دركه: بن مدائح جناب پيغمبر ايله مشغول اولديغمدن هميشه خلاص ومناص بولدم . اول كان مرحمت ومروت بخش ايلديكى فيض وسعادت مستعد وغير مستعد هر مؤمن خالصه عائددر ؛ زيرا ذات پاكى مانند باران فيض رساندر . كه مستعد اولان يرلرى ازهار وشكوفهلر ايله مالى ايلديكى مثللو، قوهٔ انباتيهدن محروم اولان يوكسك مواقعى دخى نعمت فيضدن خالى براقيوب شكوفهناك ومطهر وپاك ايلر . بو بيت شريفده غايت ظريف بر نكته واردر، كه ناظم حضرتلرى مدائح نبويه حسبيله كمالاتنى ايما ايلديكى مثللو، غير مستحق اولانلر دخى فخر كائناتدن مستفيد اولور ايماسى خلاص بولان كندوسنى دخى غير مستحق اولانلرك جماعتنه داخل عد ايدرك اظهار تواضع ايلر . فقير اولان يدن مقصد، محتاج اولانلردركه ذكر جزء واراده كل قبيلندندر . بوراده باران مرحمت مشبه به وفخر كائنات افندمز مشبهدر .

(معناى الفاظ) ولن يفوت — غيب ايلمز — الغنى — غنا وشفاعت غيب ايلمز — منه — اويله غنا كه حضرت پيغمبردن ظهور ايلدى . او غنا كبى غيب ايلمز — يدا — اول الى غيب ايلمز كه (ياخود يفوت غيب اولمز اعتبار

اولنور ایسه او حالده یداً (عن ید) غنا اول الدن غیب اولنمز دیمکدر) — تربت — فقیر اولدی (تربت فعل ماضی اولوب فاعل ضمیری مؤنث سماعی اولان یده راجعدر) — ان الحیا — زیرا یاغمور — ینبت الازهار — چیچکلری وجوده کتورير — فی الاكم — صو قرار ایتمیان یوکسك یرلرك باشنده (اکم اکمه‌نك جمعیدر).

﴿ وَلَمْ اُرِدْ زَهْرَةَ الدُّنْيَا الَّتِى قَطَفَتْ ﴾

﴿ يَدَا زُهَيْرٍ بِمَا اَثْنَى عَلَى هَرِمِ ﴾

ترجمه. و دنیانك زینتنی بن ایستمدم و آرزو ایتمدم؛ اویله زینت دنیا که (زهیر) نام شاعر (هرم) نام امیری مدح ایتمسی اوزره ایکی الی طوپلامش.

شرح. خاطره کاور ایسه که مدائح حضرت پیغمبری زینت و اسباب دنیویه‌نك جمعی ایچون می اولدی؟ اویله بر خاطره‌یی ازاله ایچون ناظم فاهم بیورر که: خیر، بنم مقصدم جمع زینت دنیا دکل کمال عشق و محبتدن و حسبةً لله‌در. بو مقصد اخلاص نهادنی دها مؤید بر صورتده بیان و مدائح اهل دنیا ایله اضاعهٔ اوقات و آوان ایدن شعرانك حالات ذلت ایاتلرینی آکلاتمق ایچون زهیر نام شاعری مثال کتوروب دیرکه: فی الحقیقه مدح و ثنای رسول مجتبا ایله مشغول و روح افزا اولدیسه‌م زهیر کبی مال و اقچه ایچون (هرم) ی مدح و ثنا ایتمدم. یعنی شاعرك ممدوحی و مقصدی دائما عالی و سفلیتدن بری اولسون. زهیر ابن ابی سلمی شعرای بنام عربدن اولوب که شعری کعبه‌ده معلقات سبعه ایچنده بولنور ایدی. صیغهٔ تصغیر ایله یاد اولنمسی زمان جاهلیتله طمع دنیویسندن دخی اولسه کرکدر. ممدوحی (هرم) بن حیان بعضیسی بن سناندر دیرلر، که اجود امرای عربدن ایدی. زهیرك ایکی الی طوپلامش دیمك، ذکر جزء و ارادهٔ کل قاعده‌سندن

بشقه استخفاف صورتیله زهیری طمعكار سائلره تشبیه ایدرلر که چوق شیلر قاپمق ایچون ایکی اللرینی اچارلر و ایکی الیله عاجلاً اخذ ایدرلر.

(معنای الفاظ) ولم ارد — دخی ایستمدم — زهرة الدنیا — دنیا زینتنی — التی — اویله زینت دنیا که — قطفت — انی جمع ایلدی (بعضیسی اقتطفت یازارلر که بوده ینه جمع ایلدی معناسنه کلور) یدا زهیر — زهیر نام شاعرك ایکی الی (یدان ایکن زهیر لفظنه مضاف اولمغله نون ساقط اولدی) بما اثنا — مدح و ثنا ایلدیکی سببیله — علی هرم — (هرم) دیدکلری امیر اوزره.

﴿ يَا اَكْرَمَ الْخَلْقِ مَا لِى مَنْ اَلُوذُ بِهِ ﴾

﴿ سِوَاكَ عِنْدَ حُلُولِ الْحَادِثِ الْعَمِمِ ﴾

ترجمه. ای خلقك اکرم و افضلی اولان فخر کائنات، کافهٔ انسانلره عائد وقعه‌نك و بلای عظیمك یعنی موتك حلولنده سندن غیری بنم ایچون التجا ایده‌جك کمسه یوقدر.

شرح. فخر دوجهان علیه الصلوة والسلام افندمزی مدح و ثنا واو وجهله برچوق حقایق عالیه بسط و ایما ایلدکدن صکره ناظم عظیمك محبتی کندینی حال غیبدن مقام حضوره سوق ایله اول عمان حکمت اتسامه خطاب ایدوب دیرکه: یا سید الکونین و رسول الثقلین افندمز، اول ساعت و آنده‌کی روحم بدندن آیریلور و هر انسانك شخص معنویسی کلمات و اعمالندن صوریلور؛ یعنی موتك حلولنده و عمرمك هر حالنده سندن بشقه ملجأ و پناهم اولمدیغندن بنی عذابدن تخلیص و دیدار معنویه‌کله مسعود و انیس قیل.

(معنای الفاظ) یا اکرم الخلق — یا خلق و انسانلرك اکرم و افضلی —

مالی — بنم ایچون یوقدر — من — هیچ برکسه یوقدر — الوذ — التجا ایده‌یم — سواك — سندن بشقه — عند حلول — حلول ایلدکده — الحادث العمم — عمومه عائد حادثه وبلانك حلولنده (موت انسانلر ایچون قیامت صغرا وساعت دینلان وقعهٔ عظیمه قیامت کبرادر) .

﴿ وَلَنْ يَضِيقَ رَسُولَ اللّٰهِ جَاهُكَ بِي ﴾

﴿ اِذَا الْكَرِيمُ تَجَلّٰى بِاسْمِ مُنْتَقِمِ ﴾

ترجمه : یارسول‌الله ، بنم سببمله ، عالی اولان جاه ومنصبك هیچ بر وجهله تنك و طار اولمز؛ اولوقتده که کریم اولان جناب خدا منتقم اسم و صفتیله ظهور وتجلی ایدر . . **شرح** : ینه خطاب مستطاب فخر کائناته اولوب ناظم کریم دیرکه: کرچه بنم معاصیم عظیم ایسه‌ده یارسول‌الله، سنك شفاعت ومرحمتك اعظم اولدیغندن کریم اولان جناب مولا یوم قیامتده منتقم اسم و صفتیله تجلی ایلدکده کمال مرحمتله بنی قورتارمق جاه ومنصب جلیل رسالتپناهیلرینه اصلا عسیر اولمیوب یسیردر؛ بناءً علیه بن کرچه کناهکار، فقط همیشه لطفکه امیدوارم. ابتدا کریم، بعده منتقم اسمای حسنانك ذکرنده برنکتهٔ لطیفه واردر، که منتقم اولان جناب خدانك کرم ومرحمتی غضب وجلال کبریاسندن مقدمدر .

(معنای الفاظ) ولن یضیق — تنك وطار اولمز — رسول‌الله — یارسول‌الله — جاهك — عالی اولان جاه ومقامك — بی — بنم سببمله — اذا الکریم — اوحالده‌که کریم اولان جناب خدا — تجلی — تجلی وظهور ایدر — باسم منتقم — منتقم اسمیله تجلی ایلر — .

﴿ فَاِنَّ مِنْ جُودِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا ﴾

﴿ وَمِنْ عُلُومِكَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ ﴾

ترجمه : زیرا یارسول‌الله ، دنیا وضدی اولان عقبا سنك جود واحسانکدندر؛ وعلم لوح وقلم سنك علو مکدندر . **شرح** : یارسول خدا علیك افضل التحایا، بنم کبی برعبد اعجز نمانك تخلیصی سنك عظیم اولان جاه ومنصب رسالتپناهیکی نصل تنك وضیق ایلر، که دنیا وعقبا ومافیهما سنك جود وسخاکدن وعلم لوح وقلم سنك علومکدندر. عقبای دنیانك ضدی دیو توصیف ایتمك اسباب عدیده‌دندر: ابتدا جسماً دنیا حیات و عقبا ممات و بالعکس معناً عقبا حیات و دنیا مماتدر. ثانیاً آمال و افعال و مشاهداتده دنیا کلیاً ضد عقبادر؛ وقس علی هذه. لوح محفوظ حقنده برچوق شیلر سرد و انبا اولنمش ایسه‌ده حقیقتده عقل ظاهر او حکمتك شمسی قارشوسنده عاجز و ضریر قالور؛ فقط بوکیفیت معنویهٔ عظیمه علوم ربانیه‌یه متلق برسر بی‌نهایه اولدیغی وارستهٔ شبهه‌در . قلم ایسه تجلیات متوالیهٔ ربانیه‌یه عائد اولان حکمت بالغه، که بو دخی عقل ظاهرك وراسنده‌در. دنیا و عقبا سنك جودکدندر دیمك مجاز صورتیله اولوب‌که فخر عالمی ذکر ایله خالق اولان جناب خدایی اراده ایتمك و یاخود یارسول الله، دنیا و عقبا خیرینك حصولی سنك جود وشفاعتکدن کاور دیمکدر. وبرده بونده (لولاك لولاك) حدیث قدسی‌یه تلمیح معنوی واردر. علم لوح و قلم سنك علومکدندر دیمی، انلرك حکمت و شانی سنك علوم بی انتهاك سببیله انسانلره معلوم اولمش و لوح و قلمده‌کی حقایق همیشه سنك علومکله موافق چیقمش مقصدینه مبتنی‌در .

(معنای الفاظ) فان من جودك — و یارسول الله سنك جود و سخا وكرمكدندر — الدنيا و ضرتها — دنيا و ضدی اولان عقبا — و من علومك — وسنك علملرندندر — علم اللوح والقلم — لوح وقلمك علمی .

﴿ یانفس لاتقنطی من زلة عظمت ﴾
﴿ ان الكبائر فی الغفران كاللمم ﴾

« ترجمه » ای نفسم، بیوك اولمش كناهلردن امیدسز اولمه؛ زیرا مغفرت صمدانیه‌ده بیوك كناهلر كوچك كناهلر كبیدر . « شرح » ناظم عالم فخر كائناته عرض حاجت ومناجات ایلدكدن صكره هم معاصی‌یه هم یأسه سهولتله شتابان اولان نفسنه خطاباً وتأمیناً دیركه: ای نفسم، زنهار مأیوس وبی قرار اولمه؛ زیرا مرحمت جناب كردكار غایت عظیم وواسع وحین لطف وعفوده كبائر وصغائر اومغفرته كوره مساویدر. بوبیت شریفده برقاچ آیات بیناته تلمیح واردر. شویله‌كه: سورهٔ زمرك اللی اوچنجی آیت كریمه‌سنده بیوریلور ﴿ قل یاعبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعاً انه هو الغفور الرحیم ﴾ معنای جلیلی ، یامحمد، سویله‘ ای قوللرم، كه نفسلرینه اسراف وظلم ایلدیلر، الله تعالینك رحمتندن امیدی قطع ایلمیكز؛ زیرا جناب خدا كافهٔ ذنوب ومعاصی‌یی عفو ایله مغفرت ایلر، تحقیقا كه حق تعالی حضرتلری غایت مغفرت ومرحمت ایدیجیدر » ای قوللرم خطابی‘ ای اللهك قوللری دیمكدر . وسورهٔ یوسفك سكسان یدنجی آیت كریمه‌سنده حضرت یعقوب اوغللرینه دیر : ﴿ ولاتیأسوا من روح الله انه لاییأس من روح الله الا القوم الكافرون ﴾ معنای شریفی ‘ ویا اولادم الله تعالی حضرتلرینك مرحمتندن مأیوس اولمیكز؛ تحقیقا كه جناب حقك مرحمتندن امیدسز اولمز

الا كافرلرك قومی امیدسز اولور» مثنوی شریفده بوكامناسب بیوریلوركه:
« كوی نومیدی مرو امید هاست » — « سوی تاریكی مرو خورشیدهاست »
معنای شریفی، ای انسان‘ امیدسزلك شهر وجهتنه كتمه‘ جناب رحمانك خلق بیوردیغی عوالم جسمانیه ومعنویه‌ده نیجه‌نیجه امیدلر واردر؛ ظلمت وقرانلق طرفنه یوریمه؛ زیرا حق تعالی حضرتلرینك ایجاد ایلدیكی كائنات ایچنده حسابسز كونشلر واردر. سورهٔ نسانك قرق یدنجی آیت كریمه‌سنده بیوریلوركه: ﴿ ان الله لایغفر ان یشرك به ویغفر مادون ذلك لمن یشاء ﴾ معنای جلیلی ، تحقیقا كه حق تعالی حضرتلری كندینه شرك قوشمق كناهی مغفرت ایتمز وشركدن بشقه كناهی استدیكی كمسه‌یه عفو ومغفرت ایلر. »

(معنای الفاظ) یانفس — ای نفس (منادی مفرد ومعرفه اولورایسه صوك حرفی ضم ایله اولور. اضافتله اولورایسه مضافك صوك حرفی فتح ومضاف الیهك صوك حرفی كسرایله قرائت اولنور) لاتقنطی — امیدی كسمه ونومید اولمه — من زلة — اول كناهلردن طولایی‌كه — عظمت — بیوك اولدی — ان الكبائر — زیرا بیوك كناهلر — فی الغفران — مغفرت حقده — كاللمم — اوفق كناهلر كبیدر. لمم لفظنده بوآیت كریمه‌یه تلمیح واردر ﴿ الذین یجتنبون كبائر الاثم والفواحش الا اللمم ﴾ یعنی اهل ایماندن انلركه بیوك كناه وفحشلردن اجتناب ایدر وحسب البشریه اوفق كناهلره كرفتار اولورلر (جناب خدا انلره مغفرت ایدر)

﴿ لعل رحمة ربی حین یقسمها ﴾
﴿ تأتی علی حسب العصیان فی القسم ﴾

« ترجمه » امید ایدرم‌كه ربمك مرحمتی ذات پاك الوهیتندن تقسیم اولنور ایكن او مرحمت ربانیه تقسیمده عصیانه كوره كلور (یعنی كناهلری

چوق اولانلره رحمت ومغفرت ربانیه چوق کاور)» **شرح** » ناظم فاهم بو بیت شریف ایله نفسنی قنوط ویأسدن منع ایچون دیرکه: یانفس، قورقمه؛ زیرا مغفرت جناب عزت حین تقسیمده معاصی یه کوره احسان وعنایت اولنور؛ نته کم جزئی برخسته یه علاجلر جزئی ویریلور واغر امراضه کرفتار اولانلره اسباب خلاص کلی برصورتده تدارك واجرا اولنور. آب زلال مغفرت جناب یزدان دخی بو یولده جریان ایلر؛ فقط جای دقت بو نقطه در، که بو مغفرت وعطا اهل ایمانه مخصوص بر احسان خدا اولوب یوخسه منکرین ومشرکین بو نعمت مغفرتدن محروم اولدقلری وارسته ایضاح وتبییندر.

(معنای الفاظ) لعل رحمة ربی — امید ایدرم، که ربمك رحمتی — حین یقسمها — اوم رحمتی حق تعالی تقسیم ایدرکن — تأتی — کاور — علی حسب العصیان — کناهلره کوره کاور — فی القسم — تقسیمده

﴿ یارب واجعل رجائی غیر منعکس ﴾
﴿ لدیك واجعل حسابی غیر منخرم ﴾

» **ترجمه** » ای ربم، نزد جلیل الوهتکده رجا وامیدی غیر منعکس قیل وکسلمامش ایله » **شرح** » شمدی ناظم فاهم جناب ارحم الراحمینه رجوع ومناجات وتواضع صورتیله عرض ایلر، که الهی! معاصیمه کوره عظیم اولان رجا واسترحاممی عکس ورد بیورمه؛ یعنی حسابمجه مغفرت ومرحمت امید ایدر ایکن عذاب وکدورت ویرمه؛ زیرا صبر وقلبم غیر متحمل ومع مافیه نفسم معاصیسندن خجیلدر.

(معنای الفاظ) یارب — یاربم (یارب منادای مضافدر؛ مضاف الیه

اولان یاء متکلم محذوف اولوب «یا» حرفنده کی کسر ایله اکتفا اولندی) واجعل رجائی — رجا وامیدمی قیل — غیر منعکس — منعکس اولمامش قیل — لدیك — نزد عزتکده — واجعل حسابی غیر منخرم — وحسابمی کسلمامش قیل (یعنی ایش زعم وحسابم اوزره چیقسون، دیمکدر.)

﴿ والطف بعبدك فی الدارین ان له ﴾
﴿ صبراً متی تدعه الاهوال ینهزم ﴾

» **ترجمه** » یاربم، دنیا وعقباده قولك اولان بن بیچاره یه لطف بیور؛ زیرا بو عبدك ایچون بر صبر واردر، که هر نوقت بلالر کلوب تحمله دعوت اتسه لر او صبر منهزم وپریشان اولور. **شرح** » الهی! یالکز رجا وحسابمك قبولی واصلاحیله اکتفا ایده مم؛ هر حالده مرحمت ولطف بی انتهاکه محتاج، زیرا بلالره هدف وآماجم. صبرمه کلنجه، حالمی اعتراف ایدرم، که صبرم تحملدن عاری وهر نوقت لشکر بلایا هجوم ایدر ایسه فراری اولور؛ بناءً علیه بو قولنی امتحان وابتلادن تخلیص ویالکز لطف ومرحمتله انیس قیل. صبره دائر نه حکمت انکیز بر اعتراف پر انصافدر! زیرا چوق کسه لر وبلکه اکثر انسانلر قبل البلا کندی صبر وتحمللرینه مستنداً تفخره اجترا ایدرلر؛ حالبوکه دیو بلا اندام نما اولنجه اولور اولماز صبرلر فرار ومفتخرلر مثال مجنون پریشان وبی قرار اولورلر. حقیقتده اکثر اوقاتده صبر اختیار جزئیه بیله اصلا تابع اولمیوب صرف مرحمت ربانیه یه وابسته در. بو سببدن قرآن عظیم الشانده فخر کائناته خطاباً فرمان بیوریلورکه: ﴿ وصبر وما صبرك الا بالله) یا محمد، صبر ایله؛ مع مافیه صبرك قبضهٔ جلال احتوای ربانیدن بشقه یرده دکلدر » یعنی جناب حق ایستر ایسه سن صبر

ایده‌بیلورسن و اراده بیورمز ایسه صبر ایده‌مزسین دیمکدر؛ مع مافیه صبر ایتمك ایچون چالشمق بیوك سعادت قزانمقدر.

مثنوی شریفك ایکنجی جلدنده حکایه بیوریلور، که مؤمندن بری کندی کناهلرندن خوف ایتمسی اوزره کزلیجه حق تعالی حضرتلرینه نیاز و دعا ایلدیکه: الهی! آخرتده عذابدن خلاص بوله‌بیلمك و قصورلرمی اسقاط ایتمك ایچون کناهلرمه مقابل دها دنیاده ایکن بکا عذاب ویر؛ انك اوزرینه خسته و حالی فنا اولدی؛ کان کرم، حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز اول خسته‌یی عیادت و زیارت ایدوب التفات و مروت ایلدکدن صکره مریضك مذکور دعاسی وادعاسی وحی ایله معلوم جناب احمدی اولنجه اجرا بیوردیغی تنبیه و تکدیر مثنوی شریفده بو وجهله نظمه کتوریلوب تقریر اولنورکه: «کفت پیغمبر مران بیمار را» «چون عیادت کرد یار زار را» که مکر نوعی دعایی کرده‌ئ» «از جهالت زهر بایی خورده‌ئ» ایکی بیت شریفك معناسی: حضرت فخر کائنات عیادت و زیارت ایلدکده اول یار وزار و خسته‌یه بیوردی، که ای یارم، سن «الهی اخرتده کناهلرم قالمامق ایچون دنیاده بکا عذاب ویر» دیو ایلدیکك دعانك و خامتنی بیله‌میوب مکر جهالتدن طولایی اریمش زهر وسمی ارزو که ایچدك و کندیکه عظیم ظلم ایلدك» بناءً علیه انسانه لایق اولان هیچ بر وقت صبرینه استناد ایتمامل و عذاب و جفایی اراماملی و همیشه مرحمت ربانیه‌یه صغنملی.

(معنای الفاظ) والطف بعبدك — الهی، بن قولکه لطف ایله — فی الدارین — ایکی دارده یعنی دنیا و عقباده — انله — زیرا بو قولك ایچون واردر — صبراً — بر صبر واردرکه — متی تدعه — هر نوقت اوصبری دعوت ایلسه — الاهوال — قورقولر و فزاعلر — ینهزم — اوصبر انهزام و فرار ایدر

﴿ واذن لسحب صلوة منك دائمة ﴾
﴿ على النبي بمنهل ومنسجم ﴾

ترجمه . الهی! سنك جانبکدن صادر اولوب دائمی اولان صلوة سحاب و بلوتلرینه اذن ویر؛ تاکه نبی محترم و فخر عالم اوزرینه دائما سیلان و جریانده بولنسونلر. **شرح** . ناظم فاهم فخر کائناتدن استمداد و جناب واجب الوجوده عرض حاجات و مناجات ایتدکدن صکره دنیا و عقبا نعمتلرینك حصولنه سبب مستقل اولان رسول مجتبا علیه افضل التحایا افندمز ایچون حسب العبودیه جناب حقدن استرحام و عالی بر لسان ایله عرض مرام ایدرده دیرکه: الهی! رحمة للعالمین، فخر المرسلین و صاحب خلق عظیم اول نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندمزك اوزرینه مراحم و صلوة سلامت آیات صمدانیه‌ك ابدی و دائمی اولسون؛ زیرا اول کان عرفانك دخی سکا عبودیتی و خلقه شفاعتی غیر منقطع و جاودیدر.

(معنای الفاظ) وأذن — الهی، اذن و اجازت ویر — لسحب صلوة — صلوة و مرحمت بلوتلرینه — منك — که انلر سندندر — دائمة — اویله صلوة که دائمه‌در — علی النبی — نبی ذیشانمز اوزرینه — بمنهل — سیلان ایله — و منسجم — و جریان ایله دائمه‌در. —

﴿ والآل والصحب ثم التابعين لهم ﴾
﴿ اهل التقى والنقى والحلم والكرم ﴾

ترجمه . الهی! اذن ویر، تاکه فخر کائناتك آل و اصحابی و انلره

تابع اولانلر اوزرینه مراحم وصلوة بلوطلری دائمی صورتده جریان ایتسونلر • **شرح** • عالم اسلامیتك مادةً ومعناً اهل بیتدن واصحاب واوزمرهٔ حکمت نصابه تابع اولان مؤمنلردن کوردیکی فوائد عظما ونعم لاتحصا اوزره کمال صدق ونصفت ایله اوجمعیت جلیله ایچون ناظم کریم جناب حقدن دعا وجملهسنی الك عالی اوصافدن اولان تقوی وطهارت وحلم وکرم ایله وصف وثنا وبوجهتله دخی قصیدهٔ جلیلهٔ بردهنك شاننی برقاتدها اسنا ایلر. اهل بیته مودت ومحبت هرمؤمن ایچون فرض وباعث سلامتدر. سورهٔ شورانك یکرمی اوچنجی آیت کریمهسنده بیوریلورکه: ﴿ قل لااسئلکم علیه اجراً الاالمودة فی القربی ﴾ معنای شریفی، یامحمد، اهل ایمانه دیکه اذن حق ایله سزه ایلدیکم ابولك وتبلیغات اوزره سزدن براجر استمهم، الابکا قریب اولان اهل بیتم ایچون سزدن مودت ومحبت استرم = «قربی» تعبیر جلیلندن مقصد، بعض تفاسیر معتبرهٔ شریفهیه کوره امام علی، فاطمة الزهراء، امام حسن، امام حسین رضی الله تعالی عنهمدر. بعضیسی بوکلامی سائر مؤمنین ایچون دخی توسیع ایدرلر. دیکرلری دیرلرکه سزکله اولان قرابتم حسبیله سزدن کندم ایچون مودت ایستدم دیمکدر. فقط معنای اول ظاهر وصریح اولدیغی وارستهٔ اشعار وآشکاردر. سورهٔ شعرانك ایکی یوز اون بشنجی آیت کریمهسنده دخی بیوریلورکه: ﴿ واخفض جناحك لمن تبعك من المؤمنین ﴾ یامحمد جناح مرحمتکی اهل ایماندن سکا تابع اولانلر ایچون ایندر «یعنی آنلری تحت حمایهکه آلوب حسن معامله ایت. سورهٔ فتحده ایسه اوزمرهٔ جلیلهنك احوالی جلی برصورتده فرمان وبیان بیوریلور.

(معنای الفاظ) وآلال — دخی فخر کائناتك آلی واهل بیتی — والصحب — واصحابی اوزرینه صلوة دائمه اولسون — ثم التابعین لهم — اندن صکره اوزمرهٔ جلیلهیه تابع اولانلر اوزرینه دائم اولسون —

اهل التقی — اویله آل واصحاب وتابعین که تقوی — والنقوی — وطهارت — والحلم — وحلم — والکرم — وکرم اهلیدر.

﴿ مارنحت غدبات البان ریح صبا ﴾

﴿ واطرب العیس حادی العیس بالنغم ﴾

• **ترجمه** • صبا روزکاری «بان» دینلان لطیف اغاجك بوداقلرینی قلداتوب تحریك ایتدیکی ودوهلری سورن ساربان نشئهلی نغمهلریله دوهیی ذوق وطربه کتوردیکی مدتجه یعنی دنیا دوام ایتدکجه فخر کائنات وآل نجابت اشتمالی واصحاب کرام ایله تابعین فخام اوزرینه صلوة ومرحمت بلوتلرینك جریانته الهی اذن ویر • **شرح** • قصیدهٔ جلیلهٔ بردهنك بوصوك بیت شریفی دخی نهمبارك بیتدرکه آنده ناظم عظیم جناب خدایه خطاب ایدر وسمای دین مبینی تزیین ایدن آفتاب جهان تاب معنوی یعنی فخر دو جهان جناب محمد عربی افندمزله آل واصحاب وتابعین حضراتیچون بر دعایی مستطاب ومستجاب ایلر • شعر نقطهٔ نظرندن باقیلنجه بو بیت شریفدهکی لطافت وعلویت اهل حس اولانلر ایچون داعیٔ حیرتدر •

(معنای الفاظ) مارنحت — تحریك ایتدیکی مدتجه — غدبات البان — بان دینیلان اغاجك بوداقلرینی — ریح صبا — صبانك روزکاری (ریح مؤنث سماعی ورنحت فعلنك فاعلی اولدیغندن رنحت ماضیٔ مؤنث صیغهسی اوزره کلدی) — واطرب العیس — ودوهیی ذوق ونشئهیه کتوردیکی مدتجه — حادی العیس — دوهیی سورن ساربان (اطربك فاعلی حادی العیسکه دوهجیدر) — بالنغم — نغمهلر ایله ذوق ونشئهیه کتوردیکی مدتجه — الهی! سحاب صلوة دائمهیی فخر عالم صلی الله علیه

وسلم افندمزله آل واصحاب وتابعين حضراتى اوزره جارى اولمق ايچون اذن وير .. ﴿ هذامن فضل ربى ﴾

اشبو قصيدهٔ بردهنك صوك بيت شريفنى بلطفه وكرمه تعالى ١٧ كانون اول سنه ٣٠٥ تاريخنده بازار كونى صباحنده انقره شهرنده ايكن ترجمه وشرح ايله مخدومم راسخ بك يانمده ايكن جناب حقه شكر ايلدم، بعده انقرهده كائن حاجى بيرام ولى قدس سره السامينك تربهٔ شريفهسنه واروب كمال تعظيم ايله آتيدهكى آيت نصرت علامتى يازدم

نصر من الله وفتح قريب وبشر المؤمنين يا محمد

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı: Hacı Mahmud ef.
Yeni Kayıt No: 3370
Eski Kayıt No: